

Т. М. Бондар,
О. В. Компаній

МАТЕМАТИКА

ЧАСТИНА **1**

4 КЛАС

Харків
Видавнича група «Основа»
2022

Бондар, Тетяна Миколаївна
Б81 Математика. 4 клас. Частина 1 / Т. М. Бондар,
О. В. Компаній. — Харків : Вид. група «Основа», 2022. —
223, [1] с. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-4098-5.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки уроків математики у 4-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом О. Я. Савченко. Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручника Н. П. Листопад.

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ЗМІСТ

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ	6
РОЗДІЛ 1. Повторення вивченого в 3-му класі	9
Урок 1. Повторення. Нумерація чисел у межах 1000. Додавання і віднімання на основі нумерації. Розв'язування задач	9
Урок 2. Повторення нумерації чисел у межах 1000. Сума розрядних доданків трицифрових чисел. Розв'язування задач двома способами	13
Урок 3. Додавання і віднімання трицифрових чисел способом округлення. Розв'язування задач двома способами. Рівняння. Класифікація геометричних фігур	17
Урок 4. Додавання і віднімання трицифрових чисел способом округлення. Творча робота над задачами. Порядок дій у виразах з дужками і без дужок. Об'ємні геометричні фігури	20
Урок 5. Сума розрядних доданків. Додавання на основі нумерації. Розв'язування рівнянь. Порядок дій у виразах. Розв'язування і порівняння задач. Складання обернених задач. Практична робота. Виготовлення макета циліндра	24
Урок 6. Сума розрядних доданків. Додавання на основі нумерації. Розв'язування рівнянь. Порядок дій у виразах. Розв'язування і порівняння задач. Складання обернених задач. Практична робота. Виготовлення макета конуса	27
Урок 7. Знаходження частини числа. Знаходження цілого за його частиною. Порівняння задач на знаходження частини числа та знаходження цілого за його частиною. Творча робота над задачею	31
Урок 8. Повторення про ділення з остачею. Робота з подвійними нерівностями. Розв'язування задач. Практична робота. Виготовлення макета піраміди	34
Урок 9. Ознайомлення з множенням письмовим способом («у стовпчик»). Розв'язування задач. Складання та обчислення значення арифметичних виразів. Робота з одиницями часу. Визначення часу за годинником (механічним)	37
Урок 10. Ознайомлення з письмовим способом множення одноцифрового числа на трицифрове. Розв'язування рівнянь. Арифметичні дії з іменованими числами. Визначення часу за годинником (електронним)	40
Урок 11. Письмове множення виду $204 \cdot 6$. Обчислення значення виразу зі змінною. Розв'язування задач. Арифметичні дії з іменованими числами	44
Урок 12. Письмове множення на розрядне число. Розв'язування задач і рівнянь. Робота з годинником	48
Урок 13. Закріплення вивчених випадків письмового множення. Складання виразів за схемами. Нерівності різних видів. Робота з календарем	51
Урок 14. Закріплення вивчених випадків письмового множення. Ділення з остачею. Розв'язування задач. Обчислення периметра трикутника і прямокутника	55
Урок 15. Закріплення вивчених випадків письмового множення. Розв'язування задач і рівнянь. Обчислення периметра трикутника і прямокутника	58
Урок 16. Визначення в числі загальної кількості розрядних одиниць: усього сотень, усього десятків, усього одиниць. Ознайомлення з письмовим способом ділення. Розв'язування задач і рівнянь	60
Урок 17. Ознайомлення з письмовим діленням трицифрового числа на одноцифрове. Перевірка виконаного ділення множенням. Складання задачі за схемою. Обчислення периметра прямокутника	63
Урок 18. Письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове, коли результатом є двоцифрове число. Перевірка виконаного ділення множенням. Розв'язування задачі за планом, схемою	67
Урок 19. Письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове, коли в частці є нуль. Перевірка виконаного ділення множенням. Розв'язування та порівняння задач. Розв'язування рівнянь	70
Урок 20. Складання виразів за схемою. Ділення з остачею при діленні на 10, 100. Робота над задачами. Порівняння їх, складання обернених. «Читання» діаграми	74
Урок 21. Повторення та узагальнення вивченого	77

РОЗДІЛ 2. Нумерація чисел у межах мільйона. Величини	79
Урок 24. Тисяча. Лічба тисячами. Утворення чотирицифрових чисел. Запис чотирицифрового числа в нумераційній таблиці. Розв'язування рівнянь і прикладів	79
Урок 25. Дії з розрядними числами четвертого розряду. Творча робота над задачами.	82
Урок 26. Сума розрядних доданків чотирицифрового числа. Запис чотирицифрового числа в нумераційній таблиці. Розв'язування задач. «Читання» діаграми	85
Урок 27. Нумерація чотирицифрових чисел. Попереднє і наступне число. Додавання та віднімання 1. Робота з нумераційною таблицею. Сума розрядних доданків. Творча робота над задачею	88
Урок 28. Нумерація чотирицифрових чисел. Визначення значення змінної поданої нерівності. Розв'язування задач і рівнянь	91
Урок 29. Випадки усного прийому додавання на основі нумерації чисел. Робота з нумераційною таблицею. Обчислення значення виразу зі змінною. Творча робота над задачею	94
Урок 30. Розрядні числа п'ятого розряду. П'ятицифрові числа. Дії з розрядними числами п'ятого розряду. Розв'язування задач	98
Урок 31. Сума розрядних доданків п'ятицифрового числа. Запис п'ятицифрового числа в нумераційній таблиці. Складання та розв'язування обернених задач	101
Урок 32. П'ятицифрові числа. Визначення кількості одиниць кожного розряду. Сума розрядних доданків п'ятицифрового числа. Розв'язування рівнянь. Обчислення значення виразу зі змінною	104
Урок 33. Розрядні числа шостого розряду. Шестицифрові числа. Складання та розв'язування обернених задач. «Читання» діаграми	106
Урок 36. Поняття «клас тисяч», «клас одиниць». Робота з нумераційною таблицею. Читання та запис шестицифрових чисел. Обчислення значення виразу зі змінною. Творча робота над задачею	108
Урок 37. Нумерація багатоцифрових чисел. Читання та запис багатоцифрових чисел. Робота з рівняннями. Розв'язування та порівняння задач. Геометричні задачі	111
Урок 38. Нумерація багатоцифрових чисел. Натуральний ряд чисел. Визначення загальної кількості одиниць кожного розряду	114
Урок 39. Множення числа на розрядну одиницю. Ділення числа на розрядну одиницю. Розв'язування задач. Геометричні задачі	117
Урок 40. Повторення та узагальнення вивченого	121
Урок 41. Два способи порівняння багатоцифрових чисел: спосіб порівняння чисел визначенням їх місця в натуральному ряді, спосіб порозрядного порівняння. Розв'язування задач	123
Урок 42. Нумерація багатоцифрових чисел. Мільйон. Мільярд. Розв'язування прикладів і задач	126
Урок 43. Співвідношення між одиницями довжини. Перетворення одиниць довжини. Робота над задачами. Обчислення значення виразів на декілька арифметичних дій	129
Урок 44. Співвідношення між одиницями маси. Перетворення одиниць маси. Робота над задачами. Обчислення значення виразів зі змінною	133
Урок 45. Запис та перетворення іменованих чисел (одиниці довжини і маси). Розв'язування задач. Обчислення значень виразів	136
Урок 46. Співвідношення між одиницями часу. Перетворення одиниць часу. Визначення століття, у якому відбулася певна подія. Стрічка часу. Дії з іменованими числами (одиниці часу). Розв'язування рівнянь	140
Урок 47. Ознайомлення з поняттям «площа». Визначення площі різноманітних фігур. Повторення про периметр фігур. Складання та обчислення значень виразів. Розв'язування рівнянь	144
Урок 48. Одиниці вимірювання площі. Квадратний сантиметр. Визначення площі фігур за квадратними сантиметрами. Робота над задачами	147
Урок 49. Правило та формула обчислення площі прямокутника. Утворення та значення одиниць площі (кв. дм, кв. м, кв. мм). Обчислення площі та периметра прямокутника	150
Урок 50. Квадратний кілометр. Правило та формула обчислення площі квадрата. Обчислення площі та периметра квадрата. Розв'язування задач. Обчислення значень виразів	153
Урок 51. Обернені задачі до задачі на знаходження площі прямокутника. Розв'язування задач. Обчислення значень виразів	156
Урок 52. Одиниці вимірювання площі — ар, гектар. Утворення та значення одиниць площі (а, га). Співвідношення між одиницями площі. Розв'язування задач	159

Урок 53. Повторення формул обчислення периметра та площі прямокутника. Визначення площі фігури за допомогою палетки. Перетворення та порівняння одиниць вимірювання площі	163
Урок 54. Виконання дій з іменованими числами. Розв'язування різних видів задач з поняттям «площа»	166
Урок 55. Узагальнення вивченого	169
РОЗДІЛ 3. Додавання і віднімання багатоцифрових чисел	172
Урок 58. Узагальнення знань про переставний та сполучний закони додавання. Обчислення прикладів зручним способом, застосовуючи закони додавання. Робота над задачами	172
Урок 59. Повторення про додавання нуля. Розв'язування задач та рівнянь. Обчислення значення виразів зі змінною. Визначення периметра та площі прямокутника	175
Урок 60. Узагальнення знань про додавання та віднімання, їх взаємооберненість. Виконання дій додавання/віднімання з перевіркою. Розв'язування задач	177
Урок 61. Обчислення значення виразів зручним способом на основі застосування правила віднімання суми від числа. Робота над задачами	180
Урок 62. Обчислення значення виразів зручним способом на основі застосування правила віднімання числа від суми. Робота над задачами	183
Урок 63. Додавання одноцифрового числа до багатоцифрового усним способом. Усне віднімання одноцифрового числа від багатоцифрового. Обчислення значень виразів зі змінною. Складання та розв'язування задач	186
Урок 64. Робота над рівняннями. Розв'язування задач алгебраїчним способом (складанням рівняння)	188
Урок 65. Усне та письмове додавання двоцифрового числа до багатоцифрового. Усне та письмове віднімання двоцифрового числа від багатоцифрового. Складання рівнянь за твердженням та розв'язування їх. Розв'язування задач алгебраїчним способом. Робота над ускладненими рівняннями	191
Урок 66. Додавання трицифрового числа до багатоцифрового (усний спосіб). Віднімання трицифрового числа від багатоцифрового (усний спосіб). Розв'язування задач. Порівняння іменованих чисел. Кут, його елементи (вершина, сторони). Види кутів	194
Урок 67. Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Складання та розв'язування рівнянь. Визначення видів кутів у геометричних фігурах	197
Урок 68. Залежність зміни значення суми від збільшення/зменшення одного з доданків. Розв'язування задач	199
Урок 69. Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Додавання трьох доданків. Робота над задачами	202
Урок 70. Залежність зміни значення різниці від збільшення/зменшення зменшуваного. Розв'язування задач та рівнянь. Геометрична задача	205
Урок 71. Залежність зміни значення різниці від зменшення від'ємника. Розв'язування задач та їх порівняння. Складання та обчислення значень виразів	207
Урок 72. Способи додавання та віднімання іменованих чисел (одиниці маси). Розв'язування задач	209
Урок 73. Способи додавання та віднімання іменованих чисел (одиниці довжини). Розв'язування задач та рівнянь	212
Урок 74. Додавання та віднімання іменованих чисел (одиниці вартості). Розв'язування задач алгебраїчним способом. Розв'язування складних рівнянь	214
Урок 78. Додавання та віднімання іменованих чисел (одиниці часу). Розв'язування задач і рівнянь	218
Урок 79. Задачі на час (визначення початку/кінця, тривалості події). Розв'язування рівнянь	220
ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА	223

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
Розділ 1. Повторення вивченого в 3-му класі		
1	Повторення. Нумерація чисел у межах 1000. Додавання і віднімання на основі нумерації. Розв'язування задач	
2	Повторення нумерації чисел у межах 1000. Сума розрядних доданків трицифрових чисел. Розв'язування задач двома способами	
3	Додавання і віднімання трицифрових чисел способом округлення. Розв'язування задач двома способами. Рівняння. Класифікація геометричних фігур	
4	Додавання і віднімання трицифрових чисел способом округлення. Творча робота над задачами. Порядок дій у виразах з дужками і без дужок. Об'ємні геометричні фігури	
5	Сума розрядних доданків. Додавання на основі нумерації. Розв'язування рівнянь. Порядок дій у виразах. Розв'язування і порівняння задач. Складання обернених задач. Практична робота. Виготовлення макета циліндра	
6	Повторення про парність чисел, ознак подільності числа на 5 та 10. Вирази зі змінною. Складання та обчислення значення арифметичних виразів. Творча робота над задачею. Практична робота. Виготовлення макета конуса	
7	Знаходження частини числа. Знаходження цілого за його частиною. Порівняння задач на знаходження частини числа та знаходження цілого за його частиною. Творча робота над задачею	
8	Повторення про ділення з остачею. Робота з подвійними нерівностями. Розв'язування задач. Практична робота. Виготовлення макета піраміди	
9	Ознайомлення з множенням письмовим способом («у стовпчик»). Розв'язування задач. Складання та обчислення значення арифметичних виразів. Робота з одиницями часу. Визначення часу за годинником (механічним)	
10	Ознайомлення з письмовим способом множення одноцифрового числа на трицифрове. Розв'язування рівнянь. Арифметичні дії з іменованими числами. Визначення часу за годинником (електронним)	
11	Письмове множення виду $204 \cdot 6$. Обчислення значення виразу зі змінною. Розв'язування задач. Арифметичні дії з іменованими числами	
12	Письмове множення на розрядне число. Розв'язування задач і рівнянь. Робота з годинником	
13	Закріплення вивчених випадків письмового множення. Складання виразів за схемами. Нерівності різних видів. Робота з календарем	
14	Закріплення вивчених випадків письмового множення. Ділення з остачею. Розв'язування задач. Обчислення периметра трикутника і прямокутника.	
15	Закріплення вивчених випадків письмового множення. Розв'язування задач і рівнянь. Обчислення периметра трикутника і прямокутника	
16	Визначення в числі загальної кількості розрядних одиниць: усього сотень, усього десятків, усього одиниць. Ознайомлення з письмовим способом ділення. Розв'язування задач і рівнянь	
17	Ознайомлення з письмовим діленням трицифрового числа на одноцифрове. Перевірка виконаного ділення множенням. Складання задачі за схемою. Обчислення периметра прямокутника	
18	Письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове, коли результатом є двоцифрове число. Перевірка виконаного ділення множенням. Розв'язування задачі за планом, схемою	
19	Письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове, коли в частці є нуль. Перевірка виконаного ділення множенням. Розв'язування та порівняння задач. Розв'язування рівнянь	
20	Складання виразів за схемою. Ділення з остачею при діленні на 10, 100. Робота над задачами. Порівняння їх, складання обернених. «Читання» діаграми	
21	Повторення та узагальнення вивченого	
22	Діагностувальна робота № 1	
23	Аналіз діагностувальної роботи. Повторення та закріплення вивченого	
Розділ 2. Нумерація чисел у межах мільйона. Величини		
24	Тисяча. Лічба тисячами. Утворення чотирицифрових чисел. Запис чотирицифрового числа в нумераційній таблиці. Розв'язування рівнянь і прикладів	

№ з/п	Тема уроку	Дата
25	Дії з розрядними числами четвертого розряду. Творча робота над задачами	
26	Сума розрядних доданків чотирицифрового числа. Запис чотирицифрового числа в нумераційній таблиці. Розв'язування задач. «Читання» діаграми	
27	Нумерація чотирицифрових чисел. Попереднє і наступне число. Додавання та віднімання 1. Робота з нумераційною таблицею. Сума розрядних доданків. Творча робота над задачею.	
28	Нумерація чотирицифрових чисел. Визначення значення змінної поданої нерівності. Розв'язування задач і рівнянь	
29	Випадки усного прийому додавання на основі нумерації чисел. Робота з нумераційною таблицею. Обчислення значення виразу зі змінною. Творча робота над задачею	
30	Розрядні числа п'ятого розряду. П'ятицифрові числа. Дії з розрядними числами п'ятого розряду. Розв'язування задач	
31	Сума розрядних доданків п'ятицифрового числа. Запис п'ятицифрового числа в нумераційній таблиці. Складання та розв'язування обернених задач	
32	П'ятицифрові числа. Визначення кількості одиниць кожного розряду. Сума розрядних доданків п'ятицифрового числа. Розв'язування рівнянь. Обчислення значення виразу зі змінною	
33	Розрядні числа шостого розряду. Шестицифрові числа. Складання та розв'язування обернених задач. «Читання» діаграми	
34	Діагностувальна робота № 2	
35	Аналіз діагностувальної роботи. Повторення та закріплення вивченого	
36	Поняття «клас тисяч», «клас одиниць». Робота з нумераційною таблицею. Читання та запис шестицифрових чисел. Обчислення значення виразу зі змінною. Творча робота над задачею	
37	Нумерація багатоцифрових чисел. Читання та запис багатоцифрових чисел. Робота з рівняннями. Розв'язування та порівняння задач. Геометричні задачі	
38	Нумерація багатоцифрових чисел. Натуральний ряд чисел. Визначення загальної кількості одиниць кожного розряду	
39	Множення числа на розрядну одиницю. Ділення числа на розрядну одиницю. Розв'язування задач. Геометричні задачі	
40	Повторення та узагальнення вивченого	
41	Два способи порівняння багатоцифрових чисел: спосіб порівняння чисел визначенням їх місця в натуральному ряді, спосіб порозрядного порівняння. Розв'язування задач	
42	Нумерація багатоцифрових чисел. Мільйон. Мільярд. Розв'язування прикладів і задач	
43	Співвідношення між одиницями довжини. Перетворення одиниць довжини. Робота над задачами. Обчислення значення виразів на декілька арифметичних дій	
44	Співвідношення між одиницями маси. Перетворення одиниць маси. Робота над задачами. Обчислення значення виразів зі змінною	
45	Запис та перетворення іменованих чисел (одиниці довжини і маси). Розв'язування задач. Обчислення значень виразів	
46	Співвідношення між одиницями часу. Перетворення одиниць часу. Визначення століття, у якому відбулася певна подія. Стрічка часу. Дії з іменованими числами (одиниці часу). Розв'язування рівнянь	
47	Ознайомлення з поняттям «площа». Визначення площі різноманітних фігур. Повторення про периметр фігур. Складання та обчислення значень виразів. Розв'язування рівнянь	
48	Одиниці вимірювання площі. Квадратний сантиметр. Визначення площі фігур за квадратними сантиметрами. Робота над задачами	
49	Правило та формула обчислення площі прямокутника. Утворення та значення одиниць площі (кв. дм, кв. м, кв. мм). Обчислення площі та периметра прямокутника	
50	Квадратний кілометр. Правило та формула обчислення площі квадрата. Обчислення площі та периметра квадрата. Розв'язування задач. Обчислення значень виразів	
51	Обернені задачі до задачі на знаходження площі прямокутника. Розв'язування задач. Обчислення значень виразів	
52	Одиниці вимірювання площі — ар, гектар. Утворення та значення одиниць площі (а, га). Співвідношення між одиницями площі. Розв'язування задач	

№ з/п	Тема уроку	Дата
53	Повторення формул обчислення периметра та площі прямокутника. Визначення площі фігури за допомогою палетки. Перетворення та порівняння одиниць вимірювання площі	
54	Виконання дій з іменованими числами. Розв'язування різних видів задач з поняттям «площа»	
55	Узагальнення вивченого	
56	Діагностувальна робота № 3	
57	Аналіз діагностувальної роботи. Повторення та закріплення вивченого	
Розділ 3. Додавання і віднімання багатоцифрових чисел		
58	Узагальнення знань про переставний та сполучний закони додавання. Обчислення прикладів зручним способом, застосовуючи закони додавання. Робота над задачами	
59	Повторення про додавання нуля. Розв'язування задач та рівнянь. Обчислення значення виразів зі змінною. Визначення периметра та площі прямокутника	
60	Узагальнення знань про додавання та віднімання, їх взаємооберненість. Виконання дій додавання/віднімання з перевіркою. Розв'язування задач	
61	Обчислення значення виразів зручним способом на основі застосування правила віднімання суми від числа. Робота над задачами	
62	Обчислення значення виразів зручним способом на основі застосування правила віднімання числа від суми. Робота над задачами	
63	Додавання одноцифрового числа до багатоцифрового усним способом. Усне віднімання одноцифрового числа від багатоцифрового. Обчислення значень виразів зі змінною. Складання та розв'язування задач	
64	Робота над рівняннями. Розв'язування задач алгебраїчним способом (складанням рівняння)	
65	Усне та письмове додавання двоцифрового числа до багатоцифрового. Усне та письмове віднімання двоцифрового числа від багатоцифрового. Складання рівнянь за твердженням та розв'язування їх. Розв'язування задач алгебраїчним способом. Робота над ускладненими рівняннями	
66	Додавання трицифрового числа до багатоцифрового (усний спосіб). Віднімання трицифрового числа від багатоцифрового (усний спосіб). Розв'язування задач. Порівняння іменованих чисел. Кут, його елементи (вершина, сторони). Види кутів	
67	Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Складання та розв'язування рівнянь. Визначення видів кутів у геометричних фігурах	
68	Залежність зміни значення суми від збільшення/зменшення одного з доданків. Розв'язування задач	
69	Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Додавання трьох доданків. Робота над задачами	
70	Залежність зміни значення різниці від збільшення/зменшення зменшуваного. Розв'язування задач та рівнянь. Геометрична задача	
71	Залежність зміни значення різниці від зменшення від'ємника. Розв'язування задач та їх порівняння. Складання та обчислення значень виразів	
72	Способи додавання та віднімання іменованих чисел (одиниці маси). Розв'язування задач	
73	Способи додавання та віднімання іменованих чисел (одиниці довжини). Розв'язування задач та рівнянь	
74	Додавання та віднімання іменованих чисел (одиниці вартості). Розв'язування задач алгебраїчним способом. Розв'язування складних рівнянь	
75	Узагальнення вивченого	
76	Діагностувальна робота № 4	
77	Аналіз діагностувальної роботи. Повторення та закріплення вивченого	
78	Додавання та віднімання іменованих чисел (одиниці часу). Розв'язування задач і рівнянь	
79	Задачі на час (визначення початку/кінця, тривалості події). Розв'язування рівнянь	
80	Підсумковий урок за I семестр	

РОЗДІЛ 1. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 3-му КЛАСІ

УРОК 1. ПОВТОРЕННЯ. НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 1000. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Мета: актуалізувати знання учнів щодо розряду чисел; удосконалювати обчислювальні навички, уміння розв'язувати складені задачі; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати старанність, товариськість; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, мовно-літературна.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Всі сідайте тихо, діти!
Домовляймося не шуміти,
Руку гарно піднімати,
На уроці не дрімати,
А знання мерщій хапати.
Щоб нам не було мороки —
Всі готові до уроку?
Тож гаразд, часу не гаймо
І урок розпочинаймо.

2. Мотивація навчальної діяльності

Якщо хочеш досягнути
У житті своїм вершин,
Математику збагнути
Мусиш тонко, до глибин.
Калькулятор і комп'ютер,—
Хто сьогодні їх не знає?
Та за пояс їх запхнути
Може світла голова.
Якщо хочеш бізнесменом
Після школи, друже, стать,
Аксіоми й теореми

Мусиш добре пам'ятать.
Якщо лікарем ти станеш,
То, колего, тут затам:
Коли десь помилишся —
Хтось поплатиться життям.
Та коли чогось не знав,
Час це вивчити настав.
Не махай на все рукою,
Не лінуйся, а учись,
Бо чого навчишся в школі,
Знадобиться ще колись!

3. Бліцопитування

- Розкажи, де під час літніх канікул тобі знадобилися знання з математики.
- Яке число починає ряд натуральних чисел?
- Чи існує найбільше натуральне число?
- Чи є 0 натуральним числом?

4. Усна лічба

— Полічіть:

- десятками від 10 до 140;
- сотнями від 100 до 1000.

— Обчисліть.

5. Каліграфічна хвилинка

- Запишіть числом 8 сот. 0 дес. 9 од.; 9 сот. 8 дес. 0 од.; 9 дес. 9 од.; 8 сот.; 9 сот. 9 дес. 9 од.
- Назвіть суму розрядних доданків кожного числа.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань вивчених у попередніх класах (с. 3, № 1)

— Розгляньте малюнок. Усно виконайте завдання.

Завдання 1. Скільки важить рюкзак? палатка? сокира? їжа? одяг? Яка маса рюкзака з речами?

Рюкзак	Палатка	Сокира	Їжа	Одяг	Усього
1 кг	2 кг	1 кг	2 кг	1 кг	?

Розв'язання

$$1 + 2 + 1 + 2 + 1 = 7 \text{ (кг)}$$

Відповідь: маса рюкзака з речами — 7 кілограмів.

Завдання 2. Скільки сушених абрикос узяв Денис? Що він з ними зробив? (*Розклав у пакети.*) По скільки штук у пакет? (*По 10.*) Скільки пакетів з абрикосами є в Дениса?

Абрикосів у 1 пакеті (шт.)	Кількість пакетів	Загальна кількість абрикосів (шт.)
10	?	30

Розв'язання

$$30 : 10 = 3 \text{ (п.)}$$

Відповідь: у Дениса є 3 пакети з абрикосами.

Завдання 3. Скільки кілометрів від озера до притулку? Скільки кілометрів від притулку до вершини? Яка відстань від озера до вершини гори?

— Якого типу задачу отримали? (*Проста задача на знаходження суми.*)

Від озера до притулку 1 км, а від притулку до вершини — ще 3 км. Обчисли відстань від озера до вершини гори.

Розв'язання

$$1 + 3 = 4 \text{ (км)}$$

Відповідь: довжина шляху від озера до вершини 4 кілометри.

Завдання 4. Розгляньте діаграму. Яка температура була о 12:00 дня? (*10 градусів.*) О котрій годині температура становить 6 градусів? (*О 10:00.*)

Завдання 5. Яка маса бабака? Чому дорівнює маса козулі? Яка маса козулі?

$$3 \cdot 9 = 27 \text{ (кг)}$$

Відповідь: маса козулі 27 кілограмів.

2. Актуалізація знань щодо розрядного складу чисел

1) *Визначення розрядного складу чисел за наочністю та нумераційною таблицею (с. 4, № 3).*

— Визначте, скільки кубиків зображено на малюнку. (*358 кубиків.*) Як записується це число в нумераційну таблицю? (*358 = 3 сот. 5 дес. 8 од.*)

— Дайте відповіді на запитання.

2) *Виконання завдання 4 (с. 4).*

— У якому розряді стоїть цифра 7 у кожному числі?

Число 73; цифра 7 стоїть на другому місці праворуч; це розряд десятків, отже, у цьому числі 7 одиниць другого розряду.

Число 765; цифра 7 стоїть на третьому місці праворуч; це розряд сотень, отже, у цьому числі 7 одиниць третього розряду.

Число 7; цифра 7 стоїть на першому місці праворуч; це розряд одиниць, отже, у цьому числі 7 одиниць першого розряду.

Число 176; цифра 7 стоїть на другому місці праворуч; це розряд десятків, отже, у цьому числі 7 одиниць другого розряду.

3) *Виконання завдання 5 (с. 4).*

— Прочитайте числа. Скільки в кожному числі сотень? десятків? одиниць? Яке із чисел найбільше, а яке — найменше?

Читаємо: 400 — чотириста, 600 — шістьсот, 800 — вісімсот, 271 — двісті сімдесят один, 172 — сто сімдесят два, 712 — сімсот дванадцять, 801 — вісімсот один.

Сотні	Десятки	Одиниці	Число	
4	0	0	400	4 сот.
6	0	0	600	6 сот.
8	0	0	800	8 сот.
2	7	1	271	2 сот. 7 дес. 1 од.
1	7	2	172 — найменше	1 сот. 7 дес. 2 од.
7	1	2	712	7 сот. 1 дес. 2 од.
8	0	1	801 — найбільше	8 сот. 1 од.

4) Виконання завдання 6 (с. 5).

— Запишіть цифрами числа.

333, 13, 31, 405, 198, 900.

— Під кожним з них запишіть число, яке на 1 менше (попереднє число):

332, 12, 30, 404, 197, 899

3. Формування обчислювальних навичок

1) Виконання завдання 7 (с. 5).

— Усно обчисліть вирази.

$$700 + 7 = 707$$

$$200 + 70 + 2 = 272$$

$$900 + 30 + 6 = 936$$

$$700 + 70 = 770$$

$$200 + 70 + 5 = 275$$

$$300 + 60 + 9 = 369$$

2) Виконання завдання 8 (с. 5).

— Обчисліть значення виразів, дотримуючись порядку дій.

$$7 \cdot 8 + 18 = 56 + 18 = 74$$

$$9 \cdot 5 + 94 = 45 + 94 = 139$$

$$9 \cdot 3 - 9 : 3 = 27 - 3 = 24$$

$$8 : 4 + 8 \cdot 4 = 2 + 32 = 34$$

$$150 - 50 : 10 = 150 - 5 = 145$$

$$(150 - 50) : 10 = 100 : 10 = 10$$

Фізкультхвилинка

Із-за парт всі миттю встали,
 Гарно спинки підрівняли.
 Вгору тягнємось усі,
 Мов трава в дрібній росі.
 Потім легко всі присіли,
 Наче ноги заболіли.
 Потім встали, руки в боки
 І зробили два підскоки.
 Каблучками цок-цок.
 І продовжимо знов урок.

4. Розвиток умінь розв'язувати задачу

1) Задача 9 (с. 5).

— Складіть задачу за малюнком і виразом.

Задача. У великій каністрі 400 л бензину, а в малій — у 10 разів менше. Скільки всього бензину в каністрах?

Велика — 400 л
 Мала — ?, у 10 разів менше } ? л

Розв'язання

1) $400 : 10 = 40$ (л) — у великій каністрі.

2) $400 + 40 = 440$ (л)

Відповідь: у каністрах 440 літрів бензину.

2) Задача 10 (с. 5).

— Про які кущі розповідається в задачі? Скільки було ділянок малини? Скільки ягід зібрали з кожної ділянки? Скільки ягід зібрали з однієї ділянки агрусу? Що запитується в задачі? (У скільки разів менше зібрали ягід агрусу, ніж ягід малини?)

Малина — ? кг, 4 ділянки по 10 кг
 Агрбус — 5 кг } у ? р. м.

Розв'язання

1) $10 \cdot 4 = 40$ (кг) — малини зібрали;

2) $40 : 5 = 8$ (разів)

Відповідь: у 8 разів менше зібрали агрусу, ніж малини.

3) Задача 11 (с. 5).

— Про які дерева йдеться в задачі? Яка висота дуба? Що відомо про тополя? Що відомо про сосну?
Що треба знайти в задачі? (Висоту сосни.)

Дуб — 9 м ←
 Тополя — ?, на 3 м більше ←
 Сосна — ?, на 4 м більше ←

Розв'язання

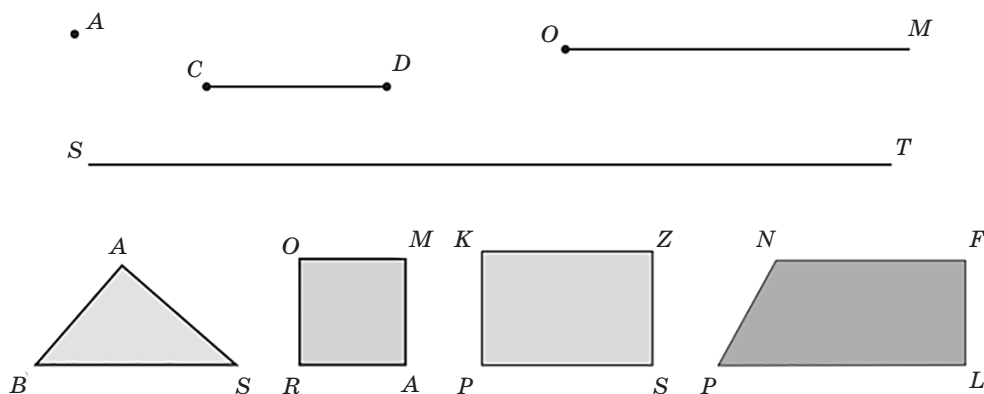
1) $9 + 3 = 12$ (м) — висота тополі;

2) $12 + 4 = 16$ (м)

Відповідь: висота сосни — 16 метрів.

5. Удосконалення вмінь працювати з геометричним матеріалом

— Назвіть відомі вам геометричні фігури.

— Накресліть відрізок AB завдовжки 3 см похило, відрізок KM завдовжки 2 см вертикально, а відрізок OC завдовжки 5 см горизонтально.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 5, № 12, 13)

2. Підсумок уроку. Вправа «Мікрофон»

— Над чим працювали сьогодні на уроці? Чи все було зрозуміло?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 2. ПОВТОРЕННЯ НУМЕРАЦІЇ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 1000. СУМА РОЗРЯДНИХ ДОДАНКІВ ТРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ДВОМА СПОСОБАМИ

Мета: формувати вміння обчислювати вирази, розв'язувати задачі; вдосконалити вміння розкладати числа на розрядні доданки; навчити працювати з геометричним матеріалом; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати повагу та товариську; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок.
Починається урок.
Щоб урок минув цікаво,
Всі беремося до справи.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 5, № 12, 13)

— Які значення виразів дістали? Чим були схожі та чим різнилися вирази останнього стовпчика? Як ця різниця вплинула на хід обчислення значення виразу?

— Які задачі склали про персики і сливи? Яку відповідь отримали? (8.)

3. Каліграфічна хвилинка

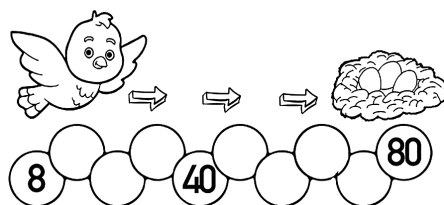
— Запишіть каліграфічно трицифрове число, яке складається з вісімок.

4. Усні обчислення. Повторення таблиці множення

— Пригадайте таблицю множення числа 8. Покажіть відповіді в таблиці.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	80
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

— Допоможіть пташці. Запишіть відповіді в кола.

5. Математичний диктант

- Перший множник 21, другий — 1. Обчисліть добуток.
- Ділене 0, дільник 2. Обчисліть частку.
- Множник 14, добуток 14. Чому дорівнює другий множник?
- У скільки разів 6 більше, ніж 1?
- Обчисліть добуток чисел 9 і 10.
- Яке число треба розділити на 10, щоб дістати 1?
- Яке число в 10 разів менше 500?
- На яке число помножили 8, якщо отримали 0?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення обчислювальних навичок

1) Додавання на основі знання нумерації чисел (с. 6, № 14).

$$\begin{array}{llll} 500 + 80 = 580 & 800 + 80 = 880 & 100 + 80 = 180 & 900 + 80 = 980 \\ 400 + 40 = 440 & 400 + 7 = 407 & 400 + 20 = 420 & 400 + 38 = 438 \end{array}$$

2) Додавання та віднімання іменованих чисел (с. 6, № 15).

— Обчисліть вирази з іменованими числами.

$$\begin{array}{ll} 500 \text{ г} + 300 \text{ г} = 800 \text{ г} & 800 \text{ л} - 300 \text{ л} = 500 \text{ л} \\ 200 \text{ г} + 80 \text{ г} = 280 \text{ г} & 47 \text{ см} + 76 \text{ см} = 123 \text{ см} \\ 100 \text{ л} + 50 \text{ л} = 150 \text{ л} & 130 \text{ грн} - 86 \text{ грн} = 44 \text{ грн} \end{array}$$

2. Уточнення поняття «кругле число». Удосконалення вміння визначати вартість грошової купюри (с. 6, № 16)

— Дайте відповідь на запитання підручника.

Двоцифрове число
10

Трицифрове число
100

Чотирицифрове число
1000 — вартість найбільша

3. Закріплення знань з нумерації трицифрових чисел

1) Виконання завдання 17 (с. 6).

Пропущені числа	599	600	601	604	605	606
Число, на 1 більше (наступне число)	600	601	602	605	606	607

2) Виконання завдання 18 (с. 6).

$$\begin{array}{l} 673 = 600 + 70 + 3 \\ 905 = 900 + 5 \\ 730 = 700 + 30 \\ 888 = 800 + 80 + 8 \\ 54 = 50 + 4 \end{array}$$

3) Виконання завдання 19 (с. 6).

— Щоб визначити задумане число, міркуємо так: трицифрові числа між 500 і 510: 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509. З-поміж чисел закінчується цифрою 3 тільки число 503.

Фізкультхвилинка

Руки вгору піднімай,
А тоді їх опускай.
А тепер скоріш, скоріш
Плескай, плескай веселіш!
(За другим разом «... тупай, тупай веселіш!»,
за третім — «... потанцюймо веселіш!».)

4. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задачі 20 (с. 7). Порівняння задач.

— Прочитайте першу задачу. Про яку кількість аркушів ідеться в задачі? Що зробили з аркушем? По скільки аркушів розклали в кожну папку? Дайте відповідь на запитання.

— На скільки дій ця задача? (Якщо в задачі одна дія, вона є простою.)

Розв'язання

$$40 : 5 = 8 \text{ (п.)}$$

— Прочитайте другу задачу. Розв'яжіть її.

— Скільки аркушів жовтого паперу розклали в папки? Скільки аркушів зеленого паперу? По скільки аркушів розклали в кожну папку? Дайте відповідь на запитання.

— На скільки дій ця задача? (Якщо в задачі дві та більше дій, вона є складеною.)

— Як із простої утворили складену?

I спосіб

— Скільки всього паперу розклали в папки? У скільки папок розклали папір?

Розв'язання

1) $15 + 25 = 40 \text{ (п.)}$ — всього паперу розклали;

2) $40 : 5 = 8 \text{ (п.)}$

Відповідь: папір розклали у 8 папок.

II спосіб

— Скільки папок із жовтим папером? Скільки папок із зеленим папером? Скільки всього папок?

Розв'язання

1) $15 : 5 = 3 \text{ (п.)}$ — папок із жовтим папером.

2) $25 : 5 = 5 \text{ (п.)}$ — папок із зеленим папером.

3) $3 + 5 = 8 \text{ (п.)}$

Відповідь: папір розклали у 8 папок.

2) Задача 21 (с. 7). Розв'язування задачі двома способами.

— Про який хліб ідеться в задачі? Скільки випікали хліба з пшеничного борошна? Скільки випікали хліба з гречаного борошна? Що запитується в задачі? (Скільки всього хлібин випікають у їдальні за тиждень (7 днів)?)

I спосіб

— Скільки всього хлібин випікали щодня? Скільки хлібин випекли за тиждень?

1 день — 20 пш. хл. і 10 гр. хл.

7 днів — ? хл.

Розв'язання

1) $20 + 10 = 30 \text{ (хл.)}$ — всього хлібин випікають щодня.

2) $30 \cdot 7 = 210 \text{ (хл.)}$

Відповідь: за тиждень у їдальні випікають 210 хлібин.

II спосіб

— Скільки хлібин з пшеничного борошна випекли за 7 днів? Скільки хлібин з гречаного борошна випекли за 7 днів? Скільки всього хлібин випекли?

Пшеничних — 7 днів по 20 хл. }
Гречаних — 7 днів по 10 хл. } ?

Розв'язання

1) $20 \cdot 7 = 140 \text{ (хл.)}$ — випікають хлібин із пшеничного борошна;

2) $10 \cdot 7 = 70 \text{ (хл.)}$ — випікають хлібин із гречаного борошна;

3) $140 + 70 = 210 \text{ (хл.)}$

Відповідь: за тиждень у їдальні випікають 210 хлібин.

5. Удосконалення вмінь працювати з геометричним матеріалом (с. 7, № 22). Групова робота

— Розгляньте фігури. На які дві групи можна їх розподілити? (Прямі, криві.) Які криві намальовані на рисунку? (Замкнені та незамкнені.)

— Розгляньте малюнки. Якими одиницями довжини доцільно вимірювати розміри кожного об'єкта? (На дошці — малюнки зошита, машини, гумки, літака, річки, олівця, фломастера, класної дошки.)

6. Розвиток логічного мислення

— Вставте пропущені знаки (множення чи ділення).

$$\begin{array}{lllll} 16 \square 2 = 18 & 2 \square 7 = 14 & 9 \square 2 = 18 & 18 \square 3 = 6 & 64 \square 8 = 8 \\ 10 \square 5 = 2 & 8 \square 2 = 4 & 2 \square 8 = 16 & 4 \square 2 = 2 & 7 \square 8 = 56 \\ 14 \square 7 = 2 & 4 \square 2 = 8 & 2 \square 2 = 4 & 6 \square 3 = 18 & 8 \square 4 = 32 \end{array}$$

— Визначте значення кожного предмета.

$$\begin{array}{r} \text{3 controllers} + \text{3 controllers} + \text{3 controllers} = 60 \\ \text{2 cakes} + \text{1 controller} = 28 \\ \text{2 brains} + \text{1 cake} = 50 \\ \text{1 controller} + \text{1 brain} \times \text{1 cake} = ? \end{array}$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 7, № 22, 23)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чим ми на уроці займалися? Що зробило наш урок незвичайним?

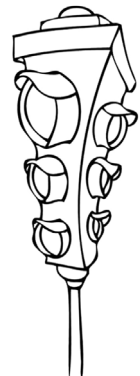
— Що сподобалося на уроці найбільше?

— Оцініть свою працю на уроці за допомогою світлофора.

Червоний колір — було багато помилок; потрібна допомога.

Жовтий колір — все вийшло, але я припустився помилок.

Зелений колір — я виконав усі завдання правильно.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 3. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ТРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ СПОСОБОМ ОКРУГЛЕННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ДВОМА СПОСОБАМИ. РІВНЯННЯ. КЛАСИФІКАЦІЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР

Мета: вдосконалювати вміння додавати і віднімати трицифрові числа способом округлення; формувати вміння розв'язувати задачі, рівняння; працювати з геометричними фігурами; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Ось дзвінок сигнал подав —
До роботи час настав.

Тож і ми часу не гаймо,
А урок свій починаймо.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 7, № 22, 23)

- Поясніть хід розв'язання задачі.
- Які значення виразів дістали?

3. Усні обчислення

1) Віршовані задачі на повторення таблиці множення і ділення

• Літо садом мандрувало,
Дітям груші дарувало.
Ось вам грушок 45,
А вас, діток, всього п'ять.
Кожен груші може взяти,
Від душі посмакувати.
Треба дітям відгадати,
Скільки кожному узяти? (9.) • 42 бджоли у квітах мед смачний збирали.
А бджоляток в 6 раз менше у вуликах чекали.
Скільки бджілок-діток всіх?
Полічіть швиденько їх. (7.) • Літнє сонце припікає,
Соком груші наливає.
На трьох гілках по сім груш | <p>Вітер до землі схиляє.
Поміркуйте, не спішіть,
Груші правильно лічіть. (21.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Цілий ранок зозуля кувала,
У лісі сосни вона рахувала.
8 раз по 12 «Ку-ку!»
Скільки сосон росте в тім ліску? (96.) • На травиці жуки сиділи,
У дудки весело гуділи.
Два ряди по шість жуків
Веселили малюків.
Нумо, дітки, звеселіться,
Дружно й весело всміхніться.
Всіх жуків не полініться
Полічіть, ви потрудіться (12.) |
|---|---|

2) Вправа «Віднови рівності».

«Віднови» рівності

$4 \cdot \square = 16$

$8 \cdot \square = \square 4$

$10 \cdot \square = 50$

$5 \cdot \square = 2 \square$

$7 \cdot 3 = \square$

$\square \cdot 9 = 2 \square$

$\square \cdot \square = 45$

$\square \cdot \square = 9$

4. Каліграфічна хвилинка

— Каліграфічно запишіть усі числа в порядку зростання.

700
 60 10 400 50 800 600 40
 500 30 900 80 200 70 1000
 90 100 20 80 200 70 300

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь працювати з круглими числами

1) Виконання завдання 25 (с. 7).

— Яке число називається круглим?

— Виберіть круглі числа з-поміж поданих. Запишіть їх.

390, 500, 70, 210, 1000, 10.

2) Виконання завдання 26 (с. 8).

— Для кожного із чисел назвіть два круглі числа, між якими воно міститься.

Число	155	37	299	55	127	584
Два «сусідні» круглі числа	150, 160	30, 40	290, 300	50, 60	120, 130	580, 590

3) Виконання завдання 27 (с. 8).

— Для кожного із чисел назвіть два розрядні числа третього розряду, між якими воно міститься.

— Числа третього розряду — це сотні.

Зразок: число 148 міститься між числами 100 і 200.

Число 285 міститься між числами 200 і 300.

Число 730 міститься між числами 700 і 800.

Число 899 міститься між числами 800 і 900.

Число 444 міститься між числами 400 і 500.

Число 580 міститься між числами 500 і 600.

2. Закріплення вмінь обчислювати вирази способом округлення (с. 8, № 8)

— Розгляньмо вираз $140 + 190$. Другий доданок 190 округлюємо до сотен 200. Запам'ятовуємо число, на скільки округлили. До першого доданку 140 додаємо округлений другий доданок 200 і віднімаємо число, на скільки округлили.

10

$$140 + 190 = 140 + 200 - 10 = 340 - 10 = 330$$

Аналогічно обчислюють інші вирази.

$$567 + 97 = 567 + 100 - 3 = 667 - 3 = 664$$

$$267 + 379 = 267 + 400 - 21 = 667 - 21 = 646$$

$$777 + 197 = 777 + 200 - 3 = 977 - 3 = 974$$

— Розгляньмо вираз $746 - 390$. Від'ємник 390 округлюємо до сотень. Запам'ятовуємо число, на скільки округлили. Від зменшуваного віднімаємо округлений від'ємник і додаємо число, на скільки округлили.

10

$$746 - 390 = 746 - 400 + 10 = 346 + 10 = 356$$

$$473 - 195 = 473 - 200 + 5 = 273 + 5 = 278$$

3. Формування вмінь розв'язувати рівняння (с. 8, № 29)

— Розв'яжіть рівняння.

$$x - 288 = 685$$

$$x = 685 + 288$$

$$x = 973$$

$$973 - 288 = 685$$

$$685 = 685$$

$$c - 532 = 380$$

$$c = 380 + 532$$

$$c = 912$$

$$912 - 532 = 380$$

$$380 = 380$$

$$790 + a = 967$$

$$a = 967 - 790$$

$$a = 177$$

$$790 + 177 = 967$$

$$967 = 967$$

Фізкультхвилинка

4. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 30 (с. 8).

— Про кого розповідається в задачі? Скількома автобусами їх перевозили на пісенний фестиваль? Скільки було пасажирських місць у першому автобусі? у другому автобусі? Скільки рейсів зробив кожен автобус? Що запитується в задачі?

I автобус — 8 м. по 3 р. }
II автобус — 12 м. по 3 р. } ?

Розв'язання

— У цій задачі є однакові числові дані, тому її можна розв'язати двома способами.

I спосіб

— Скільки всього учасників їхало в автобусах? Скільки пасажирів ці два автобуси перевезли за три рейси?

- 1) $8 + 12 = 20$ (уч.) — усього учасників перевезли два автобуси за 1 рейс;
- 2) $20 \cdot 3 = 60$ (уч.)

Відповідь: ці два автобуси за три рейси перевезли 60 учасників.

II спосіб

— Скільки учасників перевіз перший автобус? Скільки учасників перевіз другий автобус? Скільки всього учасників перевезли два автобуси?

- 1) $8 \cdot 3 = 24$ (уч.) — учасників перевіз перший автобус;
- 2) $12 \cdot 3 = 36$ (уч.) — учасників перевіз другий автобус;
- 3) $24 + 36 = 60$ (уч.)

Відповідь: ці два автобуси за три рейси перевезли 60 учасників.

2) Задача 31 (с. 8).

— Про що розповідається в задачі? У які банки розлили яблучний сік? Скільки трилітрових банок? Скільки дволітрових банок? Що запитується в задачі? Скільки літрів міститься в трилітрових банках? (3 л.) А у дволітрових банках? (2 л.)

Трилітрові банки — 4 б. по 3 л }
Дволітрові банки — 5 б по 2 л } ?

— Чи можна цю задачу розв'язати двома способами? (Ні, бо немає однакових числових даних.)

Розв'язання

- 1) $3 \cdot 4 = 12$ (л) — літрів соку розлили в 3-літрові банки;
- 2) $2 \cdot 5 = 10$ (л) — літрів соку розлили в 2-літрові банки;
- 3) $12 + 10 = 22$ (л)

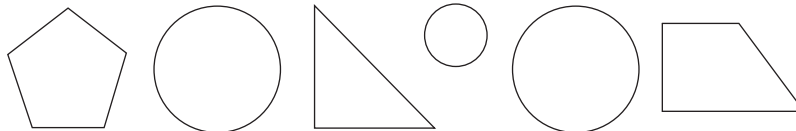
Відповідь: усього розлили 22 літри соку.

5. Удосконалення вмінь обчислювати вирази зі змінною

— Обчисліть значення виразів $f \times (410 - 370)$, якщо $f = 4; 5; 20$.

6. Формування вмінь працювати з геометричним матеріалом (с. 9, № 32)

— Розподіліть фігури на дві групи. За якою ознакою їх можна поділити? (За кольором і формою.) Фігури поділені на кола та багатокутники.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 9, № 33, 34)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- Ми повторили...
- Ми ознайомилися...
- Мені було важко...
- Ми навчилися...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 4. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ТРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ СПОСОБОМ ОКРУГЛЕННЯ. ТВОРЧА РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ. ПОРЯДОК ДІЙ У ВИРАЗАХ З ДУЖКАМИ І БЕЗ ДУЖОК. ОБ'ЄМНІ ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ

Мета: закріпити вміння округлювати числа, обчислювати вирази способом округлення; вдосконалювати вміння обчислювати значення виразів, дотримуючись порядку дій, розв'язувати задачі, працювати з геометричним матеріалом; розвивати логічне мислення; виховувати повагу та товариськість; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Всі почули ви дзвінок,
Він покликав на урок.
Кожен з вас приготувався,
На перерві постарався.
Зараз сядуть лиш дівчата,
А за ними і хлоп'ята.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 9, № 33, 34)

— Який компонент був невідомий у кожному рівнянні? Який компонент потрібно було знайти за допомогою дії додавання? Які корені рівнянь отримали?

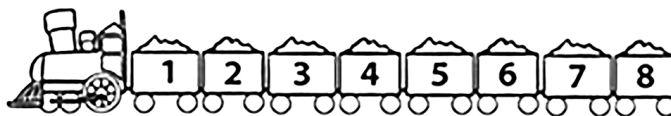
— Поясніть хід розв'язання задачі. Який вираз можна скласти для розв'язання задачі?

3. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно числа 6, 66, 666.

4. Усні обчислення. Повторення таблиці множення

— Пригадайте таблицю множення. Позначте вагони з відповідями таблиці множення числа 6.

5. Математичний диктант

- Запишіть числа від 298 до 306.
- Запишіть число, у якому; 6 сот. 7 дес. 1 од.; 4 сот. 5 дес.
- Запишіть сусідів числа 349.
- Запишіть трицифрові числа за допомогою цифр 3, 8, 6.
- Запишіть числа цифрами: сто шістдесят вісім; триста дев'ять; сімсот десять.
- У зоопарк привезли тварин: 40 верблюдів, 60 страусів і 20 слонів. Скільки всього тварин привезли в зоопарк?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вмінь округлювати числа до десятків та до сотень

1) Проблемне завдання.

У господаря 189 кущів винограду. Як буде точніше: в господаря є приблизно 1 сотня чи 2 сотні кущів винограду? $189 \approx 100$ чи $189 \approx 200$?

2) Виконання завдання 35 (с. 9).

— Пригадайте, як округлюємо числа до десятків.

Якщо число одиниць дорівнює 1, 2, 3 або 4, то число десятків не змінюємо.
Якщо число одиниць дорівнює 5, 6, 7, 8 або 9, то число десятків збільшуємо на 1.

— Усно округліть до десятків кожне число.

$47 \approx 50$, $99 \approx 100$, $157 \approx 160$, $82 \approx 80$, $384 \approx 380$

3) Виконання завдання 36 (с. 9).

— Пригадайте, як округлюємо числа до сотень.

Правило округлення числа до сотень схоже на правило округлення до десятків.

Якщо число десятків дорівнює 1, 2, 3 або 4, то число сотень не змінюємо.
Якщо число десятків дорівнює 5, 6, 7, 8 або 9, то число сотень збільшуємо на 1.

— Усно округліть до сотень кожне число.

$280 \approx 300$, $479 \approx 480$, $671 \approx 670$, $510 \approx 500$, $373 \approx 400$, $730 \approx 700$

2. Формування обчислювальних навичок

1) Виконання завдання 37 (с. 9).

— Обчисліть способом округлення.

$$245 + 87 = 245 + 100 - 13 = 345 - 13 = 332$$

$$763 + 70 = 763 + 100 - 30 = 863 - 30 = 833$$

$$350 + 576 = 350 + 600 - 24 = 950 - 24 = 926$$

$$674 + 281 = 674 + 300 - 19 = 974 - 19 = 955$$

$$287 + 330 = 287 + 400 - 70 = 687 - 70 = 617$$

$$571 + 240 = 571 + 300 - 60 = 871 - 60 = 811$$

$$915 - 386 = 915 - 400 + 14 = 515 + 14 = 529$$

$$327 - 195 = 327 - 200 + 5 = 127 + 5 = 132$$

2) Виконання завдання 38 (с. 9).

— Обчисліть способом округлення.

$$659 - 361 = 659 - 400 + 39 = 259 + 39 = 298$$

$$573 - 259 = 573 - 253 - 6 = 320 - 6 = 314$$

$$900 - 583 + 175 = (900 - 600 + 17) + 175 = 317 + 175 = 400 + 80 + 12 = 492$$

$$347 + 653 - 738 = (900 + 90 + 10) - 738 = 1000 - 738 = 1000 - 800 + 62 = 262$$

$$854 - 369 + 427 = (854 - 400 + 31) + 427 = 485 + 427 = 800 + 100 + 12 = 912$$

$$854 - (369 + 427) = 854 - (700 + 80 + 16) = 854 - 796 = 854 - 800 + 4 = 58$$

3. Удосконалення вмінь обчислювати вирази, дотримуючись порядку дій (с. 9, № 39)

— Пригадаймо правило обчислення виразів з дужками чи без дужок.

- У виразах із дужками першою виконують дію над числами, записаними в дужках.
 - Якщо у виразі без дужок є тільки додавання і віднімання або тільки множення і ділення, їх виконують у тому порядку, в якому вони записані.
 - Якщо у виразі немає дужок, то спочатку виконують по порядку множення і ділення, а потім — додавання і віднімання.
- Обчисліть значення двох виразів на вибір.

$$780 - 100 \cdot 7 = 80$$

$$1) 100 \cdot 7 = 700$$

$$2) 780 - 700 = 80$$

$$25 \cdot 3 - 50 = 25$$

$$1) 25 \cdot 3 = 75$$

$$2) 75 - 50 = 25$$

$$900 - (500 - 247) = 647$$

$$1) 500 - 247 = 500 - 300 + 53 = 253$$

$$2) 900 - 253 = 900 - 300 + 47 = 647$$

$$700 - (125 + 375) = 200$$

$$1) 125 + 375 = 400 + 90 + 10 = 500$$

$$2) 700 - 500 = 200$$

$$600 : 20 - 10 = 20$$

$$1) 600 : 20 = 60 : 2 = 30$$

$$2) 30 - 10 = 20$$

$$4 \cdot 7 - 7 \cdot 4 = 0$$

$$1) 4 \cdot 7 = 28$$

$$2) 7 \cdot 4 = 28$$

$$3) 28 - 28 = 0$$

Фізкультхвилинка «Хто уважний?»

Попереду — хлоп, хлоп, хлоп.

Позаду — хлоп, хлоп, хлоп.

Вгорі — хлоп, хлоп, хлоп.

Внизу — хлоп, хлоп, хлоп.

Права ніжка — топ, топ, топ.

Ліва ніжка — скок, скок, скок.

І знову рахувати почнемо.

4. Закріплення вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 40 (с. 10). Порівняння задач. Робота з блок-схемами до задач.

— Прочитайте дві задачі. Про що розповідається в задачах? Скільки було ящиків помідорів? По скільки кілограмів у кожному? Скільки було ящиків баклажанів? По скільки у кожному ящику? Що запитується в першій задачі? А в другій?

Чим вони схожі? Чим вони відрізняються? (Задачі схожі: однакові числові дані. Задачі різняться запитанням, тобто діями.)

— Розв'яжемо першу задачу.

Помідори — ? кг, 8 ящиків по 7 кг; на ? кг більше } ? кг

Баклажани — ? кг, 3 ящики по 10 кг

$$1) 7 \cdot 8 = 56 \text{ (кг)} \text{ — помідорів купили;}$$

$$2) 10 \cdot 3 = 30 \text{ (кг)} \text{ — баклажанів купили;}$$

$$3) 56 + 30 = 86 \text{ (кг)}$$

$$\text{Вираз: } 7 \cdot 8 + 10 \cdot 3 = 86 \text{ (кг)}$$

Відповідь: усього купили 86 кілограмів помідорів і баклажанів

— Розв'яжемо другу задачу.

Помідори — ? кг, 8 ящиків по 7 кг; на ? кг більше } на ? кг

Баклажани — ? кг, 3 ящики по 10 кг

Розв'язання

$$1) 7 \cdot 8 = 56 \text{ (кг)} \text{ — помідорів купили;}$$

$$2) 10 \cdot 3 = 30 \text{ (кг)} \text{ — баклажанів купили;}$$

$$3) 56 - 30 = 26 \text{ (кг)}$$

$$\text{Вираз: } 7 \cdot 8 - 10 \cdot 3 = 26 \text{ (кг)}$$

Відповідь: на 26 кілограмів більше купили помідорів, ніж баклажанів.

2) Задача 41 (с. 10).

— Про що розповідається в задачі? Скільки привезли сіток баскетбольних м'ячів? По скільки м'ячів у кожній? Скільки привезли сіток футбольних м'ячів? По скільки м'ячів у кожній сітці? Що запитується в задачі? (Скільки всього баскетбольних і футбольних м'ячів привезли?)

Баскет. м'ячів — 6 сіток по 4 м'ячі
Футб. м'ячів — 5 сіток по 5 м'ячів } ? м.

Розв'язання

- 1) $4 \cdot 6 = 24$ (м.) — баскетбольних м'ячів привезли;
- 2) $5 \cdot 5 = 25$ (м.) — футбольних м'ячів привезли;
- 3) $24 + 25 = 49$ (м.)

Відповідь: привезли всього 49 баскетбольних і футбольних м'ячів.

— Змінимо умову задачі так, щоб під час розв'язування третьою дією була дія віднімання.

- Для спортивної школи привезли 6 сіток баскетбольних м'ячів, по 4 м'ячі в кожній, і 5 сіток футбольних м'ячів, по 5 м'ячів у кожній. На скільки більше привезли футбольних м'ячів, ніж баскетбольних? Чи: На скільки менше привезли баскетбольних м'ячів, ніж футбольних?

Розв'язання

$$5 \cdot 5 - 4 \cdot 6 = 1 \text{ (м.)}$$

Відповідь: на 1 футбольний м'яч більше, ніж баскетбольних.

5. Удосконалення вмінь працювати з геометричним матеріалом (с. 10, № 42)

— Розгляньте малюнок. Які фігури на ньому зображені? (*Конус, циліндр, піраміда, куб, куля.*)

— Назвіть предмет, який має форму відповідної фігури. (*Конус — морозиво, циліндр — стакан, піраміда — іграшкова піраміда, куб — коробка, куля — м'яч.*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 11, № 43, 44)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Продовж речення»

- На уроці я навчився(лася)...
- Мені складно було виконати завдання...
- Я вже добре вмію...
- Хочу ще потренуватися у...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

**УРОК 5. СУМА РОЗРЯДНИХ ДОДАНКІВ. ДОДАВАННЯ НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ.
РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ. ПОРЯДОК ДІЙ У ВИРАЗАХ.
РОЗВ'ЯЗУВАННЯ І ПОРІВНЯННЯ ЗАДАЧ. СКЛАДАННЯ ОБЕРНЕНИХ ЗАДАЧ.
ПРАКТИЧНА РОБОТА.
ВИГОТОВЛЕННЯ МАКЕТА ЦИЛІНДРА**

Мета: формувати вміння обчислювати вирази; закріплювати вміння розв'язувати рівняння, дотримуватись порядку дій у виразах; удосконалювати вміння складати обернені задачі; вчити виготовляти макет фігури, що має форму циліндра; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, технологічна.

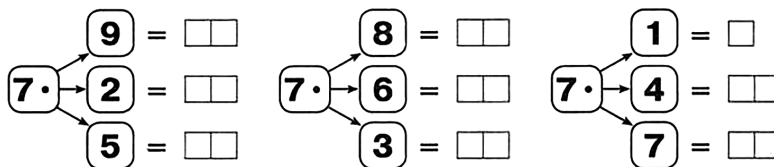
Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 11, № 43, 44)

3. Усні обчислення

— Додайте кожне із чисел до самого себе: 9; 80; 450; 390. Замініть додавання множенням.

4. Каліграфічна хвилинка

— Утворіть усі трицифрові числа з цифрами 8, 6, 3. Запишіть їх каліграфічно.

5. Математичний диктант

- Число 40 збільште на добуток чисел 9 і 6.
- Частку чисел 56 і 8 зменште на 4.
- Обчисліть суму добутків 7 і 4 та 3 і 8.
- 3 м 6 дм зменште в 9 разів.
- Частку чисел 42 і 7 збільште в 4 рази.
- Добуток чисел 7 і 5 зменште на частку чисел 32 і 4.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь читати числа та подавати їх сумою розрядних доданків (с. 11. № 45)

— Прочитайте числа. Подайте їх сумою розрядних доданків.

804 (вісімсот чотири), 307 (триста сім), 502 (п'ятсот два), 105 (сто п'ять), 206 (двісті шість).

Сума розрядних доданків:

804 = 800 + 4 307 = 300 + 7 502 = 500 + 2 105 = 100 + 5 206 = 200 + 6

2. Формування обчислювальних навичок

1) Виконання завдання 46 (с. 11).

703 + 40 = 743 604 + 30 = 634
 206 + 80 = 286 307 + 40 = 347
 801 + 90 = 891 909 + 90 = 999
 101 + 90 = 191 405 + 50 = 455

2) Виконання завдання 49 (с. 12).

$$\begin{aligned} 300 \cdot 3 - 800 &= 900 - 800 = 100 \\ 400 \cdot 2 - 500 &= 800 - 500 = 300 \\ 100 \cdot 8 - 576 &= 800 - 576 = 224 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 200 \cdot 3 + 367 &= 600 + 367 = 967 \\ 815 - 40 \cdot 5 &= 815 - 200 = 615 \\ 728 - 50 \cdot 6 &= 728 - 300 = 428 \end{aligned}$$

3. Розв'язування рівнянь (с. 11. № 47)

$$\begin{array}{lll} a - 50 = 407 & 874 - x = 804 & c + 70 = 174 \\ a = 407 + 50 & x = 874 - 804 & c = 174 - 70 \\ \underline{a = 457} & \underline{x = 70} & \underline{c = 104} \\ 457 - 50 = 407 & 874 - 70 = 804 & 104 + 70 = 174 \\ 407 = 407 & 804 = 804 & 174 = 174 \end{array}$$

4. Закріплення вмінь обчислювати вирази, дотримуючись порядку дій (с. 11, № 48)

— Розгляньте вирази. Подумайте, яка дія є останньою в кожному виразі. Як називаються ці вирази?

$$\begin{array}{lll} (789 - 709) \cdot 4 = 320 & 8 \cdot (40 : 5) = 64 & 72 : 9 \cdot (12 : 6) = 16 \\ 1) 789 - 709 = 80 & 1) 40 : 5 = 8 & 1) 12 : 6 = 2 \\ 2) 80 \cdot 4 = 320 & 2) 8 \cdot 8 = 64 & 3) 72 : 9 = 8 \\ & & 3) 8 \cdot 2 = 16 \end{array}$$

Фізкультхвилинка «Коліна-пальці» (<https://youtu.be/mRrfHjc9suc>)

5. Формування вмінь складати обернені задачі

1) Задача 50 (с. 12).

— Прочитайте задачі. Що в них спільного? Чим вони відрізняються? Розв'яжіть задачі усно. Скільки в них дій? Як називаються задачі, що розв'язуються однією дією?

2) Задача 51 (с. 12).

— Розв'яжіть задачу. Про що розповідається в задачі? Скільки в зоомагазині продається рибок? Скільки малих акваріумів? Скільки в кожному акваріумі рибок? Що запитується в задачі?

Малі акваріуми — ? р., у 6 акв. по 15 рибок
Великий акваріум — ? } 126 р.

Розв'язання

- 1) $15 \cdot 6 = 90$ (р.) — рибок у малих акваріумах;
- 2) $126 - 90 = 36$ (р.)

Відповідь: у великому акваріумі міститься 36 рибок.

— Складіть обернену задачу, скориставшись короткими записами.

Задача 1. У шести малих акваріумах зоомагазину міститься по 15 рибок, а у великому — 36 рибок.

Скільки всього рибок продається в зоомагазині?

Малі акваріуми — ? р., у 6 акв. по 15 рибок
Великий акваріум — 36 рибок } ? р.

Розв'язання

- 1) $15 \cdot 6 = 90$ (р.) — рибок у малих акваріумах;
- 2) $90 + 36 = 126$ (р.)

Відповідь: у зоомагазині продається 126 рибок.

Задача 2. У зоомагазині продається 126 рибок. У великому акваріумі міститься 36 рибок, а решта — порівну в шести малих акваріумах. Скільки рибок міститься в малому акваріумі?

Малі акваріуми — ? р., у 6 акв. по ? рибок
Великий акваріум — 36 рибок } 126 р.

Розв'язання

- 1) $126 - 36 = 90$ (р.) — рибок у малих акваріумах;
- 2) $90 : 6 = 15$ (р.)

Відповідь: у малому акваріумі міститься 15 рибок.

Задача 3. У зоомагазині продається 126 рибок. У великому акваріумі міститься 36 рибок, а решта в декількох малих акваріумах по 15 рибок у кожному. Скільки малих акваріумів використали?

Малі акваріуми — ? р., у ? акв. по 15 рибок
Великі акваріуми — 36 рибок } 126 р.

Розв'язання

1) $126 - 36 = 90$ (р.) — рибок у малих акваріумах.

2) $90 : 15 = 90 : 3 : 5 = 6$ (акв.)

Відповідь: для малих рибок використали 6 акваріумів.

3) **Задача 52 (с. 12).**

— Про що розповідається в задачі? Скільки рядків посадили червоних півоній? По скільки кущів у кожному рядку? Скільки рядків посадили білих півоній? По скільки кущів у кожному рядку? Скільки всього кущів посадили білих і червоних півоній?

Червоних півоній — ?, 4 р. по 8 к.
Білих півоній — ?, 5 р., по 5 к. } ? к.

Розв'язання

1) $8 \cdot 4 = 32$ (к.) — червоних півоній;

2) $5 \cdot 5 = 25$ (к.) — білих півоній;

3) $32 + 25 = 57$ (к.)

— Скільки обернених задач можна скласти до задачі? (4 задачі.) Складіть одну обернену задачу.

Задача. Посадили 57 кущів червоних і білих півоній, з них у декілька рядів червоних півоній, по 8 кущів у кожному ряду, і 5 рядів білих півоній, по 5 кущів у кожному. Скільки рядів червоних півоній посадили?

Червоних півоній — ? р. по 8 к.
Білих півоній — ?, 5 р., по 5 к. } 57 к.

Розв'язання

1) $5 \cdot 5 = 25$ (к.) — білих півоній;

2) $57 - 25 = 32$ (к.) — червоних півоній;

3) $32 : 8 = 4$ (р.)

6. Формування вмінь виготовляти макет фігури, що має форму циліндра (с. 12, № 53). Практична робота

— Де зустрічаються циліндри в повсякденному житті?

— Виготовте макет циліндра. Запропонуйте його практичне використання.

7. Розвиток логічного мислення

Ростикові — 9 років. Його дідусь у 7 разів старший за Ростика. На скільки років Ростик молодший від свого дідуся?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 13, № 54, 55)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Оцініть свою роботу на уроці. Виберіть сердечко потрібного вам кольору. Якщо вам сподобався урок, і ви успішно впоралися з усіма завданнями, то візьміть сердечко червоного кольору. Якщо у вас виникали невеликі труднощі, то виберіть сердечко рожевого кольору. Але якщо зовсім не впоралися із завданнями, візьміть сердечко блакитного кольору.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

**УРОК 6. СУМА РОЗРЯДНИХ ДОДАНКІВ. ДОДАВАННЯ НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ.
РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ. ПОРЯДОК ДІЙ У ВИРАЗАХ.
РОЗВ'ЯЗУВАННЯ І ПОРІВНЯННЯ ЗАДАЧ. СКЛАДАННЯ ОБЕРНЕНИХ ЗАДАЧ.
ПРАКТИЧНА РОБОТА.
ВИГОТОВЛЕННЯ МАКЕТА КОНУСА**

Мета: закріпити знання щодо особливостей таблиць множення на 5; 10; 3; формувати обчислювальні навички, вміння розв'язувати задачі, виготовляти макет фігури, що має форму піраміди; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати охайність; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

З добрим словом! Розпочато день.
Насамперед проженемо лінь.
На уроці не позіхати,
А працювати і рахувати.
Тут затії і задачі, ігри, жарти —
Все для вас!
Побажаю вам удачі —
За роботу, в добрий час!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 13, № 54, 55)

- Поясніть розв'язання задачі. Які обернені задачі отримали?
- Які значення виразів дістали?

3. Каліграфічна хвилинка

- Запишіть каліграфічно найбільше значення виразу домашнього завдання. (492.)

4. Усні обчислення

1) Віршовані задачі на закріплення таблиці множення.

- Нуль кругленький — знає кожен,
Але хто з вас відповість.
Скільки буде, як помножимо
Круглий нуль на цифру 6? (0.)
- Наш зайчисько Куцохвіст
5 пучечків моркви ніс.
У кожному — по 7 морквин.
Скільки ніс морквинок він? (35.)
- Йшла до зайця в гості лиска,
Несла 3 пучка редиски.
Кожному редисок — п'ять.
Як усі порахувати? (15.)
- Прийшли до крамниці 4 жуки,
Купили на ніжки собі чобітки.
Ніжок по 6, як відомо, в жуків.
Скільки потрібно всього чобітків? (24.)
- Кіт Мусій купив сосиски
І розклав по 6 у миски.
Скільки всіх було сосисок
Якщо 9 повних мисок? (54.)
- Від морозу в коней ніжки
Без чобіток змерзли трішки.
Взули коні чобітки —
Відігріли копитки.
Скільки чобітків пішло,
Якщо коней 7 було? (28.)

2) Різницеve порівняння виразів.

- Що більше і на скільки:
- 9 разів по 2 чи 6 разів по 3?
- 7 разів по 9 чи 9 разів по 7?

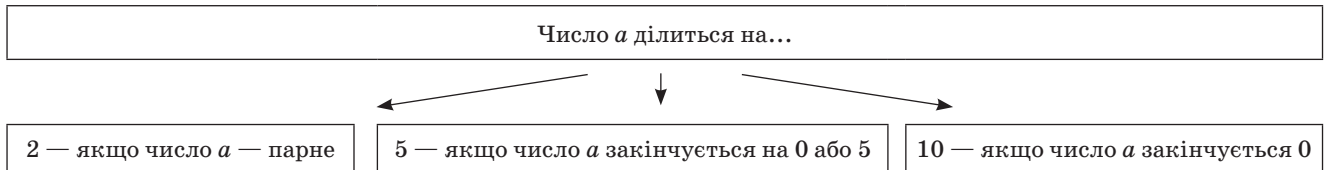
- Добуток чисел 8 і 8 чи різниця чисел 88 і 8?
- Частка чисел 72 і 9 чи добуток чисел 9 і 1?
- Сума чисел 10 і 10 чи їх добуток?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення знань щодо особливостей таблиці множення на 2, 5, 10 і 3

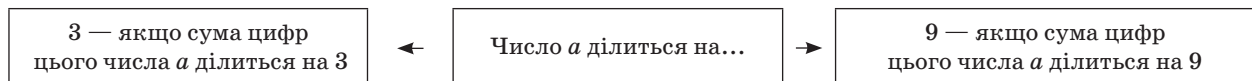
1) Актуалізація знань.

- Які числа називаються парними?
- Пригадайте ознаки подільності числа на 2, 5, 10.

Наприклад:

- 196 ділиться на 2, бо 6 — парне;
- 210 ділиться на 10, бо закінчується на 0;
- 345 > ділиться на 5
- 230 > ділиться на 5

Наприклад:

- 285 ділиться на 3, бо $2 + 8 + 5 = 15$, а 15 ділиться на 3;
- 891 ділиться на 9, бо $8 + 9 + 1 = 18$, а 18 ділиться на 9.

2) Виконання завдання 56 (с. 13).

— Які з чисел діляться на 5?

3) Виконання завдання 57 (с. 13).

— Назвіть числа, що діляться на 10. Яка ознака подільності числа на 10?

4) Виконання завдання 58 (с. 13).

— Продовжте ряд чисел ще п'ятьма числами.

Наступне число на 2 більше, ніж попереднє.

16, 18, 20, 22, ... продовжили 24, 26, 28, 30, 32, ...

150, 152, 154, ... продовжили 156, 158, 160, 162, 164, ...

5) Виконання завдання 60 (с. 14).

— Обчисліть значення виразу $b : 5$, якщо b дорівнює 10, 15, 30, 0, 100.

Якщо $b = 10$, тоді $b : 5 = 10 : 5 = 2$

Якщо $b = 15$, тоді $b : 5 = 15 : 5 = 3$

Якщо $b = 30$, тоді $b : 5 = 30 : 5 = 6$

Якщо $b = 0$, тоді $b : 5 = 0 : 5 = 0$

Якщо $b = 100$, тоді $b : 5 = 100 : 5 = 20$

б) Виконання завдання 61 (с. 14).

1) У виразі $y : 3$ значенням y можуть бути числа 3, 18, 33, 300.

Із чисел 15, 25, 33, 43, 100, 300 значеннями виразу $y : 3$ не можуть бути значеннями y , що не діляться на 3: 25, 43, 100.

2) Допишіть три будь-які числа, які можуть бути значеннями у виразі $y : 3$.

Візьмемо числа 45, 61, 12 та з'ясуємо чи діляться вони на 3:

- 45 ділиться на 3, бо $4 + 5 = 9$, а 9 ділиться на 3;
- 61 не ділиться на 3, бо $6 + 1 = 7$, а 7 не ділиться на 3;
- 12 ділиться на 3, бо $1 + 2 = 3$, а 3 ділиться на 3.

2. Групова робота на закріплення вивченого матеріалу

512 725 126 465
600 453 390 306

— Про які із чисел можна сказати, що вони:

1) парні?	4) діляться на 5?
2) непарні?	5) діляться на 3?
3) діляться на 10?	6) діляться на 9?

3. Формування обчислювальних навичок

1) Виконання завдання 59 (с. 14).

— Складіть вирази за схемою та обчисліть їх.

$25 : 5 = 5$	$60 : 5 = 12$	$500 : 5 = 100$	$5 : 5 = 1$
$48 : 8 = 6$	$48 : 4 = 12$	$48 : 12 = 4$	$48 : 1 = 48$

2) Виконання завдання 62 (с. 14).

— Складіть і обчисліть вирази.

- Суму чисел 80 і 70 зменшити втричі.
 $(80 + 70) : 3 = 150 : 3 = 50$
- До числа 89 додати добуток чисел 12 і 6.
 $89 + 12 \cdot 6 = 89 + 72 = 161$
- Різницю чисел 100 і 82 збільшити вдвічі.
 $(100 - 82) \cdot 2 = 18 \cdot 2 = 36$
- Добуток чисел 20 і 4 зменшити на 50.
 $20 \cdot 4 - 50 = 80 - 50 = 30$

Фізкультхвилинка

Руки, наче крила в птаха,
Який летить, не знає страху.
Вгору-вниз їх підіймаю
І доверху підлітаю.
А тепер — метелик я,
Рух дає мені життя.

До плечей згорну я руки,
Кругові зроблю я рухи.
І голівкою покрутим —
Небезпек не має бути.
Якщо поруч небезпека,—
Геть втікаємо далеко.

4. Формування вмінь розв'язувати задачі (с. 14, № 63)

— Про що розповідається в задачі? Який зефір виготовили на кондитерській фабриці? (Грушевий.) Скільки його виготовили? По скільки кілограмів зефіру поклали в кожную коробку? Скільки повезли зефіру в магазин? Що запитується в задачі?

Виготовили — ? кг, 100 к. по 7 кг
Повезли — 400 кг
Залишилось — ?

Розв'язання

- $7 \cdot 100 = 700$ (кг) — грушевого зефіру виготовили;
- $700 - 400 = 300$ (кг)

Відповідь: на фабриці залишилося 300 кілограмів грушевого зефіру.

Робота в парах

— Утворіть нові задачі, замінивши число 7...

- На число 6.

Задача. На кондитерській фабриці виготовили грушевий зефір і розклали його в 100 коробок, по 6 кг у кожную. У магазини повезли 400 кг зефіру. Яка маса грушевого зефіру залишилася на фабриці?

Розв'язання

- 1) $6 \cdot 100 = 600$ (кг)
- 2) $600 - 400 = 200$ (кг)

Відповідь: на фабриці залишилося 200 кілограмів грушевого зефіру.

- На число 5

Задача. На кондитерській фабриці виготовили грушевий зефір і розклали його в 100 коробок, по 5 кг у кожну. У магазини повезли 400 кг зефіру. Яка маса грушевого зефіру залишилася на фабриці?

Розв'язання

- 1) $5 \cdot 100 = 500$ (кг)
- 2) $500 - 400 = 100$ (кг)

Відповідь: на фабриці залишилося 100 кілограмів грушевого зефіру.

- На число 4

Задача. На кондитерській фабриці виготовили грушевий зефір і розклали його в 100 коробок, по 4 кг у кожну. У магазини повезли 400 кг зефіру. Яка маса грушевого зефіру залишилася на фабриці?

Розв'язання

- 1) $4 \cdot 100 = 400$ (кг)
- 2) $400 - 400 = 0$ (кг)

Відповідь: на фабриці не залишилося грушевого зефіру.

5. Розвиток логічного мислення

Мамі Даринки — 30 років. Вона в 3 рази старша від Даринки та в 2 рази молодша від Даринчиної бабусі. Скільки років Даринці та скільки — Даринчиній бабусі?

6. Формування вмінь виготовляти макет фігури, що має форму конуса (с. 15, № 64). Практична робота

— Де зустрічаються конуси в повсякденному житті?

— Виготовте макет конуса. Запропонуйте його практичне використання.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 15, № 65, 66)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Як ви оцінюєте свою роботу на уроці? Чи виникали труднощі? Над чим треба більше попрацювати?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 7. ЗНАХОДЖЕННЯ ЧАСТИНИ ЧИСЛА. ЗНАХОДЖЕННЯ ЦІЛОГО ЗА ЙОГО ЧАСТИНОЮ. ПОРІВНЯННЯ ЗАДАЧ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ЧАСТИНИ ЧИСЛА ТА ЗНАХОДЖЕННЯ ЦІЛОГО ЗА ЙОГО ЧАСТИНОЮ. ТВОРЧА РОБОТА НАД ЗАДАЧЕЮ

Мета: закріпити вміння знаходити частину числа, ціле за його частиною; формувати вміння порівнювати задачі на знаходження частини числа та цілого за його частиною; вдосконалювати вміння творчо працювати над задачею; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати заощадливість; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 15, № 65, 66)

— Назвіть вирази, які склали. Які значення вони мають? У якому виразі останньою дією було додання?

— Поясніть хід розв'язування задачі. Який вираз можна скласти для розв'язання цієї задачі?

3. Каліграфічна хвилинка

— Число-відповідь задачі запишіть каліграфічно. (184.)

4. Усні обчислення

1) Групова робота з обчислення кругових виразів.

1-ша група		2-га група		3-тя група	
$24 : 3 \cdot 5 =$	$2 \cdot 9 : 6 =$	$36 : 4 : 3 =$	$20 : 10 \cdot 3 =$	$27 : 3 : 3 =$	$30 : 5 \cdot 3 =$
$4 \cdot 2 \cdot 3 =$	$3 \cdot 8 : 6 =$	$40 : 8 \cdot 4 =$	$3 \cdot 8 : 6 =$	$18 : 2 \cdot 3 =$	$3 \cdot 4 : 6 =$
$20 : 5 : 2 =$	$40 : 4 \cdot 2 =$	$4 \cdot 2 \cdot 5 =$	$6 \cdot 6 : 1 =$	$40 : 8 \cdot 6 =$	$2 \cdot 5 \cdot 4 =$

2) Різницева порівняння виразів.

— Що більше і на скільки:

- 9 разів по 2 чи 6 разів по 3?
- 7 разів по 9 чи 9 разів по 7?
- Добуток чисел 8 і 8 чи різниця чисел 88 і 8?
- Частка чисел 72 і 9 чи добуток чисел 9 і 1?
- Сума чисел 10 і 10 чи їх добуток?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення знань щодо запису дробів

— Приготуйте салат за рецептом, записуючи числа в зошит.

Візьміть 2 червоні помідори, наріжте і покладіть у тарілку, потім візьміть одну другу огірка і наріжте в тарілку. Розріжте перець на 3 частини і візьміть з них одну частину і подрібніть у тарілку. Тепер візьміть одну шосту частину зеленої цибулі та покладіть зверху на салат. Салат посоліть, приправте і зверху полийте п'ятою частиною однієї чайної ложки олії. ($2; \frac{1}{2}; \frac{1}{3}; \frac{1}{6}; \frac{1}{5}$)

2. Удосконалення вмінь знаходити частину від числа та ціле за його частиною

— Як знайти частину від цілого числа? (Щоб знайти частину цілого, потрібно ціле поділити на знаменник.)

— Як знайти ціле за його частиною? (Щоб знайти число за його частиною, треба величину заданого числа помножити на знаменник.)

1) Виконання завдання 67 (с. 15).

— Знайдіть $\frac{1}{4}$ числа.

$$16 : 4 = 4 \quad 40 : 4 = 10 \quad 64 : 4 = 16 \quad 80 : 4 = 20 \quad 400 : 4 = 100 \quad 800 : 4 = 200$$

2) Виконання завдання 68 (с. 15).

— Знайдіть $\frac{1}{10}$ числа.

$$20 : 10 = 2 \quad 70 : 10 = 7 \quad 300 : 10 = 30 \quad 1000 : 10 = 100$$
$$100 : 10 = 10 \quad 10 : 10 = 1 \quad 50 : 10 = 5$$

3. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Виконання завдання 69 (с. 15).

— Про що розповідається в задачі? Яку крупу купили для приготування каші? Скільки купили пакетів? По скільки грамів у кожному пакеті? Скільки використали крупи для приготування каші? Що запитується в задачі?

Купили — 1 п. по 800 г

Використали — ?, $\frac{1}{4}$

Розв'язання

$$800 : 4 = 200 \text{ (г)}$$

Відповідь: використали 200 грамів манної крупи.

2) Виконання завдання 70 (с. 16). Порівняння задач.

— Прочитайте першу задачу. Про що розповідається в задачі? Скільки грамів желатину було в пакеті? Скільки використали желатину? Що запитується в задачі?

Було — 15 грамів

Використали — ?, $\frac{1}{3}$ від числа

Залишилось — ?

Розв'язання

1) $15 : 3 = 5$ (г) — грамів желатину використали;

2) $15 - 5 = 10$ (г)

Відповідь: у пакеті залишилось 10 грамів желатину.

— Прочитайте другу задачу. Про що розповідається в задачі? Скільки використали желатину? Скільки це становить усього желатину? (*Третину.*) Що запитується в задачі?

Купили — 1 п., ? г

Використали — 15 г, це $\frac{1}{3}$ від цілого числа

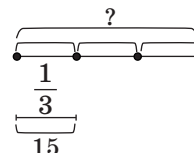
Розв'язання

Якщо 15 г — третина всього, тоді

$$15 \cdot 3 = 45 \text{ (г)}$$

Відповідь: купили 45 грамів желатину.

Фізкультхвилинка

4. Актуалізація знань щодо четвертої частини предмета. Уточнення поняття «чверть»

1) Робота з геометричним матеріалом.

— Побудуйте квадрат зі стороною 4 см. Поділіть його на 4 рівні частини. Скількома способами це можна зробити?

I спосіб

II спосіб

Четверта частина числа називається чверть.

2) Виконання завдання 71 (с. 16).

— Скільки коштує кожний товар? Як знайти чверть ціни? Чи буде це вже акційною ціною? (Ні, чверть — це тільки знижка.) Що потрібно зробити, щоб визначити акційну ціну речей? (Потрібно від ціни відняти значення знижки.)

$$120 - 120 : 4 = 120 - 30 = 90 \text{ (грн)} \text{ — акційна ціна футболки.}$$

$$60 - 60 : 4 = 60 - 15 = 45 \text{ (грн)} \text{ — акційна ціна босоніжок.}$$

$$160 - 160 : 4 = 160 - 40 = 120 \text{ (грн)} \text{ — акційна ціна сандалів.}$$

$$80 - 80 : 4 = 80 - 20 = 60 \text{ (грн)} \text{ — акційна ціна панами.}$$

$$40 - 40 : 4 = 40 - 10 = 30 \text{ (грн)} \text{ — акційна ціна віяла.}$$

5. Формування вмінь творчо працювати над задачею (підручник, с.16, № 72)

— Про кого розповідається в задачі? Яку частину становлять собаки? Отже, в притулку живе така кількість тварин, яка ділиться на 3. Що відомо про котів? (Їх решта.) Що запитується в задачі?

Задача. У притулку живе 9 (число повинно ділитися на 3) тварин. Третя частина з них — собаки, а решта — коти. Скільки котів живе в притулку?

$$\left. \begin{array}{l} \text{Собаки — ?, } \frac{1}{3} \text{ від усього} \\ \text{Коти — ?} \end{array} \right\} 9 \text{ тв.}$$

Розв'язання

1) $9 : 3 = 3$ (с.) — собак у притулку;

2) $9 - 3 = 6$ (к.)

Відповідь: у притулку живе 6 котів.

6. Формування вмінь знаходити ціле число за його дробом (с. 16, № 73)

$7 \cdot 3 = 21$

$70 \cdot 3 = 210$

$120 \cdot 3 = 360$

$15 \cdot 3 = 45$

$1 \cdot 3 = 3$

7. Удосконалення обчислювальних навичок (с. 17, № 74). Самостійна робота

$420 : 7 = 60$

$78 : 6 = 13$

$75 : 5 = 15$

$90 : 5 = 18$

$360 : 9 = 40$

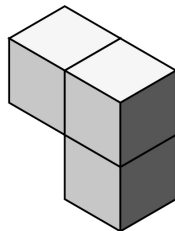
$48 : 4 = 12$

$63 : 3 = 21$

$108 : 9 = 12$

8. Розвиток просторового мислення

— Поряд намалуйте таку саму фігуру. Зі скількох кубів складено фігуру?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 17, № 75, 76)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Якими для тебе були завдання уроку?

- прості
- складні
- цікаві

— Що ти відчуваєш?

- задоволення
- незадоволення
- мені байдуже

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 8. ПОВТОРЕННЯ ПРО ДІЛЕННЯ З ОСТАЧЕЮ. РОБОТА З ПОДВІЙНИМИ НЕРІВНОСТЯМИ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. ПРАКТИЧНА РОБОТА. ВИГОТОВЛЕННЯ МАКЕТА ПІРАМІДИ

Мета: удосконалювати вміння ділити з остачею; формувати вміння працювати з подвійними нерівностями, розв'язувати задачі, виготовляти макет піраміди; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати охайність; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвенить дзвінок.
Починається урок,
Будемо старанно працювати,
Щоб математику гарно знати!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 17, № 75, 76)

- Які значення виразів отримали? У якому виразі останньою дією виконували ділення?
- Поясніть хід розв'язання задачі.

3. Каліграфічна хвилинка

- Чотири індіки пішли на музики, танцювали, гупали. Скільки ніжок тупали? (8.)
- Запишіть каліграфічно трицифрове число, утворене вісімками. (888.)

4. Математичний диктант

- Зменште число 24 в 6 разів.
- Суму чисел 6 і 8 збільште на 10.
- Зменште 45 в 5 разів і результат зменште на 5.
- Збільште 26 на 10 і результат зменште в 4 рази.
- Зменште число 24 на 6.
- Зменште число 54 в 6 разів і результат зменште в 3 рази.
- Знайдіть $\frac{1}{8}$ кожного числа: 48, 96, 889.
- Знайдіть число, якщо його $\frac{1}{4}$ становить: 9, 25, 120.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності. Проблемне питання

— Чи можна розділити 36 квасолин на:

- 2 однакові групи?
- 3 однакові групи?
- 4 однакові групи?
- 5 однакових груп?
- 6 однакових груп?

— Поясніть свою відповідь.

2. Удосконалення вмінь ділити з остачею

1) *Повторення про подільність на 5 та уточнення поняття «ділення з остачею» (с. 17, № 77).*

— Розгляньте числа. Які з них діляться на 5? (Ті, що закінчуються цифрами 0 і 5: 15, 40, 55.)

— Як виконують ділення, якщо націло поділити не можна? (Якщо націло поділити не можна, ділять з остачею).

2) Виконання завдання 78 (с. 17).

- Розгляньте числовий промінь, на якому позначено результати множення числа 7.
- Запишіть за зразком, між якими числами, що діляться на 7, розміщене наступне число.

$$\begin{array}{ccc} 7 < 10 < 14 & 21 < 23 < 28 & 28 < 34 < 35 \\ 14 < 10 < 21 & 28 < 30 < 35 & 42 < 45 < 49 \end{array}$$

- Виконайте ділення з остачею, користуючись числовим променем.

$$\begin{array}{ccc} 10 : 7 = 1 \text{ (ост. 3)} & 23 : 7 = 3 \text{ (ост. 2)} & 34 : 7 = 4 \text{ (ост. 6)} \\ 18 : 7 = 2 \text{ (ост. 4)} & 30 : 7 = 4 \text{ (ост. 2)} & 45 : 7 = 6 \text{ (ост. 3)} \end{array}$$

3. Тренувальні вправи

1) Виконання завдання 79 (с. 17).

- Складіть вирази за схемою. Знайдіть частку з остачею.

$$\begin{array}{ccc} 34 : 9 = 3 \text{ (ост. 7)} & 34 : 9 = 3 \text{ (ост. 7)} & \\ 49 : 9 = 5 \text{ (ост. 4)} & 65 : 9 = 7 \text{ (ост. 2)} & \\ 55 : 9 = 6 \text{ (ост. 1)} & 73 : 9 = 8 \text{ (ост. 1)} & \\ 22 : 9 = 2 \text{ (ост. 4)} & 82 : 9 = 9 \text{ (ост. 1)} & \end{array}$$

2) Виконання завдання 80 (с. 18).

- Виконайте ділення з остачею.

$$\begin{array}{ccc} 31 : 6 = 5 \text{ (ост. 1)} & 21 : 6 = 3 \text{ (ост. 3)} & 17 : 6 = 2 \text{ (ост. 5)} \\ 50 : 6 = 8 \text{ (ост. 2)} & 40 : 6 = 6 \text{ (ост. 4)} & \end{array}$$

- Якою може бути остача при діленні на 6? (1, 2, 3, 4, 5, 0.)
- Чи може остача при діленні на 6 дорівнювати 8? (Ні, остача завжди менша, ніж дільник.)

Фізкультхвилинка

Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу,
Не згинайте, діти, ноги,
Як торкаєтесь підлоги,
Три, чотири — прямо стати,
Будем знову починати.
Хто зуміє присідати
І ногам роботу дати?
Раз — піднялись,
Два — присіли,
Хай мужніє наше тіло.
Хто втомився присідати,
Може вже відпочивати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.

4. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 81 (с. 18).

- Про що розповідається в задачі? Скільки було цукру в мішку? По скільки кілограмів його розфасували? (По 3.) Що запитується в задачі?

Було — 50 кг
Розфасували — в ? п. по 3 кг
Залишилось — ?

Розв'язання

$50 : 3 = 16 \text{ (ост. 2)}$ — 16 кг розфасували (частка) і залишилося 2 кг цукру (остача).

Відповідь: залишилося 2 кг цукру.

2) **Задача 82 (с. 18).**

— Про що розповідається в задачі? Скільки зошитів лежало на столі? Скільки учнів взяли зошити? Як учні взяли зошити? (*Порівну.*) Що запитується в задачі?

Розв'язання

$18 : 8 = 2$ (ост. 2) — 2 зошити в учня (частка) і залишилося 2 зошити на столі (остача).

Відповідь: на столі залишилося 2 зошити.

3) **Виконання завдання 83 (с. 18).**

— Про кого розповідається в задачі? За скільки коштів купив Максим м'яч? Скільки він витратив своїх грошей? Що запитується в задачі? (*Скільки гривень було в Максима спочатку?*)

Було грошей — ? грн

Витратив — 90 грн, це $\frac{1}{3}$

Розв'язання

Якщо 90 грн — це вже дріб від усіх грошей, тоді

$90 \cdot 3 = 270$ (грн)

Відповідь: спочатку в Максима було 270 гривень.

5. **Формування вмінь виготовляти макет фігури, що має форму піраміди (с. 18, № 84)**

— Де зустрічаються піраміди в повсякденному житті?

— Виготовте макет піраміди. Запропонуйте його практичне використання.

III. **ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА**

1. **Пояснення домашнього завдання (с. 18, № 85, 86)**

2. **Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»**

- На уроці я дізнався(лася)...
- Я легко виконав(ла) завдання...
- Ці знання я використаю...
- Мені було складно виконати...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 9. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З МНОЖЕННЯМ ПИСЬМОВИМ СПОСОБОМ («у стовпчик»).

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. СКЛАДАННЯ ТА ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ АРИФМЕТИЧНИХ ВИРАЗІВ. РОБОТА З ОДИНИЦЯМИ ЧАСУ. ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСУ ЗА ГОДИННИКОМ (механічним)

Мета: формувати вміння множити письмовим способом, розв'язувати задачі; вдосконалювати вміння складати та обчислювати значення арифметичних виразів, працювати з одиницями часу, визначати час за механічним годинником; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати товариськість, дбайливе ставлення до часу; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвенить дзвінок,
Починається урок,
Будемо старанно працювати,
Щоб математику гарно знати!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 18, № 85, 86)

— Назвіть частки і отримані остачі. У якому прикладі значення частки й остачі однакові? Які знання знадобилися для швидкого і безпомилкового розв'язання прикладів?

— Декілька прикладів розв'язав і Незнайко. Чи не помилився він?

$$55 : 6 = 8 \text{ (ост. 7)} \quad 24 : 5 = 5 \text{ (ост. 0)}$$

— Поясніть розв'язання задачі. Чи всі круасани розклали дівчатка в контейнери?

3. Усні обчислення

$8 \cdot 8$	$5 \cdot 9$	$5 \cdot 5$
$- 4$	$+ 5$	$\cdot 4$
$: 6$	$: 10$	$: 10$
$\cdot 10$	$\cdot 5$	$: 2$
? (100)	? (25)	? (5)

4. Каліграфічна хвилинка

— Обчисліть значення виразу $800 + 53$. Відповідь запишіть каліграфічно.

5. Математичний диктант

- Число ніг у павука помножити на кількість пальців на руці в людини. ($8 \cdot 5 = 40$.)
- Бабусі 54 роки, а внук у 9 разів менше. Скільки років онукові? ($54 : 9 = 6$.)
- Кількість місяців у році помножити на число голів Змія Горинича ($12 \cdot 3 = 36$.)
- Тривалість уроку зменшити у 5 разів. ($45 : 5 = 9$.)
- Знайдіть $\frac{1}{6}$ від числа: 42, 12, 66.
- Запишіть ціле число, якщо його $\frac{1}{4}$ становить: 12, 54, 71.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування обчислювальних навичок (с. 19, № 87)

— Складіть добутки за схемами та обчисліть їхні значення.

$40 \cdot 3 = 120$	$8 \cdot 3 = 24$	$100 \cdot 3 = 300$	$13 \cdot 3 = 39$
$9 \cdot 7 = 63$	$9 \cdot 30 = 270$	$9 \cdot 100 = 900$	$9 \cdot 0 = 0$

2. Ознайомлення з письмовим множенням у стовпчик

1) Ознайомлення із записом множення у стовпчик (с. 19, № 88).

— Дію множення, як і додавання, можна виконувати у стовпчик. Розгляньте, як записуються числа у стовпчик. (У перший двох виразах підписуємо число під числом, в останніх виразах другий множник підписуємо під одиницями першого множника (одиниці під одиницями).)

2) Пояснення порядку виконання множення письмовим способом (с. 19, № 89).

3) Первинне закріплення (с. 20, № 90).

— Виконайте множення письмово.

$$\begin{array}{r} \times 47 \\ 5 \\ \hline 235 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 93 \\ 4 \\ \hline 372 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 25 \\ 5 \\ \hline 125 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 216 \\ 4 \\ \hline 864 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 118 \\ 5 \\ \hline 590 \end{array}$$

Сучасна фізкультхвилинка «Hare Dance» (<https://youtu.be/3sg5oJQmlBY>)

3. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 91 (с. 19).

— Про що розповідається в задачі? Скільки привезли контейнерів капусти? По скільки кілограмів у кожному контейнері? Що запитується в задачі?

Привезли — ? кг, 3 к. по 125 кг

Розв'язання

$$125 \cdot 3 = 375 \text{ (кг)}$$

Відповідь: у магазин привезли 375 кілограмів капусти.

2) Задача 92 (с. 19).

— Про кого розповідається в задачі? На що потратила Настя гроші? Скільки дівчина витратила грошей на купівлю квитків? Скільки це становило всіх грошей, що в неї були? Що запитується в задачі?

Було — ? грн

Витратила — 234, це $\frac{1}{2}$ всіх грошей

Розв'язання

Якщо 234 грн — це вже половина всіх грошей, тоді

$$234 \cdot 2 = 468 \text{ (грн)}$$

Відповідь: у Насті було 468 гривень.

4. Розвиток вмінь складати вирази та обчислювати їх (с. 20, № 93)

— Складіть вирази та обчисліть їхні значення.

1) Добуток чисел 127 і 3.

$$127 \cdot 3 = 381$$

2) Число 245 збільшити вдвічі.

$$245 \cdot 2 = 490$$

3) Сума числа 242 і добутку чисел 253 і 3.

$$242 + 253 \cdot 3 = 1001$$

4) Різниця числа 868 і добутку чисел 217 і 4.

$$868 - 217 \cdot 4 = 868 - 868 = 0$$

5. Удосконалення вмінь працювати з годинником. Робота з одиницями часу

1) Виконання завдання 94 (с. 20).

— Розгляньте малюнки годинників. Це механічні годинники. За ними не можна визначити частину доби. Котру годину показує кожний годинник?

1 год 40 хв 8 год 10 хв 12 год 2 год 30 хв

2) Повторення одиниць часу (с. 20, № 95).

3) Виконання завдання 96 (с. 20).

— Скільки хвилин становить половина години? $\frac{1}{10}$ години? $\frac{1}{3}$ години?

$$\frac{1}{2} \text{ год} = 1 \text{ год} : 2 = 60 \text{ хв} : 2 = 30 \text{ хв}$$

$$\frac{1}{10} \text{ год} = 1 \text{ год} : 10 = 60 \text{ хв} : 10 = 6 \text{ хв}$$

$$\frac{1}{3} \text{ год} = 1 \text{ год} : 3 = 60 \text{ хв} : 3 = 20 \text{ хв}$$

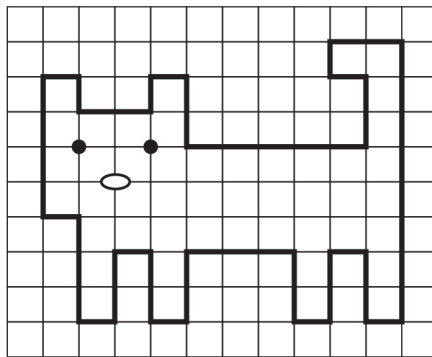
— Скільки секунд становить третина хвилини? $\frac{1}{2}$ хвилини? $\frac{1}{6}$ хвилини?

$$\frac{1}{3} \text{ хв} = 1 \text{ хв} : 3 = 60 \text{ с} : 3 = 20 \text{ с}$$

$$\frac{1}{2} \text{ хв} = 1 \text{ хв} : 2 = 60 \text{ с} : 2 = 30 \text{ с}$$

$$\frac{1}{6} \text{ хв} = 1 \text{ хв} : 6 = 60 \text{ с} : 6 = 10 \text{ с}$$

6. Графічний диктант

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 21, № 97, 98)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- На уроці я дізнався(лася)...
- Ці знання я використаю...
- Я легко виконав(ла) завдання...
- Мені було складно виконати...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 10. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПИСЬМОВИМ СПОСОБОМ МНОЖЕННЯ ОДНОЦИФРОВОГО ЧИСЛА НА ТРИЦИФРОВЕ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ. АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ. ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСУ ЗА ГОДИННИКОМ (електронним)

Мета: навчити письмового способу множення одноцифрового числа на трицифрове; вдосконалювати вміння розв'язувати рівняння, виконувати арифметичні дії з іменованими числами, визначати час за електронним годинником; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати дбайливе ставлення до часу; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Математика — наука
Точна і серйозна.
І прожить без неї нам
Навіть дня не можна.
Міркуємо — швидко!
Відповідаємо — правильно!
Лічимо — точно!
Пишемо — гарно!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 21, № 97, 98)

— Поясніть, як виконували множення письмовим способом.

— Який був хід розв'язання задачі? Який вираз можна скласти для розв'язання цієї задачі?

3. Усні обчислення. Групова робота

$60 : 10$	$2 \cdot 100$	$150 + 150$
$\cdot 100$	$: 10$	$: 100$
$: 10$	$: 5$	$\cdot 10$
$: 6$	$\cdot 10$	$: 3$
$\cdot 0$	$: 4$	$\cdot 8$
?	?	?

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число, яке містить 2 сотні та 5 одиниць.

5. Математичний диктант

- Перший множник — 3, другий множник — частка чисел 40 і 5. Запишіть добуток. (24.)
- Число 72 зменшити у 8 разів і результат збільшити на 16. (25.)
- Суму чисел 15 і 6 зменшити в 3 рази. (7.)
- Ділене — 25, дільник — різниця чисел 53 і 48. Запишіть частку. (5.)
- Перший доданок — 72, а другий доданок $\frac{1}{2}$ першого доданку. Чому дорівнює сума? (108.)
- Знайдіть $\frac{1}{5}$ суми чисел 34 і 66. (20.)
- Чому дорівнює $\frac{1}{4}$ частки чисел 72 і 9? (2.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування обчислювальних навичок (с. 21, № 99, 100)

1) Виконання завдання 99 (с. 21).

— Складіть добутки й обчисліть їхні значення.

$$\begin{array}{l} 1) 40 \cdot 7 = 280 \quad 40 \cdot 1 = 40 \quad 40 \cdot 20 = 800 \quad 40 \cdot 0 = 0 \\ 2) 40 \cdot 10 = 400 \quad 8 \cdot 10 = 80 \quad 100 \cdot 10 = 1000 \quad 13 \cdot 10 = 130 \end{array}$$

2) Виконання завдання 100 (с. 22).

— Запишемо вираз $189 + 243 \cdot 3$. Яку дію будемо виконувати першою? Пригадайте, як множимо трицифрове число на одноцифрове.

Міркуємо так.

Записуємо більше число, а під його одиницями — одноцифрове число. Множимо одиниці. Відповідь записуємо під одиницями. Множимо десятки на одноцифрове число. Отримаємо 12. Число 12 — це 1 десяток і 2 одиниці. Записує 2 під десятками, а 1 запам'ятовуємо. Множимо сотні. Отримаємо 6. До 6 додаємо 1, яку запам'ятовували, буде 7. Записуємо під сотнями. Читаємо добуток 729.

Додаємо 189 і 729.

$$189 + 243 \cdot 3 = 918$$

$$\begin{array}{r} \times 243 \\ \quad 3 \\ \hline 729 \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 189 \\ 729 \\ \hline 918 \end{array}$$

Аналогічно розв'язують інші вирази.

$$177 + 145 \cdot 3 = 177 + 435 = 612$$

$$\begin{array}{r} \times 145 \\ \quad 3 \\ \hline 435 \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 177 \\ 435 \\ \hline 612 \end{array}$$

$$(177 + 145) \cdot 3 = 322 \cdot 3 = 966$$

$$\begin{array}{r} + 197 \\ \times 145 \\ \hline 322 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 322 \\ \quad 3 \\ \hline 966 \end{array}$$

2. Первинне закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання 101 (с. 22).

— Перевірте правильність обчислень.

$$\begin{array}{l} \times 116 \\ \quad 5 \\ \hline 580 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 439 \\ \quad 2 \\ \hline 878 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 328 \\ \quad 3 \\ \hline 984 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 231 \\ \quad 4 \\ \hline 924 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 112 \\ \quad 8 \\ \hline 896 \end{array}$$

2) Виконання завдання 102 (с. 22).

— Прокоментуйте обчислення за схемою.

3) Тренувальні вправи (с. 22, № 103).

3. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння (с. 22, № 104)

$$\begin{array}{l} y : 7 = 40 \\ y = 40 \cdot 7 \\ y = 280 \\ 280 : 7 = 40 \\ 40 = 40 \end{array} \quad \begin{array}{l} c : 5 = 155 \\ c = 155 \cdot 5 \\ c = 775 \\ 775 : 5 = 155 \\ 155 = 155 \end{array} \quad \begin{array}{l} a : 3 = 289 \\ a = 289 \cdot 3 \\ a = 867 \\ 867 : 3 = 289 \\ 289 = 289 \end{array}$$

Фізкультхвилинка «Булька» (https://youtu.be/ld__dVatHiE)

4. Закріплення вмінь працювати з електронним годинником (с. 22, № 105)

— Є годинники механічні, з великою і малою стрілкою. Є годинники електронні, за якими можна легко визначити частину доби.

— Розгляньте годинники. Яку годину показує кожен з них? Яка це частина доби?

12 год (полудень); 0 год 30 хв (ніч); 6 год (ранок); 19 год 15 хв (вечір), 14 год 27 хв (день).

5. Розвиток умінь визначати час за механічним та електронним годинниками. Робота в групах

— Позначте час до полудня і після полудня.

 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>	 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>	 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>
 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>	 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>	 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>
 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>	 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>	 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>
 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>	 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>	 <p>1) ___ год ___ хв 2) ___ год ___ хв</p>

6. Формування вмінь працювати з іменованими числами (одиниці часу)

1) Виконання завдання 106 (с. 22).

— Відновіть рівності.

$$2 \text{ год} = 60 \text{ хв} \cdot 2 = 120 \text{ хв}$$

$$5 \text{ хв} = 60 \text{ с} \cdot 5 = 300 \text{ с}$$

$$3 \text{ хв } 20 \text{ с} = 180 \text{ с} + 20 \text{ с} = 200 \text{ с}$$

$$300 \text{ хв} = (300 : 60) \text{ год} = 5 \text{ год}$$

$$120 \text{ с} = (120 : 60) \text{ хв} = 2 \text{ хв}$$

$$150 \text{ с} = 120 \text{ с} + 30 \text{ с} = 2 \text{ хв } 30 \text{ с}$$

2) Виконання завдання 107 (с. 23).

$$45 \text{ с} + 30 \text{ с} = 60 \text{ с} + 15 \text{ с} = 1 \text{ хв } 15 \text{ с}$$

$$30 \text{ хв} + 45 \text{ хв} = 60 \text{ хв} + 15 \text{ хв} = 1 \text{ год } 15 \text{ хв}$$

— Чи можна 2 години поділити на 4? (Треба перевести години в меншу величину, тобто у хвилини.)

$$2 \text{ год} : 4 = 1 \text{ год} \cdot 2 : 4 = 60 \text{ хв} \cdot 2 : 4 = 120 \text{ хв} : 4 = 30 \text{ хв}$$

— Чи можна 3 хвилини поділити на 9? (Треба хвилини перевести в секунди.)

$$3 \text{ хв} : 9 = 1 \text{ хв} \cdot 3 : 9 = 60 \text{ с} \cdot 3 : 9 = 180 \text{ с} : 9 = 20 \text{ с}$$

$$20 \text{ хв} \cdot 3 = 60 \text{ хв} = 1 \text{ год}$$

$$45 \text{ с} \cdot 4 = 180 \text{ с} = 180 : 60 \text{ с} = 3 \text{ хв}$$

7. Формування вмінь розв'язувати задачі (с. 23, № 108)

— Про що розповідається в задачі? О котрій годині розпочалося тренування в басейні? О котрій годині закінчилося? Скільки часу тривало тренування?

Розпочалося — 15 год

Тривало тренування — ?

Закінчилося — 16 год 15 хв

Розв'язання

16 год 15 хв – 15 год = 1 год 15 хв

Відповідь: тренування тривало 1 год 15 хв.

8. Задача з логічним навантаженням

$$\begin{aligned} \text{Square in Hexagon} + \text{Square in Hexagon} + \text{Square in Hexagon} &= 45 \\ \text{Bananas} + \text{Bananas} + \text{Square in Hexagon} &= 23 \\ \text{Bananas} + \text{Clock} + \text{Clock} &= 10 \\ \text{Clock} + \text{Bananas} + \text{Bananas} \times \text{Shaded Pentagon} &=? \end{aligned}$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 23, № 109, 110)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- На уроці я дізнався(лася)...
- Я легко виконав(ла) завдання...
- Ці знання я використаю...
- Мені було складно виконати...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 11. ПИСЬМОВЕ МНОЖЕННЯ ВИДУ $204 \cdot 6$. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗУ ЗІ ЗМІННОЮ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ

Мета: формувати обчислювальні навички письмового множення; вдосконалювати вміння розв'язувати задачі та обчислювати значення виразів зі змінною; закріпити вміння виконувати різні арифметичні дії з іменованими числами; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати дбайливе ставлення до часу; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, кольорові цеглинки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго дня українській землі.
Гарного дня, дорогі земляки!
Вдалого дня тобі, друже, за партою!
Будьмо щасливі всі ми, бо ми цього варті!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 23, № 109, 110)

3. Усні обчислення. Групова робота

— Обчисліть добутки. Покладіть кольорові цеглинки у відповідні клітинки.

×	6	7	8
2	12		16
3		21	
4	24		32
5		35	

40
28
14
30
18
24

×	2	4	9
2		8	
3	6		27
4	8	16	
5			45

20
18
4
36
12
10

4. Каліграфічна хвилинка. Вправа на розвиток уваги

— Які цифри ви бачите на малюнку?

— Запишіть каліграфічно числа 684 і 624.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення обчислювальних навичок (с. 23, № 111)

— Обчисліть зручним для вас способом — усно чи письмово.

$$111 \cdot 4 = (100 + 10 + 1) \cdot 4 = 400 + 40 + 4 = 444$$

$$\begin{array}{r} \times 111 \\ 4 \\ \hline 444 \end{array}$$

$$242 \cdot 2 = 242 + 242 = 400 + 80 + 4 = 484$$

$$\begin{array}{r} \times 242 \\ \quad 2 \\ \hline 484 \end{array}$$

$$333 \cdot 3 = (300 + 30 + 3) \cdot 3 = 900 + 90 + 9 = 999$$

$$\begin{array}{r} \times 333 \\ \quad 3 \\ \hline 999 \end{array}$$

$$423 \cdot 2 = 423 + 423 = 800 + 40 + 6 = 846$$

$$\begin{array}{r} \times 423 \\ \quad 2 \\ \hline 846 \end{array}$$

2. Закріплення вмій розкласти число на суму розрядних доданків (с. 23, № 112)

— Запишіть кожне із чисел як суму розрядних доданків.

$$543 = 500 + 40 + 3$$

$$501 = 500 + 1$$

$$217 = 200 + 10 + 7$$

$$207 = 200 + 7$$

$$399 = 300 + 90 + 9$$

$$306 = 300 + 6$$

— У яких сумах є всього два доданки? Чому? (У цих числах немає десятків.)

$$207 = 200 + 7$$

$$501 = 500 + 1$$

$$306 = 300 + 6$$

3. Ознайомлення з письмовим множенням у стовпчик у випадку з нулями в множнику (с. 23, № 113)

— Розгляньте записи та прочитайте зразок міркувань.

- Помножимо 204 на 2. Міркуємо так.

— Множимо одиниці: $4 \cdot 2$; пишемо цифру 8 під одиницями.

— Множимо десятки: $0 \cdot 2$; пишемо цифру 0 під десятками.

— Множимо сотні: $2 \cdot 2$; пишемо цифру 4 під сотнями.

- Помножимо 307 на 3. Міркуємо так.

— Множимо одиниці: $7 \cdot 3$, отримаємо 21; пишемо цифру 1 під одиницями, 2 десятки запам'ятуємо.

— Множимо десятки: $0 \cdot 3$, отримаємо 0, додаємо 2; пишемо цифру 2 під десятками.

— Множимо сотні: $3 \cdot 3$; пишемо цифру 9 під сотнями.

- Помножимо 109 на 7. Міркуємо так.

— Множимо одиниці: $9 \cdot 7$, отримаємо 63; пишемо цифру 3 під одиницями, 6 десятки запам'ятуємо.

— Множимо десятки: $0 \cdot 7$, отримаємо 0, додаємо 6; пишемо цифру 6 під десятками.

— Множимо сотні: $1 \cdot 7$; пишемо цифру 7 під сотнями.

Фізкультхвилинка

За інструкціями вчителя учні пишуть цифру незвичайним способом.

Цифру 1 «пишемо» носом,
цифру 2 — підборіддям,
цифру 3 — правим плечем,
цифру 4 — лівим плечем,
цифру 5 — «пишемо» правим ліктем,
цифру 6 — лівим ліктем,
цифру 7 — правим коліном,
цифру 8 — лівим коліном,
цифру 9 — правою ногою,
цифру 0 — «хвостиком».

4. Формування обчислювальних навичок

1) Виконання завдання 114 (с. 24).

— Обчисліть вирази.

$$207 \cdot 3 - 575 = 621 - 575 = 46$$

$$\begin{array}{r} \times 207 \\ \underline{3} \\ 621 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 621 \\ \underline{575} \\ 46 \end{array}$$

$$890 - 209 \cdot 4 = 890 - 836 = 54$$

$$\begin{array}{r} \times 209 \\ \underline{4} \\ 836 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 890 \\ \underline{836} \\ 54 \end{array}$$

$$307 \cdot 3 - 207 \cdot 4 = 921 - 828 = 93$$

$$\begin{array}{r} \times 307 \\ \underline{3} \\ 921 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 207 \\ \underline{4} \\ 828 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 921 \\ \underline{828} \\ 93 \end{array}$$

2) Виконання завдання 115 (с. 24).

— Розгляньте перший стовпчик. Що спільного і відмінного у виразах? (У першому виразі множимо двоцифрове на одноцифрове, в іншому — трицифрове на одноцифрове.)

— Обчисліть вирази та порівняйте їх.

$$\begin{array}{r} \times 24 \\ \underline{4} \\ 96 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 36 \\ \underline{3} \\ 108 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 15 \\ \underline{5} \\ 75 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 47 \\ \underline{2} \\ 94 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 204 \\ \underline{4} \\ 816 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 306 \\ \underline{3} \\ 918 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 105 \\ \underline{5} \\ 525 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 407 \\ \underline{2} \\ 814 \end{array}$$

$$96 < 816 \quad 108 < 918 \quad 75 < 525 \quad 94 < 814$$

Чим менше множник, там менше добуток.

5. Удосконалення вмінь обчислювати вирази зі змінною (с. 24, № 116)

— Обчисліть значення виразів зі змінною.

Якщо $a = 26$, тоді $a \cdot 3 = 26 \cdot 3 = 78$.

Якщо $a = 206$, тоді $a \cdot 3 = 206 \cdot 3 = 618$.

Якщо $a = 14$, тоді $a \cdot 3 = 14 \cdot 3 = 42$.

Якщо $a = 104$, тоді $a \cdot 3 = 104 \cdot 3 = 312$.

6. Закріплення вмінь обчислювати вирази з іменованими числами (с. 24, № 117)

$$45 \text{ хв} \cdot 5 = 225 \text{ хв} = 180 \text{ год} + 45 \text{ хв} = 3 \text{ год } 45 \text{ хв}$$

$$8 \text{ год} \cdot 20 = 160 \text{ год} = 144 \text{ год} + 16 \text{ год} = 6 \text{ діб } 16 \text{ год}$$

$$15 \text{ с} \cdot 10 = 150 \text{ с} = 120 \text{ с} + 30 \text{ с} = 2 \text{ хв } 30 \text{ с}$$

$$10 \text{ хв} \cdot 10 = 100 \text{ хв} = 60 \text{ хв} + 40 \text{ хв} = 1 \text{ год } 40 \text{ хв}$$

$$1 \text{ год } 30 \text{ хв} + 30 \text{ хв} = 1 \text{ год} + 60 \text{ хв} = 2 \text{ год}$$

$$1 \text{ хв } 40 \text{ с} + 20 \text{ с} = 1 \text{ хв} + 60 \text{ с} = 2 \text{ хв}$$

7. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Виконання завдання 118 (с. 24).

— Про що розповідається в задачі? О котрій годині розпочинається тренування з боксу? Скільки годин воно триває? Що запитується в задачі?

Розпочалося — 17 год 20 хв

Тривало тренування — 40 хв

Закінчилося — ?

Розв'язання

$$17 \text{ год } 20 \text{ хв} + 40 \text{ хв} = 17 \text{ год } 60 \text{ хв} = 18 \text{ год}$$

Відповідь: тренування закінчилось о 18 годині.

2) Виконання завдання 119 (с. 24).

— Про що розповідається в задачі? О котрій годині починається демонстрування фільму? Скільки годин триває кожен сеанс? Скільки триває перерва між сеансами? Що запитується в задачі?

— У задачі запитується про третій сеанс, отже, фільм будуть демонструвати 3 рази. Між сеансами — дві перерви.

Схема: 10 год _____ П _____ П _____

Розв'язання

1) $1 \text{ год } 10 \text{ хв} \cdot 3 = 3 \text{ год } 30 \text{ хв}$ — тривалість трьох сеансів.

2) $15 + 15 = 30 \text{ (хв.)}$ — тривалість двох перерв;

3) $10 \text{ год} + 3 \text{ год } 30 \text{ хв} + 30 \text{ хв} = 13 \text{ год } 60 \text{ хв} = 14 \text{ год}$

Відповідь: третій сеанс закінчиться о 14 годині.

8. Логічні задачі

- Мама купила дітям 3 пари рукавиць. Скільки всього лівих і правих рукавиць?
- У парку було 7 лавок. Три лавки замінили новими. Скільки лавок стало в парку?
- На підвіконні лежало 8 зелених помідорів. Через 3 дні вони почервоніли. Скільки зелених помідорів залишилося?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 24, № 120, 121)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— З якою новою арифметичною дією ви ознайомилися на уроці?

— Коли її зручно використовувати?

— Оцініть свою роботу на уроці. Підніміть відповідну картку.

Працював(ла) на відмінно.

Можу працювати краще.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 12. ПИСЬМОВЕ МНОЖЕННЯ НА РОЗРЯДНЕ ЧИСЛО. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І РІВНЯНЬ. РОБОТА З ГОДИННИКОМ

Мета: формувати вміння письмово множити на розрядне число; вчити розв'язувати рівняння; вдосконалювати вміння розв'язувати рівняння, визначати час за годинником; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати товарищівість; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, кольорові цеглинки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 24, № 120, 121)

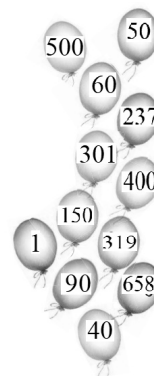
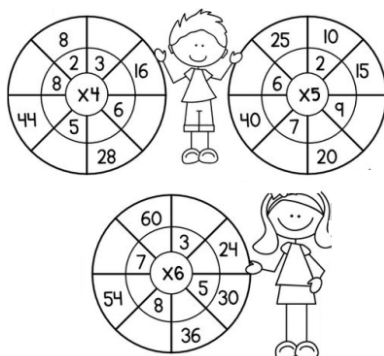
3. Усні обчислення

- Обчисліть суму чисел 120 і 870, 350 і 430.
- Чому дорівнює різниця чисел 650 і 70, 800 і 550?
- Обчисліть добуток чисел 44 і 2, 35 і 10.
- Ділене 99, дільник 9. Чому дорівнює частка?
- Обчисліть частку суми 30 і 6 та різниці 24 і 20.

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно всі круглі числа в порядку зростання.

5. Вправа на повторення таблиці множення і ділення

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вмінь розкладати розрядне число на добуток чисел (с. 25, № 122)

— За зразком замініть кожне розрядне число на добуток чисел.

$$80 = 8 \cdot 10 \quad 50 = 5 \cdot 10 \quad 400 = 4 \cdot 100 \quad 900 = 9 \cdot 100$$

2. Закріплення вмінь обчислювати значення добутоків способом послідовного множення

1) Виконання завдання 123 (с. 25).

$$5 \cdot 40 = 5 \cdot 4 \cdot 10 = 200$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 4 \cdot 10 \end{array}$$

$$7 \cdot 40 = 7 \cdot 4 \cdot 10 = 280$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 4 \cdot 10 \end{array}$$

$$10 \cdot 40 = 10 \cdot 4 \cdot 10 = 400$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 4 \cdot 10 \end{array}$$

$$1 \cdot 40 = 1 \cdot 4 \cdot 10 = 40$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 4 \cdot 10 \end{array}$$

$$3 \cdot 60 = 3 \cdot 6 \cdot 10 = 180$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 6 \cdot 10 \end{array}$$

$$0 \cdot 60 = 0 \cdot 6 \cdot 10 = 0$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 6 \cdot 10 \end{array}$$

$$9 \cdot 60 = 9 \cdot 6 \cdot 10 = 540$$

$$4 \cdot 60 = 4 \cdot 6 \cdot 10 = 240$$

2) Виконання завдання 124 (с. 25).

— Розгляньте записи усного множення на кругле двоцифрове число.

Для полегшення обчислення кругле число розкладаємо на добутки і множимо способом послідовного множення.

— Розгляньте записи письмового множення на кругле двоцифрове число.

Підписуємо множники стовпчиком так, щоб нулі залишилися праворуч. Виконуємо множення, не звертаючи уваги на нулі. Множимо 4 одиниці на 4, отримуємо 16. Число 16 — це 1 десяток і 6 одиниць. У добутку записуємо 6, 1 запам'ятовуємо. Множимо 2 десятки на 4, буде 8, додаємо 1, отримуємо 9. Допишуємо нуль до добутку праворуч. Читаємо добуток 960.

Аналогічно пояснюється інший вираз.

3. Первинне закріплення вивченого матеріалу (с. 25, № 125)

$$\begin{array}{r} \times 17 \\ 40 \\ \hline 680 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 36 \\ 20 \\ \hline 720 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 29 \\ 30 \\ \hline 870 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 48 \\ 20 \\ \hline 960 \end{array}$$

4. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння (с. 25, № 126)

— Розв'яжіть рівняння.

$$x : 4 = 50$$

$$x = 50 \cdot 4$$

$$x = 200$$

$$200 : 4 = 50$$

$$50 = 50$$

$$c : 40 = 23$$

$$c = 23 \cdot 40$$

$$c = 920$$

$$920 : 40 = 23$$

$$23 = 23$$

$$b : 30 = 24$$

$$b = 24 \cdot 30$$

$$b = 720$$

$$720 : 30 = 24$$

$$24 = 24$$

5. Формування обчислювальних навичок (с. 25, № 127)

— Обчисліть вирази. Значення добутків знайдіть письмово.

Фізкультхвилинка

Сучасна дитяча руханка-танок Tiger Dance (<https://youtu.be/OkVC5K6yIdQ>).

6. Удосконалення вмінь працювати з годинником

1) Робота в парах. Вправа «Цікавий годинник».

— Попрацюйте в парах. Допоможіть хлопчикові й дівчинці.

Дайте відповіді на питання.

- Скільки годин у добі?
- Скільки годин у трьох добах?
- Скільки обертів робить стрілка годинника протягом доби?

Запишіть час:

- Третя година дня.
- Восьма година вечора.
- Друга година ночі.

Дайте відповіді на питання.

- Котра година була 4 години тому?
- 6 годин тому?
- 9 годин тому?

Котра година буде:

- через 2 години?
- через 8 годин?
- через 12 годин?

2) Виконання завдання 129 (с. 26).

— Розгляньте годинники. Котру годину показує кожний годинник? Котру годину вони показували 30 годин тому?

Розв'язання

Показує	7 год 50 хв	11 год 30 хв	3 год 20 хв
30 хв тому	7 год 20 хв	11 год	2 год 50 хв

7. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Виконання завдання 128 (с. 26).

— Про що розповідається в задачі? Як установили таймер у годиннику? Коли він просигналізує у перший раз? Що запитується в задачі?

Розгляньте схему: 9 год С ____ С ____ С

Розв'язання

9 год + 30 хв + 30 хв = 10 год — час третього сигналу.

2) Виконання завдання 130 (с. 26).

— Про що розповідається в задачі? Скільки годин тривав шкільний благодійний ярмарок? О котрій годині він закінчився? Що запитується в задачі?

Розпочався	Тривав	Закінчився
?	3 год	15 год 30 хв

Розпочався — ?

Тривав — 3 год

Закінчився — 15 год 30 хв

Розв'язання

15 год 30 хв – 3 год = 12 год 30 хв

Відповідь: шкільний ярмарок розпочався о 12 год 30 хв.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 26, № 131, 132)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Чи легко було працювати на уроці?
- Що допомогло впоратися з труднощами?
- Яке завдання сподобалося найбільше?
- З яким завданням виникали труднощі?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 13. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНИХ ВИПАДКІВ ПИСЬМОВОГО МНОЖЕННЯ. СКЛАДАННЯ ВИРАЗІВ ЗА СХЕМАМИ. НЕРІВНОСТІ РІЗНИХ ВИДІВ. РОБОТА З КАЛЕНДАРЕМ

Мета: закріпити випадки письмового множення; формувати вміння обчислювати вирази за схемами, нерівності різних видів; удосконалювати вміння працювати з календарем; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати старанність, охайність; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

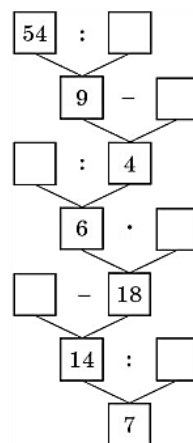
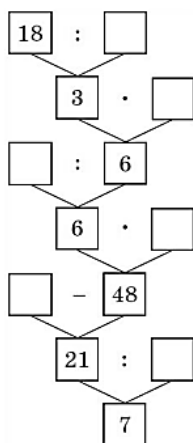
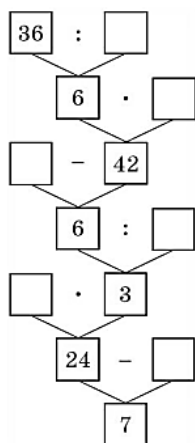
I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Стали, діти, всі рівненько,
Посміхнулися гарненько,
Настрій на урок взяли
Й працювати почали.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 26, № 131, 132)

3. Усні обчислення

4. Каліграфічна хвилинка

407 777 900 277

— Охарактеризуйте кожне з цих чисел.

(407 777 — це шестицифрове число, яке складається з класу одиниць і класу тисяч, попереднє — 407 776, наступне — 407 778, десятків 40 777, сотень 4077, тисяч 407.)

— Назвіть число, яке на 200 менше за друге число.

— Чому дорівнює сума цифр першого числа? (32.)

— Яка цифра найбільше повторюється в першому числі?

5. Математичний диктант

- Перший множник 2, а другий — у 4 рази більший від нього. Обчисліть добуток.
- Різницю чисел 40 і 5 зменште на їхню частку.
- До частки чисел 28 і 4 додайте різницю цих чисел.
- До добутку чисел 8 і 4 додайте їхню частку.
- Суму чисел 36 і 6 зменште на їхню частку.
- Від добутку чисел 70 і 2 відніміть 40.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вмінь обчислювати значення добутоків способом послідовного множення

1) Виконання завдання 133 (с. 26).

$$\begin{aligned} 11 \cdot 20 &= 11 \cdot 2 \cdot 10 = 22 \cdot 10 = 220 & 33 \cdot 20 &= 33 \cdot 2 \cdot 10 = 66 \cdot 10 = 660 \\ 22 \cdot 20 &= 22 \cdot 2 \cdot 10 = 44 \cdot 10 = 440 & 44 \cdot 20 &= 44 \cdot 2 \cdot 10 = 88 \cdot 10 = 880 \end{aligned}$$

2) Виконання завдання 134 (с. 26).

— Обчисліть вирази. Як змінюється другий множник? (Кожний наступний множник на один десяток більше.) Як змінюється значення добутку?

2. Формування обчислювальних навичок (с. 26, № 135)

$$49 \cdot 9 - 37 \cdot 8 = 441 - 296 = 145$$

- 1) $49 \cdot 9 = (40 + 9) \cdot 9 = 40 \cdot 9 + 9 \cdot 9 = 360 + 81 = 441$
- 2) $37 \cdot 8 = (30 + 7) \cdot 8 = 240 + 56 = 296$
- 3) $441 - 296 = 441 - 300 + 4 = 141 + 4 = 145$

$$7 \cdot 39 + 24 \cdot 4 = 273 + 96 = 369$$

- 1) $7 \cdot 39 = 7 \cdot (30 + 9) = 210 + 63 = 273$
- 2) $24 \cdot 4 = (20 + 4) \cdot 4 = 80 + 16 = 96$
- 3) $273 + 96 = 273 + 100 - 4 = 373 - 4 = 369$

$$5 \cdot (781 - 593) - 674 = 5 \cdot 188 - 674 = 940 - 674 = 266$$

- 1) $781 - 593 = 781 - 600 + 7 = 181 + 7 = 188$
- 2) $188 \cdot 5 = (100 + 80 + 8) \cdot 5 = 500 + 400 + 40 = 940$
- 3) $940 - 674 = 940 - 700 + 26 = 240 + 26 = 266$

$$(67 \cdot 7 + 131) : 6 = (469 + 131) : 6 = 600 : 6 = 100$$

- 1) $67 \cdot 7 = (60 + 7) \cdot 7 = 420 + 49 = 469$
- 2) $469 + 131 = 500 + 90 + 10 = 600$
- 3) $600 : 6 = 100$

3. Формування вмінь складати та обчислювати вирази за схемами (с. 26, № 136)

— Складіть вирази за схемами та обчисліть їх.

$$\text{Якщо } a = 40, b = 77, c = 5, \text{ тоді } (a + b) \cdot c = (40 + 77) \cdot 5 = 117 \cdot 5 = 585$$

$$\text{Якщо } a = 40, b = 77, c = 5, \text{ тоді } c \cdot (b - a) = 5 \cdot (77 - 40) = 5 \cdot 37 = 185$$

$$\text{Якщо } a = 40, b = 77, c = 5, \text{ тоді } (b \cdot c) - a = (77 \cdot 5) - 40 = 385 - 40 = 345$$

Фізкультхвилинка

Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу,
Не згинайте, діти, ноги,
Як торкаєтесь підлоги,
Три, чотири — прямо стати,
Будем знову починати.
Хто зуміє присідати
І ногам роботу дати?
Раз — піднялись,
Два — присіли,
Хай мужніє наше тіло.
Хто втомився присідати,
Може вже відпочивати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.

4. Удосконалення вмінь працювати з нерівностями

1) Виконання завдання 137 (с. 27).

— Розгляньте записи. Усно дайте відповідь на запитання.

- Як називається запис $5 > 0$? (Нерівність, порівняння чисел.)
- Як називається запис $a - c < 7$? (Нерівність, порівняння виразу і числа.)
- Як називається запис $125 < y < 304$? (Подвійна нерівність.)

2) Виконання завдання 138 (с. 27).

— Запишіть усі розв'язки нерівності $901 < x < 907$

Натуральні числа, які більші за 901, але менші від 907: 902, 903, 904, 905, 906.

5. Удосконалення вмінь працювати з календарем

1) Виконання завдання 139 (с. 27).

— Дайте відповіді на запитання.

- Скільки днів містить календарний рік? (Календарний рік має 365 днів.)
- Чи всі роки мають однакову кількість днів? (Високосний рік має 366 днів.)
- Із чим пов'язана поява високосного року?

2) Виконання завдання 140 (с. 27).

— Дайте відповіді на запитання.

- Скільки місяців у році? (12.)
- Назвіть два сусідні місяці, сума яких дорівнює 62 (31 + 31: липень і серпень, грудень і січень.)

3) Вправа «Дослідник».

— Розгляньте календар на січень.

Січень						
Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

- Скільки днів у січні?
- 22 січня — День Соборності України. Який це день тижня?
- Червоним кольором у календарі позначено вихідні дні. Скільки їх буде в січні? А скільки — робочих днів?
- 1–17 січня в Львові — Різдвяний ярмарок. Скільки тижнів він триватиме?
- Перша середа місяця — установлення символів Різдва: восьмикутної різдвяної зірки та дідуха. Який це день місяця?
- 7–9 січня — забави в Шевченківському гаю. Назвіть ці дні тижня.
- Свято «Пампуха» триватиме наступні 5 днів від першого четверга січня. Назвіть ці дати.
- Фестиваль «Велика коляда» почнеться 7 січня і триватиме 2 тижні та 4 дні. Назвіть дату останнього дня фестивалю.
- Дні ковальської майстерності заплановані на другу п'ятницю січня. Яке це буде число?
- Міський фестиваль вертепів триватиме 2 дні та почнеться в другу суботу січня. Якого числа закінчиться фестиваль вертепів?

4) Виконання завдання 141 (с. 27).

— За календарями, які лежать у вас на партах, визначте тривалість зазначених подій.

1) Осінні канікули для школярів триватимуть із 25 жовтня до 31 жовтня:

$$31 - 25 + 1 = 7 \text{ (днів)} \text{ — тривалість канікул.}$$

2) Подорож на екскурсійному лайнері триватиме з 27 жовтня до 5 листопада.

Скільки днів у жовтні? (31.) Якого числа розпочалася подорож? (27 жовтня.) Скільки днів триватиме подорож у жовтні, якщо 27 числа вона вже розпочалася? ($31 - 26 = 5$.) Скільки днів буде тривати подорож у листопаді? (5.) Скільки всього триватиме подорож? (10 днів.)

3) Фестиваль народної творчості буде проходити з 10 жовтня по 17 жовтня:

$17 - 10 + 1 = 8$ (днів) — тривалість фестивалю.

6. Формування вмінь обчислювати значення виразів з іменованими числами (одиниці часу)

3 р. 6 міс. + 5 р. 4 міс.

10 р. 5 міс. + 7 міс.

1 тиждень + 7 діб

10 р. 10 міс. - 7 р.

8 р. 9 міс. - 5 міс.

12 міс. - 1 р.

7. Удосконалення вмінь перетворювати величини (одиниці часу)

2 р. 4 міс. = ... міс.

17 міс. = ... р ... міс.

4 тижні 6 діб = ... доби

28 діб = ... тижні

8. Розвиток логічного мислення

- Різниця у віці між гномами — 1 день. Вони стверджують, що народилися в різних століттях. Чи можливе це? (Так, якщо один народився 31 грудня 1999 р., а інший — 1 січня 2000 р.)
- Максим старший від своєї сестри на 3 роки. 5 років тому Максимові було 9 років. Скільки років сестрі зараз?
- Мама молодша від тата на 4 роки. Скільки років мамі, якщо тато через 3 роки святкуватиме своє 40-річчя?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 27, № 142, с. 28, № 143)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Які завдання на уроці виконували легко? Над якими потрібно було подумати?

— Який у вас настрій після уроку? Оберіть смайлик.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 14. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНИХ ВИПАДКІВ ПИСЬМОВОГО МНОЖЕННЯ. ДІЛЕННЯ З ОСТАЧЕЮ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. ОБЧИСЛЕННЯ ПЕРИМЕТРА ТРИКУТНИКА І ПРЯМОКУТНИКА

Мета: закріпити вивчені випадки письмового множення; вдосконалювати вміння ділити з остачею, розв'язувати задачі, обчислювати периметр трикутника і прямокутника; розвивати образне, варіативне й конструктивне мислення учнів; виховувати старанність, товариську; стимулювати цікавість до математичних явищ.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 27, № 142, с. 28, 143)

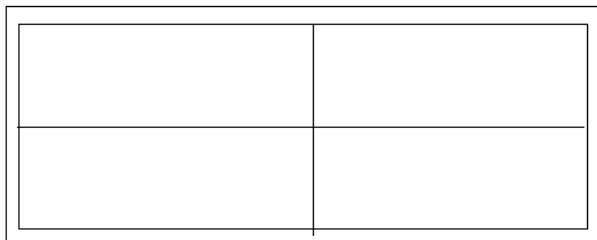
- Які вирази склали? Який порядок дій їх розв'язання?
- Поясніть хід розв'язання задачі.

3. Усні обчислення

$$\begin{array}{ll} 5 \cdot 40 - 60 & 3 \cdot 30 - 90 \\ 8 \cdot 30 + 60 & 800 : 4 + 300 \\ 10 : 2 + 100 & 400 \cdot 2 + 600 : 3 \\ 600 : 2 + 30 \cdot 10 & 5 \cdot 100 + 60 \cdot 2 \end{array}$$

4. Геометрична хвилинка

- Скільки прямокутників на малюнку?

5. Каліграфічна хвилинка

- Запишіть каліграфічно добуток чисел 30 і 70.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь множити числа усним та письмовим способом

1) Усне виконання завдання 144 (с. 28).

- Усно обчисліть значення добуток.

— Для полегшення множення перший добуток розкладаємо на суму розрядних доданків. Множимо кожен доданок на число, результати додаємо.

$$104 \cdot 5 = (100 + 4) \cdot 5 = 100 \cdot 5 + 4 \cdot 5 = 500 + 20 = 520$$

$$203 \cdot 4 = (200 + 3) \cdot 4 = 800 + 12 = 812$$

$$301 \cdot 3 = (300 + 1) \cdot 3 = 900 + 3 = 903$$

$$405 \cdot 2 = (400 + 5) \cdot 2 = 800 + 10 = 810$$

2) Виконання завдання 145 (с. 28).

— Розгляньте письмове множення чисел. Чи всі вирази записані правильно? Перевірте правильність обчислення. Спробуйте визначити причину помилок.

$$\begin{array}{r} \times 165 \\ \underline{4} \\ 660 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 237 \\ \underline{2} \\ 474 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 27 \\ \underline{30} \\ 810 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 403 \\ \underline{2} \\ 806 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 164 \\ \underline{4} \\ 656 \end{array}$$

2. Формування обчислювальних навичок (с. 28, № 146)

$$45 \cdot 2 : 10 = 90 : 10 = 9$$

$$39 : 13 \cdot 7 = 3 \cdot 7 = 21$$

$$6 \cdot (130 - 47) + 420 = 6 \cdot 83 + 420 = 498 + 420 = 918$$

3. Закріплення знань щодо ділення з остачею

1) Слухання математичної казки.

— Послухайте математичну казку.

Жили-були мишенята.
Дуже хитрі ці звірята.
Вони бігали, стрибали,
Гризли меблі, все ламали,
Шкоду лиш одну творили
Й котика також дражнили.
Рано-вранці котик встав
Й мишеняток упіймав.
В клітку всіх їх посадив
І до діла запросив:
— Годі вам байдикувати,
Краще нумо працювати,
Дружно жити, все робити,

Молочко із медом пити.
Зараз вас розподілю
І до праці залучу.
Нумо всі по два ставайте
Та за мною вирушайте.
Але що це за біда:
П'ять не ділиться на два...
Що робити, я не знаю!
Друзі, прошу, допоможіть,
Мишенят розподіліть.
Треба ось як міркувати
Та табличку добре знати.

— Визначаємо найбільше число, яке менше 5 і ділиться на 2 без остачі. Це число 4. Виконуємо ділення, знаходимо неповну частку $4 : 2 = 2$ — це неповна частка. $5 - 4 = 1$ — остача (залишок).

Записуємо вираз $5 : 2 = 2$ (ост. 1)

— Як перевірити ділення з остачею?

Пам'ятайте! Остача завжди менша за дільник: $1 < 2$.

Частку множимо на дільник і додаємо остачу: $2 \square 2 + 1 = 5$

2) Виконання завдання 147 (с. 28).

— Запишіть будь-які двоцифрові числа. Поділіть кожне з них на 7. Дайте відповіді на запитання:

1) Чи в усіх частках виконується ділення націло? (Ні.)

2) Яке число може бути в остачі при діленні на 7? (При діленні на 7 можуть бути остачі менші, ніж 7.)

3) Виконання завдання 148 (с. 28).

На 2 без остачі діляться усі парні числа, що закінчуються 0, 2, 4, 6, 8. Це числа: 4, 12, 44, 100, 700.

4) Виконання завдання 149 (с. 28).

— Яке число може бути в остачі при діленні на 5? (При діленні на 5 можуть бути остачі менші, ніж 5.)

— Яке число може бути в остачі при діленні на 9? (При діленні на 9 можуть бути остачі менші, ніж 9.)

— Назвіть п'ять чисел, що діляться на 5 без остачі.

Числа, що діляться на 5 без остачі, закінчуються цифрою 5 або 0: 105, 80, 15, 20, 95.

Фізкультхвилинка

4. Удосконалення вмінь обчислювати вирази за остачею (с. 28, № 150)

— Прокоментуйте виконання ділення з остачею. Зробіть перевірку.

$$82 : 10 = 8 \text{ (ост. 2)} \quad \text{Перевірка: } 8 \cdot 10 + 2 = 82$$

$$17 : 5 = 3 \text{ (ост. 2)} \quad \text{Перевірка: } 3 \cdot 5 + 2 = 17$$

$$34 : 8 = 4 \text{ (ост. 2)} \quad \text{Перевірка: } 4 \cdot 8 + 2 = 34$$

$$55 : 9 = 6 \text{ (ост. 1)} \quad \text{Перевірка: } 6 \cdot 9 + 1 = 55$$

$$66 : 8 = 8 \text{ (ост. 2)} \quad \text{Перевірка: } 8 \cdot 8 + 2 = 66$$

5. Закріплення вивченого матеріалу. Групова робота

1-ша група

$$\begin{aligned}15 : 6 &= \square \text{ (ост. } \square) \\82 : 8 &= \square \text{ (ост. } \square) \\30 : 7 &= \square \text{ (ост. } \square) \\20 : 8 &= \square \text{ (ост. } \square) \\35 : 3 &= \square \text{ (ост. } \square) \\36 : 8 &= \square \text{ (ост. } \square) \\76 : 9 &= \square \text{ (ост. } \square) \\53 : 3 &= \square\square \text{ (ост. } \square) \\63 : 5 &= \square\square \text{ (ост. } \square) \\92 : 7 &= \square\square \text{ (ост. } \square)\end{aligned}$$

2-га група

$$\begin{aligned}32 : 6 &= \square \text{ (ост. } \square) \\18 : 7 &= \square \text{ (ост. } \square) \\21 : 8 &= \square \text{ (ост. } \square) \\28 : 9 &= \square \text{ (ост. } \square) \\49 : 6 &= \square \text{ (ост. } \square) \\37 : 5 &= \square \text{ (ост. } \square) \\39 : 7 &= \square \text{ (ост. } \square) \\74 : 3 &= \square\square \text{ (ост. } \square) \\59 : 4 &= \square\square \text{ (ост. } \square) \\96 : 9 &= \square\square \text{ (ост. } \square)\end{aligned}$$

3-тя група

$$\begin{aligned}26 : 4 &= \square \text{ (ост. } \square) \\50 : 8 &= \square \text{ (ост. } \square) \\37 : 6 &= \square \text{ (ост. } \square) \\27 : 5 &= \square \text{ (ост. } \square) \\39 : 7 &= \square \text{ (ост. } \square) \\49 : 6 &= \square \text{ (ост. } \square) \\57 : 9 &= \square \text{ (ост. } \square) \\94 : 7 &= \square\square \text{ (ост. } \square) \\59 : 3 &= \square\square \text{ (ост. } \square) \\77 : 4 &= \square\square \text{ (ост. } \square)\end{aligned}$$

6. Формування вмінь розв'язувати задачі (с. 28, № 151)

— Про що розповідається в задачі? Скільки в мішку міститься гречки? (36 кг.) Які пакети взяли для фасування гречки? (3 кг і 5 кг.) Що запитується в задачі? (Які пакети потрібно взяти, щоб після фасування в мішку не залишилося гречки?)

Розв'язання

$$\begin{aligned}1) \quad 36 : 3 &= (30 + 6) : 3 = 12 \text{ (п.)} \\2) \quad 36 : 5 &= 7 \text{ (ост. 1)}\end{aligned}$$

Отже, не можемо взяти 5-кілограмові пакети, бо $36 : 5$, отримаємо 7 таких пакетів, але в мішку залишиться 1 кг гречки.

Треба взяти 3-кілограмові пакети, бо $36 : 3$ — ділиться націло, отримаємо 12 таких пакетів.

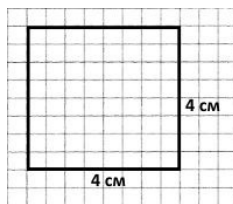
7. Удосконалення вмінь обчислювати периметр трикутника та прямокутника (с. 29, № 152)

— Виміряйте сторони трикутника. Обчисліть його периметр.

$$P = 6 \text{ см} + 3 \text{ см} + 7 \text{ см} = 16 \text{ см}$$

— Побудуйте квадрат, який має такий самий периметр.

— Перш ніж побудувати квадрат, треба визначити довжину його сторони. Якщо периметр квадрата 16 см, тоді $16 : 4 = 4$ (см) — сторона квадрата.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 29, № 153, 154)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

— Доповніть речення.

- Сьогодні я дізнався(лася)...
- Було цікаво...
- Було складно...
- Тепер я зможу...
- Я навчився(лася)...
- У мене вийшло...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 15. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНИХ ВИПАДКІВ ПИСЬМОВОГО МНОЖЕННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І РІВНЯНЬ. ОБЧИСЛЕННЯ ПЕРИМЕТРА ТРИКУТНИКА І ПРЯМОКУТНИКА

Мета: вдосконалювати навички письмового множення, вміння розв'язувати задачі та рівняння; закріпити вміння обчислювати периметр трикутника і прямокутника; розвивати образне, варіативне й конструктивне мислення учнів; виховувати старанність, товариську; стимулювати цікавість до математичних явищ.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

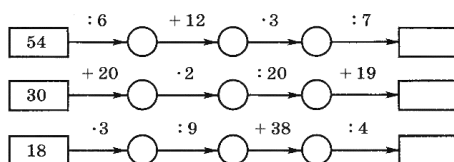
Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 29, № 153, 154)

3. Усні обчислення

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно дату сьогоднішнього уроку.

5. Математичний диктант

- Запишіть найменше можливе число, яке ділиться без остачі на 2, на 3, на 6 і на 9.
- Яка найбільша остача може бути при діленні на 8?
- Запишіть число, у якому 3 сотні, 5 десятків і 7 одиниць.
- Запишіть сусідів числа 400.
- Запишіть число, розв'язавши приклад: від числа 500 відняти кількість його сотень.
- Збільште число 37 в 10 разів.
- Зменште число 720 в 8 разів.
- Обчисліть добуток чисел 30 і 3.
- Обчисліть частку чисел 800 і 100.
- Суму чисел 360 і 240 зменште в 10 разів.
- Різницю чисел 83 і 75 збільште в 100 разів.
- Запишіть найбільше трицифрове число.
- У лісопосадці 12 рядів берез, по 8 у кожному. Скільки всього берез у лісопосадці?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вмінь виконувати письмове множення

— Обчисліть значення виразів.

$$\begin{array}{r} \times 135 \\ \underline{} \\ \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 245 \\ \underline{} \\ \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 37 \\ \underline{} \\ \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 302 \\ \underline{} \\ \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 124 \\ \underline{} \\ \end{array}$$

2. Удосконалення вмінь ділити з остачею

1) Фронтальне опитування.

— Як називається число, яке ділимо? (Ділене.)

— Що таке дільник? (Число, на яке ділимо.)

- Як називається результат ділення з остачею? (*Неповна частка.*)
- Чи може остача бути більшою за дільник? (*Остача завжди менша за дільник.*)

2) Виконання завдання.

— Обчисліть значення виразів

$$\begin{array}{ccccc} 35 : 4 & 50 : 9 & 55 : 7 & 58 : 6 & 79 : 8 \\ 44 : 5 & 39 : 6 & 70 : 8 & 68 : 7 & 98 : 10 \end{array}$$

3. Формування вмінь знаходити ділене під час перевірки ділення з остачею

— Яке було ділене, якщо:

- дільник 4, частка 10 і остача 1?
- дільник 5, частка 8 і остача 3?
- дільник 8, частка 7 і остача 5?

Фізкультхвилинка

4. Розвиток логічного мислення

— У Сергія є 25 см дроту.

- 1) Спочатку він зробив з нього найбільший із можливих квадрат, і в нього залишився 1 см зайвого дроту. Яка сторона квадрата?
- 2) Потім він зробив із цього дроту найбільший із можливих трикутник із рівними сторонами. Яка довжина сторони трикутника? Скільки зайвого дроту залишилось?
- 3) Яку фігуру з рівними сторонами може побудувати Сергій, щоб зайвого дроту не залишилось?
- 4) Чи вистачить Сергію дроту, щоб побудувати шестикутник зі сторонами 4 см кожна? А семикутник із такою самою стороною?

5. Закріплення вмінь розв'язувати задачі на ділення з остачею

Задача 1. В Алли було 20 грн. Скільки всього зошитів по 3 грн вона може купити за ці гроші? Якою буде решта?

Задача 2. У тарілці лежить 22 мандаринки. Чи можна розділити всі мандаринки між 4 дітьми так, щоб кожний отримав мандаринок порівну?

6. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння

$$\begin{aligned} (13 - 7) \cdot c &= 48 \\ p + 18 &= 7 \cdot 9 \\ a : (11 - 6) &= 24 : 6 \end{aligned}$$

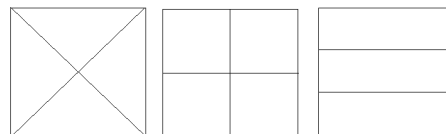
7. Закріплення вмінь обчислювати периметр трикутника та прямокутника

- Одна сторона трикутника 38 мм, друга — 22 мм, а третя — у 2 рази менша від першої. Обчисли периметр трикутника.
- Петрик хоче зробити рамку для фотографії прямокутної форми. Якої довжини планка йому потрібна, якщо довжина 4 дм, а ширина — на 2 дм менша?

8. Робота з геометричним матеріалом

— Накресліть три однакові квадрати. Двома прямими лініями розділіть:

- перший квадрат на 4 трикутники;
- другий квадрат на 4 квадрати;
- третій квадрат на 3 прямокутники.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (індивідуальні картки)

2. Підсумок уроку. Вправа «Мікрофон»

— Чого навчилися на уроці? Що було найлегшим? Що здалося складним? Над чим треба попрацювати ще?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 16. ВИЗНАЧЕННЯ В ЧИСЛІ ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ РОЗРЯДНИХ ОДИНИЦЬ: УСЬОГО СОТЕНЬ, УСЬОГО ДЕСЯТКІВ, УСЬОГО ОДИНИЦЬ. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПИСЬМОВИМ СПОСОБОМ ДІЛЕННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І РІВНЯНЬ

Мета: закріпити вміння визначати в числі загальної кількості розрядних одиниць; ознайомити з письмовим способом ділення; навчити розв'язувати задачі; вдосконалювати вміння розв'язувати рівняння; розвивати образне, варіативне й конструктивне мислення учнів; виховувати старанність, товариськість; стимулювати цікавість до математичних явищ.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (*індивідуальні картки*)

3. Віршовані задачі

- Біля липи бджіл багато
Мед збирають волохаті.
П'ять джмелів між них кружляють,
Теж медок вони шукають.
Менше їх, ніж бджіл, в 5 раз.
Порахуймо бджіл, гаразд? (25.)
- Лісом Колобок котився
Та із Зайчиком зустрівся.
Зайчик каже: «3 на 7!
Як не скажеш вірно — з'ім!
Хто врятує Колобка?
Ваша відповідь яка? (21.)
- 14 зайченят вийшли погуляти.
Поділились на дві групи
І нумо стрибати.
Ви мені відповідайте,
Скільки стало тих зайців
У кожній команді? (7.)
- У походи ми мандруєм,
Самі їжу ми готуєм.
Вшістьох за декілька хвилин,
По дев'ять чистим картоплин.
Зваримо суп із них,
Скільки буде в супі їх? (54.)
- Чотири полицки ми змайстрували.
По дев'ять книжок на них поклали.
Нас похвалили батько й мати
І попросили книжки порахувати (36.)
- Раз до себе на обід
Запросив сусідів кіт.
Довго чекати не довелося,
Двадцять п'ять котів зійшлося,
Кожен з'їв з них по три мишки,
Не лишилося нітрішки.
Хто зміркує, скільки, діти,
Кіт зумів мишей зловити? (75.)

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть число, що має десять десятків. (100.)

5. Математичний диктант

- Добуток чисел 8 і 10 зменште на 4.
- Добуток чисел 9 і 9 збільште на 12.
- Різницю чисел 16 і 8 збільште в 9 разів.
- Частку чисел 30 і 6 збільште на 38.
- Добуток чисел 7 і 5 зменште на 15.
- Різницю чисел 50 і 8 зменште в 7 разів.
- Суму чисел 56 і 7 зменште в 7 разів.
- Частку чисел 35 і 7 збільште на 95.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь визначати загальну кількість сотен, десятків та одиниць (с. 29, № 155)

— Пригадаймо, як визначити в трицифровому числі загальну кількість сотень, десятків та одиниць.

Щоб дізнатися, скільки всього сотень у числі, слід забрати стільки цифр із кінця, скільки нулів у числі 100, тобто дві цифри: 342 — 3 сот.

Щоб дізнатися, скільки всього десятків у числі, слід забрати стільки цифр із кінця, скільки нулів у числі 10, тобто одну цифру: 342 — 34 дес.

Щоб дізнатися, скільки всього одиниць у числі, слід прочитати число повністю: 342 — 342 од.

— Визначте, скільки в кожному числі всього сотень, усього десятків, усього одиниць.

	384	180	407	800	999
Усього одиниць	384	180	407	800	999
Усього десятків	38	18	40	80	99
Усього сотень	3	1	4	8	9

2. Формування вмінь усно ділити числа (с. 29, № 156)

— Для зручного ділення чисел треба ділене розкласти на зручні доданки, один з яких — найбільше кругле число, що ділиться на це число.

Зразок:

$32 : 2$

20 12

Перевіряю:
 $20 : 2 = 10$
 $12 : 2 = 6$

$38 : 2$ $56 : 4$

20 □ 40 □

$45 : 3$ $51 : 3$

30 □ □ 21

— Виконайте завдання 156.

$$32 : 2 = (20 + 12) : 2 = 10 + 6 = 16$$

$$320 : 2 = (200 + 120) : 2 = 100 + 60 = 160$$

$$64 : 4 = (40 + 24) : 4 = 10 + 6 = 16$$

$$640 : 40 = (400 + 240) : 40 = 100 + 60 = 160$$

$$50 : 2 = (40 + 10) : 2 = 20 + 5 = 25$$

$$500 : 2 = (400 + 100) : 2 = 200 + 50 = 250$$

$$36 : 3 = (30 + 6) : 3 = 10 + 2 = 12$$

$$360 : 3 = (300 + 60) : 3 = 100 + 20 = 120$$

3. Ознайомлення з письмовим діленням (с. 29, № 157)

— Якщо ділення важко виконати усно, то його виконують письмово.

— Потрібно поділити письмово 78 на 3.

Міркуємо так: визначаємо кількість цифр у частці. Число 78 містить 7 десятків. Це перше неповне ділене. Воно більше дільника 3. Отже, у частці буде дві цифри.

Ділимо 7 на 3. Не ділиться. Найближче число, яке ділиться на 3, — це 6. Якщо поділити 6 на 3, то буде 2. Записуємо в частці 2. Множимо 2 на 3. Записуємо 6 під 7. Віднімаємо, отримуємо 1. Цифра 1 менша за 3, отже, зносимо до одиниці число 8. Цифра 18 ділиться на 3. Записуємо в частці 6. Множимо 6 на 3, отримуємо 18. Віднімаємо 18 від 18, отримуємо 0. Читаємо частку 26.

4. Первинне закріплення вивченого матеріалу (с. 30, № 158)

— Поділіть числа письмово, коментуючи свої дії. Обчислення перевірте множенням.

$$\begin{array}{r} 92 \overline{) 4} \\ \underline{8} \\ 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array} \quad \begin{array}{r} 72 \overline{) 3} \\ \underline{6} \\ 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array} \quad \begin{array}{r} 85 \overline{) 5} \\ \underline{5} \\ 35 \\ \underline{35} \\ 0 \end{array} \quad \begin{array}{r} 96 \overline{) 8} \\ \underline{8} \\ 16 \\ \underline{16} \\ 0 \end{array} \quad \begin{array}{r} 94 \overline{) 2} \\ \underline{8} \\ 14 \\ \underline{14} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 23 \\ 4 \\ \hline 92 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 24 \\ 3 \\ \hline 72 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 17 \\ 5 \\ \hline 85 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 12 \\ 8 \\ \hline 96 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 47 \\ 2 \\ \hline 94 \end{array}$$

Відеофізкультхвилинка. Руханка для дітей «Тук-Тук» (<https://youtu.be/T7ofWPC18-E>)

5. Формування обчислювальних навичок (с. 30, № 159)

— Обчисліть значення виразів.

$$453 - 86 : 2 = 453 - 43 = 410$$

$$(920 - 839) : 3 = 81 : 3 = 27$$

$$32 \cdot 3 : 8 = 96 : 8 = 12$$

$$1) 86 : 2 = (80 + 6) : 2 = 43$$

$$1) 920 - 839 = 920 - 820 - 19 = 81$$

$$1) 32 \cdot 3 = (30 + 2) \cdot 3 = 96$$

$$2) 453 - 43 = 410$$

$$2) 81 : 3 = (60 + 21) : 3 = 27$$

$$2) 96 : 8 = (80 + 16) : 8 = 12$$

6. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння (с. 30, № 160)

— Розв'яжіть рівняння.

$69 : x = 3$	$a : 7 = 14$	$c \cdot 4 = 68$
$x = 69 : 3$	$a = 14 \cdot 7$	$c = 68 : 4$
$x = 23$	$a = 98$	$c = 17$
$69 : 23 = 3$	$98 : 7 = 14$	$17 \cdot 4 = 68$
$3 = 3$	$14 = 14$	$68 = 68$

7. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 161 (с. 30).

— Про що розповідається в задачі? Скільки пакувальних машин запаковують крупи? Скільки годин працюють пакувальні машини? Скільки перша машина запаковує пакетів за 1 годину? Що відомо про другу машину? Що запитується в задачі? (Скільки пакетів крупів запакують за 1 год ці дві машини, якщо будуть працювати разом?)

I машина — 235 п.
II машина — ?, удвічі більше } ? п. за 1 год

Розв'язання

- 1) $235 \cdot 2 = 235 + 235 = 470$ (п.) — запаковує друга машина;
- 2) $235 + 470 = 705$ (п.)

Відповідь: ці дві машини разом запакують 705 пакетів.

2) Задача 162 (с. 30).

— Про що розповідається в задачі? Скільки бригад виготовляє вареники? Скільки вареників виготовляє перша бригада? За скільки годин? Скільки вареників виготовляє друга бригада? За скільки годин? Що запитується в задачі? (Яка бригада виготовляє більше вареників за 1 год? На скільки кілограмів більше?)

I бригада — 80 кг за 4 год
II бригада — 80 кг за 5 год } на ? кг

Розв'язання

- 1) $80 : 4 = 20$ (кг) — виготовляє перша бригада за 1 годину;
- 2) $80 : 5 = 16$ (кг) — виготовляє друга бригада за 1 годину;
- 3) $20 > 16$ перша бригада виготовляє більше вареників, ніж друга бригада;
- 4) $20 - 16 = 4$ (кг)

Відповідь: на 4 кг вареників більше виготовляє перша бригада.

8. Розвиток логічного мислення

— У кожному виразі поставте дужки так, щоб його значення збільшилося.

$1 + 8 \cdot 4 = 33$	$24 - 18 : 2 + 4 = 19$	$24 : 8 - 2 = 1$
$32 : 8 - 4 = 0$	$42 - 24 : 3 + 3 = 37$	$7 \cdot 3 + 6 = 27$

Відповідь:

$1 + (8 \cdot 4) = 33$	$24 - 18 : (2 + 4) = 19$	$(24 : 8) - 2 = 1$
$(32 : 8) - 4 = 0$	$42 - 24 : (3 + 3) = 37$	$(7 \cdot 3) + 6 = 27$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 30, № 163, с. 31, № 164)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Що нового дізналися на уроці?

— Як ви оцінюєте свою роботу на уроці? Домалюйте сонечко біля хмарки, якщо все виходило без проблем. Зафарбуйте хмарку блакитним, якщо інколи помилялися. Зафарбуйте хмарку синім, якщо часто ваші відповіді були неправильними, було працювати важко.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 17. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПИСЬМОВИМ ДІЛЕННЯМ ТРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА НА ОДНОЦИФРОВЕ. ПЕРЕВІРКА ВИКОНАНОГО ДІЛЕННЯ МНОЖЕННЯМ. СКЛАДАННЯ ЗАДАЧІ ЗА СХЕМОЮ. ОБЧИСЛЕННЯ ПЕРИМЕТРА ПРЯМОКУТНИКА

Мета: ознайомити учнів з письмовим діленням трицифрового числа на одноцифрове; навчити перевіряти ділення множенням, складати задачі за схемою; вдосконалювати вміння обчислювати периметр прямокутника; розвивати образне, варіативне й конструктивне мислення учнів; виховувати старанність, товариськість; стимулювати цікавість до математичних явищ.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Сядьте зручно, усміхніться
І на мене подивіться.
Зробимо в науку крок,
Починаємо урок!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 30, № 163, с. 31, № 164)

3. Усні обчислення. Розминка

- Скільки в трьох трикутниках — кутів? (9.)
- Лап у чотирьох вовків? (16.)
- Ніжок у 8 курчат? (16.)
- Вушок у 9 зайчат? (18.)
- Ріжок у 5 корів? (10.)
- Скільки ніг у 2 бобрів? (3.)
- Днів у тижнях чотирьох? (28.)
- Пальців на руках шістьох? (30.)
- Крил у 9 синиць? (18.)
- Вушок у сімох лисиць? (14.)
- У десятих собачок лап? (40.)
- Хвостиків у сотні жаб? (0.)

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно значення добутку чисел 9 і 7.

5. Математичний диктант

- Суму чисел 6 і 3 збільште у 8 разів.
- Число 63 зменште в 7 разів і додайте 41.
- Добуток чисел 8 і 8 зменште на 37.
- Частку чисел 56 і 8 збільште на 28.
- Ділене — 40, дільник — 8. Обчисліть частку.
- Місткість бочки 72 л, а відра — у 8 разів менше. Якою є місткість відра?
- У ящики розклали 64 кг лимонів, по 8 кг у кожний. Скільки ящиків використали?
- Вихователька роздала порівну 56 цукерок семи дітям. Скільки цукерок отримала кожна дитина?
- Вартість чотирьох м'ячів 32 грн. Скільки потрібно заплатити за один такий м'яч?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань таблиці множення (с. 31, № 165)

— Усно обчисліть вирази.

$72 : 9 = 8$

$40 : 8 = 5$

$63 : 7 = 9$

$54 : 6 = 9$

$45 : 5 = 9$

$32 : 4 = 8$

2. Закріплення вмінь визначати в числі загальну кількість сотень, десятків та одиниць (с. 31, № 166)

— Визначте в числі загальну кількість сотень, десятків та одиниць.

	555	802	360	700	910	374
Усього сотень	5	8	3	7	9	3
Усього десятків	55	80	36	70	91	37
Усього одиниць	555	802	360	700	910	374

3. Ознайомлення з усним та письмовим діленням трицифрового числа на одноцифрове (с. 31, № 167)

— Розгляньмо усне ділення трицифрового числа на одноцифрове – $942 : 6$

Ділене 942 розкладаємо на суму зручних доданків ($600 + 300 + 42$). Ділимо кожне число на 6.

Частки додаємо.

$$942 : 6 = (600 + 300 + 42) : 6 = 600 : 6 + 300 : 6 + 42 : 6 = 100 + 50 + 7 = 157$$

— Якщо ділення важко виконати усно, то його виконують письмово.

— Розгляньмо на прикладі виразу $942 : 6$

Визначаємо кількість цифр у частці. Перше неповне ділене — це 9 сотень. Воно більше за 6, отже, у частці буде 3 цифри.

- Ділимо сотні.

Поділимо 9 на 6. Без остачі не ділиться. У частці буде 1 сотня. Множимо: $1 \cdot 6$, отримуємо 6. Записуємо під 9 сотнями. Віднімаємо: $9 - 6$, буде 3.

- Ділимо десятки.

Число 3 менше за 6. Допишуємо до 3 сотень 4 десятки, отримуємо 34 десятки (друге неповне ділене). Число 34 ділиться на 6 з остачею. Записуємо в частці число 5. Множимо: $5 \cdot 6$, отримуємо 30. Записуємо число 30 під 34 десятками. Віднімаємо: $34 - 30$, буде 4.

- Ділимо одиниці.

Число 4 менше за 6. Допишуємо до 4 десятків 2 одиниці, отримуємо 42 одиниці (третє неповне ділене). Число 42 ділиться на 6. У частці записуємо 7. Множимо: $7 \cdot 6$, отримуємо 42. Віднімаємо: $42 - 42$, буде 0. Читаємо частку 157.

Фізкультхвилинка

У країні казочок
Жив веселий колобок.
Разом з ним усі звірятка
Вишикувались на зарядку.
Похитали головою,
Раз — притупнули ногою,
Руки вгору піднесли,

Трішки ними потрясли,
Нахилились вліво, вправо,
Та цього іще замало.
Руки вгору, руки вниз,
Раз — присіли, піднялись,
Головою похитали,
Й працювати знов почали!

4. Первинне закріплення вивченого матеріалу (с. 32, № 168)

— Обчисліть вирази письмово, коментуючи свої дії. Перевірте множенням.

$$\begin{array}{r} 512 \overline{)4} \\ \underline{4} \\ 11 \\ \underline{8} \\ 32 \\ \underline{32} \\ 0 \end{array} \quad \times \begin{array}{r} 128 \\ \underline{4} \\ 512 \end{array} \quad \begin{array}{r} 495 \overline{)3} \\ \underline{3} \\ 19 \\ \underline{18} \\ 15 \\ \underline{15} \\ 0 \end{array} \quad \times \begin{array}{r} 165 \\ \underline{3} \\ 495 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 975 \overline{)3} \\ \underline{9} \\ 7 \\ \underline{6} \\ 15 \\ \underline{15} \\ 0 \end{array} \quad \times \begin{array}{r} 325 \\ \underline{3} \\ 975 \end{array} \quad \begin{array}{r} 984 \overline{)4} \\ \underline{8} \\ 18 \\ \underline{16} \\ 24 \\ \underline{24} \\ 0 \end{array} \quad \times \begin{array}{r} 246 \\ \underline{4} \\ 984 \end{array}$$

5. Формування обчислювальних навичок (с. 32, № 169)

1) $364 : 2 + 483 = 665$

$$\begin{array}{r} 364 \overline{)2} \\ \underline{2} \\ 16 \\ \underline{16} \\ 0 \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 182 \\ 483 \\ \hline 665 \end{array}$$

2) $344 \cdot 2 - 342 : 2 = 517$

$$\begin{array}{r} 344 \\ \times 2 \\ \hline 688 \end{array} \quad - \quad \begin{array}{r} 342 \overline{)2} \\ \underline{2} \\ 14 \\ \underline{14} \\ 0 \end{array} \quad - \quad \begin{array}{r} 688 \\ 171 \\ \hline 517 \end{array}$$

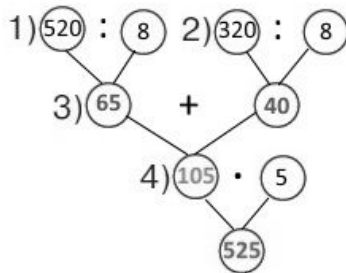
3) $5 \cdot (289 - 199) : 2 = 225$

$$\begin{array}{r} 289 \\ - 199 \\ \hline 90 \end{array} \quad 5 \cdot 90 = 450 \quad - \quad \begin{array}{r} 450 \overline{)2} \\ \underline{4} \\ 5 \\ \underline{4} \\ 10 \\ \underline{10} \\ 0 \end{array}$$

6. Формування вмінь розв'язувати задачі, скориставшись схемою (с. 32, № 170)

— Про що розповідається в задачі? Скільки годин працювали обидві машини? Скільки кілограм тіста замішує перша машина? Скільки кілограм тіста замішує друга машина? Що запитується в задачі? (Скільки кілограмів тіста за місяць обидві машини за 5 год, якщо працюватимуть разом?)

I машина — 520 кг за 8 год
II машина — 320 кг за 8 год } ? кг за 5 год

- 1) $520 : 8 = 65$ (кг) — виготовляє перша машина за 1 годину;
- 2) $320 : 8 = 40$ (кг) — виготовляє друга машина за 1 годину;
- 3) $65 + 40 = 105$ (кг) — виготовляють разом за 1 годину;
- 4) $105 \cdot 5 = 525$ (кг)

7. Удосконалення вмінь обчислювати периметр прямокутника (с. 32, № 171)

— Чому дорівнюють сторони прямокутника? Обчисліть його периметр.

$$P = (8 + 22) \cdot 2 = 30 \cdot 2 = 60 \text{ (мм)}$$

8. Розвиток логічного мислення

— Які цифри заховано під фігурами? Розкодуйте, пам'ятаючи, що під різними фігурами заховано різні цифри.

$$\begin{array}{r}
 1) \quad \begin{array}{ccc} 1 & \blacklozenge & 3 \\ \times & & 5 \\ \hline & \blacktriangle & \bullet & \blacklozenge \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 2) \quad \begin{array}{ccc} & \blacklozenge & \blacklozenge & 2 \\ \times & & & \blacklozenge \\ \hline & \blacksquare & \blacksquare & 6 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 3) \quad \begin{array}{ccc} \bullet & \bullet & \blacktriangle \\ \times & & 4 \\ \hline 4 & 7 & 2 \end{array}
 \end{array}$$

1)	$ \begin{array}{r} \times 153 \\ \quad 5 \\ \hline 765 \end{array} $ <p>Множимо 3 на 5, отримуємо 15. Число 5 записуємо в добутку, число 1 запам'ятуємо. Число 5 було заховано під геометричною фігурою — ромбом. У середині першого множника стоїть ромб. Це число 5.</p>
2)	$ \begin{array}{r} \times 332 \\ \quad 3 \\ \hline 996 \end{array} $ <p>— Яке число треба помножити на 2, щоб отримати 6? Число 3 заховано під п'ятикутником. Ця геометрична фігура є в першому множнику. Замість п'ятикутників пишемо 3, обчислюємо вираз.</p>
3)	$ \begin{array}{r} 3) \quad \begin{array}{r l} 4 & 4 \\ - 4 & 118 \\ \hline & 7 \\ - & 4 \\ \hline & 3 & 2 \\ - & 3 & 2 \\ \hline & & 0 \end{array} \end{array} $ <p>— Як знайти перший множник? (Добуток поділити на відомий множник.)</p>

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 32, № 172, 173)

2. Підсумок уроку. Вправа « Мікрофон»

- Чого навчилися на уроці?
- Яке завдання було найлегшим?
- А найцікавішим?
- У чому спіткали труднощі?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 18. ПИСЬМОВЕ ДІЛЕННЯ ТРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА НА ОДНОЦИФРОВЕ, КОЛИ РЕЗУЛЬТАТОМ Є ДВОЦИФРОВЕ ЧИСЛО. ПЕРЕВІРКА ВИКОНАНОГО ДІЛЕННЯ МНОЖЕННЯМ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧІ ЗА ПЛАНОМ, СХЕМОЮ

Мета: формувати вміння письмово ділити трицифрові числа на одноцифрове число, коли результатом є двоцифрове число; вчити перевіряти ділення множенням, розв'язувати задачі за планом та схемою; розвивати логічне мислення учнів; виховувати старанність, товариськість; стимулювати цікавість до математичних явищ.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

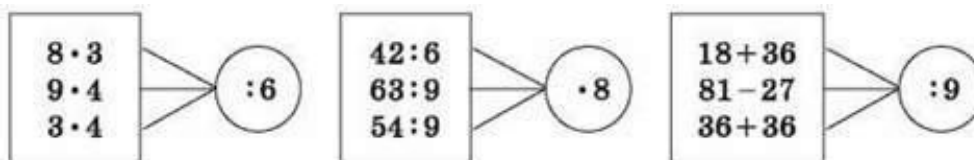
Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу
2. Перевірка домашнього завдання (с. 32, № 172, 173)
3. Усні обчислення. Вправа «Швидко і точно»

4. Каліграфічна хвилинка

— Обчисліть суму чисел 17 і 19. Запишіть отримане число каліграфічно.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь зменшувати числа в кілька разів (с. 33, № 174)

— Усно зменште кожне число в 7 разів.

$$21 : 7 = 3 \qquad 77 : 7 = 11 \qquad 700 : 7 = 100 \qquad 350 : 7 = 50 \qquad 35 : 7 = 5 \qquad 420 : 7 = 60$$

2. Закріплення вмінь визначати в числі загальну кількість сотень, десятків та одиниць (с. 33, № 175)

— Визначте в числі загальну кількість сотень, десятків та одиниць.

Число	125	804	328	390	777	522
Усього одиниць	125	804	328	390	777	522
Усього десятків	12	80	32	39	77	52
Усього сотень	1	8	3	3	7	5

3. Ознайомлення з усним та письмовим діленням трицифрового числа на одноцифрове, коли результатом є двоцифрове число (с. 33, № 176)

— Розгляньмо усне ділення чисел 266 і 7. Ділене розкладаємо на таку суму зручних доданків, щоб кожен ділився на 7. Це 210 і 56. Ділимо. Результати додаємо.

$$266 : 7 = (210 + 56) : 7 = 210 : 7 + 56 : 7 = 30 + 8 = 38$$

— Розгляньмо письмове ділення чисел 266 і 7.

— Знаходимо перше неповне ділене. У числі 266 дві сотні не діляться на 7. Утворимо перше неповне ділене з 2 сотень та 6 десятків. Число 26 — це перше неповне ділене. У частці буде 2 числа.

Ділимо 26 на 7. Найближче число, яке ділиться, — число 21. У частці записуємо першу цифру — 3. Множимо 3 на 7. Під числом 26 записуємо 21. Віднімаємо, отримуємо 5.

Порівнюємо. Число 5 менше 7. Біля цифри 5 записуємо 6 одиниць. Число 56 ділиться на 7. У частці записуємо другу цифру — 8. Множимо 8 на 7. Результат добутку записуємо під 56. Віднімаємо, отримуємо 0. Читаємо частку 38.

Фізкультхвилинка

Один, два, три — в автобус сядем ми,
Один, два, три, чотири — ми сьогодні пасажирі!
Їде автобус по вулицях міста,
Вже нас чекають найкращі артисти!
Їде під синіми він небесами,
Їде вперед за чудесами!
Один, два, три — в автобус сядем ми,
Один, два, три, чотири — ми сьогодні пасажирі!
Їде автобус по вулицях міста,
Вже нас чекають найкращі артисти!
Їде під синіми він небесами,
Їде вперед за чудесами!

(Утворюють пари та присідають.)
(Рухаються колоною по двоє.)
(Усміхаються одне одному та радіють.)
(Підіймають руки догори.)
(Усміхаються одне одному та радіють.)
(Утворюють пари та присідають.)
(Рухаються колоною по двоє.)
(Усміхаються одне одному та радіють.)
(Підіймають руки догори.)
(Усміхаються одне одному та радіють.)

4. Формування вмінь визначати кількість цифр у частці (с. 33, № 177)

— Розгляньте частки. Визначте, у яких із них у результаті дістанемо двоцифрове число.

$288 : 6$ — у частці 2 цифри.

$783 : 9$ — у частці 2 цифри.

$505 : 5$ — у частці 3 цифри.

$376 : 4$ — у частці 2 цифри.

$856 : 8$ — у частці 3 цифри.

5. Первинне закріплення вивченого матеріалу (с. 33, № 178)

— Виконайте ділення. Перевірте множенням.

$$\begin{array}{r} 696 \overline{)8} \\ \underline{64} \\ 56 \\ \underline{56} \\ 0 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 87 \\ \underline{8} \\ 696 \end{array} \quad \begin{array}{r} 261 \overline{)3} \\ \underline{24} \\ 21 \\ \underline{21} \\ 0 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 87 \\ \underline{3} \\ 261 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 462 \overline{)7} \\ \underline{42} \\ 42 \\ \underline{42} \\ 0 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 66 \\ \underline{7} \\ 462 \end{array} \quad \begin{array}{r} 198 \overline{)2} \\ \underline{18} \\ 18 \\ \underline{18} \\ 0 \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{r} 99 \\ \underline{2} \\ 198 \end{array}$$

6. Удосконалення обчислювальних навичок (с. 33, № 179)

$$315 : 5 + 135 = 63 + 135 = 198$$

$$336 + 336 : 7 = 336 + 48 = 384$$

$$\begin{array}{r} 315 \overline{)5} \\ \underline{30} \\ 15 \\ \underline{15} \\ 0 \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 135 \\ \underline{63} \\ 198 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 336 \overline{)7} \\ \underline{28} \\ 56 \\ \underline{56} \\ 0 \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 336 \\ \underline{48} \\ 384 \end{array}$$

$$(336 + 336) : 7 = 672 : 7 = 96$$

$$\begin{array}{r} 336 \\ + 336 \\ \hline 672 \end{array} \quad \begin{array}{r} 672 \overline{)7} \\ \underline{63} \\ 42 \\ \underline{42} \\ 0 \end{array}$$

7. Формування вмінь розв'язувати задачу за планом (с. 34, № 180)

— Прочитайте задачу. Розв'яжіть її за планом.

— Про що розповідається в задачі? Якої завдовжки дорога? Скільки бригад її зможуть відремонтувати? За скільки тижнів може відремонтувати перша бригада? За скільки тижнів може відремонтувати друга бригада? Що запитується в задачі? (За скільки тижнів відремонтують цю дорогу дві бригади, якщо працюватимуть разом?)

I бригада — 72 км за 3 т. }
 II бригада — 72 км за 6 т. } ?

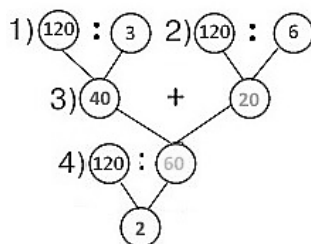
План розв'язування

- 1) Скільки кілометрів дороги може відремонтувати за тиждень перша бригада?
 $72 : 3 = (60 + 12) : 3 = 24$ (км) — I бригада за 1 тиждень.
- 2) Скільки кілометрів дороги може відремонтувати за тиждень друга бригада?
 $72 : 6 = (60 + 12) : 6 = 12$ (км) — II бригада за 1 тиждень.
- 3) Скільки кілометрів дороги можуть відремонтувати за тиждень перша і друга бригади разом?
 $24 + 12 = 36$ (км) — можуть відремонтувати дві бригади за 1 тиждень.
- 4) За скільки тижнів відремонтують цю дорогу дві бригади, якщо працюватимуть разом?
 $72 : 36 = 2$ (т.)

Відповідь: цю дорогу дві бригади відремонтують за 2 тижні.

8. Формування вмінь розв'язувати задачу за схемою (с. 34, № 181)

— Прочитайте задачу. Розв'яжіть її за схемою.

— Про кого розповідається в задачі? Скільки грамів корму з'їдають собаки? За скільки днів Рекс з'їдає сухий корм? За скільки днів Чапа з'їдає сухий корм? Що запитується в задачі? (На скільки днів їм обом вистачить цього корму?)

Рекс — 120 г за 3 дн. }
 Чапа — 120 г за 6 дн. } ? дн. разом

Розв'язання

- 1) $120 : 3 = 40$ (г) — Рекс за день;
- 2) $120 : 6 = 20$ (г) — Чапа за день;
- 3) $40 + 20 = 60$ (г) — Рекс і Чапа за день разом;
- 4) $120 : 60 = 2$ (дні)

Вираз $120 : (120 : 3 + 120 : 6)$

Відповідь: корму вистачить на 2 дні.

9. Формування вмінь працювати з геометричним матеріалом

Накресліть відрізок AM завдовжки 120 мм. Познач на ньому точку O , щоб відрізок AO становив $\frac{1}{4}$ відрізка AM .

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 34, № 182, 183)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

— Продовжте речення: «Сьогодні на уроці я навчився(лася)... Найкраще я зрозумів(ла)... Я сумнівався, коли виконував(ла)... Ці знання я можу використати, коли... Найбільше мене зацікавило...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 19. ПИСЬМОВЕ ДІЛЕННЯ ТРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА НА ОДНОЦИФРОВЕ, КОЛИ В ЧАСТЦІ Є НУЛЬ. ПЕРЕВІРКА ВИКОНАНОГО ДІЛЕННЯ МНОЖЕННЯМ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТА ПОРІВНЯННЯ ЗАДАЧ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ

Мета: формувати вміння письмово ділити трицифрові числа на одноцифрове число, коли в частці є нуль; вчити перевіряти ділення множенням, розв'язувати задачі та рівняння; розвивати логічне мислення учнів; виховувати старанність, товарицькість; стимулювати цікавість до математичних явищ.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

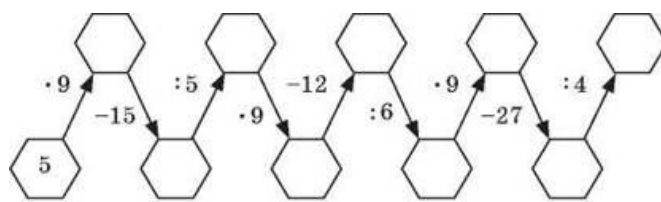
1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 34, № 182, 183)

— Які значення виразів отримали?

— Поясніть хід розв'язання задачі.

3. Усні обчислення

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно значення суми чисел 16 і 19 (35).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь зменшувати і збільшувати числа в кілька разів (с. 35, № 184)

— Яку дію слід виконати, якщо в завданні є фраза «зменшити у...», «збільшити у...»? Що потрібно зробити, якщо в завданні зазначено «зменшити втричі»? Яку дію потрібно виконати, якщо в завданні написано «збільшити вдвічі»?

— Які числа називаються парними? (Які діляться на 2.) Які цифри містять парні числа? (0, 2, 4, 6, 8.)

— Зменште втричі парні числа.

$$108 : 3 = 36 \quad 366 : 3 = 122 \quad 714 : 3 = 238 \quad 60 : 3 = 20$$

— Збільште вдвічі непарні числа.

$$99 \cdot 2 = 198$$

$$51 \cdot 2 = (50 + 1) \cdot 2 = 100 + 2 = 102$$

$$333 \cdot 2 = (300 + 30 + 3) \cdot 2 = 600 + 60 + 6 = 666$$

2. Ознайомлення з усним та письмовим діленням трицифрового числа на одноцифрове, коли в частці є нуль (с. 35, № 185)

— Розглянемо усне ділення трицифрового числа на одноцифрове, коли в частці є нуль.

Запишемо вираз $721 : 7$. Ділене розкладаємо на суму зручних доданків, кожен з яких ділиться на 7. Ділимо кожен доданок, результати додаємо.

$$721 : 7 = (700 + 21) : 7 = 700 : 7 + 21 : 7 = 100 + 3 = 103$$

— Розглянемо письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове, коли в частці є нуль.

Запишемо вираз $721 : 7$. Визначаємо кількість цифр у частці. Перше неповне ділене 7, яке ділиться на число 7. Отже, у частці буде 3 числа.

Ділимо сотні, тобто 7 поділити на 7, буде 1. Множимо: $1 \cdot 7$. Записуємо 7. Віднімаємо.

Записуємо десятки. 7 вміщується в двох десятках 0 разів, тобто два десятки не можна поділити на 7. Тому в частці записуємо 0 десятків.

Записуємо біля двох десятків одну одиницю. Отримали число 21, ділимо його на 7. Записуємо в частці 3. Множимо $3 \cdot 7$. Віднімаємо, отримали 0. Читаємо частку 103.

3. Первинне закріплення вивченого матеріалу (с. 36, № 186)

— Обчисліть письмово значення виразів, коментуючи свої дії. Перевірте множенням.

$$\begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} 812 \\ \underline{8} \end{array} \\ \begin{array}{r} 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array} \end{array} \\ \begin{array}{r} 203 \\ \underline{203} \end{array} \end{array} \times \begin{array}{r} 203 \\ \underline{4} \\ 812 \end{array} \quad \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} 918 \\ \underline{9} \end{array} \\ \begin{array}{r} 18 \\ \underline{18} \\ 0 \end{array} \end{array} \\ \begin{array}{r} 306 \\ \underline{306} \end{array} \end{array} \times \begin{array}{r} 306 \\ \underline{3} \\ 918 \end{array} \quad \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} 612 \\ \underline{6} \end{array} \\ \begin{array}{r} 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array} \end{array} \\ \begin{array}{r} 306 \\ \underline{306} \end{array} \end{array} \times \begin{array}{r} 306 \\ \underline{2} \\ 612 \end{array} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} 612 \\ \underline{6} \end{array} \\ \begin{array}{r} 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array} \end{array} \\ \begin{array}{r} 204 \\ \underline{204} \end{array} \end{array} \times \begin{array}{r} 204 \\ \underline{3} \\ 612 \end{array} \quad \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} \begin{array}{r} 612 \\ \underline{6} \end{array} \\ \begin{array}{r} 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array} \end{array} \\ \begin{array}{r} 102 \\ \underline{102} \end{array} \end{array} \times \begin{array}{r} 102 \\ \underline{6} \\ 612 \end{array} \end{array}$$

4. Формування обчислювальних навичок

1) Виконання завдання 187 (с. 36).

$$74 \cdot 9 : 6 = 666 : 6 = 111$$

$$\begin{array}{r} \begin{array}{r} 74 \\ \underline{9} \\ 666 \end{array} \times \begin{array}{r} 666 \\ \underline{6} \\ 6 \end{array} \quad \begin{array}{r} 666 \\ \underline{6} \\ 111 \end{array} \end{array}$$

$$88 \cdot 5 : 8 = 440 : 8 = 55$$

$$\begin{array}{r} \begin{array}{r} 88 \\ \underline{5} \\ 440 \end{array} \times \begin{array}{r} 440 \\ \underline{40} \\ 40 \end{array} \quad \begin{array}{r} 440 \\ \underline{40} \\ 55 \end{array} \end{array}$$

$$207 \cdot 4 : 9 = 828 : 9 = 92$$

$$\begin{array}{r} \begin{array}{r} 207 \\ \underline{4} \\ 828 \end{array} \times \begin{array}{r} 828 \\ \underline{81} \\ 18 \end{array} \quad \begin{array}{r} 828 \\ \underline{81} \\ 92 \end{array} \end{array}$$

2) Виконання завдання 188 (с. 36)

$$(915 - 165) : 6 = 125$$

$$\begin{array}{r} \begin{array}{r} 915 \\ \underline{165} \\ 750 \end{array} \quad \begin{array}{r} 750 \\ \underline{6} \\ 125 \end{array} \end{array}$$

$$(269 + 147) : 4 = 416 : 4 = 104$$

$$\begin{array}{r} + \begin{array}{r} 269 \\ 147 \\ \hline 416 \end{array} \quad - \begin{array}{r} 416 \overline{)4} \\ \underline{4} \\ 104 \\ \underline{16} \\ 16 \\ \underline{16} \\ 0 \end{array} \end{array}$$

$$185 : 5 + 185 \cdot 5 = 37 + 925 = 962$$

$$\begin{array}{r} - \begin{array}{r} 185 \overline{)5} \\ \underline{15} \\ 35 \\ \underline{35} \\ 0 \end{array} \quad \times \begin{array}{r} 185 \\ 5 \\ \hline 925 \end{array} \quad + \begin{array}{r} 925 \\ 37 \\ \hline 962 \end{array} \end{array}$$

$$3 \cdot (1000 - 736) : 8 = 99$$

$$\begin{array}{r} - \begin{array}{r} 1000 \\ 736 \\ \hline 264 \end{array} \quad \times \begin{array}{r} 264 \\ 3 \\ \hline 792 \end{array} \quad - \begin{array}{r} 792 \overline{)8} \\ \underline{72} \\ 72 \\ \underline{72} \\ 0 \end{array} \end{array}$$

Фізкультхвилинка

Раз — всі встали,
 Два — підняли руки вгору, похитали,
 Три — прогнулись, на чотири —
 Всім ласкаво усміхнулись.
 П'ять — притупнули ногою.
 Шість — тепер іще другою.
 Сім — за спинку руки склали,
 Нахилились — знову встали.
 Вісім раз отак зроби,
 На дев'ятий — рівний ти,
 Ну, а десять — вже сідайте,
 Підрахунки починайте!

5. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння (с. 36, № 189)

$$\begin{array}{l} 828 : x = 4 \\ x = 828 : 4 \\ x = 207 \\ 828 : 207 = 4 \\ 4 = 4 \end{array} \quad \begin{array}{r} - \begin{array}{r} 828 \overline{)4} \\ \underline{8} \\ 207 \\ \underline{28} \\ 28 \\ \underline{28} \\ 0 \end{array} \end{array} \quad \begin{array}{l} c \cdot 7 = 714 \\ c = 714 : 7 \\ c = 102 \\ 102 \cdot 7 = 714 \\ 714 = 714 \end{array} \quad \begin{array}{r} - \begin{array}{r} 714 \overline{)7} \\ \underline{7} \\ 102 \\ \underline{14} \\ 14 \\ \underline{14} \\ 0 \end{array} \end{array} \quad \begin{array}{l} 6 \cdot a = 372 \\ a = 372 : 6 \\ a = 62 \\ 6 \cdot 62 = 372 \\ 372 = 372 \end{array} \quad \begin{array}{r} - \begin{array}{r} 372 \overline{)6} \\ \underline{36} \\ 602 \\ \underline{12} \\ 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array} \end{array}$$

6. Формування вмінь розв'язувати задачі (с. 36, № 190)

— Прочитайте задачі.

— Про що розповідається в задачах? Скільки тонн води треба перекачати першому і другому насосу? За скільки годин перекачає воду перший насос? За скільки годин перекачає другий насос? Що запитується в першій і другій задачах?

— Що в задачах спільного, відмінного? (Спільне: однаковий зміст задачі; відмінне — запитання задачі, тому буде змінена остання дія.) Розв'яжіть їх.

$$\left. \begin{array}{l} \text{I н. — 12 т за 6 год} \\ \text{II н. — 12 т за 3 год} \end{array} \right\} ? \text{ т} \quad \left. \begin{array}{l} \text{I н. — 12 т за 6 год} \\ \text{II н. — 12 т за 3 год} \end{array} \right\} 30 \text{ т? год}$$

Розв'язання

- 1) $12 : 6 = 2$ (т) — I насос за 1 год;
- 2) $12 : 3 = 4$ (т) — II насос за 1 год;
- 3) $2 + 4 = 6$ (т) — I та II насос за 1 год разом;
- 4) $12 : 6 = 2$ (год)

Відповідь: два насоси викачають цю воду за 2 години.

Розв'язання

- 1) $12 : 6 = 2$ (т) — I насос за 1 год;
- 2) $12 : 3 = 4$ (т) — II насос за 1 год;
- 3) $2 + 4 = 6$ (т) — I та II насос за 1 год разом;
- 4) $30 : 6 = 5$ (год)

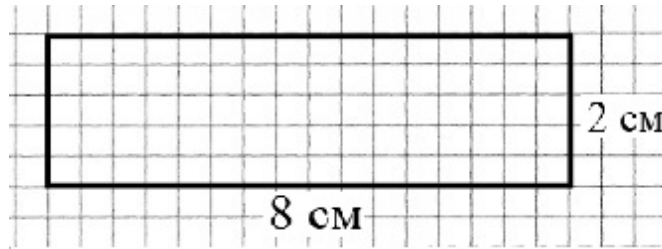
Відповідь: два насоси викачають цю воду за 5 годин.

7. Удосконалення вмінь будувати прямокутник та обчислювати його периметр (с. 36, № 191)

— Яка довжина прямокутника? Як знайти ширину прямокутника?

$8 : 4 = 2$ (см) — ширина прямокутника.

— Побудуйте прямокутник.

— Обчисліть його периметр.

$$P = (8 + 2) \cdot 2 = 20 \text{ (см)}$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 36, № 192, 193)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Чого навчилися на уроці? Що повторили?

Оцініть свою роботу на уроці:

«!» — молодець, виконав(ла) усе правильно;

«+» — добре, помилявся(лася) зовсім небагато;

«-» — із завданнями поки що не впорався(лась).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 20. СКЛАДАННЯ ВИРАЗІВ ЗА СХЕМОЮ. ДІЛЕННЯ З ОСТАЧЕЮ ПРИ ДІЛЕННІ НА 10, 100. РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ. ПОРІВНЯННЯ ЇХ, СКЛАДАННЯ ОБЕРНЕНИХ. «ЧИТАННЯ» ДІАГРАМИ

Мета: вчити складати вирази за схемою; ділити з остачею; формувати вміння розв'язувати задачі, порівнювати їх та складати обернені, «читати» діаграми; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати старанність, товариськість; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

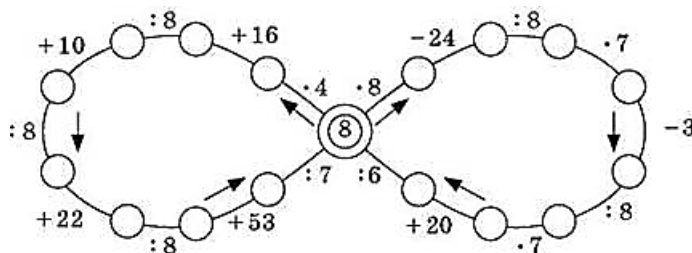
1. Організація класу

Всі сідайте тихо, діти.
Домовляймося не шуміти,
Руку гарно піднімати,
На уроці не дрімати,
А знання мерщій хапати.

Щоб нам не було мороки —
Всі готові до уроку?
Тож гаразд, часу не гаймо
І урок розпочинаймо.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 36, № 192, 193)

3. Робота в групі. Вправа «Ланцюжкові вирази»

4. Каліграфічна хвилинка

— Які олівці випали з цього ранця? (В усіх прикладах відповідь — 53.)

— Запишіть число 53 каліграфічно.

5. Математичний диктант

- До 45 додайте добуток чисел 4 і 4.
- Від 32 відніміть добуток чисел 7 і 4.
- Частку чисел 6 і 2 збільште на 18.
- Частку чисел 21 і 3 збільште в 5 разів.
- Знайдіть різницю 43 і частки чисел 12 і 4.
- Суму чисел 28 і 8 поділіть на 4.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь зменшувати числа в кілька разів (с. 37, № 194)

— Сформулюйте правило, як ділити круглі числа на 10. (Щоб поділити на 10, треба в записі чисел у кінці прибрати один нуль.)

2. Закріплення вмінь ділити з остачею (с. 37, № 195)

— Зробіть ділення з остачею.

$$72 : 10 = 7 \text{ (ост. 2)}$$

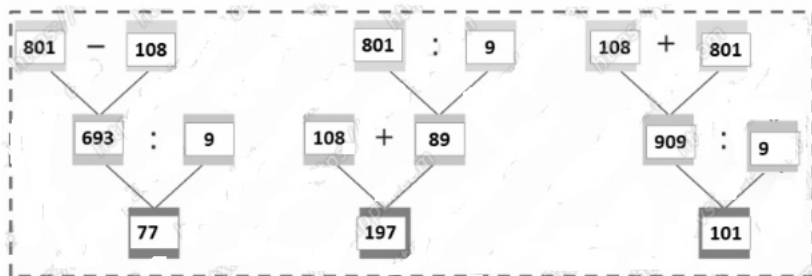
$$720 : 100 = 7 \text{ (ост. 20)}$$

$$427 : 10 = 42 \text{ (ост. 7)}$$

$$255 : 10 = 25 \text{ (ост. 5)}$$

$$355 : 100 = 3 \text{ (ост. 55)}$$

3. Формування вмінь складати вирази за схемами та обчислювати їх значення (с. 37, № 196)

Якщо $b = 108$, $c = 801$, $d = 9$, тоді $(c - b) : d = (801 - 108) : 9 = 693 : 9 = 77$

Якщо $b = 108$, $c = 801$, $d = 9$, тоді $b + (c : d) = 108 + (801 : 9) = 108 + 89 = 197$

Якщо $b = 108$, $c = 801$, $d = 9$, тоді $(b + c) : d = (108 + 801) : 9 = 909 : 9 = 101$

4. Удосконалення обчислювальних навичок (с. 37, № 197)

$$272 - 40 + 96 : 8 = 272 - 40 + 12 = 232 + 12 = 244$$

$$272 - (40 + 96) : 8 = 272 - 136 : 8 = 272 - 17 = 255$$

$$(272 - 40 + 96) : 8 = (232 + 96) : 8 = 328 : 8 = 41$$

$$272 - (40 + 96 : 8) = 272 - (40 + 12) = 272 - 52 = 220$$

Фізкультхвилинка

Із-за парт всі миттю встали,
Гарно спинки підрівняли.
Вгору тягнємось усі,
Мов трава в дрібній росі.
Потім легко всі присіли,

Наче ноги заболіли.
Потім встали, руки в боки
І зробили два підскоки.
Каблучками цок-цок.
І продовжим знов урок.

5. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 198 (с. 37).

1) Про що розповідається в задачі? Скільки з поля в овочесховище привезли цибулі? Скільки привезли капусти? Що запитується в задачі? (Скільки всього центнерів цибулі й капусти привезли в овочесховище?)

— Розгляньте схеми. Яка схема складена до цієї задачі?

— Розв'яжіть задачу.

1) $332 : 2 = 166$ (ц) — привезли капусти;

2) $332 + 166 = 498$ (ц)

Відповідь: в овочесховище привезли 498 центнерів цибулі й капусти.

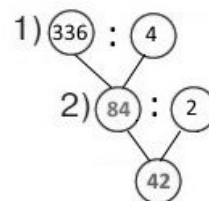
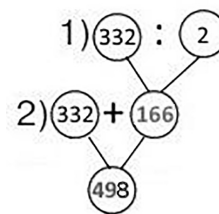
2) Про що розповідається в задачі? Скільки центнерів моркви привезли з поля? Скільки буряків привезли? Що зробили з буряками? Скільки центнерів у кожному контейнері? Що запитується в задачі? (Скільки контейнерів знадобилося?)

Розв'язання

1) $336 : 4 = (320 + 16) : 4 = 84$ (ц) — привезли буряків;

2) $84 : 2 = (80 + 4) : 2 = 42$ (к.)

Відповідь: знадобилося 42 контейнери.

3) Задача 199 (с. 37).

— Про що розповідається в задачі? Скільки кущів троянд на центральній площі посадили? Скільки кущів троянд у парку посадили? Що запитується в задачі? (Скільки всього кущів троянд висадили в парку й на площі?)

На площі — 186 к.
У парку — ?, утричі менше } ?

Розв'язання

- 1) $186 : 3 = 62$ (к.) — висадили в парку;
- 2) $186 + 62 = 248$ (к.)

Відповідь: у парку й на площі висадили 248 кущів троянд.

— Складіть обернену задачу на знаходження числа 3.

Задача. Висадили 248 кущів троянд, з них на центральній площі висадили 186 кущів троянд, а в парку — решту. У скільки разів менше кущів висадили в парку, ніж на площі?

На площі — 186 к. }
У парку — ? } 248 к. у ? р.

- 1) $248 - 186 = 62$ (к.) — висадили в парку;
- 2) $186 : 62 = 3$ (р.)

4) Задача 200 (с. 38).

— Про що розповідається в задачі? Скільки костюмів пошили? (6.) Скільки метрів на пошиття 6 костюмів витратили? (18 м.) Що запитується в задачі? (Скільки таких костюмів можна пошити із 324 м тканини?)

6 к. — 18 м.
? к. — 324 м.

Розв'язання

- 1) $18 : 6 = 3$ (м) — тканини витрачають на 1 костюм;
- 2) $324 : 3 = 108$ (к.)

Відповідь: можна пошити 108 костюмів.

— Змініть число в запитанні так, щоб у відповіді отримати число 150. (Скільки таких костюмів можна пошити зі 450 м тканини?)

6. Формування вмінь працювати з діаграмою (с. 38, № 201)

— Розгляньте діаграму. Про що свідчать написи на горизонтальній лінії діаграми? (Про вид динозаврів.) Прочитайте назви динозаврів. Про що свідчать позначки на вертикальній лінії? (Про масу динозаврів.)

— Дайте відповіді на запитання.

- 1) Який динозавр мав найбільшу масу? (Брахіозавр — 50 т.)
- 2) Хто з динозаврів мав меншу масу, ніж апатозавр? (Трицератопс (10 т), тиранозавр (15 т), спинозавр (5 т).)
- 3) На скільки тонн трицератопс легший, ніж брахіозавр? ($50 - 10 = 40$ (т).)
- 4) Які динозаври легші від тинарозавра? (Трицератопс (10 т), спинозавр (5 т).)
— Поставте свої запитання.
- 5) Яка загальна маса всіх динозаврів?
- 6) На скільки тонн трицератопс легший, ніж тиранозавр?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 38, № 202, 203)

2. Підсумок уроку. Вправа «Мікрофон»

- Над чим працювали сьогодні на уроці?
- Чи все було зрозуміло?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 21. ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Мета: формувати вміння обчислювати вирази, розв'язувати задачі; вдосконалювати обчислювальні навички; розвивати логічне мислення; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати повагу та товариськість; стимулювати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 38, № 202, 203)

— Які значення виразів отримали?

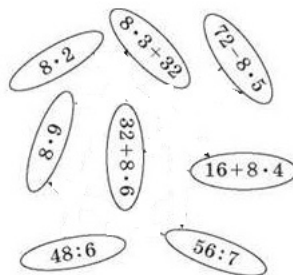
— Поясніть розв'язання задачі.

3. Каліграфічна хвилинка

— Напишіть каліграфічно значення частки 600 і 5. (120.)

4. Кругові вирази. Вправа «Павук і комашка»

— Розплутайте павутиння, розв'язавши приклади. Врятуйте комашечку!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Фронтальне опитування. Мінітест

1. Скільки всього десятків у числі 702?

0, 70, 2, 702.

2. У якому числі більше, ніж 40 десятків?

50, 399, 419, 145

3. У якому числі 50 десятків і 3 одиниці?

53, 530, 503, 350.

4. Яке число становить чверть від числа 488?

144, 122, 876, 244.

2. Удосконалення вмінь визначати кількість цифр у частках

— Прочитайте спочатку вирази, що матимуть у частці дві цифри, а тоді — вирази, що матимуть три цифри.

$$196 : 2$$

$$315 : 5$$

$$591 : 3$$

$$672 : 4$$

$$475 : 5$$

$$966 : 6$$

3. Формування обчислювальних навичок

1) *Письмове ділення трицифрових чисел на одноцифрове.*

$$530 : 5$$

$$832 : 4$$

$$927 : 9$$

$$840 : 7$$

$$369 : 9$$

$$248 : 8$$

2) Обчислення значення виразу.

$$890 - (232 + 168 : 4 \cdot 9)$$

$$(523 - 306) : (105 : 15) : 31$$

Фізкультхвилинка

4. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння

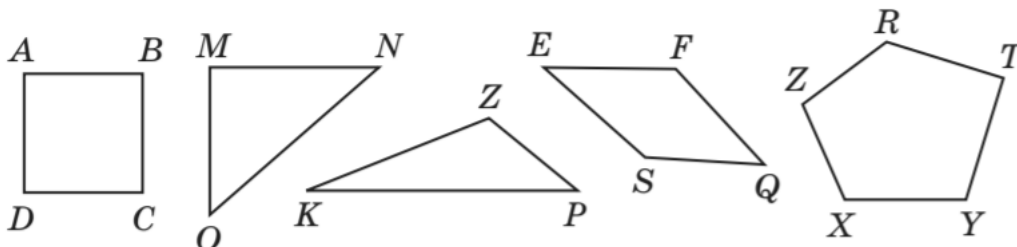
$$x \cdot (21 - 18) = 963$$

$$915 : 3 + z = 835$$

$$a : 3 - 179 = 203 : 7$$

5. Формування вмінь працювати з геометричним матеріалом

- З-поміж многокутників виберіть трикутники. Назвіть вершини, сторони, кути цих трикутників. Який трикутник має прямий кут?

— Побудуйте прямокутний трикутник, у якого сторони, що утворюють прямий кут, — 3 см і 4 см. Яка довжина третьої сторони?

- Довжина відрізка AB 64 мм. Накресліть відрізок CK , довжина якого більша за довжину відрізка AB на чверть.

6. Формування вмінь розв'язувати задачі

— Розв'яжіть задачу.

У супермаркеті 9 кас у середньому за годину можуть обслужити 108 покупців, порівну кожна. Скількох покупців змогли обслужити 5 кас за 4 год?

7. Закріплення вмінь працювати з календарем

— Ніна Миколаївна взяла відпустку з 27 жовтня до 4 листопада включно. Скільки днів триватиме її відпустка? У який день тижня після відпустки вона має вийти на роботу?

8. Формування логічного мислення

— Відновіть розв'язання.

$$\begin{array}{r} \times \square 3 \square \\ \underline{\quad 3} \\ 7 \square 8 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \square 8 \square \\ \underline{\quad 4} \\ 7 \square 0 \end{array}$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (індивідуальні картки)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чим ми займалися на уроці? Що зробило його незвичайним?

— Що сподобалося на уроці найбільше?

— Оцініть свою працю на уроці за допомогою світлофора.

Червоний колір — було багато помилок: потрібна допомога.

Жовтий колір — все вийшло, але я робив помилки.

Зелений колір — я все зробив на уроці.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

РОЗДІЛ 2. НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ МІЛЬЙОНА. ВЕЛИЧИНИ

УРОК 24. ТИСЯЧА. ЛІЧБА ТИСЯЧАМИ. УТВОРЕННЯ ЧОТИРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. ЗАПИС ЧОТИРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА В НУМЕРАЦІЙНІЙ ТАБЛИЦІ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ І ПРИКЛАДІВ

Мета: ознайомити з нумераційною одиницею — тисяча; вчити лічити тисячами; формувати вміння утворювати чотирицифрові числа, записувати в нумераційній таблиці; вдосконалювати вміння розв'язувати рівняння та вирази; розвивати увагу, математичне мовлення; формувати прийоми розумових дій аналізу, порівняння, синтезу, класифікації; виховувати старанність, товариську, бажання допомагати іншим.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

В школу всі прийшли ми вчитись,
Постараймось не лінитись.
Тож до праці всі мерщій,
Здолаймо труднощі усі!

2. Перевірка домашнього завдання (*індивідуальні картки*)

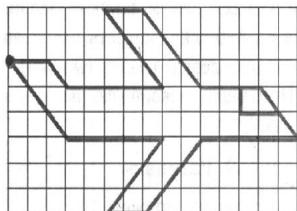
3. Усні обчислення

- Кожне число збільшити на 1.
99 120 169 189
- Кожне число зменшити на 1.
100 121 170 190
- Кожне число збільшити в 4 рази.
2 6 8 0
- Кожне число зменшити в 4 рази.
8 12 36 40

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть число, яке містить: 9 десятків і 9 одиниць; 1 сотню; 1 сотню, 5 десятків і 7 одиниць; 1 сотню і 2 десятки; 1 сотню і 3 одиниці

5. Графічний диктант

— На цьому літаку летімо за новими знаннями!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з поняттям «тисяча». Лічба тисячами

— Розгляньте ряд чисел. Як називаються числа в першому ряду? другому? третьому?

- 1) 1, 2, 3, 4, ...

2) 10, 20, 30, 40, ...

3) 100, 200, 300, 400, ...

— На скільки в першому ряду кожне наступне число більше за попереднє? (На 1 одиницю.)

— Продовжте перший ряд до 9. Одноцифрові числа від 1 до 9 називаємо числами першого розряду.

— На скільки в другому ряду кожне наступне число більше за попереднє? (На 10.) Як інакше називаються 10 одиниць? (Десяток.) Продовжте другий ряд до 90. Числа від 10 до 90 можна лічити десятками, наприклад, п'ять десятків, шість десятків, сім десятків, вісім десятків, дев'ять десятків. Числа 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80 і 90 є числами другого розряду.

— На скільки в третьому ряду кожне наступне число більше за попереднє? (На 100, або 1 сотню.) Число 100 називається сотня і складається з десяти десятків. Продовжте цей ряд до 1000. Від 100 до 1000 можна лічити сотнями, наприклад: п'ять сотень, шість сотень, сім сотень, вісім сотень, дев'ять сотень. Це числа третього розряду.

— Якщо предметів багато, то їх рахують тисячами. Наприклад, тисяча літрів води, тисяча учнів у школі, 2 тисячі метрів полотна. Тисяча — перше число четвертого розряду. Воно складається з 10 сотень.

2. Перегляд відеоматеріалу «Нумерація чотирицифрових чисел. Тисяча» (<https://youtu.be/vg4eV8RFel8>)

3. Первинне закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання 204 (с. 39).

— Розгляньте малюнки. Скільки кубиків зображено на кожному малюнку? (17, 60, 230, 350.)

2) Виконання завдання 205 (с. 40). Утворення одиниць тисяч.

— Розгляньте малюнок. Які числа зображено за допомогою кубиків?

3) Виконання завдання 206 (с. 40). Лічба тисячами.

4) Виконання завдання 207–208 (с. 40, 41). Утворення чотирицифрових чисел.

— Чи продовжується лічба після 1000? Якщо до 1000 додати 1, дістанемо число тисяча один. За числом тисяча один іде число тисяча два, а потім — тисяча три, тисяча чотири, тисяча п'ять і т. ін.

— Назвіть числа від однієї тисячі п'яти до однієї тисячі п'ятнадцяти.

Фізкультхвилинка

Встали рівно біля парт.
Починаємо наш старт.
Руки вгору, руки вниз,
Подивились пильно скрізь.
Головою покрутили,
Потім разом всі присіли.
Піднялись, понагинались
І здоровими zostались.

4. Формування вмінь працювати з таблицею розрядів

1) Виконання завдання 209 (с. 41).

— Розгляньте малюнок. Скільки кубиків на малюнку? (1243.) У цьому числі одна тисяча, дві сотні, 4 десятки і 3 одиниці. Це чотирицифрове число. У ньому, крім розрядів одиниць, десятків, сотень, є розряд тисяч.

2) Вправа «Охарактеризуй число».

— Охарактеризуй кожне число за класами і за розрядами.

Зразок

Число 4260 містить 4 тисячі, 2 сотні, 6 десятків.

• 4260

• 3101

• 107

• 1070

• 50

5. Формування вмінь читати і записувати чотирицифрові числа

1) Ознайомлення з правилом читання та написання чисел.

Щоб прочитати багатоцифрове число...

- 1) Розбий його на класи, відлічуючи з кінця по 3 цифри: 1 054.
- 2) Починаючи від початку числа, називай, скільки є одиниць кожного класу. Ось так: 1 тисяча 54.

Щоб записати багатоцифрове число...

- 1) Спочатку запиши одиниці найвищого класу: 3.
- 2) Трішки відступи і далі запиши одиниці наступного класу: 029. Ось так: 3 029.

Пам'ятай: у кожному класі по 3 розряди, отже, по 3 цифри.

2) Виконання завдання 210 (с. 41).

— Прочитайте числа записані в нумераційній таблиці. Запишіть їх у зошит.

Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці	Число
1	8	3	4	1834
1	9	3	0	1930
1	7	0	0	1700
1	5	0	2	1502

6. Формування обчислювальних навичок (с. 41, № 211)

$250 : 5 = 50$

$64 \cdot 4 = (60 + 4) \cdot 4 = 256$

$259 : 7 = (210 + 49) : 7 = 37$

$104 \cdot 8 = (100 + 4) \cdot 8 = 800 + 32 = 832$

$325 + 125 : 5 = 325 + 25 = 350$

$38 \cdot 9 - 197 = 342 - 197 = 145$

$1000 - 243 \cdot 4 = 1000 - 972 = 28$

$542 - 675 : 3 = 542 - 225 = 317$

7. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння (с. 41, № 212)

$45 : y = 9$

$450 : c = 9$

$450 - a = 9$

$y = 45 : 9$

$c = 450 : 9$

$a = 450 - 9$

$y = 5$

$c = 50$

$a = 441$

$45 : 5 = 9$

$450 : 50 = 9$

$450 - 441 = 9$

$9 = 9$

$9 = 9$

$9 = 9$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 41, № 213, 214)

2. Підсумок уроку. Вправа « Мікрофон »

— Розкажіть про свою роботу на уроці. Чого навчилися? Які завдання було легко виконувати? Які — складно?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 25. ДІЇ З РОЗРЯДНИМИ ЧИСЛАМИ ЧЕТВЕРТОГО РОЗРЯДУ. ТВОРЧА РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ

Мета: формувати вміння працювати з розрядними числами четвертого розряду; вдосконалювати обчислювальні навички; вчити творчо працювати над задачами; розвивати логічне мислення; формувати варіативність мислення; виховувати старанність, товариську; розуміння цінності родини.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, кольорові цеглинки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 41, № 213, 214)

3. Усні обчислення «Кольорові цеглинки»

— Покажіть цеглинку-відповідь.

$$15 \cdot 5 + 205 \qquad 25 \cdot 2 + 321 \qquad 360 : 3 + 120$$

$$100 \cdot 5 - 245 \qquad 16 \cdot 3 + 389 \qquad 110 + 110 : 2$$

Синій	Голубий	Оранжевий	Червоний	Жовтий	Зелений
437	240	255	110	250	371

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно: 6000, 7000, 8120, 9001, 2050.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь називати числа четвертого розряду

1) Виконання завдання 215 (с. 42). Робота з числовим відрізком.

2) Виконання завдання 216 (с. 42). Порядковий ряд чотирицифрових чисел.

3) Виконання завдання 219 (с. 43). Розташування чотирицифрових чисел у порядку зростання.

— Прочитайте числа четвертого розряду в порядку зростання.

3000, 4000, 5000, 6000, 8000.

4) Виконання завдання 220 (с. 43). Визначення найбільшого і найменшого числа.

2. Удосконалення вмінь записувати числа четвертого розряду

- 7 тис.
- 12 тис.
- 50 тис.
- 400 тис.
- 602 тис.
- 790 тис.
- 893 тис.
- сто одна тисяча;
- двісті тисяч;
- триста сім тисяч;
- п'ятсот дванадцять тисяч;
- сімсот сорок тисяч;
- вісімсот дев'яносто вісім тисяч;
- дев'ятсот дев'яносто тисяч.

3. Формування вмінь порівнювати числа четвертого розряду

1) Виконання завдання 217 (с. 42). Ознайомлення з порівнянням чисел четвертого розряду.

— Скільки кубиків на першому малюнку? на другому? На якому малюнку кубиків більше?

Порівняння розрядних чисел четвертого розряду виконується так само, як і з одиницями.

2) Порівняння розрядних чисел четвертого розряду.

1 тис. і 5 тис. 7 тис. і 3 тис. 9 тис. і 10 тис.
2000 і 4000 8000 і 5000 9000 і 10 000

Фізкультхвилинка

А тепер всі дітки встали,
І зарядку розпочали!
Руки вгору, руки вниз.
Пальці стисли й розімкнули,

Та гарненько посміхнулись.
Вправо, вліво повернулись.
Раз присіли — другий встали
І за парти посідали.

4. Перегляд відеоматеріалу «Одиниці четвертого розряду. Дії з одиницями четвертого розряду. Знаходження значень виразів» (<https://youtu.be/q7b9Zs8MP9E>)

5. Формування вмінь обчислювати розрядні числа четвертого розряду

1) Виконання завдання 218 (с. 42).

Обчислення розрядних чисел четвертого розряду виконується однаково, як і з одноцифровими.

$3 + 4 = 7$ $6 + 2 = 8$ $8 - 2 = 6$
3 т. + 4 т. = 7 т. 6 т. + 2 т. = 8 т. 8 т. - 2 т. = 6 т.
 $3000 + 4000 = 7000$ $6000 + 2000 = 8000$ $8000 - 2000 = 6000$

2) Первинне закріплення.

— Запишіть вирази. Обчисліть їх.

$4000 + 5000$ $3000 + 7000$ $9000 - 3000$ $7000 - 2000$

— Усно заповніть пропуски.

+	1000	2000	3000	4000	5000
1000	2000		4000	5000	6000
2000	3000	4000		6000	7000
3000		5000	6000	7000	
4000	5000	6000	7000	8000	9000
5000	6000		8000		10 000

6. Формування обчислювальних навичок (с. 43, № 221)

$743 - 569 = 174$ $\begin{array}{r} 743 \\ - 569 \\ \hline 174 \end{array}$ $780 : 3 = 260$ $\begin{array}{r} 780 \overline{)3} \\ \underline{6} \\ 18 \\ \underline{18} \\ 0 \end{array}$

$585 : 5 : 3 = 39$ $\begin{array}{r} 585 \overline{)5} \\ \underline{5} \\ 8 \\ \underline{5} \\ 35 \\ \underline{35} \\ 0 \end{array}$ $\begin{array}{r} 117 \overline{)3} \\ \underline{9} \\ 27 \\ \underline{27} \\ 0 \end{array}$

$472 + 199 = 671$ $\begin{array}{r} 472 \\ + 199 \\ \hline 671 \end{array}$ $107 \cdot 6 = 642$ $\begin{array}{r} 107 \\ \times 6 \\ \hline 642 \end{array}$

$$112 \cdot 3 : 6 = 56$$

$$\begin{array}{r} \times 112 \\ \quad 3 \\ \hline 336 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 336 \overline{)6} \\ \underline{30} \quad 56 \\ \quad - 36 \\ \quad \quad \underline{36} \\ \quad \quad \quad 0 \end{array}$$

7. Розвиток умінь розв'язувати задачі

1) Задача 222 (с. 43).

— Про що розповідається в задачі? Скільки кілометрів проїхали туристи потягом? Скільки кілометрів проїхали туристи автобусом? Що запитується в задачі?

Потягом — 630 км
Автобусом — ?, утричі менше } ?

Розв'язання

1) $630 : 3 = (600 + 30) : 3 = 210$ (км) — проїхали автобусом;

2) $630 + 210 = 840$ (км)

Відповідь: довжина шляху всієї подорожі 840 кілометрів.

2) Задача 223 (с. 43).

— Складіть задачу на дві дії про овочі, яка міститиме числа 230 ц і 70 ц.

Задача. Привезли 230 ц картоплі, а моркви — на 70 ц менше. Скільки всього центнерів овочів привезли?

1) $230 - 70 = 160$ (ц) — привезли моркви;

2) $230 + 160 = 390$ (ц)

8. Розвиток логічного мислення. «Малюнкові приклади»

$$\text{🚗} + \text{🚗} + \text{🚗} = 60$$

$$\text{🍷} \times \text{🍷} \times \text{🍷} = 27$$

$$\text{🍷} + \text{🍷} + \text{🍷} = 40$$

$$\text{🍷} + \text{🚗} \times \text{🚗} = ?$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 43, № 224, 225)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Чим важливий сьогоднішній матеріал уроку? Чи все було зрозумілим? Що спричинило утруднення?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 26. СУМА РОЗРЯДНИХ ДОДАНКІВ ЧОТИРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА. ЗАПИС ЧОТИРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА В НУМЕРАЦІЙНІЙ ТАБЛИЦІ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. «ЧИТАННЯ» ДІАГРАМИ

Мета: вчити розкладати чотирицифрові числа на суму розрядних доданків; формувати вміння записувати чотирицифрові числа в нумераційній таблиці, розв'язувати задачі; вдосконалювати вміння «читати» діаграму; розвивати логічне мислення учнів; виховувати відповідальне ставлення до свого здоров'я.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

З добрим словом! Розпочато день.
Насамперед проженемо лінь.
На уроці не позіхати,
А працювати і рахувати.
Тут затії і задачі, ігри, жарти —
Все для вас!
Побажаю вам удачі —
За роботу, в добрий час!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 43, № 224, 225).

3. Усні обчислення

$8 \cdot 10$	$24 \cdot 3$	$30 \cdot 4$	$25 \cdot 3$	$800 - 80$	$760 + 50$
$78 : 2$	$54 : 2$	$99 : 3$	$620 : 2$	$140 + 70$	$420 - 70$

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число-відповідь виразу: добуток чисел 24 і 3. (72.)

5. Математичний диктант

- Запишіть числа: 3 тисячі, 7 сотень, 5 десятків і 8 одиниць, 7 тисяч, 4 одиниці, 2 тисячі 6 десятків.
- Доберіть та запишіть кругле багатоцифрове число, більше ніж 140 і менше ніж 160.
- На скільки число 350 менше ніж 550?
- Число 170 зменште на 30.
- Число 420 збільште на 80.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вмінь читати та розкладати чотиризначні числа на суму розрядних доданків

1) Виконання завдань 226–227 (с. 43–44).

— На основі моделі та таблиці прочитайте число. Скільки кілець у розряді тисяч? у розряді сотень? десятків? одиниць?

Число 1354 складається з 1 тисячі, 3 сотень, 5 десятків та 4 одиниць.

$$1354 = 1000 + 300 + 50 + 4$$

— Розгляньте інші моделі. Які числа зображені на них? Запишіть кожне з них як суму розрядних доданків.

$$1532 = 1000 + 500 + 30 + 2$$

$$1515 = 1000 + 500 + 10 + 5$$

2) Виконання завдання 228 (с. 44).

— Прочитайте числа, записані в таблиці.

1875, 1300, 1904, 1042

2. Формування вмінь записувати чотирицифрові числа в розрядну таблицю

1) Виконання завдання 229 (с. 44).

Якщо в числі одиниці певного розряду відсутні, то в записі числа пишемо цифру 0 в цьому розряді.

- Яке число зображено на моделі?
- Пригадайте правило.
- Скільки в цьому числі тисяч? сотень? десятків? одиниць?
- Як записати це число в нумераційну таблицю? Назвіть числа, що потрібно записати в кожну комірку.

2) Виконання завдання 230 (с. 44). Запис чисел у нумераційну таблицю.

- Накресліть у зошиті таблицю. Запишіть у таблицю числа.

Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
1	7	0	3
1	2	1	2
1	0	0	9
1	9	0	0
1	3	0	8
1	0	7	1

3) Парна робота. Первинне закріплення вивченого матеріалу.

Число	Тисяч	Сотень	Десятків	Одиниць
1253				
1068				
1109				
1450				
3452				
6103				

Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас,
Два присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору,
Два! — і вниз,
На сусіда подивись.

Будемо дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Хай мужніє ваше тіло.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

АБО: Відеофізкультхвилинка «Весела зарядка» (<https://youtu.be/CB8knPULp8>).

3. Формування вмінь записувати число за сумою розрядних доданків

1) Виконання завдання 231 (с. 45).

- Запишіть кожну суму одним числом. Скористайтеся зразком.

$$1000 + 600 + 50 + 1 = 1651$$

$$1000 + 80 + 4 = 1084$$

$$1000 + 700 + 20 = 1720$$

$$1000 + 600 + 5 = 1605$$

2) Виконання завдання 232 (с. 45).

- Самостійно запишіть кожну суму числом.

$$1000 + 300 + 10 + 7 = 1317$$

$$1000 + 90 + 3 = 1093$$

$$1000 + 400 = 1400$$

$$1000 + 700 + 40 + 2 = 1742$$

$$1000 + 500 + 50 = 1550$$

$$1000 + 2 = 1002$$

4. Парна робота за картою

1 З'єднай суму з відповідним числом				1 З'єднай суму з відповідним числом			
$2000+20+2$	$2000+200+2$	$2000+200+20+2$		$3000+3$	$3000+300+3$	$3000+30+3$	
2222	2220	2022	2202	3303	3333	3330	3003
2 Зафарбуй число три тисячі шістсот три				3 Зафарбуй число чотири тисячі двісті два			
3603	3063	3630		4220	4022	4202	
				2 Зафарбуй число дві тисячі сорок два		3 Зафарбуй число вісім тисяч триста один	
				2420	2402	2042	
				8310	8301	8031	

5. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 233 (с. 45).

— Про що розповідається в задачі? Скільки продали квитків у перший день? Скільки днів продавали ще квитки? По скільки квитків кожного дня? Що запитується в задачі?

1 д. — 3000 кв.
 Наступні дні — 3 д., по 2000 кв. } ?

Розв'язання

- $2000 \cdot 3 = 6000$ (кв.) — продали за три дні;
- $3000 + 6000 = 9000$ (кв.)

Відповідь: за перші чотири дні продали 9000 квитків.

2) Задача 234 (с. 45).

— Про що розповідається в задачі? Скільки розміщується футбольних уболівальників на південній трибуні стадіону? Скільки в північній? Що запитується в задачі?

На південній трибуні — 5000 уб.
 На північній — ?, на 2000 менше } ?

Розв'язання

- $5000 - 2000 = 3000$ (уб.) — на північній трибуні;
- $5000 + 3000 = 8000$ (уб.)

Відповідь: на цих трибунах було 8000 уболівальників.

6. Удосконалення вмінь працювати з діаграмою (с. 45, № 235)

— Розгляньте діаграму. Дайте відповідь на запитання.

- У який день у кінотеатрі було найбільше глядачів? (Другого жовтня.)
- Скільки глядачів відвідало кінотеатр 5 жовтня? (500 глядачів.)
- Скільки всього глядачів було в кінотеатрі 7-го й 8-го жовтня? ($300 + 300 = 600$ (гл.).)
- У які дні в кінотеатрі було понад 350 глядачів? (2 жовтня, 4 жовтня, 5 жовтня, 10 жовтня.)

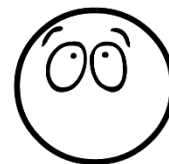
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 46, № 236, 237)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Які знання вам знадобилися на уроці? Які правила дотримання здорового способу життя та збереження здоров'я ви запам'ятали та повторили?

— Намалюйте смайлику усмішку, і нехай ваш день буде легким та радісним.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 27. НУМЕРАЦІЯ ЧОТИРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. ПОПЕРЕДНЄ І НАСТУПНЕ ЧИСЛО. ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ 1. РОБОТА З НУМЕРАЦІЙНОЮ ТАБЛИЦЕЮ. СУМА РОЗРЯДНИХ ДОДАНКІВ. ТВОРЧА РОБОТА НАД ЗАДАЧЕЮ

Мета: формувати вміння працювати з чотирицифровими числами, називати попереднє і наступне число, додавати та віднімати 1; удосконалювати вміння розкладати число на суму розрядних доданків, творчо працювати над задачею; розвивати логічне мислення; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвоник всім нам дав наказ —
До роботи швидше, клас!
Попрацюємо старанно,
Щоб сказати в кінці.
Що в нашім дружнім класі
Діти — просто молодці!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 46, № 236, 237)

3. Усні обчислення

2000 + 1000 3000 + 1000 7000 – 3000 3 тис. · 2 6 тис. : 3
8000 + 1000 10 000 – 1000 5000 – 4000 4 тис. · 1 8 тис. · 0

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно найбільше трицифрове число. (999.)

5. Математичний диктант

- Запишіть цифрами числа: одна тисяча двісті двадцять три; сім тисяч сто сім; дев'ять тисяч тридцять вісім; шість тисяч шість.
- Запишіть число, сумою розрядних доданків якого є: 5000 + 40 + 5; 6000 + 300 + 7; 3000 + 4; 2000 + 20.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь усно лічити тисячами (с. 46, № 238)

2. Формування вмінь називати «сусідів» числа (с. 46, № 239)

— Назвіть «сусідів» кожного із чисел.

Число	1287	1700	1399	1550	1991	1998
«Сусіди»	1286, 1288	1699, 1701	1398, 1400	1549, 1551	1990, 1992	1997, 1999

3. Розвиток умінь визначати «сусідів» числа

1) Виконання завдання 240 (с. 46).

Число	9	99	199	999	1029	1599	1899	1999
Наступне число	10	100	200	1000	1030	1600	1900	2000

2) Утворення числа 2000 з попереднього.

— Доповніть речення.

- Якщо до числа додати 1, то отримаємо... (наступне число).

- Якщо від числа відняти 1, то отримаємо... (попереднє число).
— Розгляньте, як утворилося число 2000. До числа 1999 додати 1. Розкладаємо чотирицифрове число на 1000 і 999. До числа 999 додати 1, отримаємо 1000. Додаємо 1000 і 1000, буде 2000.
 $1999 + 1 = 1000 + (999 + 1) = 1000 + 1000 = 2000$

3) Виконання завдання 245 (с. 47).

— Знайдіть попереднє і наступне число.

$$1267 + 1 = 1268 \quad 1900 + 1 = 1901 \quad 1000 - 1 = 999 \quad 2009 + 1 = 2010$$

$$1267 - 1 = 1266 \quad 1900 - 1 = 1899 \quad 2000 - 1 = 1999 \quad 2099 + 1 = 2100$$

4. Формування вмінь усно лічити в межах двох тисяч (с. 46, № 241)

5. Удосконалення вмінь записувати чотирицифрові числа в нумераційну таблицю

1) Виконання завдання 242 (с. 46).

Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
2	0	6	7
2	4	3	0

— Назвіть числа, зображені на моделях. Запишіть їх у нумераційну таблицю.

2) Виконання завдання 243 (с. 47).

— Запишіть числа в нумераційну таблицю.

Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
2	4	4	4
1	0	1	7
2	3	0	0
2	9	9	9
1	1	1	1

Фізкультхвилинка

На пальчики встанемо —
До хмарин дістанемо.
(Ноги на ширині стопи, руки опущені.)
Один, два, один, два до хмарин дістанемо.
(Піднімають руки через боки вгору, стають навшпиньки, тягнуться вгору.)
Один, два, три, чотири, п'ять —
Добре вмієм рахувати!
(Стопи разом, руки на поясі.)
Скільки покажу грибочків,
Стільки ви зробіть стрибочків.
(Підстрибують на місці на двох ногах.)
Один, два, три, чотири, п'ять,
Час усім відпочивати!
(Повторюють першу вправу, сідають на місця.)

6. Удосконалення вмінь називати числа, що містяться на числовому відрізку (с. 47, № 244)

7. Закріплення вмінь розкладати числа на розрядні доданки (с. 47, № 246)

— Розкладіть числа на суму розрядних доданків.

$$1845 = 1000 + 800 + 40 + 5 \quad 2893 = 2000 + 800 + 90 + 3 \quad 2046 = 2000 + 40 + 6$$

$$2704 = 2000 + 700 + 4 \quad 1909 = 1000 + 900 + 9 \quad 2006 = 2000 + 6$$

8. Формування обчислювальних навичок (с. 47, № 247)

$$7000 - 1000 = 6000 \quad 2000 + 300 = 2300 \quad 999 - 351 : 3 = 999 - 117 = 882$$

$$9000 + 1000 = 10000 \quad 2000 + 30 = 2030 \quad (999 - 351) : 3 = 648 : 3 = 216$$

9. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 248 (с. 47).

— Про кого розповідається в задачі? Скільки господар картоплі зібрав? Скільки картоплі зібрав його сусід? Що вони зробили з картоплею? По скільки в кожному мішку картоплі? Що запитується в задачі?

Господар — 6 ц, по 20 кг
Сусід — ?, удвічі менше, по 20 кг

на ? с.

Розв'язання

- 1) $600 : 2 = 300$ (кг) — зібрав картоплі сусід;
- 2) $600 : 20 = 30$ (с.) — сіток у господаря;
- 3) $300 : 20 = 15$ (с.) — сіток у сусіда;
- 4) $30 - 15 = 15$ (с.)

Відповідь: у господаря виявилось на 15 сіток з картоплею більше, ніж у сусіда.

2) Задача 249 (с. 47).

— Прочитайте задачі. Чи є в них зайві дані? Змініть умову задачі так, щоб вони не містили зайвих даних? Усно розв'яжіть задачі.

- На десерт подали 15 тістечок «Картопля», 12 тістечок «Кошик». З'їли 11 тістечок. Скільки тістечок залишилося?

Розв'язання

- 1) $15 + 12 = 27$ (т.) — тістечок подали;
- 2) $27 - 11 = 16$ (т.) — тістечок залишилося.

- На будівництво привезли 15 т піску, 8 т щебню. Скільки тонн будівельних матеріалів привезли на будівництво?

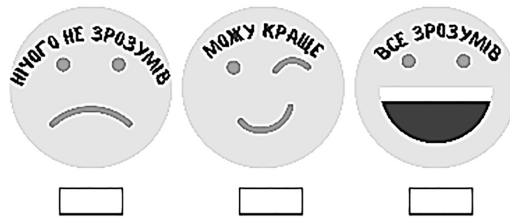
Розв'язання

$15 + 8 = 23$ (т.) — привезли будматеріалів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 48, № 250, 251)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 28. НУМЕРАЦІЯ ЧОТИРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. ВИЗНАЧЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ЗМІННОЇ ПОДАНОЇ НЕРІВНОСТІ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І РІВНЯНЬ

Мета: формувати вміння працювати з нумерацією чотирицифрових чисел, визначати значення змінної поданої нерівності; удосконалювати вміння розв'язувати задачі та рівняння; розвивати логічне мислення; виховувати старанність, товарицькість, заощадливість; стимулювати цікавість до навколишнього світу.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Знову день почався, діти.
Всі зібрались на урок.
Тож пора нам поспішати —
Кличе в подорож дзвінок.
Будемо трудитись гарно,
Щоб почути в кінці,
Що в нашій класі
Діти — просто молодці!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 48, № 250, 251)

3. Усні обчислення

$54 + 4$	3	5	7	4	9	:	12	42	30	54	18	$\cdot 3$
----------	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	-----------

— Назвіть множники, якщо добуток дорівнює 20; 36; 18; 28.

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно найменше чотирицифрове число. (1000.)

5. Математичний диктант

1) Запишіть числа:

дві тисячі п'ятсот шість;

сто тисяч сто;

одна тисяча сорок;

три тисячі вісімдесят вісім;

сім тисяч;

чотириста тринадцять;

дев'ять тисяч дев'ятсот дев'яносто три;

2) Перший множник — 5, другий — частка 30 і 6. Обчисліть добуток. (25.)

3) Число 64 зменште у 8 разів і результат збільште на 24. (32.)

4) Суму чисел 24 і 16 зменште в 5 разів. (8.)

5) Ділене — 36, дільник — різниця чисел 24 і 15. Обчисліть частку. (4.)

6) Знайдіть число, $\frac{1}{3}$ якого дорівнює 7. (21.)

7) Знайдіть $\frac{1}{5}$ від суми чисел 15 і 25. (8.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вмінь називати «сусідів» числа

1) Виконання завдання 252 (с. 48).

— Назвіть «сусідів» кожного із чисел.

Число	456	1436	301	1301	99	1999
«Сусіди»	455, 457	1435, 1437	300, 302	1300, 1302	98, 100	1998, 2000

2) Виконання завдання 253 (с. 48).

— Назвіть число, наступне за певним числом, та число, що йому передує.

Число	1225	2170	1559	999	2000
Число наступне	1226	2171	1560	1000	2001
Число передує (попереднє)	1224	1269	1558	998	1999

2. Формування вмінь утворювати 3000 і 4000 з попереднього числа (с. 48, № 254)

— Розгляньте, як утворилося число 3000. До числа 2999 додати 1. Розкладаємо чотирицифрове число на 2000 і 999. До числа 999 додати 1, отримаємо 1000. Складаємо 2000 і 1000, буде 3000
 $2999 + 1 = 2000 + (999 + 1) = 2000 + 1000 = 3000$

— Аналогічно утворюється число 4000.

— До числа 2999 додати 1. Розкладаємо чотирицифрове число на 3000 і 999. До числа 999 додати 1, отримаємо 1000. Складаємо 3000 і 1000, буде 4000.

$$3999 + 1 = 3000 + (999 + 1) = 3000 + 1000 = 4000$$

— Утворіть числа 5000, 6000, 7000 з попередніх даних до них чисел.

$$4999 + 1 = 4000 + (999 + 1) = 4000 + 1000 = 5000$$

$$5999 + 1 = 5000 + (999 + 1) = 5000 + 1000 = 6000$$

$$6999 + 1 = 6000 + (999 + 1) = 6000 + 1000 = 7000$$

3. Удосконалення вмінь називати числа, що містяться на числовому відрізку (с. 48, № 255)

4. Формування вмінь усно лічити в межах трьох тисяч (с. 46, № 241)

Фізкультхвилинка

Ми цеглиночки візьмемо,
Руханочку дружно проведемо.
Синя в ручках — покружляєм,
З жовтою — поприсідаєм.

Голубенька в руках —
Політаєм, як той птах.
Вже зелену брати час,
Бо робота є в нас.

Презентація до фізкультхвилинки: <https://bit.ly/3sm35gW>

5. Формування вмінь добирати розв'язки до нерівності зі змінною (с. 48, № 257)

— Доберіть по три розв'язки до кожної нерівності.

$$x + 1000 < 1010$$

$$a + 3000 > 3050$$

Відповідь: 1, 3, 5.

Відповідь: 51, 52, 53.

6. Розвиток умінь називати та записувати числа

1) Виконання завдання 258 (с. 49).

— Які числа зображені на моделях? Запишіть їх як суму розрядних доданків.

$$3067 = 3000 + 60 + 7$$

$$4106 = 4000 + 100 + 6$$

2) Виконання завдання 259 (с. 49).

Відповідь: 7137, 2302, 5555, 3017.

7. Розвиток вмінь записувати число за сумою розрядних доданків (с. 49, № 260)

$$5000 + 300 + 10 + 7 = 5317$$

$$5000 + 70 + 6 = 5076$$

$$6000 + 6 = 6006$$

$$4000 + 100 + 90 = 4190$$

$$3000 + 400 + 5 = 3405$$

$$7000 + 20 = 7020$$

8. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння (с. 49, № 261)

$$1000 + x = 3000$$

$$x = 3000 - 1000$$

$$x = 2000$$

$$1000 + 2000 = 3000$$

$$3000 = 3000$$

$$100 \cdot y = 300$$

$$y = 300 : 100$$

$$y = 3$$

$$100 \cdot 3 = 300$$

$$300 = 300$$

$$850 - c = 179$$

$$c = 850 - 179$$

$$c = 671$$

$$850 - 671 = 179$$

$$179 = 179$$

9. Формування обчислювальних навичок (с. 49, № 262)

$$\begin{array}{r} + 678 \\ 184 \\ \hline 862 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 803 \\ 368 \\ \hline 435 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 34 \\ 9 \\ \hline 306 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 455 \overline{)5} \\ 45 \quad \overline{)91} \\ \underline{5} \\ \underline{5} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 688 \overline{)2} \\ 6 \quad \overline{)344} \\ \underline{8} \\ \underline{8} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 274 \\ 429 \\ \hline 703 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 528 \\ 384 \\ \hline 114 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 67 \\ 4 \\ \hline 268 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \underline{8} \\ \underline{8} \\ 0 \end{array}$$

10. Розвиток умінь розв'язувати задачі

1) Задача 263 (с. 49).

— Про що розповідається в задачі? Скільки було банок соку? Скільки їх запакували в ящики? Що запитується в задачі?

80 б — 20 ящ.

? б. — 7 ящ.

Розв'язання

1) $80 : 20 = 4$ (б.) — в одному ящику;

2) $4 \cdot 7 = 28$ (б.)

Відповідь: міститься 28 банок соку в семи таких ящиках.

2) Задача 264 (с. 49).

— На скількох столах стоять тарілки? Скільки тарілок стоїть на чотирьох столах? Що запитується в задачі?

4 с. — 20 т.

? с. — 45 т

Розв'язання

1) $20 : 4 = 5$ (т.) — на одному столі;

2) $45 : 5 = 9$ (ст.)

Відповідь: тарілки треба розставити на 9 таких столах.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 49, № 265, 266)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Що повторили на уроці? Що найкраще вдалося? Що спричинило труднощі?

Оціни свою роботу

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 29. ВИПАДКИ УСНОГО ПРИЙОМУ ДОДАВАННЯ НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ ЧИСЕЛ. РОБОТА З НУМЕРАЦІЙНОЮ ТАБЛИЦЕЮ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗУ ЗІ ЗМІННОЮ. ТВОРЧА РОБОТА НАД ЗАДАЧЕЮ

Мета: ознайомити з випадками усного прийому додавання на основі нумерації чисел; формувати вміння працювати з нумераційною таблицею; вдосконалювати вміння обчислювати значення виразу зі змінною, творчо працювати над задачею; розвивати логічне мислення; виховувати охайність, заощадливість.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, циркуль.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Треба дружно привітатись:
Добрий день!
Дружно, голосно сказати:
Добрий день!
Вправо, вліво поверніться,
Одне одному всміхніться.
Ще раз дружно привітались:
Добрий день!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 49, № 265, 266)

3. Усні обчислення

$48 : 6 + 48 : 7 : 2 \cdot 5 = \square$
 $6 \cdot 6 : 9 + 36 : 5 + 17 = \square$
 $18 : 6 + 39 : 7 : 3 \cdot 9 = \square$
 $9 \cdot 4 : 6 + 50 : 7 + 14 = \square$
 $15 : 5 \cdot 8 : 4 + 14 : 5 = \square$

4. Каліграфічна хвилинка

— Напишіть каліграфічно число-відповідь виразу: добуток чисел 6 і 6 збільште на 11. (47.)

5. Математичний диктант

- Обчисліть добуток чисел 16 і 5.
- Знайдіть частку чисел 72 і 6.
- Число 90 збільште в 6 разів.
- Число 500 збільште в 2 рази.
- Частку чисел 56 і 7 збільште на 110.
- На скільки число 50 менше ніж 150?
- У скільки разів число 320 більше ніж 10?

6. Вправа «Кмітливічк»

- У бабусиних курей і кота 20 лап. Скільки в бабусі курей?
Міркуємо так: у кота 4 лапи. Від усіх лап віднімаємо лапи кота, дорівнює 16. У курки 2 лапи. Число 16 поділимо на 2, буде 8.
Відповідь: 8 курей.
- Одна пляшка з молоком коштує 12 грн. Молоко з цієї пляшки коштує на 10 грн більше, ніж порожня пляшка. Скільки коштує порожня пляшка? (2 грн.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вмінь називати числа (с. 50, № 267, 268, 270)

2. Актуалізація знань щодо утворення чотирицифрових чисел (с. 50, № 269)

— Утворіть числа 8000, 9000, 10 000 з попередніх до них чисел.

$$7999 + 1 = 7000 + (999 + 1) = 7000 + 1000 = 8000$$

$$8999 + 1 = 8000 + (999 + 1) = 8000 + 1000 = 9000$$

$$9999 + 1 = 9000 + (999 + 1) = 9000 + 1000 = 10\ 000$$

3. Ознайомлення з випадками усного прийому додавання на основі нумерації чисел

1) Виконання завдання 271 (с. 50).

— Розгляньте випадки додавання одиниць до десяти тисяч.

— Яке число отримаємо при додаванні одиниці?

— Скільки отримаємо при додаванні числа 2?

— Яке число отримаємо при додаванні трьох одиниць?

$$10\ 000 + 1 = 10\ 001$$

$$10\ 000 + 2 = 10\ 002$$

$$10\ 000 + 3 = 10\ 003$$

— Розгляньте випадки додавання десятків до десяти тисяч.

$$10\ 000 + 10 = 10\ 010$$

$$10\ 000 + 20 = 10\ 020$$

$$10\ 000 + 30 = 10\ 030$$

— Розгляньте випадки додавання сотень до десяти тисяч.

$$10\ 000 + 100 = 10\ 100$$

$$10\ 000 + 200 = 10\ 200$$

$$10\ 000 + 300 = 10\ 300$$

2) Виконання завдання 272 (с. 50).

— Обчисліть вираз: $10 + 3 = 13$.

— Десять тисяч і три тисячі можна скоротити так: 10 т. і 3 т. Обчислення виконується як зі звичайними числами.

$$10 + 3 = 13$$

$$10\ \text{т.} + 3\ \text{т.} = 13\ \text{т.}$$

$$10\ 000 + 3000 = 13\ 000$$

$$10 + 7 = 17$$

$$10\ \text{т.} + 7\ \text{т.} = 17\ \text{т.}$$

$$10\ 000 + 7000 = 17\ 000$$

$$10 + 10 = 20$$

$$10\ \text{т.} + 10\ \text{т.} = 20\ \text{т.}$$

$$10\ 000 + 10\ 000 = 20\ 000$$

4. Формування вмінь читати числа в нумераційній таблиці (с. 50, № 273)

— Прочитайте числа, записані в нумераційній таблиці. Запишіть їх у зошит.

Десятки тисяч	Одиниці тисяч	Сотні	Десятки	Одиниці	Число
1	3	5	2	7	13 527
1	8	3	0	6	18 306
1	3	0	4	2	13 042
1	0	7	2	4	10 724

Фізкультхвилинка

Починаємо наш старт:
— На зарядку станьте в ряд.
Руки вгору, руки вниз,
Крок на місці — зупинись.
Нахилийся, присідай
І сусіда не штовхай.
Руки в боки, нахились,
Вправо — вліво подивись,
Біг на місці починай,
Ну, а зараз пострибай,
Руки вгору, руки вниз,
Не лілуйся, добре вчись!

5. Удосконалення вмінь обчислювати значення виразів зі змінною (с. 51, № 274)

Якщо $c = 3000$, тоді $10\,000 + c = 10\,000 + 3000 = 13\,000$

Якщо $c = 4000$, тоді $10\,000 + c = 10\,000 + 4000 = 14\,000$

Якщо $c = 10\,000$, тоді $10\,000 + c = 10\,000 + 10\,000 = 20\,000$

6. Формування обчислювальних навичок (с. 51, № 275)

$$678 : 6 = 113$$

$$\begin{array}{r} 678 \overline{) 6} \\ \underline{6} \\ 7 \\ \underline{6} \\ 18 \\ \underline{18} \\ 0 \end{array}$$

$$876 : 4 = 219$$

$$\begin{array}{r} 876 \overline{) 4} \\ \underline{8} \\ 7 \\ \underline{4} \\ 36 \\ \underline{36} \\ 0 \end{array}$$

$$107 \cdot 9 = 963$$

$$\begin{array}{r} 107 \\ \times 9 \\ \hline 963 \end{array}$$

$$206 \cdot 4 = 824$$

$$\begin{array}{r} 206 \\ \times 4 \\ \hline 824 \end{array}$$

$$708 - 47 \cdot 8 = 708 - 376 = 332$$

$$472 + 6 \cdot 45 = 472 + 270 = 742$$

$$450 : 50 : 3 = 9 : 3 = 3$$

$$100 : 20 : 5 = 5 : 5 = 1$$

$$\begin{array}{r} \times 47 \\ 8 \\ \hline 376 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 708 \\ - 376 \\ \hline 332 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 45 \\ 6 \\ \hline 270 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 472 \\ 270 \\ \hline 742 \end{array}$$

7. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 276 (с. 51).

— Про що розповідається в задачі? Скільки привезли картоплі? Скільки привезли моркви? Що запитується в задачі?

Картоплі — 81 ц.
Моркви — ?, утричі менше } ? ц.

Розв'язання

1) $81 : 3 = 27$ (ц) — моркви привезли;

2) $81 + 27 = 108$ (ц)

Відповідь: у супермаркет привезли 108 центнерів картоплі й моркви.

— Сформулюйте запитання до задачі зі словами «На скільки центнерів більше...». Розв'яжіть утворену задачу.

Задача. У супермаркет привезли 81 ц картоплі, а моркви — утричі менше. На скільки центнерів більше картоплі, ніж моркви, привезли в супермаркет?

Розв'язання

1) $81 : 3 = 27$ (ц) — моркви привезли;

2) $81 - 27 = 54$ (ц)

Відповідь: у супермаркет привезли на 54 центнери більше картоплі, ніж моркви.

2) **Задача 277 (с. 51).**

— Про що розповідається в задачі? Скільки книжок стоїть на одній полиці? Що ще відомо про першу полицю? Що запитується в задачі?

— Якщо на першій полиці вдвічі більше, отже, на другій — у два рази менше.

I полиця — 46 к.

II полиця — ?, у 2 р. менше, ніж на I п. } ? к.

Розв'язання

1) $46 : 2 = 23$ (кн.) — на другій полиці;

2) $46 + 23 = 69$ (кн.)

Відповідь: на цих двох полицях — 69 книжок.

8. Удосконалення вмінь працювати з геометричним матеріалом

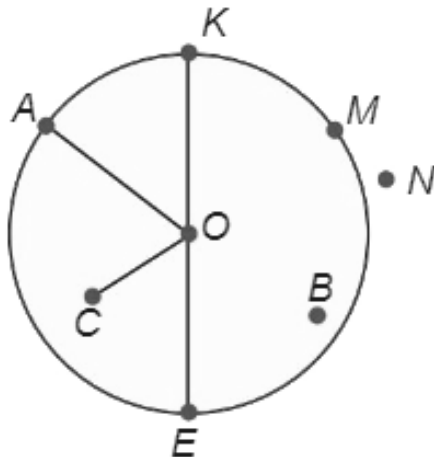
1) **Виконання завдання 278 (с. 51).**

— Назвіть номери фігур, що не є багатокутними. (1, 3, 5.)

2) **Вправа «Кмітливчик».**

— Розглянь малюнок. Запиши, які з позначених точок належать кругу, колу. Як називають відрізок *KE*?

— Накресліть коло, радіус якого дорівнює 1 см 8 мм. Проведіть у цьому колі всього 5 радіусів і 2 діаметри.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 51, № 279, 280)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Які завдання здалися складними? Що вдалося найкраще?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 30. РОЗРЯДНІ ЧИСЛА П'ЯТОГО РОЗРЯДУ. П'ЯТИЦИФРОВІ ЧИСЛА. ДІЇ З РОЗРЯДНИМИ ЧИСЛАМИ П'ЯТОГО РОЗРЯДУ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Мета: ознайомити з розрядними числами п'ятого розряду, з п'ятицифровими числами; формувати вміння виконувати дії з розрядними числами п'ятого розряду, розв'язувати задачі; формувати прийоми розумових дій аналізу, порівняння, синтезу, класифікації; розвивати математичне мислення, уважність; виховувати старанність, товариськість, бажання допомагати ближньому.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 51, № 279, 280)

3. Усна лічба

	?				
Доданок	7	24	60	100	
Доданок	13	30	78	15	
Сума	15	30	78	100	

	?				
Зменшуване	18	60	54	46	
Від'ємник	15	37	20	12	
Різниця	12	37	20	46	

<i>a</i>	100	50	80	60	90	120	440
Знайти	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{10}$

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть число три тисячі двадцять сім. (3027.)

5. Математичний диктант

- Обчисліть добуток чисел 16 і 5.
- Обчисліть частку чисел 72 і 6.
- Число 90 збільште в 6 разів.
- Число 500 збільште в 2 рази.
- Частку чисел 56 і 7 збільште на 110.
- Перший множник 30, другий — 2. Чому дорівнює добуток?
- Ділене 540, дільник 60. Яка частка?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь називати числа на числовому промені (с. 51, № 281)

2. Формування вмінь читати п'ятицифрові числа (с. 52, № 282)

— Розгляньте нумераційну таблицю. Зверніть увагу, що в ній з'явилися десятки тисяч. Тисячі в них позначаються двома цифрами, наприклад: 17 тис. 024.

— Прочитайте числа, записані в нумераційній таблиці. Запишіть ці числа в зошит.

17 024, 11 101, 14 004, 10 066.

— Скільки цифр в одному числі? (5.) Отже, буде 5 розрядів.

3. Формування вмінь записувати п'ятицифрові числа (с. 52, № 283)

— Запишіть цифрами число.

Сім тисяч сто сімнадцять (7117), тринадцять тисяч двісті (13 200), п'ятнадцять тисяч триста сім (15 307), сімнадцять тисяч п'ять (17 005).

4. Розвиток умінь лічити десятками тисяч та записувати розрядні числа п'ятого розряду (с. 52, № 284)

— Полічайте десятками тисяч від десяти тисяч до дев'яноста тисяч:

10 000, 20 000, 30 000, 40 000, 50 000, 60 000, 70 000, 80 000, 90 000.

— Розгляньте, як записуються числами розрядні числа п'ятого розряду.

5. Ознайомлення з випадками усного прийому додавання на основі нумерації чисел (с. 53, № 285)

— Обчисліть вираз: $20 + 10 = 30$.

— Двадцять тисяч і десять тисяч можна скоротити так: 20 т. і 10 т. Обчислення виконується як зі звичайними числами.

$$20 + 10 = 30$$

$$70 - 30 = 40$$

$$40 - 30 = 10$$

$$20 \text{ т.} + 10 \text{ т.} = 30 \text{ т.}$$

$$70 \text{ т.} - 30 \text{ т.} = 40 \text{ т.}$$

$$40 \text{ т.} - 30 \text{ т.} = 10 \text{ т.}$$

$$20\,000 + 10\,000 = 30\,000$$

$$70\,000 - 30\,000 = 40\,000$$

$$40\,000 - 30\,000 = 10\,000$$

Виконання дій з десятками тисяч зводять до виконання дій із двоцифровими числами.

6. Формування обчислювальних навичок

1) Виконання завдання 286 (с. 53).

— Виконайте множення усно за зразком.

$$20 \cdot 4 = 80$$

$$30 \cdot 3 = 90$$

$$40 \cdot 2 = 80$$

$$20\,000 \cdot 4 = 80\,000$$

$$30\,000 \cdot 3 = 90\,000$$

$$40\,000 \cdot 2 = 80\,000$$

2) Виконання завдання 287 (с. 53).

— Виконайте ділення усно за зразком.

$$40 : 2 = 20$$

$$60 : 2 = 30$$

$$90 : 3 = 30$$

$$40\,000 : 2 = 20\,000$$

$$60\,000 : 2 = 30\,000$$

$$90\,000 : 3 = 30\,000$$

Фізкультхвилинка

3) Виконання завдання 288 (с. 53).

— Самостійно обчисліть вирази.

$$4000 + 7000 = 11\,000$$

$$5000 + 300 + 1 = 5301$$

$$9000 : 3 = 3000$$

$$10\,000 - 3000 = 7000$$

$$10\,000 + 1000 + 9 = 11\,009$$

$$2000 \cdot 6 = 12\,000$$

7. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 289 (с. 53).

— Про що розповідається в задачі? Скільки купили ручок? Скільки коштує одна ручка? Скільки купили олівців? Скільки коштує один олівець? Що запитується в задачі? (Яка вартість цієї покупки?)

Ручки — 3 шт., по 15 грн
Олівці — 5 шт., по 7 грн } ? грн

Розв'язання

1) $15 \cdot 3 = 45$ (грн) — вартість ручок;

2) $7 \cdot 5 = 35$ (грн) — вартість олівців;

3) $45 + 35 = 80$ (грн)

Відповідь: вартість покупки 80 гривень.

2) Задача 290 (с. 53).

— За зразком попереднього завдання складіть за таблицею задачу.

Овочі	Маса одного ящика	Кількість ящиків	Загальна маса
Морква	10 кг	12	?
Цибуля	6 кг	15	

Задача. Привезли 12 ящиків моркви, по 10 кг у кожному, і 15 ящиків цибулі, по 6 кг у кожному. Скільки всього кілограмів овочів привезли?

Розв'язання

- 1) $10 \cdot 12 = 120$ (кг) — моркви привезли;
- 2) $6 \cdot 15 = 90$ (кг) — капусти привезли;
- 3) $120 + 90 = 210$ (кг)

Відповідь: привезли 210 кілограмів овочів.

— Складіть обернену задачу за першою таблицею.

Обернена задача. Привезли 210 кг моркви і капусти, з них 12 однакових ящиків моркви і 15 ящиків цибулі, по 6 кг у кожному. Яка маса ящика з морквою?

Овочі	Маса одного ящика	Кількість ящиків	Загальна маса
Морква	?	12	210 кг
Цибуля	6 кг	15	

Розв'язання

- 1) $6 \cdot 15 = 90$ (кг) — капусти привезли;
- 2) $210 - 90 = 120$ (кг) — моркви привезли;
- 3) $120 : 12 = 10$ (кг)

Відповідь: маса ящика з морквою 10 кілограмів.

— Складіть другу обернену задачу за таблицею.

Обернена задача. Привезли 210 кг моркви і капусти, з них декілька ящиків моркви, по 10 кг у кожному, і 15 ящиків цибулі, по 6 кг у кожному. Скільки ящиків з морквою привезли?

Овочі	Маса одного ящика	Кількість ящиків	Загальна маса
Морква	10 кг	?	210 кг
Цибуля	6 кг	15	

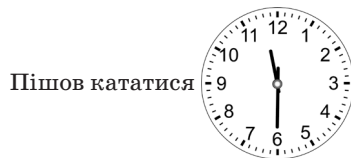
Розв'язання

- 1) $6 \cdot 15 = 90$ (кг) — капусти привезли;
- 2) $210 - 90 = 120$ (кг) — моркви привезли;
- 3) $120 : 10 = 12$ (ящ.)

Відповідь: привезли 12 ящиків з морквою.

8. Розвиток умінь працювати з годинником

У сонячний недільний день о пів на дванадцяті Максим із друзями пішов кататися на роликах. Додому хлопчик повернувся о третій годині дня. Покажіть на годиннику початок його катання на роликах та завершення. Скільки годин катався Максим на роликах?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 54, № 291, 292)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Розкажіть, що ми встигли зробити на уроці. Чого навчилися? Що нового дізналися? Чи все вам було зрозумілим? Чи були якісь труднощі?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 31. СУМА РОЗРЯДНИХ ДОДАНКІВ П'ЯТИЦИФРОВОГО ЧИСЛА. ЗАПИС П'ЯТИЦИФРОВОГО ЧИСЛА В НУМЕРАЦІЙНІЙ ТАБЛИЦІ. СКЛАДАННЯ ТА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ОБЕРНЕНИХ ЗАДАЧ

Мета: формувати вміння розкладати п'ятицифрове число на суму розрядних доданків, записувати п'ятицифрові числа в нумераційні таблиці, складати та розв'язувати обернені задачі; удосконалювати вміння розв'язувати рівняння; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння; виховувати старанність, товарицькість.

Обладнання: кольорові цеглинки, ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Лиш дзвінок на урок продзвенить,
Стане кожний серйозним в ту мить.
Бо роботи багато в нас,
І дружно працює наш клас.
Уже дзвінок сигнал нам дав,
І на урок він нас покликав.
А отже, часу не втрачаймо,
Роботу швидше починаймо.

2. Перевірка домашнього завдання. (с. 54, № 291, 292)

3. Усні обчислення. Робота з кольоровими цеглинками

— Побудуйте вежу за допомогою цеглинок. Розташовуйте їх згори донизу.

$12 \cdot 3$	$17 \cdot 3$
$15 \cdot 3$	$14 \cdot 3$
$19 \cdot 3$	$16 \cdot 3$

Шифр

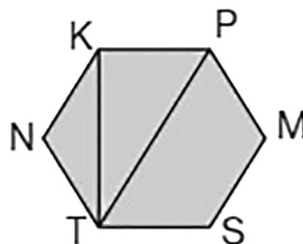
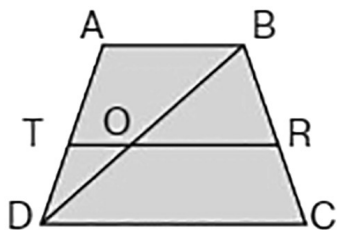
Синій	36
Оранжевий	57
Червоний	42
Голубий	45
Жовтий	51
Зелений	48

4. Каліграфічна хвилинка

— Напишіть каліграфічно числа: 10 тис. 500; 10 тис.; 10 тис. 50; 12 тис. 85; 12 тис. 80; 12 тис. 5.

5. Геометрична хвилинка

— Назвіть трикутники в кожній фігурі.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь називати числа на числовому промені (с. 54, № 293)

2. Закріплення вмінь читати п'ятицифрові числа в нумераційній таблиці (с. 54, № 294)

— Прочитайте числа в нумераційній таблиці. Запишіть їх у зошит.
27 329, 41 004, 54 070, 80 088.

3. Формування вмінь записувати п'ятицифрові числа (с. 55, № 296)

— Запишіть цифрами числа: тридцять сім тисяч сто двадцять (37 120), сорок одна тисяча двісті один (41 201), п'ятдесят тисяч триста двадцять сім (50 327), двадцять дві тисячі п'ятсот п'ять (22 505).

4. Розвиток умінь записувати число за сумою розрядних доданків (с. 55, № 296)

— Запишіть суму як одне число.
 $50\ 000 + 8\ 000 + 400 + 30 + 7 = 58\ 437$
 $40\ 000 + 3\ 000 + 900 + 70 = 43\ 970$
 $80\ 000 + 5\ 000 + 300 + 10 + 3 = 85\ 313$
 $90\ 000 + 9\ 000 + 90 + 9 = 99\ 099$

5. Формування вмінь записувати п'ятицифрове число за розрядами та наступне число (с. 55, № 297)

— На картках, що стоять у ящиках, записані розрядні числа — десятки тисяч, тисячі, сотні, десятки, одиниці. Назвіть кольори карток кожного розряду.

— Кожна дитина взяла чотири будь-які картки. Визначте, яке число утворилось у кожного.

Ім'я	Аліса	Олена	Назар	Давид	Лукас	Олеся
Число	53 750	36 501	70 851	2 586	34 073	95 033
Наступне число	53 751	36 502	70 852	2 587	34 074	95 034

Фізкультхвилинка

Маємо ми дружно встати
І годинник пригадати.
(Учні підводяться з місць.)
Він відлічує невпинно
І хвилини, і години.
(Нахили голови праворуч — ліворуч.)
Стрілки дві годинник має,
(Почергово виправляють руки вперед.)
Тихо маятник гойдає.
(Погойдують тулубом із боку в бік.)
А ті стрілки, мов два друга,
Йдуть та йдуть собі по кругу.
(Діти, тупцюючись, обертаються довкола себе.)
Пригадали? Сядьте враз —
До перерви ще є час!
(Сідають за парти.)

6. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння (с. 56, № 298)

— Розв'яжіть рівняння усно.

$$\begin{array}{ll} 100 + a = 103 & 1000 + 500 + c = 1507 \\ a = 103 - 100 & 1500 + c = 1507 \\ \underline{a = 3} & c = 1507 - 1500 \\ 100 + 3 = 103 & \underline{c = 7} \\ 103 = 103 & 1000 + 500 + 7 = 1507 \\ & 1507 = 1507 \end{array}$$

7. Формування обчислювальних навичок (с. 56, № 299)

— Обчисліть значення виразів, дотримуючись порядку виконання дій.

$$72 : 6 : 4 = 12 : 4 = 3$$
$$12 \cdot 5 : 10 = 60 : 10 = 6$$

$$27 : 9 : 3 = 3 : 3 = 1$$
$$27 : (9 : 3) = 27 : 3 = 9$$

$$628 + 294 = 922$$
$$904 - 376 = 528$$

8. Формування вмінь розв'язувати задачі та складати обернені (с. 57, № 300)

— Розв'яжіть задачу.

— Про що розповідається в задачі? Скільки закупили пакетів соку? Скільки витрачали щодня пакетів? Скільки днів працювала їдальня? Що запитується в задачі?

Було — 1000 п.

Витратили — ?, 68 п. по 10 д.

Залишилось — ?

Розв'язання

1) $68 \cdot 10 = 680$ (п.) — пакетів соку витратять;

2) $1000 - 680 = 320$ (п.)

Відповідь: залишиться 320 пакетів соку.

— Складіть три обернені, скориставшись схемами.

9. Розвиток логічного мислення. «Малюнкові приклади»

$$\text{Мішко} + \text{Мішко} + \text{Мішко} = 21$$

$$\text{Годинник} + \text{Годинник} + \text{Мішко} = 19$$

$$\text{Квітка} + \text{Годинник} + \text{Мішко} = 15$$

$$\text{Мішко} + \text{Квітка} \times \text{Годинник} = ??$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 56, № 301, 302)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Які завдання були легкими? Які змусили замислитися?

— Над чим би хотіли ще попрацювати?

— Що здивувало на уроці? Про що б хотіли розповісти своїм батькам?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 32. П'ЯТИЦИФРОВІ ЧИСЛА. ВИЗНАЧЕННЯ КІЛЬКОСТІ ОДИНИЦЬ КОЖНОГО РОЗРЯДУ. СУМА РОЗРЯДНИХ ДОДАНКІВ П'ЯТИЦИФРОВОГО ЧИСЛА. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗУ ЗІ ЗМІННОЮ

Мета: формування вмінь визначати кількість одиниць кожного розряду, розкласти п'ятицифрові числа на розрядні доданки; удосконалювати вміння розв'язувати рівняння, обчислювати значення виразу зі змінною; розвивати логічне мислення, обчислювальні навички учнів; виховувати старанність, товариськість; стимулювати цікавість до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав дзвінок.
Починаємо урок.
Працюватимемо старанно,
Щоб почути у кінці,
Що в нашій дружній класі
Діти — просто молодці.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 56, № 301, 302)

3. Усні обчислення

$10 \cdot 8$	$18 \cdot 2$	$5 \cdot 12$	$11 \cdot 11$
— 8	+ 8	: 10	: 11
: 8	· 2	· 13	· 3
· 23	· 4	: 2	: 3
? (207)	? (352)	? (39)	? (11)

4. Каліграфічна хвилинка

— Напишіть каліграфічно п'ять тисяч сто чотири.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вмінь визначати кількість одиниць кожного розряду (с. 56, № 303)

— Скільки одиниць кожного розряду в числі 98 010?

— Міркуємо так: число 98 010 — п'ятицифрове. Найвищий розряд у ньому — п'ятий. Це десятки тисяч. На п'ятому місці праворуч записана цифра 9, тобто одиниць п'ятого розряду — дев'ять. На четвертому місці записана цифра 8. Це означає, що число містить 8 одиниць четвертого розряду. На третьому місці — цифра нуль. Це означає, що одиниць третього розряду немає. На другому місці записана цифра 1. Це означає, що число містить 1 одиницю другого розряду. На першому місці — цифра нуль. Це означає, що одиниць першого розряду немає.

2. Формування вмінь розкласти на розряди кожне число (с. 57, № 304)

$10\ 569 = 10\ 000 + 500 + 60 + 9$	$19\ 009 = 10\ 000 + 9000 + 9$
$11\ 407 = 10\ 000 + 1000 + 400 + 7$	$16\ 789 = 10\ 000 + 6000 + 700 + 80 + 9$
$15\ 320 = 10\ 000 + 5000 + 300 + 20$	$10\ 101 = 10\ 000 + 100 + 1$
$22\ 202 = 20\ 000 + 2000 + 200 + 2$	

3. Закріплення вмінь записувати число за сумою розрядних доданків

$50\ 000 + 6$	$50\ 000 + 600 + 60 + 6$	$80\ 000 + 8000$
$50\ 000 + 60$	$80\ 000 + 60$	$80\ 000 + 8$

4. Удосконалення вмінь записувати п'ятицифрові числа

1) Виконання завдання 305 (с. 57).

— Запишіть числа:

тридцять дві тисячі двадцять (32 020);

сорок п'ять тисяч сто (45 100);

шістдесят вісім тисяч триста дев'яносто чотири (68 394);

дев'яносто дев'ять тисяч дев'ятсот дев'ять (99 909);

триста сім (307).

2) Самостійна робота. Взаємоперевірка в парах (с. 57, № 308).

— Кожний з вас запишіть два чотирицифрові та три п'ятицифрові числа словами. Обміняйтеся зошитами і виконайте завдання: запишіть число сусіда цифрами. Перевірте одне в одного правильність виконання завдань.

Фізкультхвилинка

Ось на дудочці ми граєм:

Ду-ду-ду, ду-ду-ду!

На лужку зайці в танці:

Ду-ду-ду, ду-ду-ду!

Граєм ми на балалайці:

Тренді-брень, тренді-брень!

На лужку зайці в танці:

Тренді-брень, тренді-брень!

А тепер на барабані:

Бум-бум-бум! Тра-та-та!

Косооки всі навтьоки

По кущах та по кущах.

5. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння (с. 57, № 307)

$$3300 = x + 300$$

$$x + 300 = 3300$$

$$x = 3300 - 300$$

$$x = 3000$$

$$3000 + 300 = 3300$$

$$3300 = 3300$$

$$4201 = 4000 + x + 1$$

$$4000 + x + 1 = 4201$$

$$4001 + x = 4201$$

$$x = 4201 - 4001$$

$$x = 200$$

$$4001 + 200 + 1 = 4201$$

$$4201 = 4201$$

6. Закріплення вмінь обчислювати вирази зі змінною (с. 57, № 208)

— Обчисліть значення виразу зі змінною.

Якщо $c = 4$, $b = 7$, тоді $10\,000 + c \cdot 1000 + b \cdot 100 = 10\,000 + 4 \cdot 1000 + 7 \cdot 100 = 14\,700$

7. Формування обчислювальних навичок

$$5 \text{ тис.} + 3 \text{ тис.} \quad 2000 + 2000 \quad 10\,000 - 4000$$

$$11 \text{ тис.} - 2 \text{ тис.} \quad 17\,000 + 2000 \quad 29\,000 - 20\,000$$

$$26 \text{ тис.} + 7 \text{ тис.} \quad 39\,000 + 4000 \quad 45\,000 - 8000$$

8. Розвиток умінь порівнювати числа

$$2 \text{ сот. і } 7 \text{ сот.} \quad 6000 \text{ і } 3000 \quad 1000 \text{ і } 10\,000$$

$$1 \text{ тис. і } 9 \text{ сот.} \quad 7000 \text{ і } 800 \quad 900 \text{ і } 9000$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 57, № 309, 310)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Розкажи, про свою роботу на уроці за схемою.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 33. РОЗРЯДНІ ЧИСЛА ШОСТОГО РОЗРЯДУ. ШЕСТИЦИФРОВІ ЧИСЛА. СКЛАДАННЯ ТА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ОБЕРНЕНИХ ЗАДАЧ. «ЧИТАННЯ» ДІАГРАМИ

Мета: ознайомити учнів з розрядними числами шостого розряду; формувати вміння складати та розв'язувати обернені задачі; вдосконалювати обчислювальні навички та вміння «читати» діаграми; розвивати логічне мислення; виховувати старанність, товариськість, поважне ставлення до людей старшого покоління.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, шість капелюшків.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Усна лічба

48 + 39	8 · 25	54 · 5
70 – 54	420 : 70	400 : 8
83 + 17	66 · 5	200 : 25
67 – 38	85 : 17	4 · 25

3. Каліграфічна хвилинка

— Напишіть каліграфічно число три тисячі двісті двадцять чотири.

4. Математичний диктант

— Запишіть цифрами числа: п'ять тисяч сто двадцять три; шістдесят дві тисячі п'ятсот вісім; сімдесят дві тисячі чотири; сорок три тисячі три.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь отримувати наступне число

1) Виконання завдання 311 (с. 57). Утворення наступного числа.

— Яке число отримаємо, якщо до числа додати 1? Усно обчисліть вирази.

11 200 + 1 = 11 201	71 720 + 1 = 71 721	81 999 + 1 = 82 000
41 305 + 1 = 41 306	66 592 + 1 = 66 593	69 999 + 1 = 70 000

2) Виконання завдання 312 (с. 58). Визначення сусідів числа.

— Запишіть до кожного числа попереднє і наступне число.

78 990	34 100	99 909	999	60 000
78 989	34 099	99 908	998	59 999
78 991	34 101	99 910	1000	60 001

2. Ознайомлення з шестицифровими числами (с. 58, № 314)

— Назвіть наступне число до кожного із чисел 9, 99, 999, 9999. (10, 100, 1000, 10 000.)

— Число 10 000 — це найменше п'ятицифрове число. Число 99 999 — найбільше п'ятицифрове число. Якщо до числа 99 999 додати одиницю, ми отримаємо 100 000. Скільки цифр у цьому числі? (6.) Це найменше шестицифрове число.

— Якщо до 100 тисяч додати один, отримаємо число сто тисяч один. Наступне число — сто тисяч два, потім — сто тисяч три і т. ін.

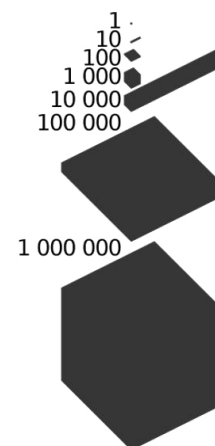
3. Формування вмінь лічити в межах шестицифрових чисел (с. 58, № 314)

— Полічи сотнями тисяч від 100 тис. до 900 тис.

100 000, 200 000, 300 000, 400 000, 500 000, 600 000, 700 000, 800 000, 900 000.

— Розгляньте, як записуються розрядні числа шостого розряду.

— Якщо далі лічити сотнями тисяч, то отримаємо мільйон.

4. Удосконалення вмінь називати числа на числовому промені (с. 59, № 315)

— Назвіть числа, що містяться на числовому промені між числами 200 тисяч 6 і 200 тисяч 11.
200 007, 200 008, 200 009, 200 010.

5. Формування вмінь записувати числа шостого розряду в порядку зростання.

200 000, 500 000, 800 000, 100 000, 300 000, 700 000, 900 000, 400 000, 600 000.

6. Формування вмінь розв'язувати задачу (с. 59, № 316)

— Про що розповідається в задачі? Назвіть ключові слова (*Було, купили, розкупили.*)

— Скільки кульок було в крамниці? Скільки купили кульок? Скільки розкупили? (*Невідомо, решту.*) Скільки покупців розкупили кульки? Що запитується в задачі? (*Скільки кульок купив кожний з покупців?*)

Було — 500 к.

Купили — 480 к.

Залишилось — ?, розкупили 4 п.

1 п. — ?

Розв'язання

1) $500 - 480 = 20$ (к.) — решта кульок;

2) $20 : 4 = 5$ (к.)

Відповідь: кожний покупець купив 5 кульок.

— Складіть три обернені задачі до поданої.

7. Удосконалення вмінь «читати» діаграму (с. 59, № 317)

— Розгляньте світлину, на якій зображено прилад для вимірювання опадів. Розгляньте діаграму опадів за рік по місяцях (буквами позначені місяці року).

— Дайте відповіді на запитання.

1) У якому місяці випало найбільше опадів? (*У жовтні.*)

2) У якому місяці випало найменше опадів? (*У липні.*)

— Доповніть твердження.

У березні випало опадів від 70 мм до 80 мм. У квітні випало опадів — від 40 мм до 50 мм.

Різниця в кількості опадів у вересні й жовтні становить $120 \text{ мм} - 70 \text{ мм} = 50 \text{ мм}$.

8. Закріплення вмінь письмово виконувати ділення

— Виконайте ділення письмово.

684 : 2

575 : 5

618 : 3

438 : 6

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 60, № 318, 319)

2. Підсумок уроку. Рефлексія «Шість капелюхів»

Білий. Про що дізналися на уроці? Яка нова інформація була для вас?

Червоний. До яких почуттів вас спонукав наш сьогоднішній урок?

Чорний. Що не сподобалося на уроці? Що ви не змогли або не зрозуміли, як виконати?

Жовтий. Що сподобалося на уроці? Що зробили найкраще, найшвидше?

Зелений. Що на уроці ви б змінили? Чого вам бракувало на уроці?

Синій. Які знання вам стануть у пригоді в майбутньому?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 36. ПОНЯТТЯ «КЛАС ТИСЯЧ», «КЛАС ОДИНИЦЬ». РОБОТА З НУМЕРАЦІЙНОЮ ТАБЛИЦЕЮ. ЧИТАННЯ ТА ЗАПИС ШЕСТИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗУ ЗІ ЗМІННОЮ. ТВОРЧА РОБОТА НАД ЗАДАЧЕЮ

Мета: ознайомити з поняттями «клас тисяч», «клас одиниць»; формувати вміння працювати з нумераційною таблицею, читати та записувати шестидигрові числа; вдосконалювати вміння обчислювати значення виразу зі змінною, творчо працювати над задачею; розвивати логічне мислення; виховувати старанність, товариськість, інтерес до пізнання природи.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

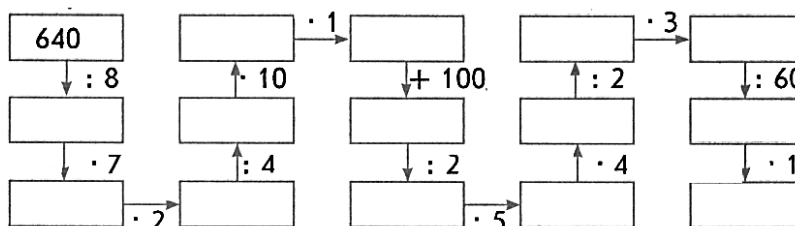
I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

3. Усні обчислення

— Обчисливши вираз, ви дізнаєтесь, де зберігають свою здобич леопарди.

а) На деревах — 8; б) в норах — 1; в) в печерах — 80.

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число вісім тисяч п'ятдесят.

5. Математичний диктант

- Обчисліть суму шести доданків, кожен з яких дорівнює 12.
- Чому дорівнює добуток, якщо один з множників 154, а інший — 1?
- Різницю чисел 700 і 650 збільште у 8 разів.
- Добуток чисел 120 і 5 зменште в 2 рази.
- Ділене 12 000, дільник 12 000. Обчисліть частку.
- Обчисліть добуток чисел 1000 і 0.
- До частки чисел 400 і 8 додайте 50.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вмінь називати кількість розрядів у кожному числі (с. 60, № 320)

— Скільки в кожному числі розрядів? (Розрядів стільки, скільки в числі цифр.)

Число	Розряди
700	три розряди
1700	чотири розряди
55 000	п'ять розрядів
300 000	шість розрядів

2. Досліджуємо медіа (https://youtu.be/toRC3IfKROA?list=PLiDHZ9Gimyuv4Ct-Fk1jNnkLjQQ_N5Q3v)

— Перегляньте відеоматеріал «Поняття класу. Таблиця розрядів і класів».

- Про що розмовляли вчений кіт та дівчинка?
- Чи здогадалися ви, які класи можна визначити в багатоцифрових числах?

3. Ознайомлення з класом тисяч та класом одиниць (с. 61, № 321)

— Прочитайте текст. Які класи мають шестицифрові числа? Як називається перший клас? другий?

— Кожен клас містить по три розряди. У класі одиниць є розряди одиниць, десятків, сотень; у класі тисяч — одиниць тисяч, одиниць десятків, одиниць сотень.

— Який клас утворюють три перші цифри праворуч? (*Клас одиниць.*) Який клас утворюють три наступні цифри? (*Клас тисяч.*) Як треба читати багатоцифрові числа?

4. Формування вмінь читати числа

1) Виконання завдання 322 (с. 61).

Пам'ятка

Щоб прочитати багатоцифрове число:

1) Розбий його на класи, відлічуючи з кінця по 3 цифри. 123 054

2) Починаючи від початку числа, називай, скільки є одиниць кожного класу. Ось так: 123 тисячі 54.

— Розгляньте таблицю. Прочитайте числа за розрядною таблицею.

— Відрахуйте справа наліво про три класи, тобто по три числа. Прочитайте число зліва направо.

Число	Одиниць класу тисяч	Одиниць класу одиниць
134 789	134	789
140 864	140	864
317 035	317	35
317 509	317	509
953 000	953	

— Прочитайте третє і четверте числа. Що в них спільного, що — відмінного? (*У числах 317 035 і 317 509 спільним є одиниці класу тисяч (317), а відмінним — одиниці класу одиниць 35 і 509.*)

— Що позначають нулі в записі п'ятого числа? (*Одиниць певного розряду немає, а саме — одиниць класу одиниць.*)

2) Виконання завдання 323 (с. 61).

— Прочитайте числа. Скільки всього тисяч у кожному числі?

Число	Усього тисяч у числі
145 803	145
54 284	54
500 201	500
3005	3
12 000	12

3) Вправа «Клас тисяч».

— Виконайте самостійно. Запишіть числа й підкресліть у кожному клас тисяч.

318 451 23 500 7480 60 006 600 133 133 600

5. Формування вмінь записувати багатоцифрові числа (с. 62, № 324)

— Запишіть цифрами числа 120 тисяч 340 (120 340), 245 тисяч 70 (245 070), 300 тисяч 3 (300 003).

6. Закріплення вивченого матеріалу (с. 62, № 325)

— Прочитайте речення.

- Маса Землі менша від маси Сонця в триста двадцять дев'ять тисяч разів.
- Найвища точка Землі — вершина гори Еверест — розташована на висоті вісім тисяч вісімсот сорок вісім метрів над рівнем моря.

- Найнижча точка на земній кулі — Маріанський жолоб — розташована на глибині одинадцять тисяч двадцять два метри.
— Запишіть числа, що зустрілися в реченнях, у порядку спадання. Назвіть у кожному числі клас тисяч і клас одиниць.

Фізкультхвилинка

7. Закріплення вмінь записувати багатоцифрові числа

1) Виконання завдання 326 (с. 62).

— Запишіть цифрами числа, виділяючи класи проміжками:

- сімнадцять тисяч триста п'ять — 17 305;
- сто дві тисячі двадцять один — 102 021;
- п'ятсот тисяч одинадцять — 500 011.

2) Виконання завдання 327 (с. 62).

— Запишіть цифрами числа.

Двісті двадцять одиниць класу тисяч і п'ятнадцять одиниць класу одиниць (220 015); дев'ять одиниць класу тисяч і сто одиниць класу одиниць (9100); п'ятсот три одиниці класу тисяч і двадцять п'ять одиниць класу одиниць (503 025).

8. Закріплення вмінь обчислювати вирази зі змінною (с. 62, № 328)

— Обчисліть значення виразу $(c + 200) : 100$.

Якщо $c = 300$, тоді $(c + 200) : 100 = (300 + 200) : 100 = 5$.

Якщо $c = 500$, тоді $(c + 200) : 100 = (500 + 200) : 100 = 7$.

Якщо $c = 800$, тоді $(c + 200) : 100 = (800 + 200) : 100 = 10$.

9. Формування вмінь творчо працювати над задачею

1) Задача 329 (с. 63)

— Прочитайте першу умову задачі. Поясніть, що означає кожний вираз.

$145 + c$ — всього кленів і дубів росте на ділянці лісу.

$c - 145$ — на стільки більше росте дубів, ніж кленів.

— Прочитайте умову другої задачі. Складіть вираз на знаходження відповіді на кожне запитання.

— Скільки осик росте на ділянці? $78 + x$

— Скільки всього беріз та осик росте на ділянці? $78 + (78 + x)$

2) Задача 330 (с. 63).

— Прочитайте задачу.

— Складіть вираз до задачі та обчисліть його значення, якщо $x = 120$, $b = 178$.

— Скільки кілограмів яблук є в магазині? $(x + b) + 240$.

— Складіть вираз до задачі та обчисліть його значення, якщо $x = 120$, $b = 178$.

Якщо $x = 120$, $b = 178$, тоді $(x + b) + 240 = (120 + 178) + 240 = 538$.

10. Удосконалення обчислювальних навичок

$640 : 8 : 4 \cdot 5 \cdot 6 : 100 \cdot 9 \cdot 10$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 63, № 331, 332)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- Сьогодні я дізнався(лася) про...
- Було цікаво...
- Я повторив(ла)...
- Мені було складно...
- Тепер я зможу...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 37. НУМЕРАЦІЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. ЧИТАННЯ ТА ЗАПИС БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. РОБОТА З РІВНЯННЯМИ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТА ПОРІВНЯННЯ ЗАДАЧ. ГЕОМЕТРИЧНІ ЗАДАЧІ

Мета: актуалізувати знання щодо нумерації багатоцифрових чисел; формувати вміння читати і записувати багатоцифрові числа; удосконалювати вміння розв'язувати та порівнювати задачі, працювати з геометричними задачами; розвивати логічне мислення; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

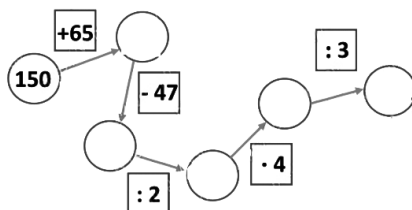
1. Організація класу

Дзвоник дзвенить, не стихає,
Школярів усіх скликає:
«Гей, до класу поспішайте,
На місця свої сідайте!»

2. Перевірка домашнього завдання (с. 63, № 331, 332)

- Назвіть, які значення виразів дістали.
- Поясніть хід розв'язання задачі.

3. Усні обчислення

4. Каліграфічна хвилинка

- Напишіть каліграфічно число: три тисячі вісімдесят вісім.

5. Математичний диктант

- Знайдіть $\frac{1}{3}$ від 180.
- Число 725 зменште на 205.
- Знайдіть різницю чисел 500 і 4.
- Знайдіть суму чисел 235 і 560.
- Знайдіть добуток чисел 12 і 5.
- Число 45 збільште в 4 рази.
- Перетворіть 56 см 44 мм.
- У скільки разів 46 більше від 1?
- На скільки 72 більше 67?
- $\frac{1}{9}$ — це 40. Визначте ціле число.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вмінь утворювати числа (с.63, №333)

- Використавши цифри 3, 0 і 7, запишіть:
- три одноцифрові числа;
3, 0, 7

- чотири двоцифрові числа;
30, 37, 70, 73
- чотири чотирицифрові числа;
3007, 3070, 3073, 3077
- одне шестицифрове число.
330 077

2. Удосконалення вмінь читати багатоцифрові числа

1) Виконання завдання 334 (с. 63).

— Прочитайте числа. Випишіть тільки ті числа, у яких відсутні одиниці будь-якого розряду.
407, 3020, 900, 60, 45 004.

2) Виконання завдання 335 (с. 64).

— Прочитайте числа. Скільки одиниць першого класу і скільки одиниць другого класу в кожному із чисел?

Число	Одиниць другого класу (тисяч)	Одиниць першого класу (одиниць)
23 678	23	678
3904	3	904
77 707	77	707
456		456
6320	6	320

3. Формування вмінь записувати та читати багатоцифрові числа (с. 64, № 336)

— Запишіть та прочитайте числа, що містять зазначену кількість одиниць:

- 7 одиниць другого класу і 23 одиниці першого класу (7023);
- 20 одиниць другого класу і 555 одиниць першого класу (20 555);
- 800 одиниць другого класу й 1 одиницю першого класу (800 001).

Фізкультхвилинка

Встаньте, діти, усміхніться,
Землі нашій уклоніться
За щасливий день вчорашній.
Всі до сонця потягніться,
Вліво, вправо нахиліться,
Веретенцем покрутіться.
Раз присядьте, два присядьте
І за парти тихо сядьте.

4. Удосконалення вмінь розв'язувати рівняння

1) Виконання завдання 337 (с. 64).

$$\begin{array}{lll}
 456 + x = 609 & a \cdot 5 = 335 & 903 : y = 7 \\
 x = 609 - 456 & a = 335 : 5 & y = 903 : 7 \\
 x = \underline{153} & a = \underline{67} & y = \underline{129} \\
 456 + 153 = 609 & 67 \cdot 5 = 335 & 903 : 129 = 7 \\
 609 = 609 & 335 = 335 & 7 = 7
 \end{array}$$

2) Виконання завдання 338 (с. 64).

— Складіть рівняння за кожним твердженням та розв'яжіть їх.

1) Якщо до невідомого числа додати 1000, отримаємо 7000.	2) Якщо невідоме число зменшити в 5 разів, отримаємо 200.	3) Якщо до числа 169 додати невідоме число, отримаємо 733.
$x + 1000 = 7000$	$x : 5 = 200$	$169 + x = 733$
$x = 7000 - 1000$	$x = 200 \square 5$	$x = 733 - 169$
$x = \underline{6000}$	$x = \underline{1000}$	$x = \underline{564}$
$6000 + 1000 = 7000$	$1000 : 5 = 200$	$169 + 564 = 733$
$7000 = 7000$	$200 = 200$	$733 = 733$

5. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 339 (с. 64).

— Прочитайте дві задачі. Що в них спільного? (Спільним є об'єкт (Оленка), який читає книжки, а також числові дані.) Чим різняться задачі? (У першій задачі треба знайти частину від числа, у другій задачі — числа за його дробом. Відповідно, будуть різні дії.)

Задача 1
 $36 : 3 = 12$

Задача 2
 $36 \cdot 3 = 108$

2) Задача 340 (с. 65).

— Розв'яжіть задачу.

$$\left. \begin{array}{l} \text{I дня} - \frac{1}{4} \text{ від } 60 \text{ км} \\ \text{II дня} - \frac{1}{5} \text{ від } 60 \text{ км} \end{array} \right\} ? \text{ км}$$

Розв'язання

- $60 : 4 = 15$ (км) — першого дня;
- $60 : 5 = 12$ (км) — другого дня;
- $15 + 12 = 27$ (км)

Відповідь: відремонтували 27 кілометрів дороги за два дні.

6. Формування вмінь працювати з геометричним матеріалом (с. 340, № 341)

- Обчисліть периметр прямокутника $ABCD$.

$$a = 4 \text{ см}$$

$$b = 8 \text{ см}$$

$$P = ?$$

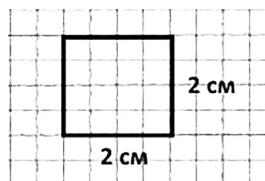
Розв'язання

$$P = (a + b) \cdot 2 = (4 + 8) \cdot 2 = 24 \text{ (см)} \text{ — периметр прямокутника.}$$

- Побудуйте квадрат, периметр якого в три рази менший, ніж периметр прямокутника $ABCD$.

$$P = 24 : 3 = 8 \text{ (см)}$$

$$8 : 4 = 2 \text{ (см)} \text{ — сторона квадрата}$$

7. Формування логічного мислення

— Якщо мене поділити на 2, то я стану найбільшим парним двоцифровим числом. Яке я число?

Міркуємо так: найбільше парне число — 98. Число, яке задумали, поділили на 2 і отримали 98.

Щоб знайти невідоме число, треба 98 помножити на 2. Отже, невідоме число — 196.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 65, № 342, 343)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- Сьогодні я дізнався(лася) про...
- Було цікаво...
- Я повторив(ла)...
- Мені було складно...
- Тепер я зможу...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 38. НУМЕРАЦІЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. НАТУРАЛЬНИЙ РЯД ЧИСЕЛ. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ ОДИНИЦЬ КОЖНОГО РОЗРЯДУ

Мета: закріпити знання учнів щодо багатоцифрових чисел та натурального ряду чисел; формувати вміння визначати загальну кількість одиниць кожного розряду; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: картки, ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання. (с. 65, № 342, 343)

— Який невідомий компонент знаходили в рівняннях? Як це зробили?

— Поясніть розв'язання задачі.

3. Віршовані задачі

- Цілий ранок зозуля кувала,
В лісі сосни вона рахувала.
9 разів по 12 «Ку-ку!»
Скільки сосен у тому ліску? (108.)
- Прийшли до крамниці 4 жуки,
Купили на ніжки собі чобітки.
Ніжок по 6, як відомо усім,
Скільки закуплено пар чобітків? (24.)
- Як складемо ми квадрат
Протилежними кутами,
Дві фігури вийдуть в нас —
Можна звати їх братами.
А чому — ти доведи,
Як назвати їх — скажи. (Трикутник.)

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число сто тисяч вісім.

5. Математичний диктант

- Обчисліть різницю чисел: 84 та 68.
- Обчисліть суму чисел: 46 та 39.
- Чому дорівнює другий множник, якщо перший множник 9, а добуток 450?
- Обчисліть частку й остачу чисел: 59 і 7.
- Число 700 зменште на 500.
- Зменшуване 300, від'ємник 4. Обчисліть різницю.
- У скільки разів 51 більше від 17?
- На скільки більше 76 від 38?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вмінь утворювати багатоцифрові числа (с. 65, № 344)

- Запишіть п'ять чотирицифрових чисел, використавши цифри 3, 0, 7 і 1 (жодна цифра в записі числа не повинна повторюватися).
1037, 1073, 1703, 3107, 7130
- Поясніть, що означає цифра 7 у записі кожного числа.

1037	7 одиниць
1073	7 десятків
1703	7 сотень
3107	7 одиниць
7130	7 тисяч

2. Закріплення вмінь записувати та читати багатоцифрові числа (с. 65, № 345)

Пам'ятка

Щоб записати багатоцифрове число...

- 1) Спочатку запиши одиниці найвищого класу: 321
- 2) Трішки відступи і далі запиши одиниці наступного класу: 029. Ось так: 321 029.

Пам'ятай: у кожному класу по 3 розряди, отже, по 3 цифри.

— Запиши та прочитай числа, що містять зазначену кількість одиниць.

1) 30 одиниць класу тисяч і 693 одиниць класу одиниць:

30 693 — тридцять тисяч шістсот дев'яносто три.

2) 405 одиниць класу тисяч і 97 одиниць класу одиниць;

405 097 — чотириста п'ять тисяч дев'яносто сім.

3) 100 одиниць класу тисяч і 100 одиниць класу одиниць:

100 100 — сто тисяч сто.

3. Узагальнення знань про натуральний ряд чисел (с. 66, № 346)

— Прочитайте на с. 139 про натуральний ряд чисел.

— Які числа називаються натуральними?

— Який ряд називається натуральним?

— Яке число є найменшим у натуральному ряді чисел?

— Яким є натуральний ряд чисел? (*Нескінченним.*)

— Чи є нуль натуральним числом? Чому?

— Доповніть речення: «Винайдення нуля дало людству можливість створити...».

— Як змінюється значення цифри залежно від того, яке місце вона займає?

— На що можна розкласти багатоцифрове натуральне число?

4. Первинне закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання 347 (с. 66).

— Який із поданих записів можна назвати натуральним рядом чисел?

— У першому ряді пропущена цифра 3, тому цей ряд не є натуральним рядом чисел; у другому ряді є 0, тому цей ряд не є натуральним рядом чисел; у третьому ряді записані тільки парні числа, тому цей ряд не є натуральним рядом чисел; четвертий ряд є натуральним рядом чисел; у п'ятому ряді записані непарні числа, тому він не є натуральним рядом чисел.

1) 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8...

2) 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8...

3) 2, 4, 6, 8, 10.

4) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8...

5) 1, 3, 5, 7, 9...

— Чому інші записи не утворюють натуральний ряд чисел? (*Найменшим натуральним числом є 1. У натуральному ряді кожне наступне число більше від попереднього на 1.*)

2) Виконання завдання 348 (с. 66).

— Скільки двоцифрових чисел є в натуральному ряді чисел? (*90: від 10 до 99.*)

Фізкультхвилинка

5. Формування вмінь записувати кожне число сумою розрядних доданків (с. 66, № 349)

— Розкладіть кожне число сумою розрядних доданків.

Зразок: $103\ 045 = 100\ 000 + 3000 + 40 + 5$

$24\ 679 = 20\ 000 + 4\ 000 + 600 + 70 + 9$

$30\ 704 = 30\ 000 + 700 + 4$

$9006 = 9000 + 6$

$43\ 030 = 40\ 000 + 3000 + 30$

$5704 = 5000 + 700 + 4$

6. Формування вмінь визначати загальну кількість одиниць певного розряду в числі (с. 66, № 350)

— Пригадайте, як визначити загальну кількість одиниць певного розряду в числі.

Щоб дізнатися, скільки всього одиниць у числі, треба прочитати число повністю

72 453 од.

Щоб дізнатися, скільки всього десятків у числі, треба закрити останню цифру

72 453 – 7245 дес.

Щоб дізнатися, скільки всього сотень у числі, треба закрити дві останні цифри

72 453 – 724 с.

Щоб дізнатися, скільки всього тисяч у числі, треба закрити три останні цифри

72 453 – 72 т.

Щоб дізнатися, скільки в числі десятків тисяч, треба закрити останні чотири цифри

72 453 – 7 дес. т.

7. Первинне закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання 351 (с. 67).

— Визначте, скільки в числі 15 030 усього одиниць, усього десятків, усього сотень.

Число	Усього одиниць	Усього десятків	Усього сотень
15 030	15 030	1503	150

2) Виконання завдання 352 (с. 67).

— Визначте, скільки в числі 270 500 усього десятків, усього сотень, усього тисяч.

Число	Усього десятків	Усього сотень	Усього тисяч
270 500	27 050	2705	270

3) Виконання завдання 353 (с. 67).

— Скільки всього тисяч у кожному числі?

Число	Усього тисяч
3000	3
10 000	10
15 000	15
41 300	41
57 129	57

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 67, № 355, 356)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- На уроці я дізнався(лася)...
- Тепер я вмю...
- Найлегше мені було виконати...
- Спіткали труднощі під час виконання...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 39. МНОЖЕННЯ ЧИСЛА НА РОЗРЯДНУ ОДИНИЦЮ. ДІЛЕННЯ ЧИСЛА НА РОЗРЯДНУ ОДИНИЦЮ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. ГЕОМЕТРИЧНІ ЗАДАЧІ

Мета: формувати вміння множити та ділити число на розрядну одиницю, розв'язувати задачі; вдосконалювати вміння працювати з геометричними задачами; розвивати логічне мислення учнів; виховувати відповідальне ставлення до свого здоров'я.

Обладнання: картки, ілюстративний та роздавальний матеріал, кольорові цеглинки.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго вам дня!
Хай вам сонце ясно світить
У вікно щодня.
Хай сміється мирне небо
І дивує світ,
А земля нехай дарує
Вам барвистий цвіт.
Бо здоров'я, любі діти, —
В світі головне,
А здоровий і веселий
Щастя не мине.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 67, № 355, 356)

3. Вправа «Так чи ні?». Робота з кольоровими цеглинками

— Візьміть дві цеглинки: червону і жовту.

Жовтою цеглинкою покажіть відповідь «так», а червоною — «ні».

- 5 пальців на руці. (Так.)
- 2 вогники у світлофора. (Ні.)
- Тиждень має 7 днів. (Так.)
- У трикутника 3 сторони. (Так.)
- У квадрата 5 сторін. (Ні.)
- За партою сидять 2 учні. (Ні.)
- У песика два хвости. (Ні.)
- У котів 4 лапи. (Так.)

4. Усні обчислення

$9 \cdot 10$	$24 \cdot 10$	$7 \cdot 100$
$10 \cdot 5$	$10 \cdot 32$	$100 \cdot 9$
$3 \cdot 10$	$55 \cdot 10$	$2 \cdot 100$
$60 : 6$	$400 : 10$	$200 : 100$
$90 : 10$	$800 : 10$	$420 : 10$

$$\begin{array}{ccccccc} & & \boxed{124} & & & & \\ & & : & & \boxed{5} & : & \boxed{10} \\ & & & & & & = \boxed{124} \\ \boxed{2} & \cdot & \boxed{8} & : & 2 & & \end{array}$$

5. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число-відповідь виразу: $120 \cdot 3$. (360.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань щодо множення на 10, 100, 1000

1) Виконання завдання 357 (с. 67).

— Розгляньте вирази. Що змінилося при множенні числа на 10? (Утворилася одиниця наступного розряду.) У скільки разів збільшується число при множенні на 10? (У 10 разів.)

$$\begin{array}{ll} 1 \cdot 10 = 10 & 1000 \cdot 10 = 10\,000 \\ 10 \cdot 10 = 100 & 10\,000 \cdot 10 = 100\,000 \\ 100 \cdot 10 = 1000 & 100\,000 \cdot 10 = 1\,000\,000 \end{array}$$

2) Виконання завдання 358 (с. 68).

— При множенні числа на 10, 100 чи 1000 допиши відповідно в кінці 0, 00 чи 000.

Числа 10, 100, 1000... називаються розрядними одиницями.

— Доповніть речення.

Щоб помножити число на десять, достатньо до нього праворуч дописати... (один нуль).

Щоб помножити число на сто, достатньо до нього праворуч дописати... (два нулі).

Щоб помножити число на тисячу, достатньо до нього праворуч дописати... (три нулі).

2. Формування вмінь множити на розрядну одиницю (10, 100, 1000)

1) Виконання завдання 359 (с. 68).

— Прочитайте пари чисел у кожному стовпчику. Чим відрізняється друге число від першого? (Нулями в кінці.) У скільки разів друге число більше за перше?

Число	8	90	100	13	25
Число	80	900	1000	130	2500
	у 10 разів	у 10 разів	у 10 разів	у 10 разів	у 100 разів

2) Виконання завдання 360 (с. 68).

— Відкиньте праворуч один нуль у записі кожного числа. Прочитайте утворені числа.

Було	1000	3000	50 000	400 000	90 000	30 000
Отримали	100	300	5000	40 000	9000	3000

— Як змінилося кожне число? (Кожне число зменшується в 10 разів.)

3) Виконання завдання 361 (с. 68).

— Відкиньте три нулі в записі кожного числа. Прочитайте утворені числа.

Було	30 000	450 000	127 000	7000	99 000
Отримали	30	450	127	7	99

— Як змінилося кожне число? (Кожне число зменшується в 1000 разів.)

3. Формування вмінь ділити на розрядну одиницю (підручник, с. 68, № 362)

— При діленні числа на 10, 100 чи 1000 прибери відповідно в кінці один, два чи три нулі.

— Доповніть речення.

Щоб поділити число на 10, достатньо... (відкинути від нього один нуль).

Щоб поділити число на 100, достатньо... (відкинути від нього два нулі).

Щоб поділити число на 1000, достатньо... (відкинути від нього три нулі).

4. Первинне закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання 363 (с. 69).

— Обчисліть значення виразів.

$$\begin{array}{lll} 300\,000 : 100 = 3000 & 40\,000 : 1000 \cdot 10 = 400 & 3000 \cdot 10 = 30\,000 \\ 50\,000 : 10 = 5000 & 100\,000 : 100 : 10 = 100 & 600\,000 : 100 = 6000 \end{array}$$

2) Виконання завдання 366 (с. 69).

- Попрацюйте в парі.
- Перед вами числа. Перший учень записує числа, у 10 разів менші від поданих, а другий — у 10 разів більші за подані.

Числа	60	40	720	2030	10 100
Перший учень	6	4	72	203	1010
Другий учень	600	400	7200	20 300	101 000

- Зробіть взаємоперевірку.

Фізкультхвилинка

А тепер у нас розминка,
А тепер фізкультхвилинка.
Встали рівно біля парт,
Починаємо наш старт.
Ось зігнули так ручата
Й полетіли, мов качата.
Ніжками затупотіли,
Потім разом всі присіли.
До сонечка потяглися
І у боки так взялися.
Вправо разом нахилились,
Вліво, щоб не помилились.
Руки вниз ми опустили
Й трохи ними потрусили.
Шию трішки розім'яли
І за парти посідали.

АБО: Відеофізкультхвилинка «Весела зарядка» (<https://youtu.be/CB8knPllLp8>).

5. Формування вмінь розв'язувати задачі

1) Задача 364 (с. 69).

Маса пачки какао — 90 г. Знайди масу 10 таких пачок; 100 пачок.

Розв'язання

- 1) $90 \cdot 10 = 900$ (г) — маса 10 пачок;
- 2) $90 \cdot 100 = 9000$ (г) = 9 (кг)

Відповідь: маса 10 таких пачок 900 г, маса 100 таких пачок 9 кг.

2) Задача 365 (с. 69).

2600 лимонів розклали в ящики, по 100 штук у кожний. Скільки ящиків знадобилося?

Розв'язання

$$2600 : 100 = 26 \text{ (ящ.)}$$

Відповідь: знадобилося 26 ящиків.

6. Формування вмінь ділити з остачею

1) Виконання завдання 367 (с. 69).

— Виконайте ділення з остачею.

Міркують так: $652 : 10$. У числі 10 один нуль, тому в числі 652 відокремлюємо одну цифру. Отже, 652 містить 65 десятків і 2 одиниці; тож відповідь — 65 (ост. 2).

— Обчисліть інші вирази.

$$345 : 10 = 34 \text{ (ост. 5)}$$

$$5678 : 100 = 56 \text{ (ост. 78)}$$

$$4500 : 1000 = 4 \text{ (ост. 500)}$$

2) Виконання завдання 368 (с. 69).

— Прочитайте задачу. Скільки ананасів розклали в ящики? По скільки штук? Скільки ананасів виявилось в неповному ящику?

Розв'язання

$$53 : 10 = 5 \text{ (ост. 3)}$$

Відповідь: в неповному ящику виявилось 3 ананаси.

7. Удосконалення вмінь обчислювати периметр багатокутника (с. 69, № 369)

— Яка фігура зображена на малюнку? (Багатокутник.) Скільки кутів має багатокутник? (5.)

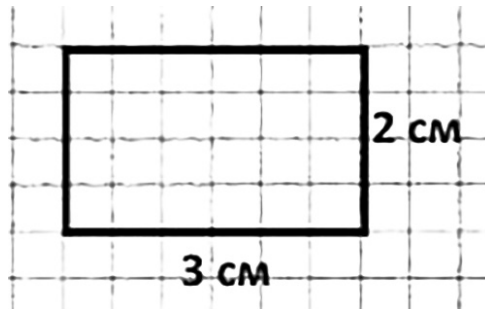
Чи рівні сторони в багатокутника? Як обчислити периметр цієї фігури? (Виміряти всі сторони та додати їхні довжини.)

$$P = 1 \text{ см} + 2 \text{ см} + 2 \text{ см} + 2 \text{ см} + 3 \text{ см} = 10 \text{ см}$$

— Побудуй прямокутник із таким самим периметром.

$$P = (a + b) \cdot 2$$

За умовою задачі $(a + b) \cdot 2 = 10$, тому $(a + b) = 10 : 2 = 5$ (см). Розкладемо число 5 на суму чисел — це 3 і 2. Це довжини сторін прямокутника.

— Які ще можуть бути варіанти співвідношення довжин сторін? (2 см і 3 см, 4 см і 1 см, 1 см і 4 см.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

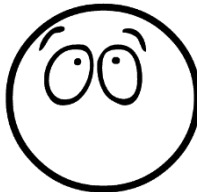
1. Пояснення домашнього завдання (с. 70, № 370, 371)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Які знання вам знадобилися на уроці?

— Що було виконати легко? Над чим потрібно було добре подумати? Які труднощі спіткали?

— Намалюйте смайлику усмішку, і нехай ваш день буде легким та радісним.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 40. ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Мета: закріпити та узагальнити вивчений матеріал; формувати обчислювальні навички; вдосконалювати вміння працювати з багатоцифровими числами, множити і ділити на розрядну одиницю; розв'язувати задачі; формувати прийоми розумових дій аналізу, порівняння, синтезу, класифікації; виховувати старанність, товариськість; стимулювати цікавість до математичних явищ.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок узагальнення знань та вдосконалення вмінь.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвоник всім нам дав наказ —
До роботи швидше в клас!
Тож поведіться поважно,
Слухайте усе уважно!
Дослухайтеся до порад —
Все, що кажуть, буде в лад.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 70, № 370, 371)

- Назвіть вирази в порядку збільшення їх значення.
- Поясніть розв'язання задачі.

3. Усні обчислення

- Знайдіть $\frac{1}{3}$ суми чисел 55 і 44. (33.)
- Знайдіть $\frac{1}{5}$ різниці чисел 85 і 40. (9.)
- Знайдіть невідоме число, знаючи, що його $\frac{1}{4}$ становить 17. (68.)
- $\frac{1}{5}$ відрізка дорівнює 2 см. Чому дорівнює весь відрізок? (10 см.)

4. Каліграфічна хвилинка

- Запишіть каліграфічно число: тринадцять тисяч сто сорок вісім.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вмінь читати та записувати багатоцифрові числа

- Прочитайте.
- Середня відстань від Землі до Місяця 384 400 км.
- Довжина екватора Землі становить 40 075 км.
- Діаметр Землі — 12 742 км.
- Прочитайте числа: 13 257, 18 025, 17 106, 11 950.
- Запишіть цифрами числа.

10 тис. 500	12 тис. 85	Дві тисячі п'ятсот шість;
10 тис.	12 тис. 80	сто тисяч сто;
10 тис. 50	12 тис. 5	одинадцять тисяч сорок;
		триста вісімдесят тисяч вісім;
		тридцять сім тисяч триста сім;
		вісімсот одна тисяча чотириста тринадцять;
		дев'ятсот дев'яносто тисяч три.

2. Закріплення вмінь визначати загальну кількість десятків, сотень, тисяч

- Запишіть числа 13 489; 15 080; 5800; 7003. Скільки в кожному числі всього десятків; сотень; тисяч?

3. Актуалізація знань щодо сусідів числа, суми розрядних доданків

— У світі налічують 7538 різних мов.

- Запиши 3 сусідні числа ліворуч і 3 сусідні числа праворуч.
- Запиши це число як суму розрядних доданків.
- Скільки всього сотень; одиниць; десятків у числі?

4. Закріплення вмінь записувати число за сумою розрядних доданків

$$\begin{array}{ll} 5000 + 400 + 6 & 4000 + 300 + 90 + 1 \\ 40\,000 + 8000 + 500 + 80 & 50\,000 + 1000 + 70 + 9 \end{array}$$

5. Удосконалення вмінь множити і ділити на розрядну одиницю

— Виберіть з кожної пари більше число і збільште його в 10 разів.

$$\begin{array}{ll} 817 \text{ і } 907 & 8140 \text{ і } 8200 \\ 1901 \text{ і } 1001 & 16\,175 \text{ і } 16\,098 \end{array}$$

— Виберіть з кожної пари менше число і зменште його в 100 разів.

$$\begin{array}{ll} 4000 \text{ і } 5000 & 29\,100 \text{ і } 29\,700 \\ 3300 \text{ і } 2200 & 100\,000 \text{ і } 200\,000 \end{array}$$

Фізкультхвилинка

Щось стомилась наша спинка
І затерпи пальці.
Встанем, друзі, на хвилинку.
Скачем на скакалці.
Присідаєм і встаємо,
Пальцям працю ми даємо:
В кулачок і з кулачка,
Щоб рука була гнучка.
Трохи шию розім'яли
І за парти посідали.

6. Формування обчислювальних навичок

— Усно обчисліть вирази.

$$\begin{array}{llll} 2000 + 1000 & 30 \text{ тис.} - 20 \text{ тис.} & 20 \text{ тис.} \cdot 3 & 6 \text{ тис.} : 3 \\ 3000 + 1000 & 10\,000 - 7000 & 4 \text{ тис.} \cdot 1 & 6 \text{ тис.} : 2 \\ 8000 + 1000 & 80\,000 + 10\,000 & 8 \text{ тис.} \cdot 0 & 6 \text{ тис.} : 1 \end{array}$$

— Обчисліть значення виразів.

$$70 \cdot 8 \cdot 10 : 100 + 44 \qquad 350 : 7 \cdot 8 : 20 : 10 \cdot 100$$

7. Закріплення вмінь розв'язувати рівняння

$$x - 400 = 620 : 2 \qquad c \cdot 4 + 240 = 680 \qquad 172 : 2 + x = 100$$

8. Удосконалення вмінь розв'язувати задачу

У Даринки — 23 грн. Це вдвічі менше, ніж у Ростика. У Любчика — утричі більше грошей, ніж у Ростика. Скільки всього грошей у дітей?

9. Розвиток логічного мислення

— За допомогою дужок змініть порядок дій, щоб рівності були правильними (істинними).

$$930 - 630 : 3 + 170 = 270 \qquad 240 : 6 \cdot 2 + 30 = 50$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (диференційовані завдання на індивідуальних картках)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Що повторили на уроці? Які вміння ви вдосконалили? Чи спіткали труднощі на уроці? Які?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 41. ДВА СПОСОБИ ПОРІВНЯННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ: СПОСІБ ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ ВИЗНАЧЕННЯМ ЇХ МІСЦЯ В НАТУРАЛЬНОМУ РЯДІ, СПОСІБ ПОРОЗРЯДНОГО ПОРІВНЯННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Мета: актуалізувати знання розрядів багатоцифрових чисел, уміння порівнювати двоцифрові та трицифрові числа; ознайомити з двома способами порівняння багатоцифрових чисел; формувати вміння записувати числа в порядку зростання/спадання; удосконалювати вміння розв'язувати задачі за схемами; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Всі за парти ми сідаємо,
До роботи приступаємо.
Щоб помилок уникати,
Треба пильність розвивати!

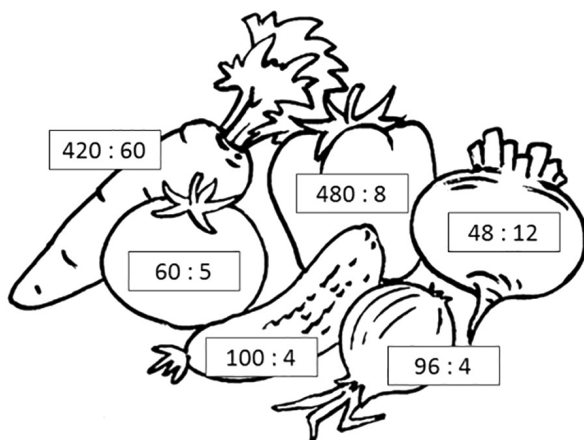
2. Перевірка домашнього завдання (с. 70, № 370, 371)

— Яким правилом користувалися під час обчислення виразів № 370? (Ділення числа, що закінчується нулями, множення на кругле число.) Назвіть результати обчислень.

— Прокоментуйте розв'язання задачі 371.

3. Усні обчислення

— Обчисліть вирази — і дізнаєтесь, які овочі зібрав кріт з грядки.

Я зберу овочі під номером 4 і 7.

Відповідь: морквина — 7, буряк — 4.

4. Каліграфічна хвилинка

— Утворіть трицифрові числа з цифр 1, 4, 7. Запишіть їх у порядку зростання.

147, 174, 417, 471, 714, 741.

5. Розрізнення розрядів багатоцифрових чисел. Вправа «Доріжка»

— Проведіть крота доріжкою за зазначеними розрядами чисел.

	Сотні тисяч	Десятки тисяч	Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
→	741 001	218 417	44 707	34 304	7 474	1 104

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація вміння порівнювати двоцифрові та трицифрові числа

1) Вправа «Мікрофон» (с. 70, № 372).

— Яка маса коня? поні? Хто важчий? У скільки разів важчий? Якою дією дізналися? ($700 : 100 = 7$.)

2) Самостійне виконання завдання 373.

— Прочитайте числа. У які три групи їх можна об'єднати? (Двоцифрові, трицифрові, багатоцифрові.) Яке число більше: двоцифрове чи трицифрове? трицифрове чи багатоцифрове?

— Запишіть числа № 373 від найменшого до найбільшого. (34, 111, 258, 709, 805, 907, 1000.)

2. Ознайомлення з двома способами порівняння багатоцифрових чисел

1) Колективне усне виконання завдання 374 (с. 70).

— Які способи порівняння чисел ви знаєте? Як би ви порівняли багатоцифрові числа 3344 і 4433?

— Зачитайте I спосіб порівняння чисел визначенням їх місця в натуральному ряді. Який висновок ви зробили? Коли число a більше, ніж число b ? (Якщо в натуральному ряді воно стоїть правіше, ніж число b .) Надайте приклади. Скористуйтеся числовим променем.

— Як називається II спосіб порівняння чисел? (Порозрядного порівняння.) Продовжте міркування: «Якщо два натуральних числа мають різну кількість цифр, то...» (Більшим буде те число, у якого більше цифр.)

— «Якщо два натуральні числа мають однакову кількість цифр, то...» (Більшим буде число, яке має більше одиниць у найвищому розряді.)

— Якщо кількість одиниць у вищому розряді однакова? (Порівнюють одиниці нижчого розряду.)

— Наведіть приклади.

2) Первинне закріплення. Колективне виконання завдання 375 (с. 71) з коментуванням.

678 898 > 346 (Число ліворуч має більшу кількість цифр.)

1123 < 11230 (Число праворуч має більшу кількість цифр.)

4567 < 4904 (Найвищий розряд тисяч має однакову кількість одиниць, тому порівнюємо кількість одиниць розряду сотень. У числі ліворуч їх менше.)

12 237 > 12 045 (Розряди десятків тисяч і тисяч мають однакову кількість одиниць, тому порівнюємо кількість одиниць у розряді сотень. У числі ліворуч їх більше.)

Аналогічно міркуємо з числами: 56 778 > 56 557; 90 008 < 90 009.

3. Формувати вміння записувати числа в порядку зростання/спадання

1) Виконання завдання 376.

— Яке з поданих чисел є найменшим? (Трицифрове.) Назвіть чотирицифрові числа. Яке з них найбільше? Назвіть п'ятицифрове число. Які числа мають розряд сотень тисяч? Яке з них найбільше?

— Запишіть числа в порядку зростання.

999, 1000, 8000, 30 909, 120 001, 208 909, 990 679.

2) Виконання завдання 377.

— У які три групи можна об'єднати числа? (Шестицифрові числа, п'ятицифрові, трицифрові.) Порівняйте шестицифрові числа. (Більше число, у якому кількість одиниць у розряді сотень тисяч більша.) Порівняйте п'ятицифрові числа. (Більше число, у якому кількість одиниць у розряді десятків тисяч більша.)

— Запишіть числа в порядку спадання.

901 001, 560 330, 99 999, 87 099, 597, 100.

Фізкультхвилинка

На городі працювали,

Ріпу, моркву виривали.

І в садочку ми бували —

Груші, яблука збирали.

Гарний урожай зібрали,

Всі раділи — танцювали.

(Нахиляються, удають, що висмикують овочі.)

(Піднімають руки вгору, удають, що зривають фрукти.)

(Танцюють під музику.)

4. Закріплення вміння порівнювати багатоцифрові числа

1) Робота в парах. Виконання завдання 378 (с. 71).

— Доберіть числа замість зірочок так, щоб нерівності стали правильними. (Достатньо дібрати число, більше або менше кількості одиниць того розряду, що відповідає місцю зірочки в числі.)

$$3 * 76 > 3576$$

$$70 * 812 < 707 812$$

$$43 501 > 434 * 1$$

$$130 549 < 1305 * 0$$

$$3004 * 0 < 300 460$$

$$549 * 35 > 549 435$$

2) Усне виконання завдання 379.

— Порівняйте число і вираз. Прокоментуйте обчислення.

$$100 = 10 \cdot 10 \text{ (Оскільки } 10 \cdot 10 = 100.)$$

$$1000 < 10\ 000 \text{ (Число праворуч має більшу кількість цифр.)}$$

$$10\ 000 = 100 \cdot 100 \text{ (Оскільки } 100 \cdot 100 = 10\ 000.)$$

$$1000 > 100 + 100 \text{ (} 1000 > 200.)$$

$$10\ 000 > 1000 + 1000 \text{ (} 10\ 000 > 2000.)$$

$$100 + 100 + 100 < 1000 \text{ (} 300 < 1000.)$$

5. Дослідження

1) Усне виконання завдання 380 (с. 71).

— Прочитайте, яка чисельність населення в лівобережних районах Києва. У якому районі найбільше мешканців? (У Деснянському — 366 098.) Яким способом порівняння скористувалися? Які розряди порівнювали? Чому? (Розряд десятків тисяч, оскільки в розряді сотень тисяч однакова кількість одиниць.)

2) Виконання завдання 381 (с. 72).

— Дізнаємось, скільки осіб мешкає в нашому місті/селі/районі. (Підготовлені учні повідомляють числа. Виконують порівняння. Учні записують дані в зошит.)

6. Удосконалення вміння розв'язувати задачі за схемами (с. 72, № 382)

— Прочитайте задачу. Розгляньте схему задачі.

— Продовжте міркування: «Якщо вишень на 30 дерев більше, ніж груш, то груш...» (На 30 дерев менше, ніж вишень.) Як це зобразили на малюнку? (Відрізок, який позначає кількість груш, на 30 менший, ніж відрізок, який позначає кількість вишень.)

— Продовжте міркування: «Якщо вишень на 50 дерев менше, ніж яблунь, то яблунь...» (На 50 дерев більше, ніж груш.) Як це зобразили на малюнку? (Відрізок, який позначає кількість яблунь, на 50 більший, ніж відрізок, який позначає кількість вишень.)

— Чого більше росте в саду? (Яблунь.) На скільки більше яблунь, ніж груш, росте в саду? ($30 + 50 = 80$. На 80 яблунь більше, ніж груш.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 72, № 383, 384)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Розкажіть, як глибоко ви сьогодні спустилися в «нірку» крота.

Дізнався
Хочу потренуватися
Легко виконав(ла)
Можу пояснити

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 42. НУМЕРАЦІЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. МІЛЬЙОН. МІЛЬЯРД. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ПРИКЛАДІВ І ЗАДАЧ

Мета: актуалізувати та поглибити знання про нумерацію багатоцифрових чисел; ознайомити з класом мільйонів, одиницею четвертого класу мільярдів; закріпити вміння розв'язувати задачі; удосконалювати обчислювальні навички; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати дбайливе ставлення до природи (*птахи*).

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Стій, друже, зупинись,
Ти в класі не крутись,
Дзвоник кличе всіх за парти
Знання міцні здобувати!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 72, № 383, 384)

— Зачитайте нерівності завдання 383. Поясніть, яким способом виконали порівняння.

— За даними задачі 384 розкажіть, на яку висоту піднімаються лелека, журавель, орел. Хто з птахів злітає найвище? (*Журавель — 4000 м.*)

3. Усні обчислення

— Обчисліть вирази — та дізнаєтесь, яку відстань долають птахи під час перельоту у вирій.

Назва птаха	Вираз	Відстань, яку долають за переліт	Куди летять?
Альбатрос	$15\,800 + 200$	16 000 км	Навколо Південної півкулі
Стриж, ластівка	$14\,000 - 1000$	13 000 км	З Європи через Сахару в Центральну Африку
Лебідь-шипун	$500 \cdot 20$	10 000 км	З Європи до Південно-Східної Азії
Журавель	$27\,000 : 3$	9 000 км	З Європи до Південно-Східної Азії
Лелека	$4000 \cdot 3$	12 000 км	З Європи через Сахару в Південну Африку
Крячок полярний	$21\,200 - 200$	21 000 км	Від Північного до Південного полюса (оминаючи континенти)
Кулик	$14\,400 + 600$	15 000 км	З півночі Канади до Мексики
Буревісник	$50\,000 : 2$	25 000 км	Від берегів Австралії до Північної Америки і через Тихий океан повертаються до Австралії

— Розташуйте птахів за відстанню, яку вони долають, від найменшої до найбільшої. Хто пролітає більшу відстань?

— Чому птахи відлітають так далеко від рідної землі? Чому повертаються?

4. Хвилинка-цікавинка

— Птахи можуть не тільки пролітати значні відстані, але й летіти тривалий час без відпочинку.

- Один з видів сивок пролітає над морем 3 тисячі кілометрів. І вони пролітають без зупинки, витрачаючи на переліт 22 години.
- Кропив'янка, яка гніздиться на Алясці, а зимує в Південній Америці, під час свого шляху сідає на землю лише один раз. Решту часу вона перебуває в дорозі. 100 годин безперервного польоту!
- Бекас, який гніздиться в Японії, без відпочинку пролітає 5 тисяч кілометрів.
- Рекордсменами за висотою польоту є сірі гуси, які перелітають через Гімалаї на висоті понад 8850 м.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про нумерацію багатоцифрових чисел

1) Самостійне виконання завдання 385 (с. 72).

- Зачитайте, які числа записали. (25 800, 73 012, 99 009, 3003.)
- Одинці яких розрядів відсутні в цих числах?
- Назвіть числа в порядку зменшення.
- Назвіть попереднє та наступне число до кожного з даних чисел.

2) Робота в парах (№ 386, 387 підручника).

Перевірка

	Найбільше	Найменше
Чотирицифрове	9999	1000
П'ятицифрове	99 999	10 000
Шестицифрове	999 999	100 000

- Яке число утвориться, якщо записати тричі поспіль число 25? (252 525.)

2. Ознайомлення з класом мільйонів, одиницею четвертого класу мільярдів

1) Постановка проблемної ситуації (с. 72, № 388–1).

- Виконайте завдання 388 на с. 72 самостійно.
- Які числа-сусіди записали до кожного числа? Як прочитати останнє записане число?

2) Колективне виконання завдання 388–2 (с. 73).

- Прочитайте, як утворилися числа мільйон один, мільйон два, мільйон три.
- Які класи натуральних чисел ми вже вивчили? (Клас одиниць, клас тисяч.) До якого класу належать числа 1 000 001, 1 000 002, 1 000 003? (До класу мільйонів.)
- Назвіть розряди класу мільйонів.
- Як називається одиниця четвертого класу? (Мільярд.) Скільки нулів при записі 1 мільярда використовують? (9 нулів.)
- Зачитайте назви наступних за мільярдами класів. Чи часто ми користуємося такими числами? Де їх використовують?
- Розгляньте таблицю класів і розрядів натуральних чисел. Зачитайте число, яке записано в таблиці.
- Чи є в натуральному ряді перше число? А останнє? (Натуральний ряд чисел нескінченний.)

Класи і розряди натуральних чисел											
клас мільярдів			клас мільйонів			клас тисяч			клас одиниць		
Сотні	Десятки	Одиниці	Сотні	Десятки	Одиниці	Сотні	Десятки	Одиниці	Сотні	Десятки	Одиниці
		1	9	3	5	8	4	1	7	0	2

3. Закріплення знань про нумерацію чисел та порівняння багатоцифрових чисел

1) Вправа «Мікрофон» (с. 73, № 389, 390).

- Скільки чисел міститься в натуральному ряді між зазначеними числами? Між 1 і 21? (19 чисел.) Між 20 і 30? (9.) Між 100 і 125 (24.) Між 900 і 1000? (99.)

2) Самостійне виконання завдань 391, 392 (с. 73).

- Запишіть будь-яке трицифрове та будь-яке п'ятицифрове число. Порівняйте їх.
- Зачитайте, які нерівності отримали. Який висновок можна зробити? (Будь-яке трицифрове число менше за п'ятицифрове.)
- Запишіть числа завдання 392 у порядку зростання.
10 010, 20 000, 39 000, 18 945, 99 099, 178 000.

Фізкультхвилинка

- Лапка, раз! (Роблять крок уперед однією ногою.)
- Лапка, два! (Роблять крок уперед другою ногою.)

Скок-скок-скок! (Стрибають на обох ногах.)
 Крильце, раз! (Одну руку в сторону.)
 Крильце, два! (Другу руку в сторону.)
 Хлоп, хлоп, хлоп! (Плескають у долоні.)
 Очко, раз! (Заплющують одне око.)
 Очко, два! (Заплющують друге око. Розплющують очі.)
 Прилітали птички, (Махають руками.)
 Птички-невелички.
 Весело стрибали, (Стрибають.)
 Зернятка клювали (Стукають по підлозі.)
 І швидко літали. (Махають руками.)

4. Удосконалення обчислювальних навичок. Виконання завдання 393 (с. 73) з коментуванням

$$567 + 15 \cdot 8 = 567 + 120 = 687 \quad 120 : 8 : 3 = 5$$

$$893 - 44 \cdot 9 = 893 - 396 = 497 \quad 147 + 420 : 7 = 147 + 60 = 207$$

$$67 \cdot 7 - 395 = 469 - 395 = 74 \quad (147 + 420) : 7 = 567 : 7 = 81$$

5. Закріплення вміння розв'язувати задачі

1) Колективне розв'язування задачі 394 (с. 74).

— Чим годували птахів у зоопарку? Скільки зерна привезли? Як витрачали зерно? Скільки кілограмів зерна залишилося? Що є шуканим задачі? Які опорні слова використаємо в короткому записі задачі? Впишіть числові дані.

Привезли — 3 в. по 11 кг

Витратили — по ? кг 4 дні

Залишилося — 5 кг

— Що дізнаємося першою дією? (Скільки кілограмів зерна привезли?) Як дізнатися, скільки всього витратили зерна? (Від маси зерна, що привезли, відняти масу зерна, що залишилося.) Якою дією знайдемо, скільки кілограмів зерна витрачали щодня?

Розв'язання

1) $11 \cdot 3 = 33$ (кг) — привезли зерна для птахів;

2) $33 - 5 = 28$ (кг) — витратили зерна протягом чотирьох днів;

3) $28 : 4 = 7$ (кг) — витрачали щодня.

Відповідь: щодня витрачали 7 кг зерна.

2) Самостійне розв'язування геометричної задачі 395 (с. 74)

— Яка довжина відрізка AB ? (9 см.) Якою повинна бути довжина відрізка AC ? (5 см.)

— Виконайте креслення.

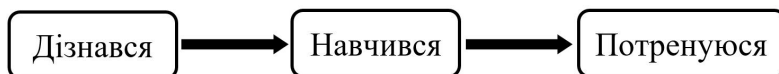
— Який ще відрізок утворився? Яка довжина відрізка CB ? (4 см.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 74, № 396, 397)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Проведи журавля зазначеним маршрутом. Розкажи про свою роботу на уроці.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 43. СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ ОДИНИЦЯМИ ДОВЖИНИ. ПЕРЕТВОРЕННЯ ОДИНИЦЬ ДОВЖИНИ. РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗІВ НА ДЕКІЛЬКА АРИФМЕТИЧНИХ ДІЙ

Мета: актуалізувати знання про одиниці вимірювання довжини та їх співвідношення; формувати вміння перетворювати більшу одиницю довжини в меншу і навпаки; удосконалювати вміння розв'язувати задачі; формувати вміння обчислювати значення виразів на декілька арифметичних дій; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Вас покликав на урок
Голосний наш дзвінок,

Ви зібралися тут дружно,
Почнемо урок свій мужньо.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 74, № 396, 397)

— Назвіть порядок дій та результати обчислень у виразах 396.

— Перекажіть умову задачі 397 за коротким записом. Що є шуканим задачі? (Скільки літрів соку спожили за 1 тиждень?)

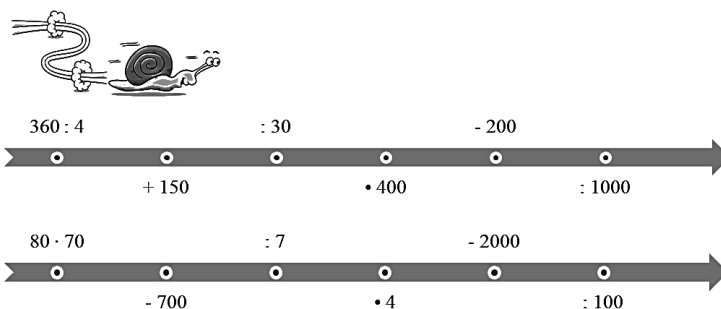
Приготувала — 10 б. по 3 л

Спожили — $\frac{1}{5}$ частину соку за 2 тиж.

— Прокоментуйте розв'язання задачі.

3. Усні обчислення. Вправа «Турбо Равлик»

— Обчисліть ланцюжки прикладів і назвіть числа, які побачить равлик на фініші. (Це числа 3 і 8.)

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть число 38 один раз/двічі/тричі/чотири рази. Прочитайте, які числа утворилися.
38 3838 383 838 38 383 838

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про одиниці вимірювання довжини

Вправа «Мікрофон» (с. 74, № 398, 399)

— Назвіть відомі вам одиниці вимірювання довжини.

— Назвіть одиниці довжини, якими користувалися для вимірювання мурахи, кросівок, ялини, дистанції.

— Наведіть власні приклади. Які об'єкти доцільно вимірювати в міліметрах / сантиметрах / метрах / кілометрах?

2. Поглиблення знань про одиниці довжини

1) Колективне усне виконання завдання 400 (с. 74).

— Зверніть увагу на написання слів «міліметр», «сантиметр», «дециметр». Що спільного? відмінного? Щоб дізнатися, чому саме так утворилися назви одиниці вимірювання довжини, прочитаймо інформацію на с. 141.

— Яка одиниця довжини є основною в Міжнародній системі одиниць? (*Метр.*)

— Які одиниці довжини є частинними від метра?

— Які префікси використовують для утворення їхніх назв?

— Що означає префікс *мілі*? *санти*? *деци*?

— Яка є закономірність для одиниць довжини, менших від метра? (*Кожні 10 одиниць меншої мірки утворюють 1 одиницю більшої мірки.*)

— Що означає префікс *кіло*?

2) Усне виконання завдання 400 (с. 75).

— Скільки міліметрів в 1 см? Скільки міліметрів в 1 дм? Скільки дециметрів в 1 м? Скільки сантиметрів в 1 м? А міліметрів?

— Скільки в 1 км метрів/дм/см/мм?

3) Хвилинка-цікавинка.

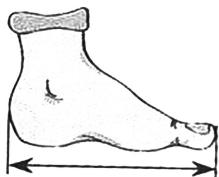
— Яким інструментом користуємося для вимірювання довжини? У давні часи мірою довжини була людина (частини її тіла).

• П'ядь — міра довжини, рівна відстані між великим і вказівним пальцями (мала п'ядь) або між великим пальцем і мізинцем (велика п'ядь). 1 п'ядь = 17,78 см.

• Лікоть — міра довжини, яка дорівнювала довжині руки від пальців до ліктя від 38 до 47 см. Міра відома ще з XI століття на Русі. Лікоть широко застосовували в торгівлі тканинами, полотном, сукном.

— Поміряйте за допомогою лінійки, яка відстань між великим і вказівним пальцями вашої долоні. (Довжину руки від пальців до ліктя вимірює вчитель у двох учнів.) Чи однакова довжина? Який висновок можемо зробити? Чи досконалі були такі мірки довжини?

— Розгляньте малюнки-підказки та згадайтеся, які ще міри довжини існують.

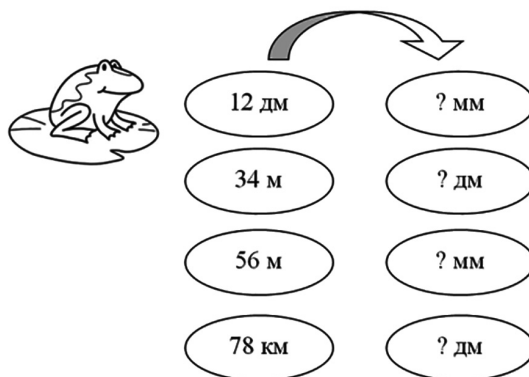
FOOT

— Foot — ступня в перекладі з англійської мови. Фут — британська міра довжини, що дорівнює довжині ступні дорослої людини, приблизно 30 см.

— Дюймовочка отримала ім'я через свій зріст, що дорівнював 1 дюйму. Дюйм дорівнює довжині 3 сухих зерен ячменю або ширині великого пальця — 2 см 5 мм.

3. Формування вміння перетворювати одиниці довжини

1) **Вправа «Жабка стрибає».**

— Пострибай разом із жабкою, перетвори одиниці довжини з більшої мірки в меншу.

2) **Вправа «Кроки».**

— Розглянь малюнок. Яка довжина кроку Котигорошка, Велетня і Гнома? Скільки кроків гномика вміщується в одному кроці Котигорошка? Велетня? Скільки кроків треба зробити гномику, щоб подолати відстань, що дорівнює 5 крокам Котигорошка / 8 крокам Велетня?

— Гномик зробив 50 кроків, щоб пройти від дуба до берега річки. Скільки кроків потрібно Котигорошку, щоб подолати цю відстань? (5 кроків.) Котигорошко зробив 3 000 кроків. Скільки кроків зробить Велетень, щоб подолати таку відстань? (3 кроки.) А Гномик? (30 000 кроків.)

1 м

1 км

1 дм

Фізкультхвилинка

Зранку гноми в ліс пішли.
По дорозі гриб знайшли.
А за ним — раз-два-три!
Показалися ще три!
І поки гриби збирали,
Гноми в школу не попали.
Побігли, поспішили.
І гриби всі погубили.

(Ходьба на місці.)
(Нахиляються вперед, потім випростовуються, руки на талії.)
(Нахиляються праворуч — ліворуч.)
(Руки вперед і розводять у сторони.)
(Нахиляються, руками намагаються дістати пальців ніг.)
(Руки до щік і хитають головою праворуч — ліворуч.)
(Біг на місці або по колу.)
(Присідають.)

3) **Виконання завдань підручника (с. 75, № 401–405).**

- Колективне виконання завдання 401 з коментуванням.
45 км 128 м — ? м
45 км – 45 000 метрів і 128 метрів – 45 тисяч 128 метрів
10 км 50 м — ? м
10 км – 10 000 м і 50 м – 10 050 м
100 км 100 м — ? м
100 км – 100 000 м і 100 м – 100 100 м
207 км 300 м — ? м
207 км – 207 000 м і 300 м – 207 300 м
- Виконання завдань 402, 403.
— Зачитайте умови задач. Що в них спільного? (Більшу одиницю вимірювання довжини треба перевести в меншу: кілометри — у метри.)
— Запишіть ці відстані в метрах. Прочитайте.
(3 тисячі 400 метрів; 42 тисячі 195 метрів.)
- Робота в парах (с. 75, № 404).
— Запишіть у міліметрах кожну довжину. Користуйтеся підказкою.
 a см \longrightarrow $a \cdot 10$ мм
 a дм \longrightarrow $a \cdot 100$ мм
Перевірка: 57 мм, 207 мм, 3006 мм, 605 мм, 1403 мм.
- Колективне виконання завдання 405 (с. 75).
— Запишіть у кілометрах і метрах кожну довжину. Прочитайте міркування. Прокоментуйте кожен запис за зразком.
Довжина 5800 м містить стільки кілометрів, скільки тисяч є в числі 5800, тобто 5.
 5800 м = 5 км 800 м
Довжина 40 040 м містить стільки кілометрів, скільки тисяч є в числі 40 040, тобто 40.
 $40\ 040$ м = 40 км 40 м

4. Удосконалення вміння розв'язувати задачі

1) Колективне виконання завдання 406 (с. 75).

— Яка була ціна блендера до акції? (800 грн) На скільки знизили ціни на техніку? (На $\frac{1}{4}$ її початкової ціни.) Обчисліть, на скільки гривень знизили ціну блендера. ($800 : 4 = 200$ грн.)

Якою стала ціна блендера під час акції? (800 грн $- 200$ грн $= 600$ грн.)

Як зміниться розв'язання задачі, якщо число 800 виразити змінною b ?

$b : 4$ — дізналися, на скільки гривень знизили ціну на техніку;

$b - b : 4$ — дізналися акційну ціну блендера.

2) Усне виконання завдання 407 (с. 76).

— Скільки коштували кеди влітку? Як знизилася ціна восени? Що означає кожен з виразів:

$k : 5$ — дізналися, на скільки гривень знизили ціну на літнє взуття;

$k - k : 5$ — дізналися, скільки коштують кеди під час акції.

5. Формування вміння обчислювати значення виразів на декілька арифметичних дій (с. 76, № 408)

— Назвіть порядок виконання дій у виразах. Прокоментуйте розв'язання кожної дії.

$$4 \cdot (713 - 688) : 100 = 4 \cdot 25 : 100 = 0$$

$$(489 - 384) : (972 - 967) = 105 : 5 = 21$$

6. Закріплення вивченого. Робота в парах (с. 76, № 409)

Перевірка

Рекорд зі стрибків у висоту	Метри	Міліметри
Чоловіки — 245 см	2 м 45 см	2450 мм
Жінки — 209 см	2 м 9 см	2090 мм

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 76, № 410, 411)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- На уроці я дізнався(лася)...
- Я легко виконав(ла)...
- Треба було подумати, коли...
- На уроці мене зацікавило...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 44. СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ ОДИНИЦЯМИ МАСИ. ПЕРЕТВОРЕННЯ ОДИНИЦЬ МАСИ. РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗІВ ЗІ ЗМІННОЮ

Мета: актуалізувати знання про одиниці вимірювання маси та їх співвідношення; формувати вміння перетворювати одиниці маси; удосконалювати вміння розв'язувати задачі; закріпити знання про одиниці вимірювання довжини і маси; удосконалювати вміння обчислювати значення виразів зі змінною; виконати практичну роботу на визначення кількості овочів в 1 кілограмі; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація, терези, овочі по 1 кг (цибуля, морква, буряк), гиря вагою 1 кг.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Поспішіть місця зайняти,
Час урок розпочинати.
Нумо, діти, підведіться!
Всі приємно усміхніться.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 76, № 410, 411)

- Зачитайте результати обчислень у завданні 410.
- Який результат у стрибках у висоту показала українська легкоатлетка Юлія Левченко 2019 року? (2 м 2 см.) Як виразили цю довжину в сантиметрах? (202 см.) А в міліметрах? (2020 мм.)

3. Математичний диктант

- Збільште 15 в 3 рази.
- У скільки разів треба збільшити 24, щоб отримати 72?
- Від якого числа треба відняти 600, щоб отримати 900?
- У скільки разів 4 сотні більше ніж число 5?
- На яке число треба поділити 360, щоб отримати 4?
- Запишіть число, наступне за числом 99 999.
- 90 аркушів становить $\frac{1}{3}$ книги. Скільки аркушів у книзі?
- З однієї грядки зібрали a моркви, а з іншої — b моркви. Всю морку розклали у d ящиків.
- Скільки моркви в одному ящику? Запишіть вираз.
- Яку частину сантиметра становить 2 мм?
- Яку частину дециметра становить 5 см?
- Скільки метрів уміщується в 40 км? Скільки дециметрів уміщується в 400 м?

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть число 52 один раз/двічі/тричі/чотири рази. Прочитайте, які числа утворилися.
52, 5 252, 525 252, 52 525 252.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про одиниці вимірювання маси та їх співвідношення

1) Вправа «Мікрофон» (с. 76, № 412, 413).

- Назвіть відомі вам одиниці вимірювання маси.
- Назвіть одиниці, якими користувалися для визначення маси горобця, собаки, коня, кита.
- Наведіть свої приклади. Які об'єкти доцільно вимірювати в грамах/ кілограмах/ центнерах/ тоннах?

2) *Усне виконання завдання 414 підручника (с. 76).*

— Зачитайте співвідношення одиниць маси.

— Скільки грамів міститься в 3 кг? Скільки кілограмів містить 4000 грамів? Скільки кілограмів у 4 центнерах? Скільки центнерів містить 500 кг? Що більше: 20 центнерів або 200 кг? Скільки кілограмів у 6 тоннах? Скільки тонн містить 7000 кг? Скільки центнерів у 8 т/80 т? Скільки тонн містить 90 ц?

2. **Формування вміння перетворювати одиниці маси**

1) *Робота в парах (с. 76–77, № 415).*

Перевірка

Тонни, центнери →	Кілограми	Кілограми →	Тонни	Кілограми →	Грами
8 т	8000 кг	6000 кг	6 т	5 кг	5000 г
6 ц	600 кг	30 000 кг	30 т	20 кг	20 000 г
8 ц 5 кг	805 кг	40 000 кг	40 т	14 кг	14 000 г
5 т 5 ц	5500 кг			6 кг 005 г	6005 г

2) *Усне виконання завдань 416, 417 (с. 77).*

— Прочитайте умову завдання 416. Продовжте міркування за схемою. Дайте відповіді на питання.

1 л — 1 кг → 2 л — 2 кг → 10 л — ? кг → 100 л — ? кг → 1000 л — ? кг

— Прочитайте умову завдання 417. Продовжте міркування за схемою.

2 ц — 50 кг → 2 ц — 50 кг → 10 ц — ? кг → 1 т — ? кг

Фізкультхвилинка

«Пісня про зарядку» (<https://youtu.be/BV9Y2UU7Q40>)

Розбудило сонечко нас з тобою.
Повело нас сонечко за собою.
Хлопчики дівчатка, я і ти,
Робимо зарядку. Раз, два, три!
Ручками до сонечка потягнулись.
Весело всі сонечку усміхнулись.
Плещемо в долоні я і ти.
Прокидайтесь, соні! Раз, два, три.

3. **Удосконалення вміння розв'язувати задачі**

Коллективне усне обговорення задачі 418 (с. 77) із самостійним записом її розв'язання

— Перекажіть умову задачі за коротким записом:

Зміни	I	II	III	За три зміни	За 10 діб
Пшеничний хліб	5 т	5 т	5 т	?	?
Житній хліб	?, у 2 рази більше				

— Скільки тонн пшеничного хліба випікають за добу? (15 т.) Якою дією дізналися? Скільки тонн житнього хліба випікають за добу? (30 т.) Якою дією дізналися? Скільки всього тонн хліба випікають за добу? (45 т.) За 10 діб? (450 т.)

— Запишіть розв'язання задачі самостійно.

4. **Закріплення знань про одиниці вимірювання довжини і маси**

Робота в парах

1) *Виконання завдання 419 (с. 77).*

— Прочитайте дані в завданні 419 назви одиниць вимірювання. Попрацюйте в парах. Один учень записує назви одиниці довжини, а інший — маси. Зробіть взаємоперевірку.

2) Виконання завдання 420 (с. 77).

— Попрацюйте в парах. Запишіть пропущені назви одиниць вимірювання довжини або маси так, щоб рівності стали правильними.

Перевірка

1 т = 10 ц

1 ц = 100 кг

1 кг = 1000 г

5. Удосконалення вміння обчислювати значення виразів зі змінною

Самостійне виконання завдання 421

— Прочитайте вираз із завдання 421. Як називають такі вирази? Яке значення має змінна *c*? Обчисліть значення виразу при кожному значенні змінної.

$c : 8 + c$, якщо $c = 96$; $c = 240$; $c = 800$

$96 : 8 + 96 = 12 + 96 = 108$

$240 : 8 + 240 = 270$

$800 : 8 + 800 = 900$

6. Дослідження

1) Актуалізація знань про вимірювання маси предметів методом зважування.

Учитель демонструє терези. Запитує в дітей про їх призначення, принцип дії.

— На що вказує положення, коли чаші терезів урівноважені? (Маси предметів однакові.) Якщо на одній чаші терезів є гиря масою 1 кг, якою повинна бути маса предмета на другій чаші, щоб терези були врівноважені? (Також 1 кілограм.)

2) Практична робота (с. 77, № 422).

— Змодельюємо ситуацію «Продавець — покупець». Один з учнів буде продавцем і зважить мені 1 кг цибулі. (Після зважування підраховуємо кількість цибулин масою 1 кг.)

— Запишіть дані в таблицю.

Аналогічно зважуємо моркву та буряк. Рахуємо кількість морквин/ буряків в 1 кг. Записуємо в таблицю. Порівнюємо.

	Цибулин	Морквин	Буряків
В 1 кг овочів			

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 78, № 423, 424)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Терези»

— Що повторили на уроці? Чого навчилися? Що хочете ще закріпити?

— Розкажіть, на якій чаші терезів ви зараз «знаходитеся». Доповніть речення.

Було легко виконати...
Вдалося...

Було важко виконати...
Треба потренуватися...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 45. ЗАПИС ТА ПЕРЕТВОРЕННЯ ІМЕНОВАНИХ ЧИСЕЛ (одиниці довжини і маси). РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

Мета: актуалізувати вміння читати та записувати багатоцифрові числа; формувати вміння порівнювати одиниці довжини і маси; формувати вміння записувати іменовані числа; закріплювати вміння перетворювати одиниці маси; удосконалювати вміння розв'язувати задачі, обчислювальні навички; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Учитель посміхається,
Урок наш починається.
Голівки всі схиляються.
Школярйки стараються.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 78, № 423, 424)

— Скільки кілограмів овочів і фруктів з'їдає бегемот за день? (25 кг.) Два бегемоти? (50 кг.)

— Скільки кілограмів овочів і фруктів з'їдає слон за день? Якою дією дізналися? ($25 \cdot 3 = 75$.)

— Скільки кілограмів овочів і фруктів потрібно слонові та двом бегемотам на тиждень?

$$(50 + 75) \cdot 7 = 875$$

— Яке значення має вираз $b - b : 9$ при $b = 99$? ($99 - 99 : 9 = 88$)

При $b = 450$? ($450 - 450 : 9 = 400$)

При $b = 900$ ($900 - 900 : 9 = 800$)

3. Математичний ланцюжок

— Обчисліть добуток чисел 200 і 7 (1400); різницю цього добутку і числа 500 (900); знайдіть суму цієї різниці та числа 700 (1600); зменште в 2 рази (800); збільште в 3 рази (2400); збільште на 1200 (3600); знайдіть частку цього числа і числа 4 (900); зменште на 40 (860); зменште в 10 разів.

— Яке число отримали? (86.)

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть число 86 один раз/двічі/тричі/чотири рази. Прочитайте, які числа утворилися.
86, 8686, 868 686, 86 868 686.

5. Усна лічба

— Назвіть одиниці, якими б користувалися під час вимірювання:

- відстані між містами,
- висоти будинка,
- висоти польоту літака,
- маси хом'ячка,
- ширини стола,
- довжини кімнати,
- маси пиріжка,
- зросту людини.

— Що більше: 15 мм чи 5 см? 5 см чи 50 мм? 5 дм чи 45 см? 9 м чи 100 дм?

— Чи можна під час порівняння іменованих чисел порівнювати тільки числа? Які знання допоможуть виконати порівняння? (Знання співвідношень одиниць довжини.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вміння порівнювати та записувати одиниці довжини

1) **Коллективне виконання завдання 425 (с. 78).**

— Заповніть таблицю. Перетворіть одиниці довжини в сантиметри.

Подані довжини	5 см	55 мм	2 дм	27 см	100 м	2 км
Довжини в сантиметрах	5 см	5 см 5 мм	20 см	27 см	1 000 см	200 000 см

— Запишіть подані довжини від найменшої до найбільшої.

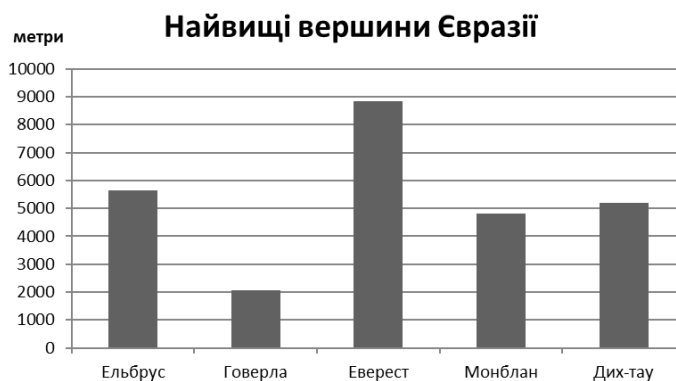
2) **Самостійне виконання завдання 426 (с. 78).**

Перевірка

№ з/п	Географічна величина	Значення
1	Довжина екватора земної кулі	40 075 км
2	Довжина річки Ніл	6690 км
3	Висота гори Кіліманджаро	5895 м
4	Висота гори Говерла	3601 м

3) **Робота з діаграмою.**

— Проаналізуйте діаграму. Чи згодні ви з думкою дітей?

- Оксанка на уроці сказала, що другою вершиною за висотою на материк Євразія є гора Ельбрус. Так Ні
- Петрусь стверджує, що на канікулах він разом з батьками піднімався на найвищу вершину материка Євразія — Говерлу. Так Ні
- Сергійко за діаграмою визначив, що вершина Монблан є вищою за Говерлу, але нижчою за Дих-тау. Так Ні
- За даними діаграми Ольга доводить, що на діаграмі показано більше трьох вершин, які мають висоту більше 5 км. Так Ні

2. Формування вміння порівнювати та записувати одиниці маси

1) **Усне виконання завдання 427 (с. 78).**

— Назвіть подані довжини від найбільшої до найменшої. (2 г, 2 ц, 2 кг, 2 т) Чи потрібно було перетворювати одиниці маси для порівняння? (Ні, оскільки числове значення незмінне.)

— Порівняйте такі одиниці маси: 500 кг та 5 ц 3 кг, 20 ц та 2 т. Які знання допомогли виконати порівняння? (Знання співвідношень одиниць маси.)

2) **Самостійне виконання завдання 428 (с. 78–79).**

Перевірка

№ з/п	Назва тварини	Значення
1	Синій кит	150 т
2	Білий носоріг	5000 кг
3	Чорний носоріг	1400 кг
4	Африканський слон	7500 кг

— Розташуйте тварин за їхньою масою від найлегшої до найважчої.

Фізкультхвилинка

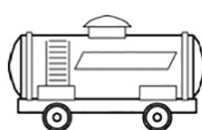
Слон слоняток на полянку
На зарядку вивів зранку.
Всім сказав:
— Шикуйтеся, струнко!
Сам присів й піднявся хутко!
Слоненята повторили:
Встали — сіли, встали — сіли.
Слоненята роблять вправи:
Ногу вліво, ногу вправо!
Нахилились, піднялись,
Потім добре потяглись.
Слоненятка відпочили
На місця всі дружно сіли!

3. Закріплення вміння перетворювати одиниці маси (с. 79, № 429)

Робота в парах

— Назвіть за малюнками, які об'єкти можуть мати подану масу. (Цистерна, мішок зерна, причіп вантажівки, контейнер, ящик.)

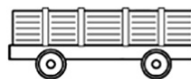
— Запишіть кожну масу в менших одиницях вимірювання.

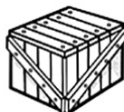
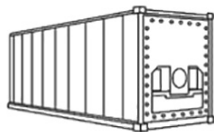
$$7 \text{ т} = \square \text{ ц}$$
$$10 \text{ т} = \square \text{ кг}$$

$$8 \text{ ц} = \square \text{ кг}$$
$$4 \text{ кг} = \square \text{ г}$$

$$2 \text{ т } 3 \text{ ц} = \square \text{ кг}$$
$$3 \text{ т } 9 \text{ ц} = \square \text{ кг}$$

4. Удосконалення вміння розв'язувати задачі

1) Колективне розв'язування задачі 430 (с. 79).

— Прочитайте задачу. Який вид цієї задачі? (Задача з непрямою залежністю.)

— Як знайти відстань між містами? (До відстані, яку проїхав перший автомобіль до зустрічі, додати відстань, яку проїхав до зустрічі другий автомобіль.) Що відомо? (Відстань, яку проїхав перший автомобіль — 340 км.) Що ще відомо про шлях, який подолав перший автомобіль? (Проїхав на 65 км більше, ніж другий.) Якщо перший автомобіль проїхав більше, то другий... (менше). На скільки? (На 65 км.)

— Зверніть увагу на короткий запис задачі:

I авт. — 340 км, що на 65 км більше
II авт. — ? км

— Запишемо розв'язання. Якою буде перша дія? ($340 - 65 = 275$.)

— Що знайдемо в другій дії? (Відстань між містами: $340 + 275 = 615$.)

2) Обговорення задачі 431 з подальшим самостійним її розв'язуванням.

— Прочитайте задачу 431 на с. 79. Чим ця задача схожа на задачу 430? Доповніть короткий запис числовими даними. Що знайдемо в першій дії? Якою арифметичною дією? ($525 - 78 = 447$.) Що знайдемо в другій дії? Якою арифметичною дією? ($447 + 525 = 972$.)

I день — ? ц
II день — 525 ц, що на 78 більше

3) Усне розв'язування задачі 432.

— Доповніть короткий запис числовими даними. У яку одиницю маси треба перевести 1 тону? Розв'яжіть задачу усно.

УРОК 46. СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ ОДИНИЦЯМИ ЧАСУ. ПЕРЕТВОРЕННЯ ОДИНИЦЬ ЧАСУ. ВИЗНАЧЕННЯ СТОЛІТТЯ, У ЯКОМУ ВІДБУЛАСЯ ПЕВНА ПОДІЯ. СТРІЧКА ЧАСУ. ДІЇ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ (одиниці часу). РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ

Мета: актуалізувати знання про одиниці вимірювання часу, прилади, якими вимірюють час, співвідношення між одиницями часу; формувати вміння визначати століття, у якому відбулася подія; ознайомити з поняттям «стрічка часу»; формувати вміння перетворювати одиниці часу, виконувати дії з іменованими числами; удосконалювати вміння розв'язувати рівняння; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність, пунктуальність, інтерес до історичних подій.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Не просто слухати, а чути.
Не просто дивитись, а бачити.
Не просто відповідати, а міркувати,
Дружно й плідно працювати.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 79, № 434, с. 80, № 435)

— Зачитайте, як ви записали кожну довжину в менших одиницях вимірювання.

— У яку меншу одиницю вимірювання треба було перевести 2 центнера, щоб виконати першу дію задачі 435? (200 кг.) Що знайшли в першій дії? (Масу одного мішка картоплі. $200 : 5 = 40$.) Якою є маса семи таких мішків? (280 кг.)

3. Математичний диктант

- 1000 зменште в 5 разів (200).
- 1000 зменште на 5 (995).
- 700 збільште в 6 разів (4200).
- У скільки разів 50 000 більше 10? (5000.)
- Ділене 99, дільник 9. Обчисліть частку. (11.)
- Обчисліть добуток чисел 60 і 80. (4800.)
- Запишіть число, у якому 42 десятки тисяч. (42 000.)
- У пакеті 950 г рису. Скільки грамів рису не вистачає до 1 кг? (50 г.)
- Відрізали стрічку в 38 см. Скільки сантиметрів не вистачає до 5 дц? (12 см.)
- Скільки дециметрів у 9 м? (90 дм.)
- На скільки 320 кг більше 3 ц? (На 20 кг.)

4. Каліграфічна хвилинка

— Яке найбільше число в математичному диктанті? (42 000.) Якими цифрами його записали? (4, 2, 0.) Запишіть каліграфічно всі можливі варіанти чисел з такими цифрами. 420, 240, 402, 204.

5. Актуалізація знань про одиниці вимірювання часу, прилади, якими вимірюють час

1) Вправа «Мікрофон» (на основі завдань 436, 437 підручника, с. 80).

— Скільки часу триває урок математики? урок мистецтва?

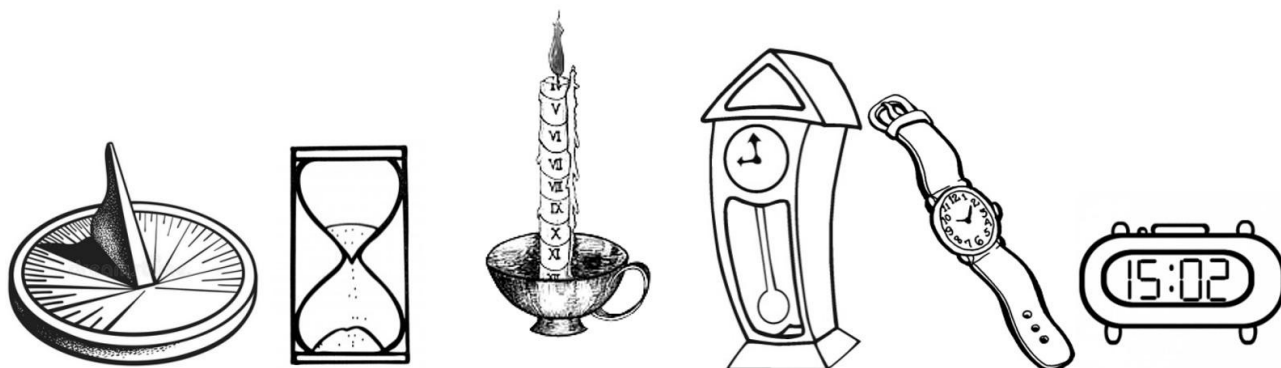
— Які одиниці вимірювання часу ви знаєте?

2) *Бесіда.*

— Поясніть, як ви розумієте прислів'я.

- Час за гроші не купиш.
- Згаяного часу і конем не здоженеш.

- Літній день — за зимовий тиждень.
 - На якому природному явищі засноване вимірювання часу? (*Обертання Землі навколо своєї осі.*)
 - Як, на вашу думку, орієнтувалися в часі первісні люди? (*Для первісних людей годинником було Сонце. З першими його променями починався ранок, з останніми — ніч. Так доба в свідомості людей поділилася на два періоди.*)
 - Яким був перший годинник? (*Сонячний, у якому плин часу вимірювали за довжиною і напрямком тіні.*)
 - Стародавні єгиптяни використовували прості сонячні годинники і ділили дні на менші частини. Уважають, що вже в 1500 н. е. вони розділили інтервал між сходом і заходом сонця на 12 частин.
 - Розкажіть за малюнками про те, як змінювалися годинники.

6. Хвилинка-цікавинка

- Напрямок руху годинникової стрілки було обрано саме таким, тому що саме зліва направо рухається тінь сонячного годинника.
- Пісок у пісковому годиннику в холодну погоду тече швидше, ніж у жарку. Чому?
- Однією з найбільш рідкісних у світі професій є майстер з обслуговування древніх годинників на вежі.
- Водяним приладом для вимірювання часу став морський хронометр, адже маятниковий годинник був непридатний для морського використання через рух корабля.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань співвідношення між одиницями часу

1) Усне колективне виконання завдання 438 (с. 80).

- Які одиниці часу вимірюють за допомогою годинника? (*Години, хвилини, секунди.*)
- Пригадайте співвідношення між цими одиницями часу.
- Які одиниці часу зазначені в календарі? (*Доба, тиждень, місяць, рік.*)
- Назвіть співвідношення між цими одиницями часу.
- Як визначають тривалість історичних подій? (*У роках, століттях, тисячоліттях.*) Чому до-ривнює 1 століття? 10 століть?

2) Вправа «Мікрофон» (с. 80, № 439, 440, 441).

- Скільки років живе дуб? Скільки це століть? (*4 століття.*)
- Який зараз рік? Скільки року минуло від початку нового літочислення?
- Коли заснували Київ? Скільки століть існує Київ? (*15 століть.*) Як визначили? (*Оскільки століття — це 1 сотня, то треба визначили кількість сотень у числі. У числі 1500 є 15 сотень.*)

2. Формування вміння визначати століття, у якому відбулася подія

1) Вправа «Машина часу».

- Крош хоче подорожувати в часі. На машині часу треба вибрати століття, а потім — рік, у який здійсниться подорож. Допоможіть Крошеві розібратися з римськими числами, які позначають століття. Прочитайте пояснення на с. 143 підручника.

— Попрацюйте в парах. Запишіть у таблицю відсутні числа.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I	II	III	IV		VI		VIII		X

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
XI		XIII	XIV	XV		XVII		XIX	

2) Виконання завдання 442 (с. 81).

— Крош хоче побачити будівництво собору Святої Софії в Києві. Якого року відбулася ця подія? (1037 року.) Прочитайте міркування на с. 81. Скільки сотень містить число 1037? (10 сотень.) Скільки повних сотень років минуло? До якого століття належать ще 37 років? (До одинадцятого століття.) Як це позначається римськими числами? (XI.) Запишемо так: 1037 р. — XI ст.

3) Колективне виконання завдання 443 (с. 81).

— Якого року відбулися зазначені події? Заповніть таблицю. Визначте століття, у якому відбулась подія.

Подія	Рік	Століття
Заснування Житомира	884	IX
Заснування міста Богуслав	1032	XI
Заснування Львівського університету	1661	XVII
Уперше запустили кінний трамвай у Києві	1891	XIX

— Запишіть за зразком: 884 р. — IX ст.

4) Вправа «Мікрофон» (с. 81, № 444)

— Який зараз рік? У якому столітті ми живемо? Якого року почалося наше століття?

5) Ознайомлення з поняттям «стрічка часу». Визначення століття за «стрічкою часу»

- Обговорення виконання завдання 445 (с. 81, 82).

— Розгляньте, як виглядає стрічка часу на с. 82. Якими роками позначено межі XVIII століття/ XIX століття/ XX століття?

— Якого року винайшли велосипед? (1816 р.) Поясніть нерівність: $1800 < 1816 > 1900$. (Визначаємо, у якому проміжку знаходиться число 1816 на стрічці часу.) Як це показано на стрічці часу? (Позначка 1.) Що означає позначка 2? (1863 рік.) Утворіть нерівність.

- Робота в парах.

— Попрацюйте в парах. Заповніть таблицю. Зробіть позначки на «стрічці часу».

Винахід	Рік	Нерівність	Століття
Автомобіль		$\dots < 1771 < \dots$	
Фотографія		$\dots < 1827 < \dots$	
Мобільний телефон		$\dots < 1973 < \dots$	
Вертоліт		$\dots < 1931 < \dots$	

1700
XVIII століття

1800
XIX століття

1900
XX століття

2000
XXI ст.

Фізкультхвилинка

б) Хвилинка-цікавинка.

- Світлу потрібен час, щоби дістатися наших очей, тому все, що ми бачимо, вже минуло. Наприклад, ми бачимо Сонце таким, яким воно було 8 хвилин тому. Саме стільки часу необхідно світлу, аби дістатися від Сонця до Землі.
- Коли динозаври населяли нашу планету (приблизно 230 мільйонів років тому), тривалість року становила 370 днів. Чому сьогодні рік скоротився до 365 днів? Обертання Землі постійно вповільнюється через гравітацію, що спричиняє Місяць.

3. Формування вміння перетворювати одиниці часу

Самостійне виконання завдання 446 (с. 82)

Підказка

Умова	Розв'язання	Відповідь
10 діб — ? год	$24 \text{ год} \cdot 10$	
2 доби 10 год — ? год	$(\dots \text{ год} \cdot 2) + \dots \text{ год}$	
5 тиж. — ? діб	$7 \text{ днів} \cdot 5$	
1 тиж. — ? діб	$7 \text{ днів} \cdot \dots$	
3 тижні — ? діб	$7 \text{ днів} \cdot \dots$	
48 год. — ? діб	$48 : 24$	
1 ст. — ? років		
5 ст. — ? років		
10 ст. — ? років		

4. Формування вміння виконувати дії з іменованими числами

1) *Колективне виконання завдання 447 (с. 82).*

— Виконайте дії з іменованими числами. Прокоментуйте, як зробили обчислення.

$$2 \text{ хв} : 4 = (60 \text{ с} \cdot 2) : 4 = 120 \text{ с} : 4 = 30 \text{ с}$$

$$3 \text{ доби} : 6 = (24 \text{ год} \cdot 3) : 6 = 72 \text{ год} : 6 = 12 \text{ год}$$

$$2 \text{ доби} : 3 = (24 \text{ год} \cdot 2) : 3 = 48 \text{ год} : 3 = 16 \text{ год}$$

$$5 \text{ хв} : 10 = (60 \text{ с} \cdot 5) : 10 = 300 \text{ с} : 10 = 30 \text{ с}$$

2) *Усне виконання завдання 448.*

— Прочитайте умову задачі. За який час спортсмен пробіг 800 м? (За 1 хв 54 с.) Яке питання задачі? Поясніть розв'язання. ($1 \text{ хв} = 60 \text{ с}$, $60 \text{ с} + 54 \text{ с} = 114 \text{ с}$.)

5. Удосконалення вміння розв'язувати рівняння (с. 82, № 449)

— Назвіть невідомі компоненти в кожному рівнянні. Якою арифметичною дією їх треба знайти?

Виконайте обчислення самостійно.

$$x - 324 = 675$$

$$a : 7 = 25$$

$$b \cdot 9 = 315$$

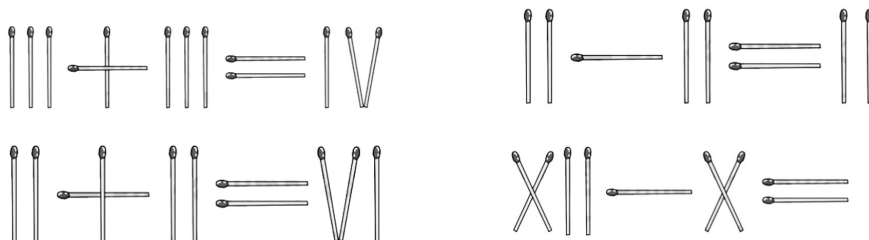
$$x = 999$$

$$a = 175$$

$$b = 35$$

6. Логічна вправа

— Переклади 1 сірник так, щоб вираз став істинним.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 82, № 450, 451)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Що повторили? Що нового дізналися?
- Які знання вам знадобилися на уроці?
- Які труднощі спіткали?
- Що вдалося найлегше?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 47. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПОНЯТТЯМ «ПЛОЩА». ВИЗНАЧЕННЯ ПЛОЩІ РІЗНОМАНІТНИХ ФІГУР. ПОВТОРЕННЯ ПРО ПЕРИМЕТР ФІГУР. СКЛАДАННЯ ТА ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ

Мета: ознайомити з поняттям «площа»; формувати вміння визначати площі різноманітних фігур; закріпити вміння обчислювати периметр різних фігур; формувати вміння складати та обчислювати значення виразів; удосконалювати вміння розв'язувати рівняння; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Нумо привітаємось,
Нумо усміхнемося,
Нумо в очі глянемо,
І нам тепліше стане.
Раз рука, два рука,
Раз плече, два плече.
Голова вліво, вправо подивились,
Усміхнулись, привітались.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 82, № 450, 451)

— Назвіть невідомі компоненти в кожному рівнянні завдання 450. Якою арифметичною дією їх знайшли? Назвіть корінь кожного рівняння. ($c = 333$, $y = 81$, $x = 403$)

— У якому столітті відбулись зазначені події?

Подія	Рік	Століття
Засновано місто Одеса	1794	XVIII
Написана опера «Запорожець за Дунаєм»	1862	XIX
Засновано місто Львів	1247	XIII
Проголошення незалежності України	1991	XX

3. Усні обчислення

— Подумайте, як побудовані вирази в стовпчику. Назвіть ці вирази. Обчисліть їхні значення.

$200 + 30 \cdot 4$	<i>Відповіді</i> $200 + 120 = 320$
$300 + 40 \cdot 5$	$300 + 200 = 500$
$\dots + ? \cdot 6$	$400 + 300 = 700$
$\dots + ? \cdot ?$	$500 + 420 = 920$
$\dots + ? \cdot ?$	$600 + 560 = 1160$
$700 + 80 \cdot 9$	$700 + 720 = 1420$

4. Математичний диктант

- Запишіть числа: 38 500, 308 050, 305.
- Зменште кожне з цих чисел на 50. (38 450, 308 000, 255.)
- Обчисли добуток чисел 15 і 40 і зменште його в 10 разів. (60.)
- Знайдіть частку чисел 903 і 3 та збільште її в 10 разів. (3010.)
- Задумали число. Його помножили на 6 і поділили на 4. Отримали 12. Яке число задумали? (8.)
- На скільки 20 хвилин менше 3 годин? ($180 \text{ хв} - 20 \text{ хв} = 160 \text{ хв}$.)
- Скільки годин міститься в 180 хвиликах? (3 год.)
- Минуло 70 годин. Скільки годин не вистачає до 3 діб? (2 год.)

5. Каліграфічна хвилинка

— Розшифруйте приклади з римськими числами. Обчисліть їх.

$$\text{XIV} - \text{VII} = ? \quad \text{XX} - \text{XI} = ? \quad \text{XV} - \text{XII} = ?$$

$$14 - 7 = 7 \quad 20 - 11 = 9 \quad 15 - 12 = 3$$

— Які числа отримали? Пропишіть каліграфічно трицифрові числа, які можна утворити з цифр 7, 9 і 3.

379, 397, 739, 793, 937, 973...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з поняттям «площа»

1) Усне колективне виконання завдання 452 (с. 83).

— Розгляньте малюнок. Які фігури зображені? Прочитайте міркування. Площа якої фігури більша? Чому? (Площа чотирикутника більша, оскільки шестикутник повністю умістився в чотирикутнику.)

— Прочитайте пояснення поняття «площа». Що визначає площа? (Величину розміру поверхні.)

2) Вправа «Мікрофон» (с. 83, № 453, с. 84, № 454).

— Розглянь малюнки та визнач, що більше: площа кленового листка чи березового? Площа екрана планшета чи телефона?

— Уявіть футбольне поле й волейбольний майданчик. Площа якої ділянки більша?

2. Формування вміння визначати площі різноманітних фігур

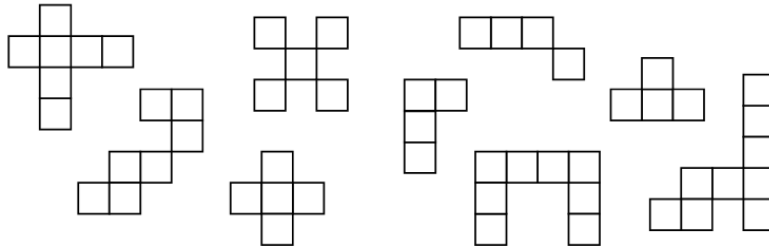
1) Усне колективне виконання завдання 455 (с. 84).

— Чи можемо визначити, який з прямокутників має більшу площу? (Ні.) Що треба зробити, щоб порівняти ці фігури? (Розбити кожен прямокутник на однакові квадрати.)

— Скільки квадратів помістилося в першому прямокутнику? (16.) А в другому? (15.) Який висновок можна зробити? (Перша фігура має більшу площу, адже в ній міститься більше квадратів.)

2) Робота в парах.

— Розфарбуйте однакові за площею фігури одним кольором.

3. Первинне закріплення

— Розгляньте малюнки на с. 84, завдання 456. Як можна визначити площу цих фігур? (За допомогою квадратів.) Скільки квадратів містить перша фігура? (9.) Друга фігура? (17.) Третя фігура? (10.) Яка фігура має більшу площу? (Друга.) Меншу площу? (Перша фігура.)

— Розгляньте малюнки на с. 85, завдання 457. Чи можна сказати, що ці фігури побудовані з менших однакових частин? Скільки квадратів містить кожна з частин першої фігури? (Три.) Скільки таких частин? (9.) Як зручно знайти кількість квадратів у першій фігурі? (Множенням: $3 \cdot 9 = 27$.)

— Скільки квадратів містить кожна з частин другої фігури? (4.) Скільки таких частин? (7.) Як зручно знайти кількість квадратів у другій фігурі? (Множенням: $4 \cdot 7 = 28$.)

— Який висновок можна зробити? (Площа другої фігури більша, оскільки в ній міститься більше квадратів.)

Фізкультхвилинка

Дітки час не марнували, (Притупування на місці, руки на поясі.)

Гарну вежу збудували. (Діти присідають, імітують ставлення фігури на фігуру.)

Знизу вежа широка, (Підводяться й розводять руки в сторони.)
 Зверху вежа висока. (Тягнуться руками вгору.)
 Заберемося на вежу, (Крок на місці, зображення підйому по сходах.)
 Щоб побачить все й простежить. (Повороти голови праворуч — ліворуч.)
 Вежа в нас висока, (Стають на носки, з'єднуючи над головою кисті рук.)
 Брама в ній широка! (Розводять руки в сторони.)

4. Закріплення вміння визначати периметр різних фігур (с. 84, № 458)

— Виміряйте довжину сторони шестикутника. (2 см.) Як раціонально обчислити периметр цієї фігури? (Множенням: $2 \text{ см} \cdot 6 = 12 \text{ см}$.)

— Виміряйте довжини сторін трикутника. (9 см, 4 см, 5 см.) Обчисліть периметр трикутника. ($9 \text{ см} + 4 \text{ см} + 5 \text{ см} = 18 \text{ см}$.)

— Периметр якої фігури обчислюємо за формулою $(a + b) \cdot 2$? (Прямокутника.)

— Накресліть прямокутник, довжина та ширина якого становить 10 см. Обчисліть його периметр.

5. Формування вміння складати та обчислювати значення виразів

Самостійне виконання завдання 459 (с. 84)

Перевірка

$$196 : 4 = 49$$

$$246 : 2 = 123$$

$$480 : 4 + 720 = 840$$

$$84 : (21 : 3) = 12$$

$$(800 - 540) \cdot 3 = 780$$

6. Удосконалення вміння розв'язувати рівняння (с. 84, № 460)

— Назвіть невідомі компоненти в кожному рівнянні завдання 460. Якою арифметичною дією їх треба знайти? Знайдіть корінь кожного рівняння самостійно.

Перевірка

$$c : 7 = 142$$

$$x \cdot 8 = 992$$

$$420 : a = 7$$

$$c = 994$$

$$x = 124$$

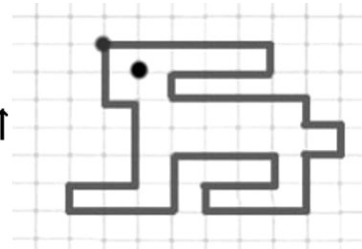
$$a = 60$$

7. Графічний диктант

— Виконайте графічний диктант за схемою. Скільки квадратів вмістилося у фігурі? (26.)

5→ 1↓ 3← 1↓ 4→ 1↓ 1→ 1↓ 1← 2↓ 3← 1↑

2→ 1↑ 3← 2↓ 3← 1↑ 2→ 3↑ 1← 2↑

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 84, № 461, с. 85, № 462)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- На уроці я дізнався(лася)...
- Я легко виконав(ла)...
- Треба було подумати, коли...
- На уроці мене зацікавило...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 48. ОДИНИЦІ ВИМІРЮВАННЯ ПЛОЩІ. КВАДРАТНИЙ САНТИМЕТР. ВИЗНАЧЕННЯ ПЛОЩІ ФІГУР ЗА КВАДРАТНИМИ САНТИМЕТРАМИ. РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ

Мета: ознайомити з одиницями вимірювання площі (квадратним сантиметром); формувати вміння вимірювати площу фігур за квадратним сантиметром; удосконалювати вміння розв'язувати задачі; закріплювати вміння обчислювати значення виразу зі змінною; розвивати логічне мислення; математичну мову; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

З добрим словом! Розпочато день.
Насамперед проженемо лінь.
На уроці не позіхати,
А працювати і рахувати.
Тут затії і задачі, ігри, жарти —
Все для вас!
Побажаю вам удачі —
За роботу, в добрий час!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 84, № 461, с. 85, № 462)

— Периметр яких фігур знаходили в завданні 461? (*Прямокутник, ромб, квадрат.*) Периметр яких фігур обчислили за формулою $a \cdot 4$? Назвіть периметр кожної фігури.

— Скільки квадратів міститься у фігурі $ABCD$? Як раціонально обчислити? (*Знайти, скільки квадратів міститься в стороні AB і в стороні BC . Помножити ці числа. $8 \cdot 8 = 64$.)*

3. Усні обчислення

— Заповніть таблицю. Результати обчислень подайте у вигляді добутку двох чисел.

Зменшуване	500	1000	436	200	?
Від'ємник	?	?	400	137	18
Різниця	470	960	?	?	38

Відповіді:

Зменшуване	500	1000	436	200	$8 \cdot 7$
Від'ємник	$5 \cdot 6$	$5 \cdot 8$	400	137	18
Різниця	470	960	$6 \cdot 6$	$7 \cdot 9$	38

4. Каліграфічна хвилинка

— Утворіть з цифри 2 числа: від двоцифрового до семицифрового. Пропишіть їх каліграфічно. Назвіть ці числа.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з одиницями вимірювання площі

Усне колективне виконання завдання 463 (с. 86)

— Які фігури зображені? Площа якої фігури більша? (*Прямокутника.*) На скільки більша?

— Як би ви визначили площу більших об'єктів? (*Парта, дошка, підлога в класі.*) Чи раціонально було б ділити великі фігури на маленькі квадрати?

— Прочитайте, які міри визначили для вимірювання площі? (Квадратний метр, квадратний дециметр, квадратний сантиметр, квадратний міліметр, квадратний кілометр.)

— Яка площа квадрата, зображеного на малюнку? (Квадратний сантиметр.) Яка ширина кожної сторони цього квадрата? (1 см.) Як коротко записати цю мірку? (1 см².)

— Накресліть у зошиті мірку квадратний сантиметр та підпишіть.

— Площу яких об'єктів доцільно вимірювати у квадратних сантиметрах? (Сторінка зошита, альбома, обкладинка підручника, книги.)

2. Формування вміння вимірювати площу фігур квадратним сантиметром

1) Усне виконання завдання 464 (с. 87).

— Скільки квадратних сантиметрів міститься в кожній фігурі?

(1 – 5 см², 2 – 5 см², 3 – 4 см², 4 – 5 см², 5 – 10 см²)

— Як раціонально обчислити площу фігури 5? (Множенням: 5 · 2.)

— Які фігури мають однакову площу? (1, 2, 4.)

— На скільки площа фігури 3 менша за площу фігури 5? (На 6 см².)

2) Самостійне виконання завдання 465 (с. 87).

1	1	1	1	1
см ²	см ²	см ²	см ²	см ²

— Розгляньте малюнок. Прямокутник поділили на квадратні сантиметри. Визначте ширину і довжину цієї фігури. (Довжина — 5 см, ширина 1 см.)

— Прочитайте умову завдання 465. Назвіть ширину та довжину прямокутника, який треба накреслити. (6 см і 1 см.) Виконайте креслення. Поділіть фігуру на квадратні сантиметри. Яка площа цього прямокутника? (6 см².)

3) Усне виконання завдання 466 (с. 87).

— Визначте площу кожної фігури. (Фігура 1 – 9 см², фігура 2 – 8 см².)

— На скільки сантиметрів площа першої фігури більша за площу другої? (На 1 см².)

Фізкультхвилинка

Зупинимо навчання час.
Фізкультпауза в нас.
Руки, наче крила в птаха,
Що летить й не знає страху.
Вгору-вниз їх підіймаю
І доверху підлітаю.
А тепер — метелик я,
Рух дає мені життя.
До плечей згорну я руки,
Колові зроблю я рухи.
А голівкою покрутим —
Небезпек не має бути.
Якщо ж поруч небезпека,—
Геть втікаємо далеко.

3. Удосконалення вміння розв'язувати задачі

1) Обговорення геометричної задачі 467 та самостійне її розв'язування.

— Що треба знати, щоб обчислити периметр прямокутника? (Ширину та довжину.) Що відомо в задачі? (Ширина 2 см.) Що ще відомо про ширину? (Ширина становить третину довжини прямокутника.) Зверніть увагу на короткий запис задачі:

Ширина — 2 см, що становить $\frac{1}{3}$
Довжина — ? ←
P — ?

— Якщо ширина — це третина довжини, то довжина — ціле. 2 см — це одна з трьох частин цілого. Як знайти довжину? (2 см · 3 = 6 см.)

УРОК 49. ПРАВИЛО ТА ФОРМУЛА ОБЧИСЛЕННЯ ПЛОЩІ ПРЯМОКУТНИКА. УТВОРЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ОДИНИЦЬ ПЛОЩІ (КВ. ДМ, КВ. М, КВ. ММ). ОБЧИСЛЕННЯ ПЛОЩІ ТА ПЕРИМЕТРА ПРЯМОКУТНИКА

Мета: ознайомити з правилом та формулою обчислення площі прямокутника, з утворенням та значенням одиниць площі; формувати вміння обчислювати площу прямокутника; порівняти способи обчислення площі та периметра прямокутника; удосконалювати вміння обчислювати значення виразу зі змінною; закріплювати вміння розв'язувати задачі, які містять буквенні дані; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність, цікавість до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Весела пісенька дзвіночка
Покликала нас на урок,
Я бачу ваші милі личка
І очі з безліччю думок.
Ми помандруємо в світ чудовий,
Що математикою звать.
Та лиш кмітливість і увагу
З собою взяти не забудь.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 88, № 470, 471)

— Який вираз склали, щоб дізнатися, скільки літрів води міститься в s пляшках? ($2 \cdot s$) Яке значення має вираз при $s = 8$? $s = 100$?

— Зачитайте значення виразів завдання 471.

3. Усні обчислення

— Подумайте, як побудовані вирази в стовпчику. Назвіть ці вирази. Обчисліть їхні значення.

900 – 12 : 3	<i>Відповіді</i> 900 – 4 = 896
800 – 15 : 3	800 – 5 = 795
... – ? : ?	700 – 6 = 694
... – ? : ?	600 – 7 = 593
... – ? : ?	500 – 8 = 492
400 – 27 : 3	400 – 9 = 391

4. Каліграфічна хвилинка

— Утворіть з цифри 5 числа: від двоцифрового до семицифрового. Назвіть ці числа.
5, 55, 555, 5 555, 55 555, 555 555, 5 555 555.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про знаходження площі фігур

Бесіда

- Що таке площа? Як обчислити площу фігури?
- Які міри існують для вимірювання площі?
- За допомогою якої міри ми навчилися знаходити площу фігур?

2. Ознайомлення з правилом та формулою обчислення площі прямокутника

Усне колективне виконання завдання 472 (с. 88)

— Прочитайте міркування на с. 88. Яка фігура зображена? (*Прямокутник ABCD.*) Яка довжина та ширина прямокутника? (*5 см і 4 см.*)

— Як поділили фігуру для обчислення площі? (На квадрати зі стороною 1 см.) Зі скількох рядів таких квадратів складається прямокутник? Скільки таких квадратів у кожному ряді? (Чотири ряди по п'ять квадратів у кожному.)

— Як раціонально обчислили, скільки всього квадратів у фігурі? (Множенням $5 \cdot 4$.) Отже, помножили довжину прямокутника на його ширину: $5 \text{ см} \cdot 4 \text{ см} = 20 \text{ см}^2$.

— Прочитайте правило на с. 89. Як обчислити площу прямокутника? (Треба його довжину помножити на ширину.)

— Яка формула для знаходження площі прямокутника існує? ($S = a \cdot b$.) Що означає S ? (Площа фігури.) Що означає a ? (Довжина прямокутника.) Що означає b ? (Ширина прямокутника.)

3. Ознайомлення з утворенням та значенням одиниць площі

Усне колективне виконання завдання 472 (с. 89)

— Прочитайте, як дістали одиницю площі квадратний сантиметр. (Довжину і ширину прямокутника вимірювали в сантиметрах.) Як дістали одиницю площі квадратний дециметр? (Довжину і ширину прямокутника вимірювали в дециметрах.) Що означає запис — дм^2 ? (Площа квадрата зі стороною 1 дм.)

— Як дістали одиницю площі квадратний метр? (Довжину і ширину прямокутника вимірювали в метрах.) Що означає запис — м^2 ? (Площа квадрата зі стороною 1 м.)

— Як дістали одиницю площі квадратний міліметр? (Довжину і ширину прямокутника вимірювали в міліметрах.) Що означає запис — мм^2 ? (Площа квадрата зі стороною 1 мм.)

— Розгляньте малюнок на с. 90. Яка площа найменшого квадрата? (1 мм^2 .) Найбільшого квадрата? (1 дм^2 .) Червоного квадрата? (1 см^2 .)

4. Формування вміння обчислювати площу прямокутника

1) Вправа «Мікрофон» (с. 90, № 473).

— Прочитайте, які площі мають зображені предмети. (990 см^2 , 12 дм^2 , 6 дм^2 .) У яких одиницях довжини вимірювали довжину та ширину кожного предмета?

2) Колективне виконання завдань 474, 475 (с. 90).

— Прочитайте умову задачі 474. Яка довжина екрана планшета? (25 см .) Ширина? (20 см .) Яка є форма екрана планшета? (Прямокутник.) Скористайтеся формулою площі прямокутника. Обчисліть площу екрана планшета. ($25 \text{ см} \cdot 20 \text{ см} = 500 \text{ см}^2$.)

— Прочитайте умову задачі 475. Яка довжина стільниці парти? (8 дм .) Ширина? (5 дм .) Яка є форма стільниці парти? (Прямокутник.) Скористайтеся формулою площі прямокутника. Обчисліть площу стільниці парти. ($8 \text{ дм} \cdot 5 \text{ дм} = 40 \text{ дм}^2$.)

Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас,
Два — присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору,
Два! — і вниз,
На сусіда не дивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

5. Порівняння способу обчислення площі та периметра прямокутника (с. 91, № 476)

— Виміряйте сторони прямокутника на с. 91. Запишіть формулу периметра прямокутника. Обчисліть периметр.

$$P = (9 + 3) \cdot 2 = 24 \text{ см}$$

— Запишіть формулу площі прямокутника. Обчисліть площу.

$$S = 9 \text{ см} \cdot 3 \text{ см} = 27 \text{ см}^2$$

УРОК 50. КВАДРАТНИЙ КІЛОМЕТР. ПРАВИЛО ТА ФОРМУЛА ОБЧИСЛЕННЯ ПЛОЩІ КВАДРАТА. ОБЧИСЛЕННЯ ПЛОЩІ ТА ПЕРИМЕТРА КВАДРАТА. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

Мета: ознайомити з одиницею площі — квадратний кілометр; актуалізувати вміння обчислювати площу прямокутника; ознайомити з формулою обчислення площі квадрата; формувати вміння обчислювати площу та периметр квадрата; удосконалювати вміння розв'язувати задачі; закріпити вміння обчислювати значення виразів; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Чи все необхідне до уроку ви приготували?

Голова — щоб слухати і міркувати.

Вуха — щоб чути.

Очі — щоб усе бачити.

Руки — щоб їх піднімати.

Серце — щоб усе відчувати і сприймати.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 91, № 479, 480)

— Зачитайте значення виразу $1000 - x : 9$, при $x = 981$, $x = 180$, $x = 558$.

— Які дані відомі в задачі? Що треба знайти? Як обчислювати площу аудиторії? ($12\text{ м} \cdot 10\text{ м} = 120\text{ м}^2$.)

У яких одиницях вимірювання записали відповідь? (У метрах квадратних.)

3. Математичний диктант

- Суму чисел 640 і 260 поділіть на 100. (9.)
- Зменшене — 1000, різниця 10. Визначте від'ємник. (990.)
- Множники 150 і 4. Визначте добуток. (600.)
- Добуток 560. Множник 14. Визначте другий множник. (40.)
- Дільник 12, частка 50. Визначте ділене. (600.)
- Добуток чисел 700 і 800 поділіть на 100. (5600.)
- Знайдіть $\frac{1}{3}$ від числа 963. (321.)
- Прямокутник має сторони 7 і 9 дм. Обчисліть його площу. (63 дм².)
- Прямокутник має площу 10 м². Якими можуть бути його сторони? (2 і 5 м, 1 і 10 м.)

4. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть число 96 один раз/двічі/тричі/чотири рази. Прочитайте, які числа утворилися.
96, 9696, 969 696, 96 969 696.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з одиницею площі — квадратний кілометр

1) *Усне колективне виконання завдання 481 (с. 91).*

— Які одиниці довжини ви знаєте? Яка з них найбільша? (Кілометр.) Яку площу має квадрат зі стороною 1 км? (1 км².) Як записують цю одиницю площі? Що вимірюють у квадратних кілометрах?

2) *Вправа «Мікрофон» (с. 91–92, № 482).*

— Прочитайте зразок на с. 92. Назвіть за зразком, які площі займають зазначені об'єкти: площа України, площа Франції, площа Закарпатської області, площа Києва, площа Київського моря.

— Продовжте завдання за таблицею.

Об'єкт	Площа
Чорне море	436 402 км ²
Карпатські гори	190 000 км ²
Асканія-Нова (заповідник)	333 км ²

2. Актуалізація вміння обчислювати площу прямокутника

1) Виконання завдання 483 (с. 92).

— Яка довжина та ширина водосховища? Яку форму має водосховище? Як обчислити площу прямокутника? Запишіть формулу та виконайте обчислення. ($S = 4 \text{ км} \cdot 2 \text{ км} = 8 \text{ км}^2$.)

2) Робота в парах (с. 92, № 483).

— Попрацюйте в парах. Обчисліть площі прямокутників.

Перевірка: $S_1 = 7 \text{ см} \cdot 9 \text{ см} = 63 \text{ см}^2$; $S_2 = 10 \text{ см} \cdot 30 \text{ см} = 300 \text{ см}^2$.

3. Ознайомлення з формулою обчислення площі квадрата

1) Усне виконання завдання 484 (с. 92).

— Як називають прямокутник з рівними сторонами? (Квадрат.)

— Розгляньте формулу площі квадрата на с. 92. Порівняйте її з формулою площі прямокутника. Чим вони різняться? (Другий множник позначений тією самою буквою «а», що й перший множник, оскільки довжину квадрата множимо саму на себе.)

— Як обчислити площу квадрата? Наведіть приклад.

2) Первинне закріплення (с. 92, № 485).

— Прочитайте умову завдання 485. У яких одиницях довжини подані сторони квадратів? Чому для обчислення площі квадратів дають значення тільки однієї зі сторін? (Для обчислення площі квадрата достатньо знати довжину однієї сторони.) Запишіть формулу площі квадрата. Обчисліть площу квадрата зі стороною: 5 м / 9 дм / 10 км.

Перевірка

$$S_1 = 5 \text{ м} \cdot 5 \text{ м} = 25 \text{ м}^2$$

$$S_2 = 9 \text{ дм} \cdot 9 \text{ дм} = 81 \text{ дм}^2$$

$$S_3 = 10 \text{ км} \cdot 10 \text{ км} = 100 \text{ км}^2$$

4. Формування вміння обчислювати площу та периметр квадрата

— Розгляньте вирази. Який з них підходить для обчислення площі квадрата, а який — для периметра? Поясніть ваш вибір.

$$\begin{array}{cc}
 a \cdot 4 & a \cdot a \\
 \swarrow & \searrow \\
 S & P
 \end{array}$$

— Прочитайте умову завдання 486 (с. 92) і виконайте його самостійно.

Перевірка:

— Яку фігуру накреслили? Які дані потрібні були для обчислення площі та периметра фігури? Як обчислили площу? ($5 \text{ см} \cdot 5 \text{ см} = 25 \text{ см}^2$.) Як обчислили периметр? ($5 \text{ см} \cdot 4 = 20 \text{ см}$.) У яких одиницях вимірювання записали результат?

Фізкультхвилинка

Ранкова гігієнічна гімнастика (<https://youtu.be/xNfZVoIlB9U>).

5. Удосконалення вміння розв'язувати задачі

1) Усне виконання завдання 487 (с. 92).

— Прочитайте умову задачі. Про які величини йдеться в задачі? Заповніть таблицю числовими даними. Знайдіть вартість покупки.

— Складіть обернені задачі. Що є шуканим? Якою дією знайдемо кількість пеналів? Ціну?

УРОК 51. ОБЕРНЕНІ ЗАДАЧІ ДО ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ПЛОЩІ ПРЯМОКУТНИКА. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

Мета: закріпити вміння обчислювати площу прямокутника та квадрата; формувати вміння розв'язувати задачі на знаходження площі, складати та розв'язувати обернені задачі до задач на знаходження площі прямокутника; удосконалювати вміння обчислювати значення виразів; розвивати логічне мислення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго вам дня!
Хай вам сонце ясно світить
у вікно щодня.
Хай сміється мирне небо
І дивує світ.
А земля нехай дарує
Вам барвистий цвіт.
Бо здоров'я, любі діти,
В світі головне,
А здоровий і веселий щастя не мине.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 93, № 490, 491)

- Назвіть формулу площі квадрата. Яка площа квадрата зі стороною 3 см? (9 см^2 .)
- Назвіть формулу периметра квадрата. Який периметр квадрата зі стороною 3 см? (12 см .)
- Яку задачу склали за таблицею?
- Як знайшли масу одного ящика? ($90 : 5 = 18 \text{ кг}$.)
- Які обернені задачі склали?

3. Усні обчислення. Вправа «Логічні ланцюжки»

— Продовжте ряд виразів та обчисліть їх.

$3 \cdot 10$	$6 \cdot 100$	$9 \cdot 1000$...
$40 : 10$	$80 : 10$	$120 : 10$...
$100 : 5$	$200 : 5$	$300 : 5$...

4. Математичний диктант

- Обчисліть частку чисел 320 і 80 та збільште її в 100 разів. (400 .)
- Обчисліть добуток чисел 160 і 3. Зменште його на 200. (280 .)
- Знайдіть число, що менше числа 450 в 3 рази. (150 .)
- Скільки треба додати до числа 1540, щоб отримати 1700? (160 .)
- Скільки треба відняти від числа 2300, щоб отримати 1560? (740 .)
- У скільки разів число 2800 більше числа 7? (400 .)
- У скільки разів число 60 менше числа 1800? (30 .)
- Скільки кілограмів в 15 т? ($15\,000 \text{ кг}$.)
- Скільки хвилин становить $\frac{2}{3}$ години? (40 хв .)
- На яку величину 320 кг більше 2 ц? (120 кг .)

5. Каліграфічна хвилинка

— Яке число записали останнім у диктанті?

— Пропишіть каліграфічно трицифрові числа, що складаються з цифр 0, 1, 2.
102, 120, 201, 210...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вміння знаходити площу прямокутника та квадрата

Вправа «Знайди пару»

— У верхньому рядку записані площі фігур: квадратів і прямокутників. У нижньому — довжини сторін. Знайдіть пари «сторона — площа» і поясніть свій вибір.

49 см ²	42 дм ²	16 см ²	15 см ²	24 см ²	25 см ²
4 см	3 см і 5 см	7 см	5 см	7 см і 6 см	6 см і 4 см

2. Формування вміння розв'язувати задачі на знаходження площі

Виконання завдань підручника (с. 93, № 492, 493)

— Прочитайте задачу 492. Про які величини йдеться в задачі? Що відомо в задачі? (Площа грядки з огірками — 7 м².) Що не відомо? (Площа грядки з помідорами.) Що є шуканим? (Яку загальну площу займають ці грядки?) Якою дією можна дати відповідь на питання задачі? (Додаванням.) Як знайти площу грядки з помідорами? (Збільшити 7 м² на 4 м². Отримаємо 11 м².) Обчисліть загальну площу. (7 м² + 11 м² = 18 м².)

— Прочитайте умову задачі 493. Що таке число 648 м²? (Площа футбольного поля.) Що відомо про площу волейбольного поля? (У 4 рази менша.) Якою дією знайдемо площу волейбольного поля? (648 м² : 4 = 162 м².)

3. Формування вміння складати та розв'язувати обернені задачі до задач на знаходження площі прямокутника

1) *Коллективне усне виконання завдання 494 (с. 93, 94).*

— Розгляньте малюнки та обчислення на с. 94. Які фігури зображені? (Прямокутники.)

— Складіть задачу за першим малюнком. (Довжина прямокутника — 3 см, ширина — 2 см. Знайди площу.) Якою дією дали відповідь на питання задачі? (Множенням.)

— Складіть обернену задачу за другим малюнком. (Площа прямокутника — 6 см². Ширина — 2 см. Яка довжина прямокутника?) Якою дією дали відповідь на питання задачі? (Діленням.) Складіть обернену задачу за третім малюнком. (Площа прямокутника — 6 см². Довжина — 3 см. Яка ширина прямокутника?) Якою дією дали відповідь на питання задачі? (Діленням.)

2) *Вправа «Мікрофон» (с. 94, № 495).*

— Доповніть правила.

- Щоб знайти довжину прямокутника, якщо відомі його площа та ширина, потрібно... (площу поділити на ширину).
- Щоб знайти ширину прямокутника, якщо відомі його площа та довжина, потрібно... (площу поділити на довжину).

Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас,
Два присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору,
Два! — і вниз,
На сусіда подивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Хай мужніє ваше тіло.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

3) **Робота в парах (с. 94, № 496).**

Заповніть таблицю числовими даними. Виконайте обчислення. Якими є задачі 2 і 3 відносно задачі 1? (Оберненими.)

Перевірка

Завдання	Довжина	Ширина	Площа	Обчислення
1	10 см	5 см	?	$10 \cdot 5 = 50 \text{ (см}^2\text{)}$
2	10 см	?	50 см^2	$50 : 10 = 5 \text{ (см)}$
3	? см	5 см	50 см^2	$50 : 5 = 10 \text{ (см)}$

4) **Усне виконання завдання 497 (с. 94).**

— Розгляньте таблицю на с. 94. Про яку фігуру йдеться? (Прямокутник.) Що відомо в задачі? (Довжина 7 м, ширина — 4 м.) Що треба обчислити? (Площу.) Як обчислити площу прямокутника? Обчисліть площу. ($7 \text{ м} \cdot 4 \text{ м} = 28 \text{ м}^2$.)

— Складіть обернені задачі до поданої. Що є шуканим у другій задачі? (Довжина.) Як знайти довжину прямокутника, якщо відомі площа та ширина?

Що є шуканим у третій задачі? (Ширина.) Як знайти ширину прямокутника, якщо відомі площа та довжина?

5) **Самостійне виконання завдання 498 (с. 95).**

— Щоб побудувати прямокутник, потрібно знати ширину та довжину фігури. Що відомо, а що треба знайти? (Ширина — 4 см, треба знайти довжину.) Що ще відомо в задачі? (Площа — 24 см^2 .)

Обчисліть довжину прямокутника самостійно і виконайте креслення.

$24 : 4 = 6 \text{ (см)}$ — довжина.

4. Удосконалення вміння обчислювати значення виразів

Самостійне виконання завдання 499 (с. 95)

Перевірка

$$756 - 894 \cdot 0 = 756$$

$$910 - 247 \cdot 2 = 910 - 494 = 416$$

$$1 \cdot (347 - 50) : 3 = 297 : 3 = 99$$

— Які правила множення і ділення використали під час обчислення виразів? (Правила множення на нуль, на одиницю.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 95, № 500, 501)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Доповни речення»

- Найбільші труднощі спіткали...
- Я не вмів(ла), а тепер умію...
- Я дізнався(лася)...
- Я навчився(лася)...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 52. ОДИНИЦІ ВИМІРЮВАННЯ ПЛОЩІ — АР, ГЕКТАР. УТВОРЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ОДИНИЦЬ ПЛОЩІ (а, га). СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ ОДИНИЦЯМИ ПЛОЩІ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Мета: актуалізувати вміння визначати площу квадрата; ознайомити з одиницями вимірювання площі — аром, гектаром, їх утворенням та значенням; формувати вміння переводити одиниці площі; узагальнити знання про одиниці вимірювання площі; формувати вміння розв'язувати задачі; удосконалювати обчислювальні навички; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність, цікавість до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Сядьте, діти, всі рівненько.
Усміхніться всі гарненько,
Настрій на урок візьмемо
Й працювати розпочнемо.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 95, № 500, 501)

- Назвіть послідовність дій у виразах завдання 500. Назвіть результати обчислень.
- Які дані були відомі в геометричній задачі 501? (Площа 30 см^2 , довжина 6 см .) Як знайшли ширину? (Площу поділили на довжину.)

3. Математичний диктант

- Суму чисел 290 і 90 збільште в 100 разів. ($38\ 000$.)
- Різницю чисел 1200 і 300 зменште в 10 разів. (90 .)
- Добуток чисел 35 і 3 збільште на 200. (305 .)
- Частку чисел 80 і 5 зменште на 10. (6 .)
- На скільки різниця чисел 560 і 230 менша, ніж їх сума? ($790 - 330 = 460$.)
- У скільки разів число 690 більше числа 30? (23 .)
- У скільки разів 500 г менше 4 кг? (8 .)
- Ширина прямокутника — 7 см, довжина — на 3 см більша. Обчисліть площу прямокутника. (70 см^2 .)
- Площа квадрата 36 см^2 . Чому дорівнює сторона квадрата? (6 см .)
- Периметр квадрата 16 см. Обчисліть площу цього квадрата. (16 см^2 .)

4. Каліграфічна хвилинка

- Яке найбільше число математичного диктанту записали? З яких цифр воно утворене? Утворіть трицифрові числа з цифр 0, 3, 8. Пропишіть їх каліграфічно.
308, 380, 803, 830...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація вмінь визначати площу квадрата

1) Виконання завдання 502 (с. 95).

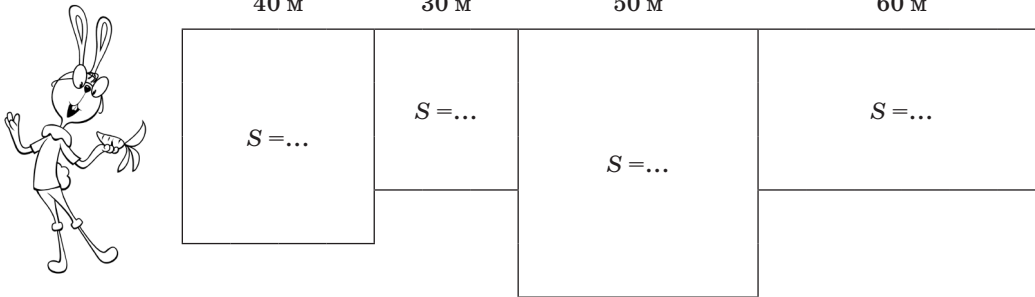
- — Яка форма садової ділянки? (Квадрат зі стороною 20 м .) Як обчислити площу цієї ділянки? (Довжину сторони помножити саму на себе: $20 \cdot 20 = 400 \text{ (м}^2\text{)}.$)

2) Вправа «На городі в Кролика».

Робота парах

- Допоможіть Кролику визначили площі ділянок для вирощування овочів. Виконайте обчислення і запишіть дані.

— Яка ділянка не є квадратною? Як обчислили її площу? ($60 \text{ м} \cdot 30 \text{ м} = 1800 \text{ м}^2$) Як визначили ширину останньої ділянки? (За довжиною сторони другої ділянки, оскільки ці сторони однакові, як видно на малюнку.)

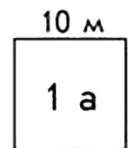
2. Ознайомлення з одиницею вимірювання площі — аром, її утворенням та значенням

1) Усне колективне виконання завдання 503 (с. 95).

— Прочитайте пояснення про те, у яких одиницях площі вимірюють земельні ділянки.

— Що таке 1 ар? (Площа квадрата зі стороною 10 м.) Як записують цю одиницю площі?

— Скільки квадратних метрів уміщує 1 ар? (100 м^2 .)

2) Виконання завдання 504 з коментуванням.

— Прочитайте міркування завдання 504.

— Якою дією визначили, скільки арів становить 900 м^2 ? (Це число поділили на 100.)

— На чому ґрунтується це міркування? (На тому, що в 1 арі вміщується 100 м^2 .)

Запишіть дані площі ділянок в арах:

$$15\,000 \text{ м}^2 = 150 \text{ а, оскільки } 15\,000 : 100 = 150$$

$$2000 \text{ м}^2 = 20 \text{ а, оскільки } 2000 : 100 = 20$$

$$34\,000 \text{ м}^2 = 340 \text{ а, оскільки } 34\,000 : 100 = 340.$$

3) Робота в парах (доповнення завдання «Город Кролика»).

— Запишіть в арах площі ділянок на городі Кролика.

$$1600 \text{ м}^2 = 16 \text{ а}$$

$$900 \text{ м}^2 = 9 \text{ а}$$

$$2500 \text{ м}^2 = 25 \text{ а}$$

$$1800 \text{ м}^2 = 18 \text{ а}$$

4) Закріплення вивченого. Виконання завдання 505 (с. 95).

— Яку форму має ділянка, засаджена капустою? (Квадрат зі стороною 10 м.)

— Обчисліть площу цієї ділянки. ($10 \text{ м} \cdot 10 \text{ м} = 100 \text{ м}^2$.)

— Скільки арів становить така ділянка? (1 ар.)

3. Ознайомлення з одиницею вимірювання площі гектаром, її утворенням та значенням

1) Усне колективне виконання завдання 506 (с. 95, 96).

— Прочитайте пояснення про те, у яких одиницях площі вимірюють сільськогосподарські землі.

— Що таке 1 гектар? (Площа квадрата зі стороною 100 м.) Як записують цю одиницю площі? (Га.)

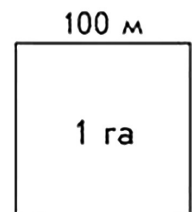
— На скільки квадратів зі стороною 1 метр можна розбити 1 гектар? ($100 \cdot 100 = 10\,000$.)

— Скільки квадратних метрів вміщує 1 гектар? ($10\,000 \text{ м}^2$.)

— Скільки арів уміщується в 1 гектарі? Як це визначити?

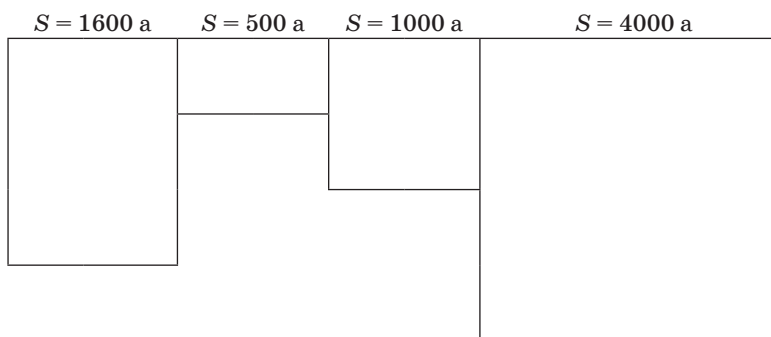
(Поділити $10\,000 : 100 = 100$.)

— Як іще називають ар? («Сотою», оскільки $\frac{1}{100}$ га становить ар.)

2) **Робота в парах.**

— Баранчик Шон має фермерські землі, поділені на квадрати.

— Запишіть у гектарах ці площі.

Перевірка

$$1600 \text{ a} = 16 \text{ га} \quad 500 \text{ a} = 5 \text{ га} \quad 1000 \text{ a} = 10 \text{ га} \quad 4000 \text{ a} = 40 \text{ га}$$

3) **Виконання завдання 507 (с. 96) з коментуванням.**

— Прочитайте міркування завдання 507.

— Якою дією визначити, скільки квадратних метрів міститься в 50 а? (Це число помножити на 100.) На чому ґрунтується це міркування? (На тому, що в 1 арі вміщується 100 м².)

— Якою дією визначити, скільки квадратних метрів міститься в 5 га? (Це число помножити на 10 000.) На чому ґрунтується це міркування? (На тому, що в 1 га вміщується 10 000 м².)

Запишіть подані площі ділянок в арах.

$$3 \text{ а} = 300 \text{ м}^2$$

$$1 \text{ га} = 10\,000 \text{ м}^2$$

$$5 \text{ га} = 50\,000 \text{ м}^2$$

$$23 \text{ а} = 2300 \text{ м}^2$$

4. **Формування вміння переводити одиниці площі**

1) **Ознайомлення зі співвідношеннями одиниць площі (с. 142 підручника).**

Квадратний міліметр	1 мм ²	Площа квадрата зі стороною 1 мм
Квадратний сантиметр	1 см ² = 100 мм ²	Площа квадрата зі стороною 1 см
Квадратний дециметр	1 дм ² = 100 см ² = 10 000 мм ²	Площа квадрата зі стороною 1 дм
Квадратний метр	1 м ² = 100 дм ² = 10 000 см ²	Площа квадрата зі стороною 1 м
Ар	1 а = 100 м ²	Площа квадрата зі стороною 10 м
Гектар	1 га = 10 000 м ² = 100 а	Площа квадрата зі стороною 100 м
Квадратний кілометр	1 км ² = 1 000 000 м ² = 100 га	Площа квадрата зі стороною 1 км

— Назвіть за таблицею відомі вам одиниці вимірювання площі.

— Прочитайте, у які менші одиниці вимірювання їх можна перевести.

— Назвіть, що собою являє кожна одиниця вимірювання площі. Наприклад, квадратний міліметр — це площа квадрата зі стороною 1 мм.

2) **Первинне закріплення.**

Колективне виконання завдання 509 (с. 96, 97)

— Прочитайте міркування на с. 97. Скористайтеся таблицею співвідношень і виразіть площі в зазначених одиницях.

У гектарах	4 км ²	46 км ²	1200 а	50 000 м ²	1 000 000 м ²
	400 га	4600 га	12 га	5 га	100 га

В арах	2 га	500 м ²	5 га 30 а
	200 а	5 а	530 а

Фізкультхвилинка

На городі працювали,
Ріпу, моркву виривали.
І в садочку ми бували —
Груші-яблука зривали.
Гарний урожай зібрали,
Всі раділи, танцювали.

Виконуємо руханку-танок «Огірок» (<https://youtu.be/vGAkqpIzPI0>).

5. Узагальнення знань про одиниці вимірювання площі. Самостійне виконання завдання 510 (с. 97)

— Запишіть, у яких одиницях вимірювання ви вказали б площі даних об'єктів.

Гудзик — 50 мм^2

Поштовий конверт — 150 см^2

Квіткова клумба — 12 м^2

Місто Черкаси — 69 км^2

6. Формування вміння розв'язувати задачі (с. 97, № 511)

— Прочитайте умову задачі 511. Яку форму має сад? (Прямокутник, ширина якого — 25 м , довжина — 60 м .) Що є шуканим задачі? (Площа саду.) Назвіть формулу площі прямокутника. ($S = a \cdot b$.) Обчисліть площу. Відповідь запишіть в арах. ($1500 \text{ м}^2 = 15 \text{ а}$.)

7. Удосконалення обчислювальних навичок

— Назвіть порядок виконання обчислень у виразах 512 (с. 97). Виконайте обчислення самостійно.
Перевірка

$$300 : 60 \cdot (600 - 473) = 5 \cdot 127 = 635$$

$$764 - 215 \cdot 3 + 194 = 764 - 645 + 194 = 313$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 97, № 513, 514)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Про які одиниці вимірювання площі сьогодні дізналися?

— Що таке 1 ар ? 1 гектар ?

— Скільки квадратних метрів в 1 арі ? в 1 гектарі ?

— Скільки арів уміщується в 1 гектарі ?

— Що повторили на уроці?

— Які завдання спричинили труднощі? Які завдання вдалося виконати найлегше?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 53. ПОВТОРЕННЯ ФОРМУЛ ОБЧИСЛЕННЯ ПЕРИМЕТРА ТА ПЛОЩІ ПРЯМОКУТНИКА. ВИЗНАЧЕННЯ ПЛОЩІ ФІГУРИ ЗА ДОПОМОГОЮ ПАЛЕТКИ. ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ПОРІВНЯННЯ ОДИНИЦЬ ВИМІРЮВАННЯ ПЛОЩІ

Мета: закріпити вміння обчислювати площу прямокутника і квадрата за формулами; ознайомити з палеткою та її призначенням; формувати вміння визначати площу фігур за допомогою палетки; закріплювати вміння перетворювати одиниці вимірювання площі; формувати вміння порівнювати одиниці вимірювання площі; закріплювати вміння розв'язувати геометричні задачі та складати обернені задачі; удосконалювати обчислювальні навички; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація, палетки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав дзвінок,
Починається урок.
Наші вушка на маківці.
Очі ширше відкриваємо,
Слухаємо і запам'ятовуємо.
Ні хвилини не втрачаємо.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 97, № 513, 514)

— Яку форму має волейбольний майданчик? (Прямокутник, довжина якого 18 м, а ширина — 9 м.) За якою формулою обчислили площу? Яка площа майданчика? (162 м^2 .)

— Назвіть результати обчислень завдання 514.

3. Математичний диктант

- Запишіть число, у якому 5 десятків сотень і 5 одиниць. ($50\ 005$.)
- Запишіть суму чисел 399 і 8. (407 .)
- Запишіть добуток чисел 111 і 7. (777 .)
- 450 яєць розклали в коробки по десятку. Скільки коробок вийшло? (45 .)
- 8 сотень зменште на 6 десятків. (740 .)
- Добуток чисел 14 і 5 збільште у 10 разів. (700 .)
- Яке число треба поділити на 2, щоб утворилося 25? (50 .)
- У скільки разів 4 менше 20 000? (5000 .)
- Скільки кілограмів у 40 т? (4000 кг .)
- 700 років. Скільки це століть? (7 .)

4. Каліграфічна хвилинка

— Які цифри використали для запису чисел-відповідей? Утворіть чотирицифрові числа з цифр 0, 4, 5, 7. Запишіть їх каліграфічно.

4057, 4075, 4507, 4705...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вміння обчислювати площу прямокутника і квадрата за формулами

Самостійне виконання завдання 515 (с. 97)

— Запишіть формули площ прямокутника та квадрата.

— Виміряйте сторони прямокутника та квадрата на с. 97.

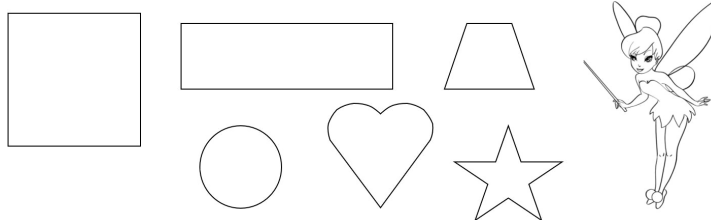
— Обчисліть площі цих фігур. ($2 \text{ см} \cdot 5 \text{ см} = 10 \text{ см}^2$; $4 \text{ см} \cdot 4 \text{ см} = 16 \text{ см}^2$.) Площа якої фігури більша?

На скільки см^2 більша?

2. Ознайомлення з палеткою та її призначенням

1) Постановка проблемної ситуації.

- Фея Дінь-Дінь обчислює площі різних фігур. Які площі ви можете обчислити, а які — ні?
- Як би ви обчислили площі фігур, що не є прямокутними?

2) Усне виконання завдання 516 (с. 98).

— Прочитайте пояснення на с. 98. Що таке палетка? На які квадрати може бути поділена палетка? Площу якої фігури вимірювали за допомогою палетки? (*Круг*.) У яких одиницях вимірювання? (*см²*.) Скільки повних квадратних сантиметрів містить круг? (*9*.) А неповних? (*16*.) Як домовилися рахувати неповні квадрати? (*Два квадрати рахувати за один*.) Скільки квадратних сантиметрів містить ця фігура? (*17 см²*.)

— Складемо алгоритм вимірювання площі за допомогою палетки.

1. Підрахувати, скільки цілих квадратів містить фігура.
 2. Підрахувати, скільки неповних квадратів містить фігура.
 3. Кількість неповних квадратів поділити на 2.
 4. Додати кількість повних квадратів до отриманого числа.
- Навіщо використовують палетку? (*Для визначення за картою площі морів, озер, населених пунктів тощо*.)

— Чи є площа, визначена за палеткою, точною? (*Ні, вона є наближеною*.)

3. Формування вміння визначати площу фігур за допомогою палетки

1) Колективне виконання завдання 517 (с. 99).

— Розгляньте фігури. Яка площа кожної фігури? У яких одиницях вимірювання ця палетка? (*см²*) Поясніть, як обчислили площу. Запишіть вирази, якими обчислювали площу фігур.

Фігура	Повні квадрати	Неповні квадрати	Обчислення	Площа
1	12	4	$12 + (4 : 2) = 14$	14 см ²
2	18	8	$18 + (8 : 2) = 22$	22 см ²

2) Робота в парах.

— Виміряйте площу трикутника та чотирикутника в завданні 518 (с. 99). Заповніть таблицю.
Перевірка

Фігура	Повні квадрати	Неповні квадрати	Обчислення	Площа
1	6	4	$6 + (4 : 2) = 8$	8 см ²
2	8	16	$8 + (16 : 2) = 16$	16 см ²

3) Практична робота з палетками.

Учні отримують палетки і різні фігури. Накладають палетки на фігури та рахують кількість повних і неповних квадратів. Вимірюють площі фігур.

Фізкультхвилинка

Нейропсихологічна гра «Майстерні руки» (<https://youtu.be/H3jbfL0zUYo>).

4. Закріплення вміння перетворювати одиниці вимірювання площі та порівнювати їх

1) Самостійна робота (с. 99, № 519).

— Скористайтесь таблицею співвідношень на с. 142 та виразіть площі в зазначених одиницях.

Перевірка

У квадратних метрах	4 га	46 а	120 а	10 000 см ²	1000 дм ²
	40 000 м ²	4600 м ²	12000 м ²	1 м ²	10 м ²
В арах	5 га	5000 м ²	1 га 50 а		
	500 а	50 а	550 а		

2) Виконання завдання 520 (с. 99).

— Назвіть, які одиниці вимірювання площі треба порівняти. Запишіть нерівності. Поясніть свій вибір.

$$40 \text{ а} < 40 \text{ га} \quad 7 \text{ м}^2 > 7 \text{ дм}^2 \quad 10 \text{ см}^2 = 1 \text{ дм}^2$$

5. Закріплення вміння розв'язувати геометричні задачі та складати обернені задачі

1) Розв'язування задачі 521 (с. 99).

— Прочитайте умову задачі. Що відомо про ширину прямокутника? (Вона дорівнює 3 см, що становить половину його довжини.) Що більше в цієї фігури: довжина чи ширина? (Довжина.) У скільки разів більша? (У 2 рази більша і дорівнює 6 см.)

— Побудуйте цей прямокутник.

— Обчисліть периметр і площу.

$$P = (3 + 6) \cdot 2 = 18 \text{ (см)}$$

$$S = 3 \cdot 6 = 18 \text{ (см}^2\text{)}$$

2) Усне виконання завдання 522 (с. 100).

— Складіть задачі за даними таблиці. Як знайти ширину прямокутника, якщо відомі довжина та площа? Як знайти довжину прямокутника, якщо відомі ширина та площа?

Довжина	Ширина	Площа
8 км	?	40 км ²
?	5 км	40 км ²
8 км	5 км	?

6. Удосконалення обчислювальних навичок (с. 100, № 523)

— Назвіть послідовність дій у виразах 523. Виконайте обчислення самостійно.

Перевірка

$$728 : 7 \cdot 4 = 104 \cdot 4 = 416$$

$$9 \cdot (285 - 198) = 9 \cdot 87 = 783$$

$$124 \cdot 4 - 124 : 4 = 496 - 31 = 465$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 100, № 524, 525)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- На уроці я дізнався(лася)...
- Я легко виконав(ла)...
- Треба було подумати, коли...
- На уроці мене зацікавило...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 54. ВИКОНАННЯ ДІЙ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ЗАДАЧ З ПОНЯТТЯМ «ПЛОЩА»

Мета: актуалізувати знання про поняття «площа», способи обчислення площі фігур; формувати вміння виконувати дії з іменованими числами; формувати вміння розв'язувати задачі із поняттям «площа»; закріпити вміння перетворювати одиниці площі; удосконалювати вміння обчислювати значення виразу зі змінною; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність, самостійність, відповідальність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 100, № 524, 525)

- Як знайшли площу кожної фігури? У яких одиницях вимірювання записали площу цих фігур?
- Як знайшли довжину прямокутника, якщо були відомі його ширина та площа?

3. Усні обчислення. Вправа «Збери кристали»

— У таблиці числові дані «закриті» кристалами. Визначте, які числа заховалися в таблиці, і зберіть кристали.

Довжина	Ширина	Периметр	Площа
8 дм			40 дм ²
7 см	6 см		
	4 м	32 м	
12 мм	10 мм		
	100 км		1000 км ²
3 дм			63 дм ²

4. Каліграфічна хвилинка

— Утворіть з цифр 6, 9, 0, 8 чотирицифрові числа. Пропишіть їх каліграфічно.
6089, 6098, 6809, 6908...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про площу, способи знаходження площі фігур

1) Усне опитування.

— Що таке площа? Назвіть формулу площі прямокутника/квадрата.

— Яка площа квадрата зі стороною 10 м? (1 ар.) Яка площа квадрата зі стороною 100 м? (1 гектар.)

Які об'єкти вимірюють у таких одиницях площі?

— Як знайти довжину прямокутника, якщо відомі його площа та ширина?

— Як знайти ширину прямокутника, якщо відомі його площа та довжина?

— Як знайти площу фігури за допомогою палетки?

2) Виконання завдання 526 (с. 100).

— Запишіть одиниці площі в порядку зростання.

Перевірка: 1 мм², 1 см², 1 дм², 1 м², 1 а, 1 га, 1 км².

2. Формування вміння виконувати дії з іменованими числами

1) Колективне виконання завдання 527 (с. 100).

— Згадаємо правила дій з іменованими числами. Доповніть речення.

- Якщо іменоване число поділити на неіменоване, ... (отримаємо іменоване число).
- Якщо помножити іменоване число на неіменоване, ... (в результаті отримаємо іменоване число).

— Виконайте дії з іменованими числами.

$$75 \text{ м} \cdot 4 = 300 \text{ м}$$

$$240 \text{ км} : 6 = 40 \text{ км}$$

$$48 \text{ год} + 56 \text{ год} = 104 \text{ год}$$

$$25 \text{ а} \cdot 3 = 75 \text{ а}$$

$$500 \text{ га} : 5 = 100 \text{ га}$$

$$456 \text{ м}^2 - 387 \text{ м}^2 = 69 \text{ м}^2$$

2) Самостійна робота на індивідуальних картках.

$$3 \text{ га} : 2 = \dots \text{ а}$$

$$15 \text{ а} \cdot 6 = \dots \text{ а}$$

$$2 \text{ т } 8 \text{ ц} : 7 = \dots \text{ ц}$$

$$5 \text{ років} : 6 = \dots \text{ міс.}$$

$$80 \text{ год} + 40 \text{ год} = \dots \text{ діб}$$

$$6 \text{ хв} : 10 = \text{хв}$$

$$4 \text{ доби} : 3 = \dots \text{ год}$$

$$1 \text{ т } 8 \text{ ц} : 9 = \dots \text{ кг}$$

$$4 \text{ км} : 5 = \dots \text{ м}$$

3. Формування вміння розв'язувати задачі з поняттям «площа»

1) Усне виконання завдання 528 (с. 100, 101).

— Розгляньте таблицю на с. 100. Назвіть довжину та ширину першого прямокутника. (8 см, 3 см.)

Що відомо про площі двох фігур? (Однакова.) Що є шуканим задачі? (Довжина другого прямокутника.) Як знайти довжину прямокутника? Що для цього треба знати? (Площу та ширину.) Що відомо? (Ширина — 4 см.) Що треба знайти? (Площу.)

— Обчисліть площу. ($8 \cdot 3 = 24 \text{ (см}^2\text{)}$.)

— Обчисліть довжину другого прямокутника. ($24 : 4 = 6 \text{ (см)}$.)

— Складіть подібну задачу за таблицею та розв'яжіть її.

Прямокутник	Довжина	Ширина	Площа
I	6 см	7 см	Однакова
II	? см	2 см	

— Розгляньте таблицю на с. 101 підручника. Чим схожі та чим відрізняються задачі 1 і 2? (Однаковими є довжини прямокутників. Шуканим — площа другого прямокутника.) Як знайти довжину першого прямокутника? (Площу поділити на ширину: $120 : 8 = 15 \text{ (м)}$.) Обчисліть площу другого прямокутника. ($15 \cdot 5 = 75 \text{ (м}^2\text{)}$.)

— Складіть подібну задачу за таблицею та розв'яжіть її.

Прямокутник	Довжина	Ширина	Площа
I	Однакова	9 дм	126 дм
II		3 дм	? дм ²

2) Колективне розв'язування задачі 529 (с. 101).

— Прочитайте задачу. Яку форму має город? (Прямокутник, довжина якого 45 м, а ширина — 20 м.) Як поділили город? (На три рівні за площею грядки.) Що є шуканим задачі? (Площа однієї грядки.) Що треба знати, щоб відповісти на питання задачі? (Площу всього городу.)

— Обчисліть цю площу.

$$45 \cdot 20 = 900 \text{ (м}^2\text{)}$$

Якою дією знайдемо площу однієї з трьох рівних за площею грядок? (Діленням.)

$$900 : 3 = 300 \text{ (м}^2\text{)}$$

— Яка може бути довжина і ширина такої грядки? (3 м · 100 м)

3) Колективне розв'язування задачі 530 (с. 101).

— Перевірте за таблицею дані, зазначені на плані. Яких даних бракує?

— Чому дорівнює довжина ділянки з капустою? (8 м, оскільки довжини сторін перших двох прямокутників однакові.)

— Чому дорівнює ширина ділянки з морквою? (Від ширини ділянки з буряком відняти ширину ділянки з капустою: $6 \text{ м} - 4 \text{ м} = 2 \text{ м}$.)

— Обчисліть площу кожної ділянки.

Ділянка	Довжина	Ширина	Площа
З капостою	? м	4 м	$4 \cdot 8 = 32 (м^2)$
З морквою	8 м	? м	$2 \cdot 8 = 16 (м^2)$
З буряком	3 м	6 м	$6 \cdot 3 = 18 (м^2)$

— Яка загальна площа всіх ділянок? Як можна обчислити?

I спосіб — додати площі ділянок: $32 + 16 + 18 = 66 (м^2)$

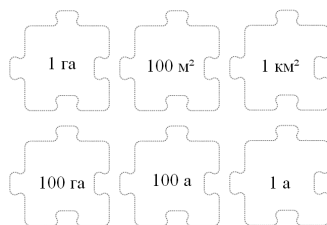
II спосіб — обчислити за формулою площі прямокутника: $6 \cdot (8 + 3) = 66 (м^2)$

Фізкультхвилинка

4. Закріплення вміння перетворювати одиниці площі

1) Вправа «Пазли».

— Поедняйте пазли парами.

2) Виконання завдання 531 (с. 101).

Робота в парах

— Скористайтесь таблицею співвідношень (с. 142) та виразіть площі в зазначених одиницях.

Перевірка:

У гектарах	1000 а	500 а	10 000 м ²	70 000 м ²
	10 га	5 га	1 га	7 га
В арах	12 га	9000 м ²	3 га 3 а	
	1200 а	90 а	303 а	

5. Удосконалення вміння обчислювати значення виразу зі змінною

Самостійне виконання завдання 532 (с. 101)

Перевірка

Якщо $c = 40$, то $c \cdot 10 - c : 10 = 40 \cdot 10 - 40 : 10 = 396$

Якщо $c = 100$, то $c \cdot 10 - c : 10 = 100 \cdot 10 - 100 : 10 = 990$

Якщо $c = 80$, то $c \cdot 10 - c : 10 = 80 \cdot 10 - 80 : 10 = 792$

Якщо $c = 10$, то $c \cdot 10 - c : 10 = 10 \cdot 10 - 10 : 10 = 99$

— Якими правилами користувалися під час виконання обчислень? (Множення та ділення на кругле число, ділення однакових чисел, порядок виконання дій різного ступеня.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 101, № 533, 534)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Розкажи про свою роботу на уроці за схемою.

Повторив → Навчився → Дізнався → Хочу закріпити

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 55. УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Мета: узагальнити знання про площу, способи знаходження площі фігур; закріпити вміння виконувати дії з іменованими числами; удосконалювати вміння розв'язувати задачі з поняттям «площа», розв'язувати рівняння; розвивати логічне мислення, математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

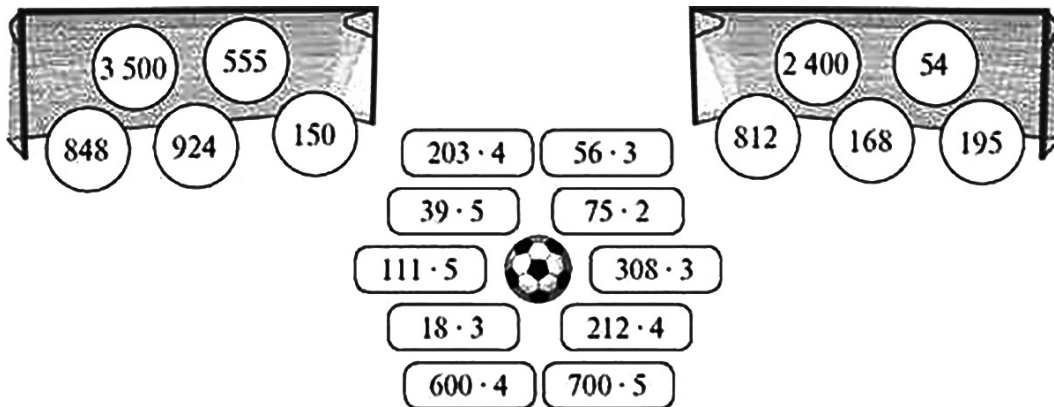
Дзвінко пролунав дзвінок —
Починаємо урок.
Слухаємо, вивчаємо,
Ні хвилини не гаємо!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 101, № 533, 534)

- Як обчислили площу поля? ($300 \cdot 100 = 30\,000 \text{ м}^2$.) Скільки це гектарів? (3 га.)
- Виконайте перевірку завдання 534.

Вираз	$x = 75$	$x = 181$	$x = 100$
$5 \cdot x - 327$	$5 \cdot 75 - 327 = 48$	$5 \cdot 181 - 327 = 578$	$5 \cdot 100 - 327 = 173$

3. Усні обчислення. Вправа «Математичний футбол»

4. Каліграфічна хвилинка

- Запишіть каліграфічно чотирицифрові числа з цифр 9, 6, 3, 0. Назвіть їх. 3069, 3096, 3609, 3906, 3690, 3960...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Узагальнення знання про площу та способи знаходження площі фігур

Вправа «Мікрофон»

- Що таке площа? Назвіть відомі вам одиниці площі в порядку зростання.
- Які об'єкти вимірюють у см^2 / м^2 / км^2 ?
- Назвіть формулу площі прямокутника / квадрата.
- Яка площа квадрата зі стороною 10 м? (1 ар.)
- Скільки квадратних метрів в 1 арі?
- Яка площа квадрата зі стороною 100 м? (1 гектар.)

- Скільки квадратних метрів в 1 гектарі? Скільки арів в 1 гектарі?
- Як знайти довжину прямокутника, якщо відомі його площа та ширина?
- Як знайти ширину прямокутника, якщо відомі його площа та довжина?
- Як знайти площу фігури за допомогою палетки?

2. Закріплення вміння виконувати дії з іменованими числами

Виконання обчислень з коментуванням

$$6 \text{ ц } 3 \text{ кг} - 46 \text{ кг} = 557 \text{ кг}$$

$$5 \text{ т } 5 \text{ ц} - 50 \text{ кг} = 5500 \text{ кг} - 50 \text{ кг} = 5450 \text{ кг}$$

$$3 \text{ га} + 400 \text{ а} = 700 \text{ а}$$

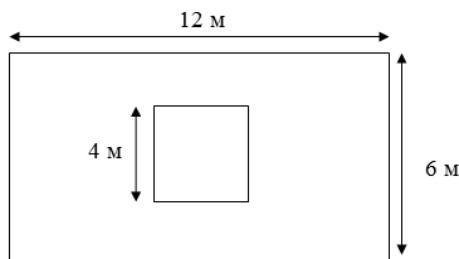
$$50 \text{ км} - 34 \text{ км } 700 \text{ м} = 50\,000 \text{ м} - 34\,700 \text{ м} = 15\,300 \text{ м}$$

$$5 \text{ га} : 10 = 50\,000 \text{ м}^2 : 10 = 5000 \text{ м}^2$$

$$60 \text{ а} : 300 = 6000 \text{ м}^2 : 300 = 20 \text{ м}^2$$

3. Удосконалення вміння розв'язувати задачі з поняттям «площа»

1) Колективне розв'язування задачі.

— Клумбу квадратної форми зі стороною 4 м розмістили в центрі газону. За планом обчисліть площу квітника і газону.

— Як дізнатися, яку площу займає газон? (Від площі прямокутника відняти площу квітника.)

— Яку довжину має прямокутник, у якому розміщено квітник? (12 м.) Ширину? (6 м.)

Обчисліть площу прямокутника ($12 \cdot 6 = 72 \text{ (м}^2\text{)}$.)

— Обчисліть площу квітника. ($4 \cdot 4 = 16 \text{ (м}^2\text{)}$.)

— Знайдіть, яку площу має газон. ($72 - 16 = 56 \text{ (м}^2\text{)}$.)

Фізкультхвилинка

Заніміла наша спинка
І затерпи кулачки.
Знов у нас фізкультхвилинка,
Наші любі діточки.
Позгинали вправні пальці
В кулачок і з кулачка.

А тепер, немов у танці,
Затанцюєм гопачка.
І ось так поставим руки
До плечей — і розведем,
Колові ми зробим рухи
І на парти покладемо.

2) Робота в групах.

— Попрацюйте в групах. Розв'яжіть задачі. За потреби виконайте креслення.

1-ша група

Довжина кімнати 6 м, що вдвічі більше, ніж її ширина. Обчисліть площу та периметр кімнати.

2-га група

Дитячий майданчик прямокутної форми має довжину 30 м та ширину 46 м. Обчисліть площу майданчика та довжину огорожі навколо нього.

3-тя група

Клумба квадратної форми зі стороною 9 м засаджена квітами. $\frac{1}{3}$ площі клумби займають чорнобривці, а решту — петунії. Яку площу займають петунії?

4-та група

Ширина прямокутника — 7 см, а його площа — 56 см^2 . Обчисліть площу квадрата, довжина сторони якого дорівнює довжині прямокутника.

РОЗДІЛ 3. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

УРОК 58. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ ПРО ПЕРЕСТАВНИЙ ТА СПОЛУЧНИЙ ЗАКОНИ ДОДАВАННЯ. ОБЧИСЛЕННЯ ПРИКЛАДІВ ЗРУЧНИМ СПОСОБОМ, ЗАСТОСОВУЮЧИ ЗАКОНИ ДОДАВАННЯ. РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ

Мета: узагальнити знання про дію додавання, компоненти дії додавання, переставний та сполучний закони додавання; формувати вміння обчислювати приклади зручним способом, застосовуючи закони додавання; удосконалювати вміння розв'язувати задачі; розвивати логічне мислення; математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Сядьте, дітки, всі гарненько,
Руки покладіть рівненько,
Голову вище підніміть,
Плечі свої розведіть.
Всі не мене подивіться
І приємно усміхніться!

2. Перевірка домашнього завдання (на індивідуальних картках)

3. Математичний диктант

- Запишіть число, у якому 43 сотні. (4300.)
- Зменшуване 510, від'ємник 180. Обчисліть різницю. (330.)
- Від'ємник 450, різниця 190. Обчисліть зменшуване. (640.)
- Обчисліть невідомий доданок, якщо відомий доданок — 370, а сума 1000. (630.)
- Обчисліть частку чисел 3000 і 5. (600.)
- Обчисліть добуток чисел 270 і 30. (8100.)
- На скільки 260 менше числа 70? (190.)
- У скільки разів 36000 більше 6? (6000.)
- Зошит коштує 12 гривень. Скільки зошитів можна купити на 120 гривень? (10.)
- Скільки квадратних метрів у 5 арах? (500.)

4. Каліграфічна хвилинка

— Утворіть чотирицифрові числа з цифр 2, 3, 0, 8. Пропишіть їх каліграфічно.
2038, 2083, 2308, 2803...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Узагальнення знань про дію додавання, компоненти дії додавання, переставний та сполучний закони додавання

1) Ознайомлення із визначенням дії додавання.

— Які арифметичні дії ви знаєте? Як ви розумієте дію додавання? Назвіть компоненти дії додавання.

— Прочитайте на с. 102 визначення про те, що таке дія додавання. Яку властивість має сума натуральних чисел? (Вона завжди більша за кожний з доданків.)

— Які закони додавання існують для раціональних обчислень?

2) **Ознайомлення із рівностями переставного та сполучного законів додавання (с. 102–103, № 536).**

— Пригадайте переставний закон додавання. (Від переставляння доданків сума не змінюється.) Якою рівністю записали цей закон? ($(a + b = b + a)$.)

— Пригадайте сполучний закон додавання. Прочитайте його визначення на с. 103. (Щоб до суми двох чисел додати третє число, можна до першого числа додати суму другого та третього чисел.) Яка рівність виражає сполучний закон додавання? ($(a + b) + c = a + (b + c)$.)

— Прокоментуйте розв'язання прикладів на с. 103. Як переставляли доданки? Який висновок зробили? (У сумі кількох доданків можна переставляти доданки і брати в дужки будь-яким чином.)

2. **Формування вміння обчислювати приклади зручним способом, застосовуючи закони додавання**

1) **Колективне виконання завдання 537 (с. 103).**

— Обчисліть, використавши переставний і сполучний закон додавання.

$$45 + 328 + 55 = 45 + 55 + 328 = 428$$

— Який закон використали для раціонального обчислення? (Переставний.) Скількома способами можна знайти цю суму, не переставляючи доданки місцями?

(Другий спосіб: $(45 + 328) + 55$, третій спосіб: $45 + (328 + 55)$.)

— Розв'яжіть другий приклад.

$$(114 + 97) + 186 = (114 + 186) + 97 = 397$$

— Який закон використали для раціонального обчислення? (Сполучний закон додавання.)

2) **Виконання завдання 538 (с. 103).**

— Розгляньте вирази завдання 538. Що в них спільне? (Усі вирази мають однакові доданки.)

— Скількома способами обчислили вирази? Які закони додавання використали? Обчисліть і порівняйте здобуті результати.

$$43 + 22 + 8 + 17 + 40 = 65 + 8 + 17 + 40 = 73 + 17 + 40 = 130$$

$$43 + (22 + 8) + 17 + 40 = 43 + 30 + 17 + 40 = 130$$

$$(43 + 17) + 22 + (8 + 40) = 60 + 22 + 48 = 60 + 70 = 130$$

$$(22 + 8) + (43 + 17) + 40 = 30 + 60 + 40 = 130$$

— Який спосіб ви вважаєте зручнішим?

3) **Самостійне виконання завдання 539 (с. 103).**

— Обчисліть зручним способом вирази завдання 539. Поясніть, який закон додавання використовували?

Перевірка

Сполучний закон додавання	Переставний закон додавання
$639 + (61 + 37) = (639 + 61) + 37 = 737$	$357 + 291 + 43 = 357 + 43 + 291 = 691$
$(492 + 43) + 8 = (492 + 8) + 43 = 543$	$581 + 284 + 19 = 581 + 19 + 284 = 884$
$648 + 125 + 75 = 648 + (125 + 75) = 848$	
$(123 + 123) + 77 = 123 + (123 + 77) = 323$	

Фізкультхвилинка

Не працювати є причина —
Очам даємо відпочинок!
Мерщій рівнесенько сідаймо.
Очима кліпати починаймо.
Навіщо кліпати? Це зарядка —
Вже краще бачать оченятка!
Очима швидко обертаймо,
Та головою не хитаймо.
Ліворуч — раз, два, три, чотири.
Праворуч — стільки ж повторили.
По колу очі обертаймо
І все навколо розглядаймо.
Раз коло, два і три, чотири.
Щільніше очі ми закрили.

На п'ять і шість їх потримали,
По колу знов пообертали.

3. Удосконалення вміння розв'язувати задачі

1) Розв'язування задач різних видів. Робота в парах.

— Прочитайте задачі завдання 540 на с. 103–104. Визначте, які з них розв'язуються дією додавання. Заповніть таблицю.

Задача	Розв'язання (вираз)
1	$310 + 200 = 510$ (г)
2	$40 + 66 = 106$ (м)
3	$30 - 5 = 25$ (р.)
4	$6 + 5 = 11$ (м.)
5	$7 + 2 = 9$ (альт.)
6	$30 + 9 = 39$ (п.)
7	$734\ 314 - 267\ 060 = 467\ 254$

2) Розв'язування задачі 541 (с. 104).

— Прочитайте умову задачі та доповніть короткий запис числовими даними.

Ширина — 7 м, що на 3 м менше, ніж довжина

Довжина — ? м

— Що є шуканим задачі? Що менше: довжина чи ширина? (*Ширина.*) Якщо ширина менше, тоді... (*довжина більша*). На скільки більша? (*На 3 метри.*) Чому дорівнює довжина? (*10 м.*)

— Обчисліть площу цього прямокутника. (*70 м².*)

4. Самостійна робота на індивідуальних картках

Інтернет-ресурс: EDUC.COM.UA — український освітній портал

$545 + 16 + 56 =$

$278 + (214 + 22) =$

$166 + 185 + 15 =$

$(745 + 138) + 55 =$

$(378 + 425) + 175 =$

$137 + 450 + 163 =$

$496 + (45 + 4) =$

$715 + 15 + 85 =$

$(96 + 439) + 161 =$

$635 + 35 + 65 =$

$248 + 94 + 52 =$

$365 + (371 + 35) =$

$192 + 174 + 26 =$

$(337 + 238) + 63 =$

$(416 + 145) + 155 =$

$284 + 180 + 216 =$

$593 + (59 + 7) =$

$812 + 18 + 88 =$

$(79 + 397) + 221 =$

$755 + 55 + 45 =$

$184 + 18 + 16 =$

$442 + (424 + 58) =$

$135 + 153 + 65 =$

$(626 + 112) + 74 =$

$(211 + 385) + 115 =$

$318 + 220 + 182 =$

$893 + (52 + 7) =$

$708 + 80 + 92 =$

$(47 + 473) + 127 =$

$545 + 45 + 55 =$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 104, № 542, 543)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Що нового дізналися?

— Які знання вам знадобилися на уроці?

— Які труднощі спіткали?

— Що вдалося найлегше?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 59. ПОВТОРЕННЯ ПРО ДОДАВАННЯ НУЛЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ТА РІВНЯНЬ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗІВ ЗІ ЗМІННОЮ. ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРИМЕТРА ТА ПЛОЩІ ПРЯМОКУТНИКА

Мета: актуалізувати знання про додавання числа до нуля; удосконалювати вміння обчислювати значення виразів зі змінною; формувати вміння розв'язувати рівняння; удосконалювати обчислювальні навички; закріпити вміння обчислювати площу та периметр прямокутника; розвивати логічне мислення, математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 104, № 542, 543)

— Прокоментуйте, як обчислили приклади. Які закони додавання використовували?

— Назвіть вираз, яким розв'язали задачу 543. Які числа зручніше додати першими?

$$(27 + 33) + 29 = 89$$

3. Усні обчислення

— Складіть вирази за даними таблиці та обчисліть їх.

	$c = 420$	$c = 5400$	$c = 72\ 000$
	$d = 70$	$d = 60$	$d = 9000$
$c : d$	6	90	8
$c + d$	490	5460	81 000
$c - d$	350	5340	63 000

4. Каліграфічна хвилинка

— Продовжте ряд чисел: 404, 4040, 40404... (404 040, 4 040 404). Назвіть ці числа.

Запишіть їх каліграфічно.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення обчислювальних навичок (с. 105, № 544)

— Складіть вирази за схемами та обчисліть їхні значення. Запишіть відповіді.

$$45, 360, 710, 135;$$

$$521, 932, 747, 878.$$

— Назвіть ці числа в порядку зростання.

2. Актуалізація вміння додавання числа до нуля

1) Усне виконання завдання 545 (с. 105).

— Прочитайте вирази. Що є спільного для них? (Один із доданків — нуль.) Обчисліть вирази усно.

Який висновок можна зробити? (Додавання нуля не змінює числа.)

— Прочитайте рівності. Що означає число a ? (Будь-яке натуральне число.)

$$a + 0 = a, 0 + a = a$$

2) Виконання завдання 546 з коментуванням.

$$0 + 72 : 9 = 8$$

$$(146 + 0) \cdot 4 = 584$$

$$125 : (5 + 0) = 25$$

3. Удосконалення вміння обчислювати значення виразів зі змінною

Самостійне виконання завдання 547 (с. 105)

Перевірка:

Вираз	$a = 10$	$a = 100$	$a = 0$
$500 - (a + 278)$	$500 - (10 + 278) = 212$	$500 - (100 + 278) = 122$	$500 - (0 + 278) = 222$

4. Формування вмінь розв'язувати рівняння

— Прочитайте рівняння завдання 548. Назвіть невідомі компоненти в кожному рівнянні. Як знайти невідомий доданок/ зменшуване/ від'ємник? Знайдіть корінь кожного рівняння.

Перевірка:

$$\begin{array}{lll} 0 + x = 174 & c - 589 = 368 & 900 - a = 184 \\ x = 174 & c = 957 & a = 716 \end{array}$$

Фізкультхвилинка

5. Закріплення умінь виконувати обчислення зручним способом

1) Виконання завдання 549 (с. 105).

— Скількома способами можна обчислити значення першого виразу? Якими законами додавання скористалися?

I спосіб: $456 + 189 + 205 = 645 + 205 = 850$

II спосіб: $456 + (189 + 205) = 456 + 394 = 850$

III спосіб: $(456 + 205) + 189 = 661 + 189 = 850$

— Назвіть порядок виконання дій у другому виразі. Виконайте обчислення.

$$(789 - 367) + (504 - 264) = 422 + 240 = 662$$

2) Розв'язування задачі 550.

— Прочитайте умову задачі. Складіть вираз для знаходження кількості всіх зібраних грибів. Скористайтеся переставним законом додавання. Обчисліть значення виразу.

$$47 + 43 + 59 = 149$$

6. Закріплення вмінь визначати площу та периметр прямокутника

1) Колективне розв'язування задачі 551 (с. 105).

— Яку форму має грядка? (Прямокутник, довжина якого 14 м, а ширина — на 6 м менша.) Яку частину грядки засадили цибулею? (Чверть.) Як знайти чверть? (Ціле поділити на 4.) Чи відоме ціле — площа всієї грядки? Що для цього треба знати? (Довжину і ширину прямокутника. Ширина не відома.) Як знайти ширину? ($14 - 6 = 8$ (м).) Обчисліть площу. ($14 \cdot 8 = 112$ (м²).) Знайдіть чверть грядки. ($112 : 4 = 28$ (м²).) Запишіть відповідь задачі.

2) Самостійне виконання завдання 552 (с. 106).

— Виміряйте ширину та довжину фігури. Запишіть формули периметра і площі прямокутника. Виконайте обчислення.

Довжина —... Ширина —... P — ? S — ?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 106, № 553, 554)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- На уроці я дізнався(лася)...
- Я легко виконав(ла)...
- Треба було подумати, коли...
- На уроці мене зацікавило...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 60. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ ПРО ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ, ЇХ ВЗАЄМООБЕРНЕНІСТЬ. ВИКОНАННЯ ДІЙ ДОДАВАННЯ/ВІДНІМАННЯ З ПЕРЕВІРКОЮ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Мета: узагальнити знання про дію віднімання, компоненти дії віднімання; узагальнити знання про взаємооберненість дій додавання та віднімання; закріпити вміння виконувати перевірку дії додавання та віднімання; удосконалювати обчислювальні навички; формувати вміння розв'язувати задачі, обчислювати периметр, площу прямокутника; розвивати логічне мислення, математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, презентація.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав дзвінок,
Починаємо урок,
Зробимо в науку крок.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 106, № 553, 554)

— Який вираз склали для знаходження маси отриманої фарби? ($125 + 50 + 75$.) Як зручно виконати обчислення? Яким законом додавання скористалися? (*Переставним законом додавання: $125 + 75 + 50 = 250$.*)

— Що спільного у всіх виразах завдання 554? (*Виконували додавання з нулем. У кожній парі виразів числа однакові, але порядок виконання дій — різний.*) Обчисліть значення виразів. (29 , 29 , 690 , 143 .)

3. Усні обчислення

— Які числа x знаходять дією віднімання? Обчисліть і дізнаєтесь, який малюнок заховався в таблиці. (*Цифра 5*.)

$320 - x = 40$	$x + 80 = 120$	$x + 50 = 500$
$x + 99 = 198$	$x - 50 = 500$	$x - 80 = 110$
$704 - x = 200$	$420 - x = 70$	$x \cdot 9 = 360$
$420 : x = 70$	$x - 9 = 360$	$400 - x = 5$
$x - 170 = 600$	$400 : x = 5$	$170 + x = 600$
$609 + x = 700$	$708 + x = 1000$	$320 : x = 40$

4. Каліграфічна хвилинка

— Утворіть з цифри 5 числа від двоцифрового до семицифрового. Запишіть їх. Прочитайте. 55 , 555 , $5\ 555$, $55\ 555$, $555\ 555$, $5\ 555\ 555$.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Узагальнення знань про дію віднімання, компоненти дії віднімання, взаємооберненість дій додавання та віднімання

— Які арифметичні дії ви знаєте? Пригадайте, що таке дія додавання. Назвіть компоненти дії додавання.

— Яка дія зменшує число на зазначену кількість одиниць? Назвіть компоненти дії віднімання. Прочитайте визначення на с. 106 про те, що таке дія віднімання. (*Дія, коли за сумою двох доданків і одним із них знаходять другий доданок.*)

— Як пов'язані між собою дія додавання та віднімання? (*Вони є взаємооберненими.*)

— Зачитайте вирази, які демонструють взаємооберненість дії додавання та віднімання. Що означає число a ? (Доданок або від'ємник.) Число b ? (Доданок або різниця.) Число c ? (c – сума двох чисел або зменшуване.)

— Коли можливе віднімання натуральних чисел? (Коли зменшуване не менше від від'ємника.)

2. Закріплення вміння виконувати перевірку дії додавання

Виконання завдання 556 (с. 107) з коментуванням

Зразок

$$\begin{array}{r} + 468 \\ \underline{372} \\ 840 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 840 \\ \underline{468} \\ 372 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 840 \\ \underline{372} \\ 468 \end{array}$$

— Якою арифметичною дією перевіряємо дію додавання? Прокоментуйте обчислення прикладів на додавання. Виконайте перевірку дією віднімання за зразком.

$$392 + 285 = 677 \qquad 555 + 389 = 944 \qquad 193 + 188 = 381$$

3. Удосконалення обчислювальних навичок (с. 107, № 557)

— Обчисліть значення виразів самостійно.

Перевірка:

$$\begin{array}{lll} 784 - 383 = 401 & 714 - 520 = 194 & 6000 + 600 + 6 = 6606 \\ 900 - 47 = 853 & 887 - 139 = 748 & 8000 - 2000 + 2 = 6002 \end{array}$$

Фізкультхвилинка

Пальці пом'яли, руки в кулак.
А далі в боки взялися ось так.
Нахилилися вперед,
Нахилилися назад.
І направо, і наліво,
Щоб нічого не боліло,
Раз, два, три, чотири —
Набираємося сили,
Нахились, повернись,
До товариша всміхнись,
А тепер за парти знову
Посідаємо усі!

4. Закріплення вміння виконувати перевірку дії віднімання

1) Виконання завдання 558 (с. 107) з коментуванням.

— Якою арифметичною дією перевіряємо дію віднімання? Які компоненти будемо додавати? (До різниці додати від'ємник.) Перевірте обчислення прикладів на віднімання.

$$\begin{array}{l} 199 + 590 = 789 (+) \\ 322 + 678 = 1000 (-) \\ 203 + 199 = 402 (+) \end{array}$$

2) Виконання завдання 559 (с. 107).

— Складіть рівняння за умовою завдання 559. Невідомий доданок виразів через x .

$$237 + 350 + x = 1000$$

— Спростіть рівняння.

$$587 + x = 1000$$

— Знайдіть невідомий доданок.

$$x = 1000 - 587$$

$$x = 413$$

— Як іще можна було знайти третій доданок? (Віднімати від 1000 спочатку перший доданок, потім — другий.)

5. Формування вміння розв'язувати задачі (с. 107, № 560)

— Прочитайте умову задачі. Які компоненти брали для приготування смородинового напою? Скільки грамів кожного компоненту взяли? Що є шуканим задачі? Запишіть коротко умову задачі.

Смородини — 100 г	}	840 г
Води — 700 г		
М'ята — 15 г		
Цукор — ? г		

— Складіть рівняння, в якому маса цукру виражена числом x .

— Розв'яжіть рівняння.

$$100 + 700 + 15 + x = 840$$

$$815 + x = 840$$

$$x = 25$$

Відповідь: 25 грамів цукру використали.

6. Удосконалення вміння знаходити периметр та площу прямокутника

Самостійне виконання завдання 561 (с. 107)

— Які сторони має кожний із зазначених прямокутників? Запишіть.

— Обчисліть периметр і площу кожного прямокутника. Який з них має найбільшу площу?

Перевірка:

$$S_1 = 1 \cdot 7 = 7 \text{ (см}^2\text{)}$$

$$P_1 = (1 + 7) \cdot 2 = 16 \text{ (см)}$$

$$S_2 = 2 \cdot 6 = 12 \text{ (см}^2\text{)}$$

$$P_2 = (2 + 6) \cdot 2 = 16 \text{ (см)}$$

$$S_3 = 3 \cdot 5 = 15 \text{ (см}^2\text{)}$$

$$P_3 = (3 + 5) \cdot 2 = 16 \text{ (см)}$$

$$S_4 = 4 \cdot 4 = 16 \text{ (см}^2\text{)}$$

$$P_4 = (4 + 4) \cdot 2 = 16 \text{ (см)}$$

7. Удосконалення обчислювальних навичок

— Виконайте обчислення самостійно.

$$278 + 130 + 422$$

$$608 - 30 - 108$$

$$644 + (0 + 236)$$

$$(317 + 98) + 183$$

$$280 : (748 - 708)$$

$$900 - 30 - 230$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 107, № 562, 563)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Розкажи про свою роботу на уроці за схемою.

Повторив(ла) → Навчився(лася) → Дізнався(лася) → Хочу закріпити

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 61. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗІВ ЗРУЧНИМ СПОСОБОМ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛА ВІДНІМАННЯ СУМИ ВІД ЧИСЛА. РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ

Мета: ознайомити з правилом віднімання суми від числа; формувати вміння застосовувати це правило під час обчислення виразів та розв'язуванні задач; удосконалювати вміння обчислювати площу та периметр прямокутника; розвивати логічне мислення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 107, № 562, 563)

Що означає число 235 в задачі? (*Відстань між містами.*) Скільки кілометрів проїхав перший байкер до зустрічі? (*128 км.*) Що є шуканим задачі? Який вираз склали для розв'язання задачі? ($235 - 128 = 107$.)

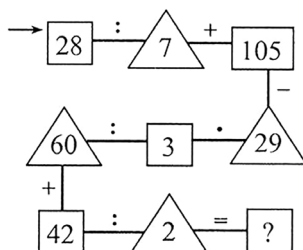
— Обчисліть значення виразу 567 — при різних значеннях.

Вираз	$c = 188$	$c = 300$	$c = 409$
$567 - c$	379	267	158

3. Математичний диктант

- Запишіть число, у якому 203 сотні. (*20 300.*)
- Запишіть суму чисел 203 і 309. (*512.*)
- Знайдіть різницю чисел 4000 і 600. (*3400.*)
- 48 поділили на добуток чисел 16 і 3. Яке число отримали? (*1.*)
- 560 зменшили на частку чисел 160 і 8. (*540.*)
- Суму чисел 65 і 0 збільшили в 2 рази. (*130.*)
- 2000 років, скільки це століть? (*20.*)
- Скільки метрів квадратних у 7 гектарах? (*70 000.*)
- На яку величину 72 години більше однієї доби? (*48 год.*)
- Ширина прямокутника 8 дм, а довжина — вдвічі менша. Обчисліть площу. (*32 дм².*)

4. Каліграфічна хвилинка

— Пройдіть доріжкою обчислень. Яке число отримали? Запишіть число 23 один раз, двічі, тричі, чотири рази каліграфічно. Прочитайте отримані числа:

23, 2 323, 232 323, 23 232 323

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про дію віднімання

Усне опитування

— Що таке дія віднімання?

- Коли можливе віднімання натуральних чисел?
- Назвіть компоненти дії віднімання.
- Як пов'язані між собою дія додавання та віднімання?

2. Ознайомлення з правилом віднімання суми від числа

1) Усне виконання завдання 564 (с. 108).

— Прочитайте задачу. Що таке число 540 в задачі? (Кількість спортсменів, які відвідали спортивний комплекс за тиждень.) Що означає число 150? 180? (Кількість футболістів/баскетболістів.) Що є шуканим задачі? Якою дією знайдемо, скільки легкоатлетів відвідали спортивний комплекс? (Відніманням.)

— Розгляньте три способи розв'язання задачі. Поясніть, як склали вирази.

$$540 - (150 + 180) = 210$$

Перший спосіб: додали кількість футболістів та баскетболістів, від загальної кількості спортсменів відняли отримане число.

Другий спосіб: від загальної кількості спортсменів відняли спочатку кількість футболістів, а потім — баскетболістів.

$$540 - 150 - 180 = 210$$

Третій спосіб: від загальної кількості спортсменів відняли спочатку кількість баскетболістів, а потім — футболістів.

$$540 - 180 - 150 = 210$$

— Поясніть, як склали рівності.

$$a - (b + c) = a - b - c$$

$$a - (b + c) = a - c - b$$

— Що означає число a ? Яким компонентом є число b ? Число c ?

— Прочитайте правило на с. 108. Як відняти суму від числа? (Щоб відняти суму від числа, можна відняти від нього один доданок, а потім від результату відняти інший доданок.)

2) Первинне закріплення.

Виконання завдання 565 (с. 108) з коментуванням

— Обчисліть зручним способом:

$$700 - (500 + 75) = 700 - 500 - 75 = 125$$

$$675 - (140 + 35) = 675 - 35 - 140 = 500$$

$$650 - (120 + 50) = 650 - 50 - 120 = 480$$

3. Формування вміння застосовувати правило віднімання суми від числа під час обчислення виразів. Самостійне виконання завдання 566 (с. 108)

Перевірка

Вираз	$a = 144, b = 30$	$a = 67, b = 44$	$a = 33, b = 67$
$344 - (a + b)$	$344 - (144 + 30) =$ $344 - 144 - 30 = 170$	$344 - (67 + 44) =$ $344 - 44 - 67 = 233$	$344 - (33 + 67) =$ $344 - 100 = 244$

— У яких виразах доцільно було використати закон віднімання суми від числа? У якому виразі доцільно спочатку обчислити суму? (У третьому.)

Фізкультхвилинка

4. Формування вміння застосовувати правило віднімання суми від числа під час розв'язування задач

1) Виконання завдання 567 (с. 108).

$$\square - (\square + \square)$$

$$\square - \square - \square$$

— Прочитайте задачу. Яка схема розв'язання підходить до цієї задачі? (Обидві.) Заповніть одну з них числовими даними, запишіть і обчисліть.

I спосіб: $47 - (14 + 17) = 47 - 17 - 14 = 16$

II спосіб: $47 - 14 - 17 = 16$

2) Вправа «Мікрофон» (с. 109, № 568).

— Прочитайте задачі та поясніть складені до них вирази. Що означає кожне з чисел у буквеному виразі?

Задача	Вираз	Пояснення	Розв'язання
1	$a - b$	a — маса картоплі, що була на овочевій базі (410 ц) b — маса картоплі, яку відвантажили (149 ц)	$410 - 149 = 261$ (ц) — залишилося на базі
2	$a - (b + c)$	a — маса паперу, що був на складі (496 т) b — маса паперу, яку витратили на видання газет (175 т) c — маса паперу, яку витратили на видання журналів (190 т)	$496 - (175 + 190) =$ $= 496 - 365 = 131$ (т) — залишилося на складі
3	$a - (b + c + d)$	a — кількість пасажирів, які були на теплоході (258 осіб) b — кількість пасажирів, які зійшли на першій зупинці (98 осіб) c — кількість жінок, які зійшли на другій зупинці (45) d — кількість чоловіків, які зійшли на другій зупинці (40)	$258 - (98 + 45 + 40) =$ $= 258 - 183 = 75$ (ос.) — залишилося на теплоході

5. Удосконалення вмінь визначати площу та периметр прямокутника

1) Самостійне виконання завдання 569 (с. 109).

Перевірка

Довжина — 8 см, що в 2 рази більше ширини

Ширина — ?

P — ? S — ?

Розв'язання

- $8 : 2 = 4$ (см) — ширина;
- $(8 + 4) \cdot 2 = 24$ (см) — периметр;
- $8 \cdot 4 = 32$ (см²) — площа прямокутника.

2) Колективне розв'язування задачі 570 (с. 109).

— З яких ділянок складається город? (Квадратна ділянка під кріп зі стороною 3 м, прямокутна ділянка під салат, завширшки 1 м, прямокутна ділянка під зелену цибулю.) Що ще відомо в задачі? (Довжина городу 8 м, ширина городу — 3 м.) Що треба знайти, щоб обчислити площу кожної ділянки? (Довжину ділянки під салат, ширину та довжину ділянки під цибулю.)

— Площу якої ділянки вже можемо знайти? Якою дією? ($3 \cdot 3 = 9$ м² — ділянка під кріп.)

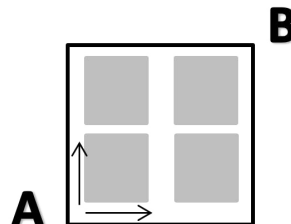
— Знайдіть довжину ділянки під салат. (8 м — 3 м = 5 м.)

— Визначте площу другої ділянки. ($5 \cdot 1 = 5$ м².)

— Знайдіть ширину третьої ділянки. (3 м — 1 м = 2 м.) Яка довжина цієї ділянки? (5 м.) Визначте площу. ($2 \cdot 5 = 10$ м².)

6. Логічне завдання

— Скількома способами можна пройти від точки А до точки В? Іти можна тільки по доріжках.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 109, № 571, 572)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Доповни речення»

- Найбільші труднощі спіткали...
- Я не вмів(ла), а тепер умію...
- Я дізнався(лася)...
- Я навчився(лася)...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 62. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИРАЗІВ ЗРУЧНИМ СПОСОБОМ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛА ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА ВІД СУМИ. РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ

Мета: ознайомити з правилом віднімання числа від суми; формувати вміння обчислювати значення виразів зручним способом; формувати вміння розв'язувати задачі за схемами, складати та розв'язувати задачі за коротким записом; удосконалювати знання нумерації багатоцифрових чисел; розвивати логічне мислення, математичне мовлення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок.
Щоб робота в нас кипіла,
Працювати будемо:
Швидко, дружно, вміло.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 109, № 571, 572)

— Який вираз склали для розв'язання задачі? ($115 - (47 + 55)$.) Яким правилом користувалися? (Віднімання суми від числа: $115 - 55 - 47 = 13$.)

— Обчисліть значення виразів у завданні 572. (428, 151, 719.) Що спільного в двох останніх виразах? (Однакові числа, виконується дія віднімання.) Чим вони відрізняються? (У другому виразі числа можна відняти в будь-якому порядку. У третьому виразі — спочатку виконуємо віднімання в дужках.)

3. Усні обчислення

— Обчисліть кругові приклади.

$360 \cdot 2$	$240 : 80$	$720 : 4$	$60 \cdot 6$	$40 \cdot 6$
$900 : 15$	$3 \cdot 600$	$1800 : 2$	$180 + 100$	$280 : 7$

4. Каліграфічна хвилинка

— Утворіть з чисел 7, 8, 9 і 0 чотирицифрові числа. Запишіть їх каліграфічно. Прочитайте ці числа.

7089, 7098, 7809, 7908, 7890, 7980...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з правилом віднімання числа від суми

1) Усне розв'язування задачі 573 (с. 110).

— Прочитайте задачу. Скільки паковань зошитів було на складі спочатку? (560 у клітинку та 204 у лінійку.) Скільки паковань зошитів видали до обіду? (140.) Що є шуканим задачі? (Скільки паковань зошитів залишилося на складі?)

— Розгляньте способи розв'язування задачі. Поясніть їх.

Перший спосіб: спочатку обчислили, скільки паковань зошитів було на складі, потім відняли кількість паковань зошитів, яку видали до обіду.

$$(560 + 204) - 140 = 624$$

Другий спосіб: припустили, що видали 140 паковань зошитів у клітинку, від загальної кількості паковань зошитів у клітинку відняли число 140, кількість паковань зошитів у лінійку залишилась без змін, тому число 204 додаємо.

$$560 - 140 + 204 = 624$$

Третій спосіб: припустили, що видали 204 паковань зошитів у лінійку, від загальної кількості паковань зошитів у лінійку відняли число 140, кількість паковань зошитів у клітинку залишилась без змін, тому число 560 додаємо.

$$204 - 140 + 560 = 624$$

2) Ознайомлення з буквеним записом, який демонструє правило віднімання числа від суми.

— Поясніть, як складала рівності. Які умови треба виконати, щоб рівності були вірними?

— Зачитайте правило на с. 110. Як можна відняти число від суми? (*Можна відняти число від будь-якого доданка (за умови, що доданок не менший від'ємника) і до здобутої різниці додати інший доданок.*)

$$(a + b) - c = a - c + b \quad (a > c \text{ або } a = c)$$

$$(a + b) - c = b - c + a \quad (b > c \text{ або } b = c)$$

2. Формування вміння обчислювати значення виразів зручним способом

Виконання завдання 574 (с. 110) з коментуванням

— Який закон додавання/ віднімання використали?

Віднімання числа від суми:

$$(157 + 261) - 57 = 157 - 57 + 261 = 361$$

$$(567 + 180) - 80 = 180 - 80 + 567 = 667$$

$$(450 + 329) - 350 = 450 - 350 + 329 = 429$$

Переставний закон додавання:

$$311 + 75 + 89 = 311 + 89 + 75 = 475$$

Віднімання суми від числа:

$$279 - (200 + 29) = 279 - 200 - 29 = 50$$

$$321 - (58 + 121) = 321 - 121 - 58 = 142$$

Фізкультхвилинка

Нейропсихологічна гра «Роби як Лорі» (<https://youtu.be/nWK56OV5CBQ>)

3. Формування вміння розв'язувати задачі за схемами, складати та розв'язувати задачі за коротким записом

1) Виконання завдання 575 (с. 110, 111).

— Прочитайте задачі та доповніть короткі записи до задач числовими даними:

I день — 28 кг

II день — 15 кг

Здали — 1 аптека — 13 кг

2 аптека — ? кг

42 кг $\left\{ \begin{array}{l} \text{Шавлія} - 13 \text{ кг} \\ \text{Деревій} - ?, \text{ на } 2 \text{ кг більше, ніж шавлії} \\ \text{Ромашка} - ? \text{ кг} \end{array} \right.$

— Розгляньте вирази на с. 111. Поясніть, розв'язання якої задачі ілюструє кожен вираз?

$$(b + c) - a; \quad a - (b + b + d)$$

Перший вираз ілюструє розв'язання першої задачі: b — маса лікарських рослин, зібраних за I день, c — маса рослин, зібраних за II день, a — маса лікарських рослин, яку здали в аптеку № 1.

Другий вираз ілюструє розв'язання другої задачі: a — маса всіх зібраних лікарських рослин, b — маса шавлії, сума $b + d$ — маса деревію, де число $d = 2$.

— Розв'яжіть задачу за вибором самостійно.

2) Колективне розв'язування задачі 576 (1).

— Розгляньте короткий запис задачі. Поясніть, що означає число 980? (*Кількість дерев у парку.*) Що означає число 361? (*Кількість лип.*) що означає число 700? (*Кількість лип і берез.*) Чи можемо знайти кількість берез? Якою дією? ($700 - 361 = 339$.) Що ще треба знайти в задачі? (*Кількість кленів.*) Якою дією? ($980 - 700 = 280$.)

Виконаємо перевірку: додамо кількість лип, берез і кленів.

$$361 + 339 + 280 = 980$$

3) Робота в парах.

— Складіть задачу за другою схемою та розв'яжіть її.

Перевірка

— Як знайшли кількість берез? (*Від кількості берез і лип відняли кількість лип.*)

УРОК 63. ДОДАВАННЯ ОДНОЦИФРОВОГО ЧИСЛА ДО БАГАТОЦИФРОВОГО УСНИМ СПОСОБОМ. УСНЕ ВІДНІМАННЯ ОДНОЦИФРОВОГО ЧИСЛА ВІД БАГАТОЦИФРОВОГО. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ ЗІ ЗМІННОЮ. СКЛАДАННЯ ТА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Мета: актуалізувати знання нумерації багатоцифрових чисел, уміння виконувати додавання та віднімання на основі нумерації; формувати вміння обчислювати значення виразів усним способом додавання (віднімання) одноцифрового числа до (від) багатоцифрового з переходом через розряд; удосконалювати вміння розв'язувати задачі; розвивати логічне мислення; виховувати товариськість, охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 111, № 579–580)

— Поясніть різні способи розв'язування задачі 580.

I спосіб

$$(200 + 100) - 95 = 205 \text{ (грн)}$$

II спосіб

$$(200 - 95) + 100 = 205 \text{ (грн)}$$

III спосіб

$$(100 - 95) + 200 = 205 \text{ (грн)}$$

— Поясніть зручний спосіб обчислення прикладів 579. Які правила застосовували? (*Правило віднімання суми від числа та віднімання числа від суми.*) У якому виразі не можливо застосувати ці правила? (*В останньому прикладі застосувати правило віднімання числа від суми не можливо, тому що доданки суми менші за від'ємник.*) Запропонуйте інший раціональний спосіб обчислення значення цього виразу.

$$(234 + 29) - 134 = (234 - 134) + 29 = 100 + 29 = 129$$

$$452 - (52 + 300) = (452 - 52) - 300 = 400 - 300 = 100$$

$$(181 + 74) - 81 = (181 - 81) + 74 = 100 + 74 = 174$$

$$(672 + 85) - 685 = (672 + 85) - (600 + 85) = (672 - 600) + (85 - 85) = 72$$

3. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть число 72 каліграфічно.

— Пригадайте, скільки діб мине від початку події, якщо знаємо, що минуло 72 години.

— Назвіть сьогоднішню дату. Який день буде через 72 години?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про нумерацію чисел та суму розрядних доданків багатоцифрових чисел (с. 111, № 581, 582)

2. Дослідження випадків додавання та віднімання одноцифрового числа (с. 112, № 583, 584)

— У яких прикладах додавання та віднімання виконувалося в межах двох розрядів? (№ 583)

— У межах яких розрядів треба виконувати дію в кожному випадку обчислення? (№ 584)

3. Ознайомлення з усним способом додавання одноцифрового числа до багатоцифрового з переходом через розряд (с. 112, № 585)

4. Первинне закріплення вивченого (с. 112, № 586)

$$8546 + 9$$

Треба знайти суму чотирицифрового і одноцифрового числа. Додаємо одиниці: у першому доданку одиниць 6, а в другому — 9. Додаємо ці числа й отримуємо 15 — це 1 дес. 5 од. У відповіді буде 8554.

$$27\,312 - 8$$

Треба знайти різницю п'ятицифрового числа й одноцифрового. Від'ємник більший за кількість одиниць, тому в зменшуваного беремо кількість одиниць і 1 десяток. Обчислюємо: $12 - 8 = 4$. Отримуємо значення виразу — 27 304.

5. Удосконалення обчислювальних навичок

1) *Обчислення прикладів з перевіркою (с. 112, № 587).*

$$5300 - 9 = (5290 + 10) - 9 = 5290 + (10 - 9) = 5291$$

Перевірка: $5291 + 9 = 5300$

$$26\ 000 - 6 = (25\ 990 + 10) - 6 = 25\ 990 + (10 - 6) = 25\ 994$$

Перевірка: $25\ 994 + 6 = 26\ 000$

$$399\ 000 - 7 = (398\ 990 + 10) - 7 = 398\ 990 + (10 - 7) = 398\ 993$$

Перевірка: $398\ 993 + 7 = 399\ 000$

2) *Робота з виразами зі змінною (с. 112, № 588).*

3) *Логічне завдання (с. 112, № 589). Робота в парах.*

$$b - c < 1000 \qquad c - k < 1000$$

— Доберіть числові значення, щоб нерівності були істинними.

6. Формування вміння розв'язувати задачі (с. 113, № 590)

— Складіть за короткими умовами задачі. Чим вони схожі? У чому відмінність?

Варіанти задач

- 1) Мотоцикліст за три дні проїхав 800 км. Першого дня він подолав 260 км, другого — 70 км. Яку відстань проїхав мотоцикліст третього дня?
- 2) Мотоцикліст за три дні проїхав 800 км. Першого дня він подолав 260 км, другого — на 70 км менше. Яку відстань проїхав мотоцикліст третього дня?

<i>Розв'язання</i>	
	1) $260 - 70 = 190$ (км) — проїхав мотоцикліст за другий день;
1) $260 + 70 = 330$ (км) — проїхав мотоцикліст за два дні;	2) $260 + 190 = 450$ (км) — проїхав мотоцикліст за два дні;
2) $800 - 330 = 470$ (км) — проїхав мотоцикліст за третій день.	3) $800 - 450 = 350$ (км) — проїхав мотоцикліст за третій день.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. *Пояснення домашнього завдання (с. 113, № 591, 592)*

2. **Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»**

Приготуйте гарно вуха,
Щоб питання усі слухать.
Мікрофон прийшов у клас,
Чекає відповідь від вас.

- Чого навчилися на уроці? Що здивувало?
- Які завдання було легко виконати? Над якими потрібно було більше подумати?
- Як ви оцінюєте свою роботу на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 64. РОБОТА НАД РІВНЯННЯМИ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ АЛГЕБРАЇЧНИМ СПОСОБОМ (складанням рівняння)

Мета: актуалізувати знання про рівності та рівняння; повторити правила знаходження невідомих компонентів додавання та віднімання; формувати вміння порівнювати багатоцифрові числа, обчислювати значення подвійної нерівності, розв'язувати рівняння; удосконалювати вміння розв'язувати задачі алгебраїчним способом (складанням рівнянь); розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння; виховувати товариськість; стимулювати цікавість до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Всі почули ви дзвінок,
Він покликав на урок.
Кожен з вас приготувався,
На перерві постарався.
Зараз сядуть лиш дівчата,
А за ними і хлоп'ята.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 113, № 591, 592)

- Які значення виразів отримали? Чим були схожі, а чим відрізнялися приклади?
- Поясніть розв'язання задачі.

3. Каліграфічна хвилинка

- Напишіть каліграфічно число 266.
- Утворіть інші трицифрові числа аналогічного виду зі зміною кількості сотен. Запишіть їх. (166, 266, 366, 466, 566, 666, 766, 866, 966.)

4. Математичний диктант «Задачі»

- У саду росло 200 яблунь. Садівник посадив ще 7 десятків. Скільки яблунь стало в саду?
 - На клумбі висадили 2 сотні тюльпанів і 3 сотні нарцисів. Скільки квітів посадили на клумбі?
 - У крамницю привезли 2 десятки конструкторів, 10 ляльок і 4 сотні різних м'ячів. Скільки всього одиниць товару привезли до крамниці?
 - У Петра є 300 марок, а в Андрія — на 100 більше. Скільки марок в Андрія?
 - До свята придбали 200 зелених кульок, а жовтих — на 1 десяток менше. Скільки всього кульок придбали до свята?
 - Пляшка з олією важить 450 г, а порожня пляшка — 150 г. Яка маса олії?
 - В одній книзі 230 сторінок, а в іншій — на 50 сторінок менше. Скільки сторінок в другій книзі?
- Відповіді:* 270 ябл., 500 кв., 430 ігр., 400 м., 390 к., 300 г, 180 ст.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вміння порівнювати багатоцифрові числа (с. 113, № 593)

— Поясніть, на що потрібно звернути увагу під час порівняння чисел у першу чергу. (Починаємо порівнювати з найвищого класу та розряду.)

2. Уточнення поняття «рівняння» (с. 113, № 594)

- У чому відмінність рівняння від рівності?
- Назвіть, який компонент невідомий у кожному із рівнянь.

3. Удосконалення вміння розв'язування рівнянь (с. 113, № 595)

- Який компонент був невідомий у рівняннях? (Один із доданків.)

Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підрівняйте.
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три
Нахил вправо — раз, два, три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте.
Два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

4. Формування вміння розв'язувати задачі алгебраїчним способом (складанням рівняння)

1) Розв'язування задач складанням простого рівняння (с. 113, № 596).

Задача 1

— Що в задачі відомо? невідомо? Розкажіть, що позначає кожне з чисел.

— Нехай певна кількість рибок, яких випустили в акваріум, буде x . Рибок в акваріумі стало більше. Отже, для розв'язання задачі потрібно скласти приклад на додавання. Отримаємо рівняння: $73 + x = 105$.

— У рівнянні невідомий другий доданок. Щоб знайти невідомий доданок, потрібно від суми відняти відомий доданок. Розв'язуємо рівняння.

Задача 2

I спосіб

— Що відомо в задачі? Що невідомо? Розкажіть, що позначає кожне з чисел.

— У задачі невідома кількість дорослих. Нехай це буде a дорослих. Про їхню кількість сказали — решта. Щоб знайти решту, потрібно віднімати від загальної кількості відому частину. Отримаємо рівняння: $610 - a = 109$.

— У рівнянні невідомий від'ємник. Щоб знайти невідомий від'ємник, потрібно від зменшуваного відняти різницю. Розв'язуємо рівняння.

II спосіб

— Кількість осіб, які відпочивають у санаторії, складається з кількості дітей і кількості дорослих. Кількість дітей відома — 109 осіб. Кількість дорослих невідома. Нехай це буде a осіб. Складаємо приклад на знаходження суми. Отримаємо рівняння: $109 + x = 610$.

— У рівнянні невідомий другий доданок. Щоб знайти невідомий доданок, потрібно від суми відняти відомий доданок. Розв'язуємо рівняння.

2) Складання ускладненого рівняння для розв'язування задачі (с. 114, № 597).

— Назвіть відомі числові дані задачі. Що вони означають?

— Яких даних бракує для розв'язання задачі? (Маси цукерок, які привезли третього і четвертого дня, а також першого і другого дня.)

— Яке уточнення щодо цих мас є в задачі? (Маса цукерок, завезених третього і четвертого дня, така сама як і першого та другого дня.)

— Що знайдемо в першій дії задачі?

— Яка буде друга дія задачі?

— Поясніть ускладнене рівняння, що демонструє розв'язання задачі. Яке значення має число a ? (Число a — це маса цукерок, яку привезли в магазин четвертого дня.)

$$163 + a = 158 + 148$$

**УРОК 65. УСНЕ ТА ПИСЬМОВЕ ДОДАВАННЯ ДВОЦИФРОВОГО ЧИСЛА
ДО БАГАТОЦИФРОВОГО. УСНЕ ТА ПИСЬМОВЕ ВІДНІМАННЯ
ДВОЦИФРОВОГО ЧИСЛА ВІД БАГАТОЦИФРОВОГО.
СКЛАДАННЯ РІВНЯНЬ ЗА ТВЕРДЖЕННЯМ ТА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЇХ.
РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ АЛГЕБРАЇЧНИМ СПОСОБОМ.
РОБОТА НАД УСКЛАДНЕНИМИ РІВНЯННЯМИ**

Мета: актуалізувати знання про нумерацію чисел у межах мільйона; формувати вміння обчислювати суму та різницю багатоцифрового і двоцифрового числа усним та письмовим способами; удосконалювати вміння розв'язувати прості та ускладнені рівняння; формувати вміння розв'язувати задачі алгебраїчним способом; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння; виховувати товариськість; стимулювати цікавість до математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок.
Щоб робота в нас кипіла,
Працювати будемо:
Швидко, дружно, вміло.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 114, № 600–601)

- Яке рівняння склали для розв'язання задачі? ($x + 24 = 542$.)
- Що позначає x ? (x — це маса слоненяти на початку тижня.) Чому він дорівнює? ($x = 518$.)
- Які значення числових виразів отримали?

3. Каліграфічна хвилинка

— Порахуйте, яких цифр найбільше було в домашніх прикладах. (*Найбільше цифр 7.*) Скільки їх? (*8 сімок.*)

— Спробуйте прочитати число, яке буде складене з усіх цих цифр. (*77 мільйонів 777 тисяч 777.*)

— Запишіть це число каліграфічно 3 рази.

4. Усні обчислення. «Обчислювальні ланцюжки»

— Число 700 000 зменште на 300 000, збільште на 10 000, додайте 20 000, відніміть 400 000, зменште на 7, збільште на 10, відніміть 2000, знайдіть наступне число, додайте 8. Яке число отримали? (*28 012.*)

— Обчисліть різницю чисел 600 000 і 300 000, відніміть ще 200 000, обчисліть суму отриманого числа і 70 000, додайте те саме число, збільште його на 10, зменште на 2, додайте 50 000, відніміть 80 000, збільште на 9 одиниць, запишіть наступне число. Яке число отримали? (*310 018.*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань нумерації багатоцифрових чисел

1) Математичний диктант.

- Запишіть число, у якому 4 сотні тисяч, 7 десятків тисяч, 1 одиниця тисяч, 4 сотні, 9 десятків.
- Виберіть та запишіть із пари більше число: 405 151 і 450 121, 720 613 і 270 613.
- Виберіть та запишіть із пари чисел менше число: 9 сотень тисяч 6 одиниць і 90 006.
- Запишіть число, попереднє до числа 400 000.
- Запишіть число, наступне до числа 6 999 999.

- Запишіть число, представлене у вигляді суми розрядних доданків: $300\,000 + 700 + 30$.
- Запишіть число, представлене у вигляді суми розрядних доданків: $200\,000 + 9000 + 500 + 4$.
- Запишіть число, представлене у вигляді суми розрядних доданків: $900\,000 + 100 + 7$.

2) *Робота з нерівностями. Розвиток варіативності мислення (с. 114, № 602).*

3) *Повторення про класи і розряди в записі багатоцифрового числа в межах мільйона (с. 114–115, № 603).*

2. Формування вміння додавати двоцифрове число до багатоцифрового та віднімати від багатоцифрового числа двоцифрове число усним способом

1) *Аналіз розв'язування прикладів (с. 115, № 604).*

— Які числа додають до багатоцифрового? У межах яких розрядів будуть виконуватися дії? (Якщо при додаванні десятків і одиниць багатоцифрового числа та другого доданка отримаємо число менше ніж 100, то додавання буде виконуватися в межах двох розрядів (десятків, одиниць). Якщо при додаванні десятків і одиниць багатоцифрового числа та другого доданка отримаємо число більше ніж 100, то додавання буде виконуватися в межах трьох розрядів (сотень, десятків, одиниць).)

— Які числа віднімають від багатоцифрового? У межах яких розрядів будуть виконуватися дії? (Якщо кількість десятків і одиниць багатоцифрового числа більша за числове значення від'ємника, то виконання віднімання буде виконуватися в межах двох розрядів (десятків, одиниць). Якщо кількість десятків і одиниць багатоцифрового числа менша за числове значення від'ємника, то виконання віднімання буде виконуватися в межах трьох розрядів (сотень, десятків, одиниць).)

2) *Розв'язування прикладів з коментуванням (с. 115, № 605).*

Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз,
І навшпиньки став весь клас.
Два — присіли, руки вниз.
На сусіда не дивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Хто старався присідати —
Може вже відпочивати.
Нахились уперед,
Нахились назад.
І направо, і наліво,
Щоб нічого не боліло.

3. Удосконалення обчислювальних навичок. Додавання та віднімання письмовим способом. Самостійна робота (с. 115, № 606)

4. Формування вміння розв'язувати рівняння

1) *Складання рівняння за твердженням та розв'язування його (с. 115, № 607 (колективно), 608 (самостійно)).*

$$p - 35 = 3047 \quad a - 349 = 1000$$

— Який компонент був невідомий у рівняннях? (*Невідоме зменшуване.*)

2) *Розв'язування задачі алгебраїчним способом (складанням рівняння) (с. 115, № 609).*

— Назвіть, що відомо в задачі. Про що запитується?

— Нехай кількість тортів у супермаркеті спочатку буде u тортів. Тортів стало менше. Отже, складаємо вираз на віднімання. Рівняння: $u - 103 = 32$.

— Який компонент невідомий? (*Зменшуване.*) Пригадайте, як знайти невідоме зменшуване.

— Розв'яжіть рівняння. Яку відповідь задачі отримали?

3) *Робота над ускладненими рівняннями (с. 115–116, № 610–611).*

— Прокоментуйте розв'язування рівнянь. Яку першу дію виконували? Чому?

— Яке рівняння отримували після виконання першої дії? (Просте рівняння.) Який компонент був невідомий у кожному рівнянні?

УРОК 66. ДОДАВАННЯ ТРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА ДО БАГАТОЦИФРОВОГО (усний спосіб). ВІДНІМАННЯ ТРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА ВІД БАГАТОЦИФРОВОГО (усний спосіб). РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ. ПОРІВНЯННЯ ІМЕНОВАНИХ ЧИСЕЛ. КУТ, ЙОГО ЕЛЕМЕНТИ (вершина, сторони). ВИДИ КУТІВ

Мета: актуалізувати знання з нумерації багатоцифрових чисел, уміння порівнювати багатоцифрові та іменовані числа; формувати обчислювальні навички; удосконалювати вміння розв'язувати задачі та рівняння; узагальнити знання учнів про кут, його елементи, ознайомити з видами кутів; розвивати логічне мислення, спостережливість, просторове мислення; виховувати охайність; стимулювати цікавість до вивчення математики.

Обладнання: косинці, лінійки, ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починається урок.
Приготуйте без мороки

Все, що треба до уроку.
Всі на мене подивіться
І приємно усміхніться!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 116, № 612–613)

— Поясніть розв'язання прикладів письмовим способом.

— Що взяли за x під час складання рівняння для розв'язання задачі? (x — це кількість лампочок, що світилися в залі спочатку.)

— Яке рівняння отримали? ($x - 65 = 47$.) Поясніть його розв'язання.

3. Каліграфічна хвилинка

— Яке число отримали у відповіді задачі? (112.) Чим воно цікаве? (У числі 112 однакова кількість сотень і десятків, а сума дорівнює кількості одиниць.)

— Складіть аналогічні числа в межах тисячі. Запишіть ці числа каліграфічно.

112 224 336 448

4. Математичний диктант «Так чи ні?»

Якщо учні вважають твердження правильним, то ставлять «+», якщо вважають його неправильним — то знак «-».

- Усі натуральні числа, записані в порядку зростання, утворюють натуральний ряд чисел. (+)
- Після числа 138 450 наступним є число 138 500. (-)
- Сусіди числа 97 860 — це числа 97 859 і 97 861. (+)
- Число 3205 містить 5 десятків. (-)
- Число 18 673 містить 1 десяток. (-)
- 1 десяток тисяч, 8 сотень, 6 десятків, 7 одиниць — це число 1867. (-)
- Число 30 600 наступне за числом 30 559. (+)
- Число 560 720 більше числа 506 720. (+)
- Якщо до числа 20 000 додати 5000, отримаємо число 70 000. (-)
- 96030 сантиметрів — це 960 м і 30 см. (+)
- 4 км 3 м — це 403 м. (-)
- 40 ц 70 кг — це 4070 кг. (+)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вміння порівнювати багатоцифрові числа, іменовані числа (с. 116, № 614, 615)

— Поясніть етапи порівняння багатоцифрових чисел.

— Як порівняти іменовані числа, виражені різними одиницями вимірювання?

2. Формування обчислювальних навичок

1) Усні обчислення (с. 116, № 616).

2) Дослідження виразів (с. 116, № 617).

— Дослідіть, у межах яких розрядів треба виконувати дію в кожному випадку обчислення? Який висновок зробимо?

3) Розв'язування виразів з коментуванням (с. 116, № 618).

Фізкультхвилинка

Наші ручки: раз, два, три!
Наші ніжки: раз, два, три!
На носок, на каблучок,
Руку вліво, руку вправо:
Ми танцюєм козачок.
Раз — присядемо, два — присядемо,
Гарний настрій — добре всім.
Покружляли, повертілись
Й тихо всі за парту сіли.

3. Удосконалення вміння розв'язувати задачі та рівняння (с. 117, № 619, 620)

1) Робота над задачею 619.

— Назвіть числові дані задачі. Яке питання задачі? Чи можемо ми відповісти на питання задачі? Яких числових даних нам бракує? (Кількість деталей, які виготовив робітник за третій день.) Як про це дізнатися? Що для цього потрібно зробити? (Спочатку потрібно дізнатися, скільки робітник виготовив деталей за 2 дні, а потім можемо обчислити кількість деталей, які виготовив робітник третього дня.)

— Яка буде перша дія? друга? Про що будемо дізнаватися в третій дії?

Розв'язання

1) $339 + 350 = 689$ (дет.) — виготовив робітник за 2 дні;

2) $1087 - 689 = 398$ (дет.) — виготовив робітник за третій день;

3) $398 - 350 = 48$ (дет.)

Відповідь: на 48 деталей більше робітник виготовив третього дня, ніж в другого.

2) Розв'язування рівнянь 620. Самостійна робота.

— Яке з рівнянь було ускладнене? Що потрібно було зробити, перш ніж розпочати розв'язувати просте рівняння?

4. Ознайомлення з видами кутів (с. 117–118, № 621, 622)

— За відповідями рівнянь дізнайтеся, про що будемо говорити далі на нашому уроці математики. (Про кути.)

312	350	768	3181	4643	42 485	45 070
о	к	у	и	л	т	я

Відповідь

350	768	42 485	3181
к	у	т	и

— Пригадайте, що ви вже знаєте про кути.

— Складемо таблицьку «ЗаХід».

ЗНАЮ	ХОЧУ ДІЗНАТИСЯ	ДІЗНАВСЯ

— Ознайомтеся з теоретичним матеріалом про кути (с. 117, № 621).

— Що ви вже знали? Яка інформація була для вас новою?

— Дізнайтеся з підручника про види кутів (с. 118, № 622). Від чого залежить їхня назва?

— Якщо уявити, що кут — це щелепа крокодила з гострими зубами, то можна легко запам'ятати види кутів.

1) Гострий кут. Він може покусати гострими зубами. Рот він розкриває не широко.

2) Тупий кут. Він широко розкрив рот, але покусати не може.

3) Прямий кут.

— Позначте різнокольоровими олівцями: прямий кут — зеленим, гострий кут — червоним, тупий кут — жовтим.

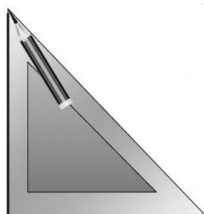

— Спробуйте знайти в нашому класі різні види кутів.

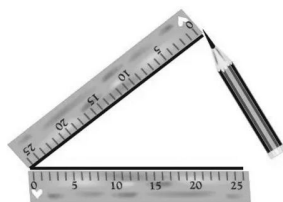
5. Практична робота. Креслення різних видів кутів

— Будуй кути так:

Прямий

Гострий

Тупий

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 118, № 623, 624)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Визначте за табличкою «ЗаХід»: що дізналися нового, що ще потрібно вивчити з теми «Кути» Вправа «Мікрофон». Самоаналіз своєї роботи на уроці.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 67. ПИСЬМОВЕ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. СКЛАДАННЯ ТА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ. ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ КУТІВ У ГЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУРАХ

Мета: актуалізувати знання про виконання письмового додавання та віднімання трицифрових чисел; формувати вміння додавати та віднімати багатоцифрові числа письмовим способом; удосконалювати вміння розв'язувати задачі алгебраїчним способом, складати і розв'язувати рівняння; закріпити вміння розрізняти види кутів; розвивати логічне мислення; виховувати старанність, самостійність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго ранку!
Доброго дня!
Ми всім бажаємо
Здоров'я і добра.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 118, № 623, 624)

- Які значення виразів отримали?
- Поясніть хід розв'язання задачі.

3. Каліграфічна хвилинка

- До відповіді задачі додайте 5 сотень. Яке число утворилося? ($380 + 500 = 880$.)
- Назвіть усі можливі круглі числа з однаковою кількістю сотень і десятків. Запишіть їх каліграфічно в порядку спадання.

990 880 770 660 550 440 330 220 110

4. Усні обчислення

- Знайдіть приклад з відповіддю 880.

$420 + 470$	$710 + 160$	$980 - 200$	$990 - 110$
$560 + 320$	$1000 - 120$	$450 + 240$	$610 + 170$

- Розв'яжіть кругові приклади.

$820 - 400$	$340 + 90$	$650 - 310$
$380 + 440$	$420 + 230$	$430 - 50$

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вміння порівнювати багатоцифрові числа (с. 118, № 625)

2. Актуалізація опорних знань. Письмове додавання та віднімання трицифрових чисел

- Закінчіть розв'язання прикладів.

$\begin{array}{r} 891 \\ - 356 \\ \hline *3* \end{array}$	$\begin{array}{r} 702 \\ + 347 \\ \hline **5 \end{array}$	$\begin{array}{r} 249 \\ + 196 \\ \hline *4* \end{array}$	$\begin{array}{r} 532 \\ + 299 \\ \hline **1 \end{array}$
---	---	---	---

3. Ознайомлення з письмовим додаванням та відніманням багатоцифрових чисел (с. 118–119, № 626)

- На основі раніше засвоєних знань поясніть хід розв'язання запропонованих прикладів.

УРОК 68. ЗАЛЕЖНІСТЬ ЗМІНИ ЗНАЧЕННЯ СУМИ ВІД ЗБІЛЬШЕННЯ/ЗМЕНШЕННЯ ОДНОГО З ДОДАНКІВ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Мета: дослідити залежність значення суми від зміни одного з доданків; формувати вміння використовувати цю залежність для обчислення прикладів; удосконалювати вміння розв'язувати задачі та обчислювальні навички; розвивати логічне мислення, спостережливість, увагу; виховувати товариськість; стимулювати цікавість до вивчення математики.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

З добрим словом! Розпочато день.
Насамперед проженемо лінь.
На уроці не позіхати,
А працювати і рахувати.
Тут затії і задачі, ігри, жарти —
Все для вас!
Побажаю вам удачі —
За роботу, в добрий час!

2. Перевірка домашнього завдання (с. 120, № 632–633)

— Назвіть, яке рівняння склали для розв'язання задачі. Що позначає x ? Поясніть вибір арифметичної дії під час складання рівняння. Який компонент був невідомим у рівнянні? Яку відповідь отримали?

— Прокоментуйте обчислення значень виразів письмовим способом.

3. Каліграфічна хвилинка

— Доберіть багатоцифрові числа, більші за 923 і менші 940. Скільки таких чисел? Назвіть найменше і найбільше з цих чисел.

— Найбільше число запишіть каліграфічно. (939.) Назвіть суму розрядних доданків цього числа.

4. Математичний диктант

- Обчисліть суму чисел 543 000 і 25 000.
- Обчисліть різницю чисел 44 268 і 10 268.
- На скільки число 600 000 більше, ніж 120 000?
- На скільки число 200 000 менше, ніж 530 000?
- Зменшуване 31 900, від'ємник 30 000. Обчисліть різницю.
- Перший доданок 532 000, другий — 24 000. Обчисліть суму.
- Число 5030 зменште на 3000.
- Число 7600 збільште на 4000.
- Від суми чисел 88 100 і 30 відніміть 78 130. Запишіть отримане число.
- 610 тонн перетворіть у центнери. Запишіть отримане іменоване число.
- 41 500 міліметрів перетворіть у сантиметри та запишіть отримане іменоване число.

5. Усні обчислення (с. 120, № 634)

— Обчисліть значення виразів усним способом.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дослідження залежності значення суми від зміни одного з доданків (с. 120, № 635, 636)

1) Порівняння задач (№ 635).

— Прочитайте уважно задачі. Чим вони різняться?

— Розв'яжіть ці задачі. Чи відрізнялося розв'язання задач? (Ні, арифметична дія розв'язання задачі була однаковою.) Чи різняться відповіді? Чому? (Відповідь другої задачі на 100 більше, тому що одне із числових даних (другий доданок) другої задачі було на 100 більше.)

2) Робота з таблицею (№ 636).

— Заповніть таблицю. Знайдіть суму чисел. Що можете сказати про перший доданок? Чи змінувався другий доданок? Як?

— Чи вплинула ця зміна на значення суми? Як?

— Який висновок можемо зробити? (При збільшенні одного з доданків на певну кількість одиниць, сума теж збільшиться на цю саму кількість одиниць.)

— Поміркуйте, як зміниться сума при зменшенні одного з доданків? (Сума теж зменшиться на таке саме значення, як і доданок.)

— Перевірмо наші припущення. Завершіть правило підручника.

2. Первинне закріплення

Застосування вивченого правила для швидкого обчислення значень виразів (с. 120, № 637)

— Обчисліть значення першого виразу кожного стовпчика. Користуючись вивченим правилом, швидко обчисліть значення другого виразу в кожному стовпчику

Звертаємо увагу дітей, що спочатку треба визначити, який доданок змінився і на скільки, а потім виконати відповідну арифметичну дію із сумою попереднього прикладу. Наприклад, якщо один з доданків збільшився на 150, то, щоб отримати швидко відповідь другого прикладу, потрібно суму першого виразу збільшити на 150.

$534 + 125$	$342 + 461$	$896 + 143$	$327 + 652$
$534 + 235$	$232 + 461$	$392 + 143$	$327 + 122$

Фізкультхвилинка

Починаємо наш старт:
 — На зарядку станьте в ряд.
 Руки вгору, руки вниз,
 Крок на місці — зупинись.
 Нахилийся, присідай
 І сусіда не штовхай.
 Руки в боки, нахились,
 Вправо — вліво подивись,
 Біг на місці починай,
 Ну, а зараз пострибай,
 Руки вгору, руки вниз,
 Не лілуйся, добре вчись!

3. Дослідження виразів, де перший доданок збільшується, а другий — зменшується на те саме число (с. 121, № 638)

4. Первинне закріплення (с. 121, № 639, 640)

— Чи потрібно було робити обчислення значення виразів, розв'язувати задачу? Чому? (Ні. Значення виразу не змінювалося, тому що один з доданків збільшувався, а інший зменшувався на те саме число. Отже, сума залишалася незмінною. У задачі продали таку саму масу печива, як і привезли. Отже, маса печива, яка залишилася, є такою самою, яка була на початку.)

— Складіть схожого типу задачу про пасажирів автобуса чи кількість грошей у хлопчика.

5. Застосування вивченого під час розв'язування рівнянь

1) *Ознайомлення з поясненням підручника (с. 121, № 641).*

2) *Закріплення вивченого. Робота в групах.*

— Обчисліть значення невідомого, скориставшись поданою рівністю.

<i>1-ша група</i>	$254 + 512 = 766$ $(254 + c) + 512 = 798$	$612 + 284 = 896$ $612 + (284 - y) = 746$
-------------------	--	--

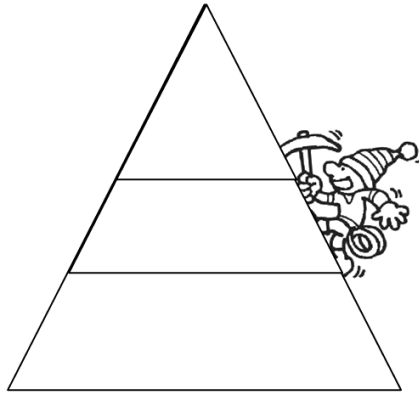
2-га група	$157 + 482 = 634$ $157 + (482 + x) = 978$	$453 + 321 = 774$ $(453 - a) + 321 = 423$
3-тя група	$373 + 216 = 589$ $373 + (216 - b) = 481$	$172 + 637 = 809$ $(172 + k) + 637 = 929$
4-та група	$125 + 673 = 798$ $(125 - a) + 673 = 714$	$234 + 185 = 419$ $234 + (185 + x) = 320$
5-та група	$613 + 216 = 829$ $(613 + c) + 216 = 838$	$484 + 356 = 840$ $484 + (356 - y) = 726$
6-та група	$431 + 452 = 883$ $431 + (452 + x) = 900$	$679 + 121 = 800$ $(679 - a) + 121 = 763$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 122, № 642–643)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Піраміда досягнень»

— Чого навчилися на уроці? Що навчилися робити краще? Розфарбуйте, де ви знаходитесь на піраміді досягнень: біля підніжжя — якщо вас спіткали труднощі на уроці та потребуєте допомоги; середина — якщо з більшістю завдань упоралися самостійно; вершина — якщо все вдалося легко.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 69. ПИСЬМОВЕ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. ДОДАВАННЯ ТРЬОХ ДОДАНКІВ. РОБОТА НАД ЗАДАЧАМИ

Мета: актуалізувати знання про взаємозв'язок додавання і віднімання; формувати вміння виконувати додавання трьох доданків письмовим способом; удосконалювати обчислювальні навички, вміння розв'язувати задачі, визначати геометричні фігури, обчислювати периметр чотирикутника, будувати різні типи кутів; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння; виховувати заощадливість, бажання вести здоровий спосіб життя.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Нумо привітаємось,
Нумо посміхнемося,
Нумо в очі глянемо,
І нам тепліше стане.
Раз рука, два рука,
Раз плече, два плече.
Голова вліво, вправо подивились,
Посміхнулись, привітались.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 122, № 642–643)

— Які значення виразів отримали?

— Поясніть, як склали рівняння для розв'язання задачі. Який показник прийняли за x ? Яку арифметичну дію вибрали? Чому? ($1500 - x = 472$.)

3. Каліграфічна хвилинка

— Назвіть шість чисел, починаючи з 666, відраховуючи по 1 сотні, 1 десятку й 1 одиниці. Яке число найбільше? Найменше? (666, 555, 444, 333, 222, 111.)

— Запишіть найменше число каліграфічно. (111.) Назвіть суму розрядних доданків цього числа.

4. Усні обчислення

- Обчисліть суму чисел 57300 і 22 1000.
- Обчисліть різницю чисел 896 000 і 90 000.
- На скільки число 15 300 більше, ніж 3300?
- На скільки число 24 000 менше, ніж 57 000?
- Зменшуване 80 000, від'ємник 64 000. Обчисліть різницю.
- Перший доданок 74 200, другий доданок 3000. Обчисліть суму.
- Число 875 000 зменште на 340 000.
- Число 310 000 збільште на 2000.
- Від суми чисел 1400 і 5300 відніміть 2700. Запишіть отримане число.
- 90 800 метрів переведіть у кілометри та метри.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення обчислювальних навичок

1) *Порівняння числового виразу і числа. Самостійна робота (с. 122, № 644).*

2) *Визначення в межах яких розрядів будуть виконуватися дії з багатоцифровими числами. Письмове додавання багатоцифрових чисел (с. 122, № 645).*

3) Повторення про взаємозв'язок додавання і віднімання. Письмове віднімання багатоцифрових чисел з перевіркою додаванням (с. 122, № 646).

4) Тренувальні вправи на додавання трьох доданків письмовим способом (с. 122, № 647).

Фізкультхвилинка

Хочу збудувати дім,
Щоб вікно було в нім.
Щоб і двері там були.
Поряд дві сосни росли.
Навкруги паркан стояв.
Пес той дім охороняв.
Щоб на квітці жив жучок.
Бігав швидко павучок.
Сонце сяє, дощ іде.
Квітка в траві росте.

2. Актуалізація знань про розв'язування задач на збільшення чи зменшення числа в непрямій формі (с. 122, № 648)

— Скільки осіб займаються в легкоатлетичній секції? Що сказано про людей, які займаються у волейбольній секції? Як ви розумієте вираз «це на 7 осіб менше»? Яке питання задачі?

— Що потрібно знати, аби дати відповідь на питання задачі? Які числові дані слід спочатку дізнатися? Як це зробити?

— Яка буде перша дія розв'язання задачі? Про що будемо дізнаватися в другій дії? Як це зробити?

Легкоатлетична секція — 18 ос., це на 7 ос. менше
Волейбольна секція — ? ← } ?

Розв'язання

- 1) $18 + 7 = 25$ (ос.) — займається у волейбольній секції;
- 2) $18 + 25 = 43$ (ос.)

Відповідь: всього в двох секціях займається 43 особи.

3. Дослідницька робота із задачами (с. 123, № 649)

— Прочитайте уважно задачі. Чи схожі вони між собою? Чим? Які відмінності визначили?

— Розв'яжемо задачі та дізнаємося, як ця відмінність вплинула на розв'язання задач.

Задача 1

I сектор — 11 240 гл. ← }
II сектор — ?, на 390 ос. більше } 32 370 гл.
III сектор — ?

Розв'язання

- 1) $11\,240 + 390 = 11\,630$ (ос.) — глядачів у II секторі;
- 2) $11\,240 + 11\,630 = 22\,870$ (ос.) — глядачів у I та II секторі;
- 3) $32\,370 - 22\,870 = 9\,500$ (ос.)

Відповідь: 9 500 глядачів було в третьому секторі.

Задача 2

I каса — 960 ос., це на 96 ос. більше }
II каса — ?, ← } 2145 ос.
III каса — ?

Розв'язання

- 1) $960 - 96 = 864$ (ос.) — обслужила II каса;
- 2) $960 + 864 = 1824$ (ос.) — обслужила I та II каси;
- 3) $2145 - 1824 = 321$ (ос.)

Відповідь: 321 покупець обслужила III каса магазину.

— Чому перші дії в задачах були різні?

4. Робота над геометричним матеріалом (с. 123, № 650)

- Розрізнення геометричних фігур.

УРОК 70. ЗАЛЕЖНІСТЬ ЗМІНИ РІЗНИЦІ ВІД ЗБІЛЬШЕННЯ/ЗМЕНШЕННЯ ЗМЕНШУВАНОВОГО. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ТА РІВНЯНЬ. ГЕОМЕТРИЧНА ЗАДАЧА

Мета: проаналізувати та визначити залежність зміни різниці від зміни значення зменшуваного; формувати вміння застосовувати вивчене правило для розв'язування рівнянь та задач; удосконалювати вміння розв'язувати задачі, креслити прямокутники; розвивати логічне мислення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 123, № 651, 652)

— Поясніть, як виконали віднімання багатоцифрових чисел. Як здійснили перевірку?

— На що потрібно звернути особливу увагу, розв'язуючи задачу? Поясніть хід розв'язання задачі.

Задача 652

I — 15 736 уб., це на 1955 менше
II — ? ←————— } ?

Розв'язання

1) $15\,736 + 1955 = 17\,691$ (уб.) — уболівальників на другому футбольному матчі;

2) $15\,736 + 17\,691 = 33\,427$ (уб.) — усього уболівальників.

Відповідь: на двох матчах було 33 427 уболівальників.

3. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число-відповідь задачі. (33 427.)

— Назвіть суму розрядних доданків цього числа.

4. Усні обчислення

- Обчисліть суму чисел 6200 і 4700.
- Чому дорівнює різниця чисел 256 000 і 55 000?
- Якщо число 270 000 збільшити на 120 216, яке число отримаємо?
- На скільки число 86 000 більше, ніж 53 000?
- На скільки число 5000 менше, ніж 912 000?
- Зменшене 7800, від'ємник 2400. Обчисліть різницю.
- Перший доданок 83 000, другий 8000. Обчисліть суму.
- Число 523 000 зменште на 420 000.
- Число 30 100 збільште на 1900.
- До різниці чисел 246 000 і 44 000 додайте 7000. Запишіть отримане число.
- Від 1 тонни відніміть 926 кілограмів. Запишіть отримане число.
- Обчисліть значення виразів № 653 (с. 124).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення із залежністю зміни різниці від зміни зменшуваного (с. 124, № 654)

2. Первинне закріплення

1) *Поясніть схеми, користуючись вивченим правилом.*

Зменшуване \uparrow → різниця \uparrow .

Зменшуване \downarrow → різниця \downarrow .

2) *Відповіді на питання № 655 (с. 124). Підбір прикладів.*

Різниця збільшиться на 1, якщо зменшуване збільшиться на 1.

$$\begin{array}{l} \text{Наприклад, } 6 - 2 \\ 7 - 2 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 6 - 2 \\ 7 - 2 \end{array}} \right\} + 1 \qquad \begin{array}{l} = 4, \\ = 5 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} = 4, \\ = 5 \end{array}} \right\} + 1$$

Різниця зменшиться на 1, якщо зменшуване зменшиться на 1.

$$\begin{array}{l} \text{Наприклад, } 7 - 2 \\ 6 - 2 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 7 - 2 \\ 6 - 2 \end{array}} \right\} - 1 \qquad \begin{array}{l} = 5, \\ = 4 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} = 5, \\ = 4 \end{array}} \right\} - 1$$

Різниця збільшиться на 100, якщо зменшуване збільшиться на 100.

$$\begin{array}{l} \text{Наприклад, } 340 - 20 \\ 440 - 20 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 340 - 20 \\ 440 - 20 \end{array}} \right\} + 100 \qquad \begin{array}{l} = 320, \\ = 420 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} = 320, \\ = 420 \end{array}} \right\} + 100$$

Різниця зменшиться на 1, якщо зменшуване зменшиться на 1.

$$\begin{array}{l} \text{Наприклад, } 440 - 20 \\ 340 - 20 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 440 - 20 \\ 340 - 20 \end{array}} \right\} - 100 \qquad \begin{array}{l} = 320, \\ = 220 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} = 320, \\ = 220 \end{array}} \right\} - 100$$

3) Застосування вивченого правила під час розв'язування виразів (с. 124, № 654).

Фізкультхвилинка

3. Формування вміння розв'язувати рівняння

1) Виконання завдання 657 (с. 124).

— Різниця в першому рівнянні на 4 збільшилася, отже, і зменшуване збільшувалося на 4. Отже, $x = 4$.

— Різниця в другому рівнянні на 4 зменшилася, отже, і зменшуване зменшувалося на 4. Отже, $x = 4$.

Аналогічно аналізується інша рівність.

2) Виконання завдання 658 (с. 125).

— Різниця збільшилася на 60, отже, зменшуване було збільшено на 60.

— Різниця збільшилася на 56, отже, зменшуване було зменшено на 56.

3) Самостійне розв'язування рівнянь (с. 125, № 659).

— Назвіть ускладнені рівняння. З чого треба почати їх розв'язання?

4. Удосконалення вміння розв'язувати задачі (с. 125, № 661, 660)

1) Складання та розв'язування задач за таблицею. Порівняння задач за планом підручника.

Застосування вивченого правила для швидкого розв'язування задач.

2) Робота над геометричною задачею 661.

— Назвіть відомі числові дані. (Периметр і довжина прямокутника.) Яке завдання задачі? (Накреслити прямокутник та обчислити його площу.)

— Чи можливо виконати це завдання, знаючи числові дані? Чому? (Ні. Потрібно знати ширину прямокутника.)

— Пригадайте формулу (правило) обчислення периметра. Як, використовуючи ці знання, знайти ширину прямокутника?

— Назвіть формулу (правило) обчислення площі прямокутника.

— Яка перша дія? Яка друга дія?

— Накресліть прямокутник.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 125, № 662, 663)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- Найбільші труднощі спіткали...
- Я не вмів(ла), а тепер умію...
- Я дізнався(лася)...
- Я навчився(лася)...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 71. ЗАЛЕЖНІСТЬ ЗМІНИ ЗНАЧЕННЯ РІЗНИЦІ ВІД ЗМЕНШЕННЯ ВІД'ЄМНИКА. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ТА ЇХ ПОРІВНЯННЯ. СКЛАДАННЯ ТА ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

Мета: проаналізувати та визначити залежність зміни значення різниці від зміни значення від'ємника; формувати вміння застосовувати вивчене правило для розв'язування рівнянь та задач; удосконалювати вміння розв'язувати задачі, складати та обчислювати значення виразів; розвивати спостережливість, логічне мислення; виховувати охайність.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 125, № 662, 663)

— Поясніть хід розв'язання задачі. Що потрібно було знайти в першій дії? (*Довжину прямокутника.*) За якими формулами обчислювали периметр і площу прямокутника?

— Поясніть, як розв'язання першого прикладу в стовпчику допомогло швидко розв'язати другий приклад кожного стовпчика. Які знання для цього знадобилися? (*Знадобилися знання про залежність значення різниці від зміни зменшуваного.*)

3. Повторення теоретичного матеріалу

— Поясніть за схемами залежність значення різниці від зміни зменшуваного.

Зменшуване \uparrow → різниця \uparrow .	Зменшуване \downarrow → різниця \downarrow .
--	--

(*Якщо зменшуване збільшити на декілька одиниць, то і різниця збільшиться на таку саму кількість одиниць. Якщо зменшуване зменшити на декілька одиниць, то і різниця зменшиться на таку саму кількість одиниць.*)

4. Усні обчислення

— Розв'яжіть вирази, використовуючи згадані правила.

560 – 250	8970 – 4050	60 900 – 4600
860 – 250	6970 – 4050	63 943 – 4600
360 – 250	10 970 – 4050	50 700 – 4600

5. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно три числа, починаючи з відповіді останнього виразу і збільшуючи кожне на 20 000. (*46 100, 66 100, 86 100.*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про нумерацію багатоцифрових чисел. Удосконалення обчислювальних навичок письмовим способом (с. 126, № 664, 665)

1) Виконання завдання 664.

а) 97210 – 10279 б) 965210 – 102659 в) 873210 – 102378

2) Виконання віднімання письмовим способом з перевіркою додаванням (№ 665).

2. Ознайомлення із залежністю зміни різниці від зміни від'ємника (с. 126, № 666)

3. Первинне закріплення

1) Поясніть схеми, користуючись вивченим правилом.

Від'ємник \uparrow → різниця \downarrow .	Від'ємник \downarrow → різниця \uparrow .
---	---

2) Відстеження залежності зміни різниці від зміни від'ємника.

— Як зміниться різниця, якщо від'ємник збільшиться на 10?

Різниця зменшиться на 10, якщо від'ємник збільшиться на 10.

$$\begin{array}{l} \text{Наприклад, } 6 - 2 = 58, \\ 60 - 12 = 48 \end{array} \left. \begin{array}{l} \nearrow + 10 \\ \searrow - 10 \end{array} \right\}$$

— Як зміниться різниця, якщо від'ємник зменшиться на 1?

Різниця збільшиться на 1, якщо від'ємник зменшиться на 1.

$$\begin{array}{l} \text{Наприклад, } 500 - 4 = 496, \\ 500 - 3 = 497 \end{array} \left. \begin{array}{l} \nearrow - 1 \\ \searrow + 1 \end{array} \right\}$$

— Як зміниться різниця, якщо від'ємник зменшиться на 100?

Різниця збільшиться на 100, якщо від'ємник зменшиться на 100.

$$\begin{array}{l} \text{Наприклад, } 740 - 320 = 420, \\ 740 - 220 = 520 \end{array} \left. \begin{array}{l} \nearrow - 100 \\ \searrow + 100 \end{array} \right\}$$

— Як зміниться різниця, якщо від'ємник збільшиться на 1000?

Різниця зменшиться на 1000, якщо від'ємник збільшиться на 1000.

$$\begin{array}{l} \text{Наприклад, } 3840 - 20 = 3820, \\ 3840 - 1020 = 2820 \end{array} \left. \begin{array}{l} \nearrow + 1000 \\ \searrow - 1000 \end{array} \right\}$$

3) Застосування вивченого правила під час розв'язування прикладів (с. 126, № 667).

Фізкультхвилинка. Руханка-танок «Огірок» (<https://youtu.be/vGAKqplzPI0>)

4. Формування вміння розв'язувати рівняння

1) Виконання завдання 668 (с. 126).

— Різниця не змінилася, а від'ємник зменшився на 21, отже, $x = 21$.

— Різниця не змінилася, а від'ємник збільшився на 66, отже, $x = 66$.

2) Виконання завдання 669 (с. 127).

— Різниця в порівнянні з першим рівнянням на 41 збільшилася, отже, невідомий від'ємник у другому рівнянні зменшиться на 41.

— Порівнюючи два наступні рівняння, бачимо, що різниця зменшується на 87, отже, невідомий від'ємник у другому рівнянні збільшиться на 87.

— Перевірте наші припущення, розв'язавши приклади. (Робота в парах.)

5. Удосконалення вміння розв'язувати задачі (с. 127, № 670)

— Прочитайте уважно задачі.

— Які вирази відповідають розв'язанню кожної задачі?

Задача 1. $400 - (84 + 104)$

Задача 2. $400 - (84 + 84 : 6)$

— У якому виразі від'ємник більше? (Від'ємник більше в першому виразі) Як залежить різниця від зміни від'ємника?

— Які припущення можемо зробити, щодо відповіді задач? (У першому виразі, що відповідає розв'язанню першої задачі, від'ємник більше, отже, відповідь задачі 1 (різниця) буде меншою.)

— Розв'яжіть задачі. Чи правильними були наші припущення?

6. Удосконалення обчислювальних навичок (с. 127, № 671)

$$(554 + 88 \cdot 765) - 13 \cdot 540$$

$$85 \cdot 648 - (51 \cdot 875 - 4300)$$

$$(4154 - 3258) : 7$$

$$60 \cdot 9 + (2735 + 3285)$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 128, № 672, 673)

2. Підсумок уроку. Рефлексія

— Розкажи про свою роботу на уроці за схемою.

Дізнався → Навчився → Потренуюся

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 72. СПОСОБИ ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ІМЕНОВАНИХ ЧИСЕЛ (одиниці маси). РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Мета: актуалізувати знання про одиниці маси, проаналізувати їх співвідношення; формувати вміння перетворювати іменовані числа та виконувати додавання і віднімання письмовим способом; удосконалювати вміння розв'язувати задачі; розвивати логічне мислення; виховувати дбайливе ставлення до природи; стимулювати цікавість до навколишнього світу.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок.
Починається урок.
Щоб урок минув цікаво,
Всі беремося до справи.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 128, № 672–673)

— З-поміж запропонованих чисел знайдіть відповіді розв'язання задачі. Поясніть, що позначає кожне число.

4365	13830
6480	10845

4365 — виготовив деталей третій токар.

6480 — виготовив деталей другий токар.

13 830 — виготовили деталей перший і другий токарі разом. (*I спосіб розв'язування.*)

10 845 — виготовили деталей другий і третій токарі разом. (*II спосіб розв'язування.*)

— Чим були схожі та чим різнилися два способи розв'язання задачі?

<i>I спосіб</i>	<i>II спосіб</i>
1) $7350 - 870 = 6480$ (дет.) — виготовив деталей другий токар;	1) $7350 - 870 = 6480$ (дет.) — виготовив деталей другий токар;
2) $7350 + 6480 = 13830$ (дет.) — виготовили деталей перший і другий токар разом;	2) $18195 - 7350 = 10845$ (дет.) — виготовили деталей другий і третій токарі разом.
3) $18195 - 13830 = 4365$ (дет.) — виготовив деталей третій токар	1) $10845 - 6480 = 4365$ (дет.) — виготовив деталей третій токар

— Перевірте, чи правильно ви записали вирази та обчислили їх значення.

$$(100\ 554 - 88\ 756) + 130\ 540 = 142\ 338$$

$$85\ 048 - 876 : 4 = 84\ 829$$

$$(1300 + 100) + 1300 : 100 = 1413$$

3. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число-відповідь останнього виразу. (*1413.*)

4. Математичний диктант

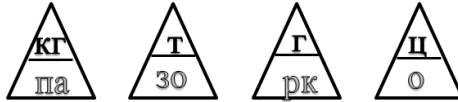
- Обчисліть суму чисел 12 000 і 3000.
- Обчисліть різницю чисел 30950 і 20 050.
- На скільки число 80679 більше, ніж 10 679?
- На скільки число 452 000 менше, ніж 452 700?
- Зменшуване 409 670, від'ємник 9670. Обчисліть різницю.
- Перший доданок 15100, другий — 6300. Обчисліть суму.

- Число 56 299 зменште на 50 299.
- Число 26 400 збільште на 23 000.
- Від суми чисел 3000 і 2200 відніміть 500. Запишіть отримане число.
- 610 тонн перетворіть у центнери. Запишіть отримане іменоване число.
- 32 кг 400 г перетворіть у просте іменоване число. Запишіть його.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про одиниці маси

— Назвіть одиниці маси від найбільшої до найменшої та дізнайтеся, де ми сьогодні побуваємо.

Відповідь:

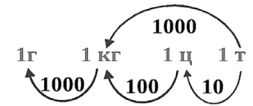
т	ц	кг	г
зо	о	па	рк

— Які співвідношення мають між собою одиниці маси? Ці знання будуть квитком до зоопарку.

$$1 \text{ кг} = 1000 \text{ г}$$

$$1 \text{ ц} = 100 \text{ кг} = 100\,000 \text{ г}$$

$$1 \text{ т} = 1000 \text{ кг} = 10 \text{ ц} = 1\,000\,000 \text{ г}$$

2. Удосконалення вміння перетворювати іменовані числа (одиниці маси)

— Підходимо до вольєру із зубрами. Це рекордсмен України з-поміж тварин.

Його маса сягає до 1 тонни. Скільки це центнерів, кілограмів?

— Виконайте перетворення одиниць маси за № 674 (с. 128).

3. Удосконалення вміння виконувати додавання та віднімання простих іменованих чисел (с. 128, № 675)

— У наступному вольєрі живе пара лосів. Маса самця — 430 кг, а самки — 320 кг. Яка загальна маса лосів? На скільки самиця легша за лося?

— Розв'яжіть приклади № 675 — і рушаймо далі.

4. Ознайомлення з різними способами додавання складених іменованих чисел (с. 128, № 676)

— Зайчики просять розібратися з різними способами додавання складених іменованих чисел.

I спосіб. Складені іменовані числа перетворюються в прості з меншою одиницею вимірювання і додаються як звичайні числа. Потім відповідь перетворюємо в складене іменоване число.

II спосіб. Дія додавання виконується зі складеними іменованими числами, аналогічно письмовому способу додавання багатоцифрових чисел.

5. Первинне закріплення різних способів додавання складених іменованих чисел (с. 128, № 677)

— Поясніть, яким способом обчислення ви скористалися? Чому вибрали саме його?

Цікавий факт. Найбільший заєць, який коли-небудь бігав по Землі, жив на острові Менорка близько 12 мільйонів років тому і важив, судячи з викопних решток, близько 15 кілограмів. Скільки це грамів?

Фізкультхвилинка

Зайчик Скік і зайчик Скок
на морозі гріли лапки.
На «раз» — вгору піднімали,
на «два» — швидко опускали.
Вже передні лапки теплі,
але задні — геть замерзлі.
Будем зайців зігрівати,
разом з ними присідати:
«раз» — присіли,
на «два» — встали.

УРОК 73. СПОСОБИ ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ІМЕНОВАНИХ ЧИСЕЛ (одиниці довжини). РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ТА РІВНЯНЬ

Мета: актуалізувати знання про одиниці довжини, проаналізувати їх співвідношення; формувати вміння перетворювати іменовані числа та виконувати додавання і віднімання письмовим способом; удосконалювати вміння розв'язувати задачі та рівняння; розвивати логічне мислення; виховувати дбайливе ставлення до природи; стимулювати цікавість до рідної країни.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 130, № 683, 684)

— Поясніть хід розв'язання задачі. Назвіть птахів у порядку спадання маси тіла.

— Яким способом обчислень скористалися під час знаходження значень суми і різниці іменованих чисел (одиниці маси)?

3. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число 979.

— Це висота найвищого у світі водоспаду Анхель.

Водоспад Анхель розташований на річці Чурун, притоці Кароні, у тропічних лісах Венесуели, в Національному парку «Канайма», за 750 км на південний-схід від Каракаса. Спадає з гори Ауян-тепуй. Загальна висота водоспаду — 979 м, висота вільного падіння — 807 м.

— На скільки загальна висота водоспаду більша за висоту вільного падіння?

— Сьогодні дізнаємося багато цікавого про водоспади.

4. Усні обчислення. «Водоспад»

- На скільки число 90579 більше, ніж 7 579?
- На скільки число 176 000 менше, ніж 176 380?
- Обчисліть суму чисел 45 000 і 5000.
- Обчисліть різницю чисел 80490 і 20 090.
- Від суми чисел 7000 і 1200 відніміть 300. Запишіть отримане число.
- До різниці чисел 56 900 і 5 800 додайте добуток чисел 32 і 100.
- Зменшуване 408 430, від'ємник 8430. Обчисліть різницю.
- Перший доданок 24600, другий — 3300. Обчисліть суму.
- Число 81 299 зменште на 61 299.
- Число 54 700 збільште на 23 000.
- 450 км перетворіть у метри.
- 6 м 9 см перетворіть у просте іменоване число.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про одиниці довжини

— Назвіть одиниці довжини від найбільшої до найменшої.

— Які співвідношення мають між собою одиниці довжини?

$$1 \text{ см} = 10 \text{ мм}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см} = 100 \text{ мм}$$

$$1 \text{ км} = 1000 \text{ м} = 100\,000 \text{ см}$$

2. Удосконалення вміння перетворювати іменовані числа (одиниці довжини)

— Виконайте перетворення одиниць маси за № 685 (с. 130).

— Водоспад Шипіт — одне із семи природних чудес України і найкрасивіший водоспад на Закарпатті. Мальовничою ущелиною водоспад спадає численними каскадами з висоти 1400 см. Яка висота в метрах? (14 м.)

3. Ознайомлення з різними способами додавання складених іменованих чисел (с. 130, № 686)

— Дізнайтеся, як визначили відстань від водоспаду до вершини гори різними способами.

I спосіб. Складені іменовані числа перетворюються в прості з меншою одиницею вимірювання і додаються як звичайні числа. Потім відповідь перетворюємо в складене іменоване число.

II спосіб. Дія додавання виконується зі складеними іменованими числами, аналогічно письмовому способу додавання багатоцифрових чисел.

4. Ознайомлення з різними способами віднімання складених іменованих чисел (с. 130–131, № 687)

— Визначте способи віднімання іменованих чисел (одиниці довжини). Чим вони різняться?

— Способи віднімання складених іменованих чисел аналогічні способам додавання.

Фізкультхвилинка

5. Первинне закріплення різних способів додавання і віднімання складених іменованих чисел (с. 131, № 688)

— Поясніть, яким способом обчислення ви скористалися? Чому вибрали саме його?

Цікавий факт. А чи знали ви, що водоспад Пробій, або Яремчанський водоспад, — найповноводніший природний водоспад України, розташований на річці Прут, у курортному містечку Яремче. Водоспад Пробій складається з кількох каскадів, перепад яких сягає 8 метрів. Але захоплює не стільки його висота, скільки неймовірна потужність і сила гірської води.

6. Формування вміння розв'язувати задачі (с. 131–132, № 689, 691). Робота зі схемами-маршрутами

1) Задача 689. Закріплення додавання і віднімання складених іменованих чисел.

Щопонеділка

$$265 \text{ м} + 1140 \text{ м} = 1405 \text{ м} = 1 \text{ км } 405 \text{ м}$$

Щовівторка

$$850 \text{ м} + 370 \text{ м} = 1220 \text{ м} = 1 \text{ км } 220 \text{ м}$$

У понеділок Марія проходить відстань довшу на 185 м.

$$1 \text{ км } 405 \text{ м} - 1 \text{ км } 220 \text{ м} = 185 \text{ м}$$

2) Задача 691. Складання рівняння для розв'язування задачі.

— Перетворимо всі одиниці довжини в метри.

$$4 \text{ км } 200 \text{ м} = 4200 \text{ м}$$

$$3 \text{ км } 500 \text{ м} = 3500 \text{ м}$$

$$5 \text{ км} = 5000 \text{ м}$$

— Нехай довжина відрізка AD маршруту буде x . Складемо рівняння.

$$(4200 + 3500 + 5000) + x = 14\,700$$

$$12\,700 + x = 14\,700$$

$$x = 14\,700 - 12\,700$$

$$x = 2000$$

Відповідь: довжина відрізка AD маршруту дорівнює 2000 м, або 2 км.

7. Удосконалення вміння розв'язувати рівняння (с. 132, № 690)

$$x - 350 = 50$$

$$x - 350 : 7 = 50$$

$$x - 350 = 7 \cdot 50$$

$$x = 350 + 50$$

$$x - 50 = 50$$

$$x - 350 = 350$$

$$x = 400$$

$$x = 50 + 50$$

$$x = 350 + 350$$

$$x = 100$$

$$x = 700$$

— Порівняйте рівняння. Чим вони схожі? Як відрізнялося розв'язання? Від чого це залежало?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 132, № 692, 693)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чого навчилися на уроці? Які завдання виконувати було важко? Із чим упоралися легко? Над чим треба попрацювати ще?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 74. ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ІМЕНОВАНИХ ЧИСЕЛ (одиниці вартості). РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ АЛГЕБРАЇЧНИМ СПОСОБОМ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДНИХ РІВНЯНЬ

Мета: актуалізувати знання про одиниці довжини, проаналізувати їх співвідношення; формувати вміння перетворювати іменовані числа та виконувати додавання і віднімання письмовим способом; удосконалювати вміння розв'язувати задачі, рівняння; розвивати логічне мислення; виховувати заощадливість; стимулювати цікавість до навколишнього світу.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок.
Починається урок.

Щоб урок минув цікаво,
Всі беремося до справи.

2. Перевірка домашнього завдання (с. 132, № 692, 693)

— Яким способом обчислень скористалися під час знаходження значень суми і різниці іменованих чисел (одиниці довжини)?

— Поясніть, як за показниками лічильника визначили відстань, яку проїхала родина до кемпінгового містечка.

3. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть каліграфічно число-відповідь задачі. (405.) Проаналізуйте число. Чим воно цікаве? (Утворене двома сусідніми числами, між якими стоїть 0.) Назвіть числа схожого типу в межах тисячі. Запишіть їх у порядку спадання. (809, 708, 607, 506, 405, 304, 203, 102.)

— Скористайтесь шифром та прочитайте, про що будемо сьогодні розмовляти на уроці.

Завдання

607	102	809	405	203

Шифр

102	203	304	405	506	607	708	809
р	і	б	ш	е	г	н	о

Відповідь

607	102	809	405	203
г	р	о	ш	і

— Сьогодні дізнаємося багато цікавого про гроші, будемо вчитися їх рахувати.

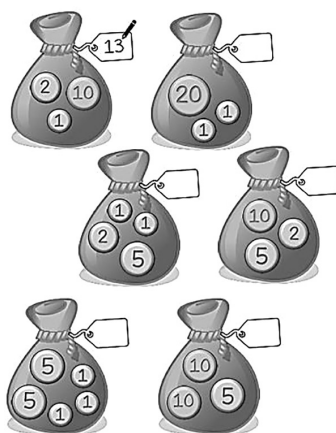
І ось перший цікавий факт.

Найпоширенішою грошовою одиницею є американський долар. Дізнайтеся, яка грошова банкнота найчастіше використовується. Для цього від найменшого записаного числа каліграфічної хвилинка (102) відніміть кількість гривень, якщо в копійках це значення дорівнює 200. (200 коп. = 2 грн, 102 – 2 = 100. Найпоширенішою в світі купюрою є банкнота в 100 американських доларів.)

4. Усні обчислення. «Покупки»

1) «Мішечок з монетами».

— Визначте кількість грошей у мішечку. Кожне число збільште в 20 разів.

2) «Покупки».

- На скільки число 86 043 грн більше, ніж 23 007 грн?
- На скільки число 439 000 коп менше, ніж 439 678 коп?
- Знайдіть загальну суму покупки за чеком у 7600 грн і 3000 грн.
- Обчисліть, на скільки флешка (ціна — 230 грн) коштує дешевше за комп'ютерну мишку (ціна 570 грн).
- Купили 6 пиріжків по 8 грн кожний. Чи вистачить 50 грн, щоб купити 9 пиріжків?
- За 5 кг мандаринів заплатили 165 грн. Яка ціна мандаринів?
- Скільки отримаємо здачі з 200 грн, якщо купимо 3 пакки соку по 30 грн і пачку масла за 54 грн?
- Монітор коштує 24 600 грн, системний блок комп'ютера — 35 000 грн. Обчисліть вартість покупки.
- Скільки потрібно дати 5-гривневих монет, щоб розміняти купюру 20 грн?
- Чи правильно провели обмін, якщо за купюру 500 грн дали 20 купюр по 20 грн?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про одиниці грошової вартості

- Назвіть одиниці грошової вартості в Україні. У якому вигляді вони? (*Купюри, монети.*)
- Назвіть відомі номінали банкнот і монет України.
- Які співвідношення мають між собою одиниці грошової вартості?

2. Удосконалення вміння перетворювати іменовані числа та порівнювати їх (*одиниці грошової вартості*)

- Виконайте перетворення одиниць вартості за № 694 (с. 133).
- Порівняйте іменовані числа (с. 133, № 695).
- У скільки разів 500 коп. менше, ніж 500 грн? (*У 100 разів.*)

Цікавий факт. Ігрових доларів для знаменитої у всьому світі гри «Монополія» щороку в усьому світі друкується в 30–35 разів більше, ніж справжніх доларів.

3. Ознайомлення з різними способами додавання та віднімання складених іменованих чисел (с. 133, № 696)

— Прокоментуйте розв'язання задачі. Як виконували додавання і віднімання іменованих чисел.
I спосіб. Дія додавання зі складеними іменованими числами виконується аналогічно письмовому способу додавання багатоцифрових чисел.

- Запропонуйте і поясніть інший спосіб обчислення.

II спосіб. Складені іменовані числа перетворюються в прості з меншою одиницею вимірювання і додаються як звичайні числа. Потім відповідь перетворюємо в складене іменоване число.

$$\begin{array}{r} - 3580 \\ - 2750 \\ \hline 830 \text{ (коп.)} \end{array}$$

830 коп. = 8 грн 30 коп.

$$\begin{array}{r} + 2750 \\ + 3580 \\ \hline 6330 \text{ (коп.)} \end{array}$$

6330 коп. = 63 грн 30 коп.

4. Первинне закріплення (с. 133, № 697–698)

- Яким способом обчислення користувалися?
- За відповідями прикладів дізнайтеся, що в давні часи могло бути грошовою одиницею.

16 грн 80 коп.	22 грн 50 коп.	124 грн	121 грн 20 коп.
Раковини молюсків	Какао-боби	Залізні прутки	Шкурки куниця

- У Стародавньому Китаї як грошовий еквівалент раковини молюсків каурі використовували ще близько 4000 років тому.
- Індіанці Південної та Центральної Америки колись використовували як гроші какаобоби та тютюнові листя.
- Стародавній Спарті як гроші використовували залізні прутки, масивні та важкі. Це було зроблено для того, щоб спартанці менше прагнули до багатства, менше крали і не давали хабарів.
- У Київській Русі до появи металевих грошей валютою під час торгівлі з країнами Сходу були шкурки куниця, від яких згодом і пішла назва монети «куна».

Фізкультхвилинка

Білий сніг, білий сніг
Заміта стежинки. (Колові рухи руками.)
Цілий день, цілий день
Падають сніжинки. (Нахили тулуба вперед.)
Вітерець-жартівник
Віхолу здіймає. (Повороти навколо себе.)
А мороз-чарівник
З діточками грає. (Стрибки на місці.)

5. Самостійне розв'язування задачі (с. 134, № 699)

— Скільки грошей було в касі зранку? Скільки прийняли грошей за день? Скільки видали? Яке питання задачі?

Розв'язання

- 1) 517 грн 50 коп. + 23 786 грн 60 коп. = 24 304 грн 10 коп. — грошей у касі з прибутком;
- 2) 24 304 грн 10 коп. – 22 950 грн = 1354 грн 10 коп — залишилося грошей у касі.

6. Уточнення розуміння понять «числовий вираз», «вираз зі змінною» (с. 134, № 700). Вправа «Мікрофон»

— Назвіть останню дію в кожному виразі. (1-й вираз — множення, 2-й — додавання, 3-й і 4-й — віднімання.)

— Як називаються такі вирази? (У першому стовпчику записані числові вирази, значення яких можна вирахувати. У другому стовпчику — числові вирази з однією та декількома числовими виразами, значення яких можна дізнатися тільки тоді, коли буквені дані будуть виражені числовими значеннями.)

7. Удосконалення вміння розв'язувати складні рівняння (с. 134, № 701, 702)

— Поясніть розв'язування складних рівнянь (№ 701).

— Закінчіть розв'язання поданих рівнянь (№ 702).

$$247 - (x + 99) = 47$$

$$x + 99 = 247 - 47$$

$$x + 99 = 200$$

$$x = 200 - 99$$

$$x = \underline{101}$$

$$247 - (101 + 99) = 47$$

$$47 = 47$$

— Останньою дією у виразі є віднімання, отже, 47 — це значення різниці. 247 — зменшуване, $(x + 99)$ — від'ємник. Щоб знайти невідомий від'ємник, потрібно від зменшуваного 247 відняти різницю 47, дорівнює 200. Отримали просте рівняння $x + 99 = 200$. У цьому рівнянні невідомий перший доданок. Щоб знайти невідомий доданок, потрібно від суми відняти відомий доданок. $x = 200 - 99$. Отримаємо значення $x = 101$. Перевіряємо: $247 - (101 + 99) = 47$.

$$c \cdot 8 - 248 = 72$$

$$c \cdot 8 = 72 + 248$$

$$c \cdot 8 = 320$$

$$c = 320 : 8$$

$$c = 40$$

$$40 \cdot 8 - 248 = 72$$

$$72 = 72$$

Останньою дією у виразі є віднімання, отже, 72 — це значення різниці. $c \cdot 8$ — зменшуване, 248 — від’ємник. Щоб знайти невідоме зменшуване, потрібно до різниці 72 додати від’ємник 248, дорівнює 320. Отримали просте рівняння $c \cdot 8 = 320$. У цьому рівнянні невідомий перший множник. Щоб знайти невідомий множник, потрібно добуток поділити на відомий множник. $c = 320 : 8$. Отримаємо значення $c = 40$. Перевіряємо: $40 \cdot 8 - 248 = 72$.

— Розв’язавши всі рівняння, можемо дізнатися найпоширеніші найменування грошей.

(Найпоширеніші в світі найменування для грошей — долар, франк і песо. Так називаються гроші в безлічі різних країн.)

Шифр

28	33	40	101	200	320
гривня	долар	франк	песо	рубль	ліра

Відповідь

33	40	101
долар	франк	песо

8. Гра «Яка здача?» (Грошова одиниця — євро)

		<input type="text"/>			<input type="text"/>
		<input type="text"/>			<input type="text"/>
		<input type="text"/>			<input type="text"/>
		<input type="text"/>			<input type="text"/>

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 135, № 703, 704)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чого навчилися на уроці? Які завдання виконувати було важко? Із чим упоралися легко? Над чим треба попрацювати ще? Що вас зацікавило? Які відомості вас здивували?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 78. ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ІМЕНОВАНИХ ЧИСЕЛ (одиниці часу). РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І РІВНЯНЬ

Мета: актуалізувати знання про одиниці часу, проаналізувати їх співвідношення; формувати вміння перетворювати іменовані числа та виконувати з ними різні арифметичні дії; удосконалювати вміння розв'язувати задачі; розвивати логічне мислення; виховувати дбайливе ставлення до часу; стимулювати цікавість до навколишнього світу.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

3. Каліграфічна хвилинка. Актуалізація опорних знань про одиниці часу

— Запишіть каліграфічно число, яке в 10 разів менше за 600. (60.) З якими одиницями вимірювання пов'язане це число? (Одиниці часу.) Назвіть відомі вам співвідношення одиниць часу з цим числом. (1 хв = 60 с, 1 год = 60 хв.)

— Які ще одиниці часу вам відомі? Назвіть їх співвідношення.

— Назвіть одиниці часу в порядку зростання.

4. Усні обчислення. Перетворення іменованих чисел (с. 135, № 705)

$$3 \text{ год} = 60 \cdot 3 = 180 \text{ хв}$$

$$4 \text{ доби} = 24 \cdot 4 = 96 \text{ год}$$

$$5 \text{ год } 15 \text{ хв} = 60 \cdot 5 + 15 = 315 \text{ хв}$$

$$2 \text{ доби } 5 \text{ год} = 24 \cdot 2 + 5 = 53 \text{ год}$$

$$7 \text{ хв } 40 \text{ с} = 60 \cdot 7 + 40 = 460 \text{ с}$$

$$3 \text{ тижні} = 7 \cdot 3 = 21 \text{ доба}$$

$$2 \text{ роки} = 12 \cdot 2 = 24 \text{ міс.}$$

$$2 \text{ тижні } 3 \text{ доби} = 7 \cdot 2 + 3 = 17 \text{ діб}$$

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з додаванням одиниць часу (с. 135, № 706)

— Прокоментуйте розв'язання задачі. Як виконували додавання іменованих чисел? На що потрібно звернути увагу? (Під час перетворення одиниць часу потрібно пам'ятати, що вони не є кратними 10.)

$$3 \text{ год } 80 \text{ хв} = 3 \text{ год } 20 \text{ хв} + 60 \text{ хв} = 3 \text{ год } 20 \text{ хв} + 1 \text{ год} = 4 \text{ год } 20 \text{ хв}$$

2. Первинне закріплення (с. 135, № 707)

— Назвіть відомі числові дані задачі. Що вони означають? Скільки часу витратила Олеся на завдання з математики? Що сказано про час, який вона витратила на завдання з літературного читання? А з української мови? Яке питання задачі?

Математика — 20 хв

Літ. читання — ?, у 2 рази більше

Укр. мова — ?, на 15 хв менше

Розв'язання

1) $20 \cdot 2 = 40$ (хв) — час, витрачений на літературне читання;

2) $40 - 15 = 25$ (хв) — час, витрачений на українську мову;

3) $20 + 40 + 25 = 85$ (хв) = 1 год 25 хв

Відповідь: Олеся витратила на домашнє завдання 1 год 25 хв.

— Петрик, виконуючи це завдання, відволікався і виконав його за 1 год 25 хв. Яку пораду дамо Петрикові? Складіть правила виконання домашнього завдання.

Фізкультхвилинка

3. Ознайомлення з відніманням одиниць часу (с. 136, № 708, 709)

4. Первинне закріплення (с. 136, № 710)

+ 3 год 20 хв - 3 год 20 хв
 1 год 40 хв 1 год 40 хв
 4 год 60 хв 1 год 40 хв
 5 год

5. Формування вміння розв'язувати задачі з одиницями часу (с. 136, № 711–713)

1) *Задача 711.*

$$4 \text{ год } 20 \text{ хв} - 50 \text{ хв} = 3 \text{ год } 80 \text{ хв} - 50 \text{ хв} = 3 \text{ год } 30 \text{ хв}$$

2) *Задача 712.*

Початок події	Закінчення події	Тривалість події
21 год 45 хв	23 год 30 хв	?

$$23 \text{ год } 30 \text{ хв} - 21 \text{ год } 45 \text{ хв} = 22 \text{ год } 90 \text{ хв} - 21 \text{ год } 45 \text{ хв} = 1 \text{ год } 45 \text{ хв}$$

3) *Задача 713.*

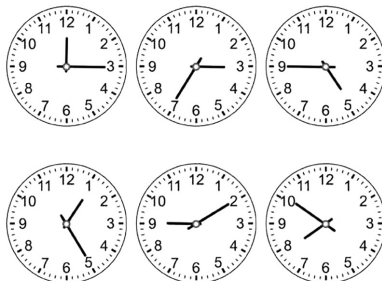
Дідусь — 58 р. 4 міс.) на ?
 Онук — 9 р. 10 міс.

$$58 \text{ р. } 4 \text{ міс.} - 9 \text{ р. } 10 \text{ міс.} = 57 \text{ р. } 16 \text{ міс.} - 9 \text{ р. } 10 \text{ міс.} = 48 \text{ р. } 6 \text{ міс.}$$

4) *Робота над малюнками.*

— У першому рядку зафарбуйте годинник, на якому показано час: за чверть п'ята.

У другому рядку зафарбуйте годинник, який він покаже час через 4 год 25 хв. (21 год 10 хв.)

6. Удосконалення вміння розв'язувати складні рівняння (с. 137, № 714)

— Поясніть хід розв'язування складних рівнянь.

— Чим були схожі рівняння? Чим вони відрізнялися? Як це вплинуло на їхнє розв'язання?

$c \cdot 7 = 133$	$c \cdot 7 = 133 + 35$	$(c - 8) \cdot 7 = 133$
$c = 133 : 7$	$c \cdot 7 = 168$	$c - 8 = 133 : 7$
<u>$c = 19$</u>	$c = 168 : 7$	$c - 8 = 19$
$19 \cdot 7 = 133$	<u>$c = 24$</u>	$c = 19 + 8$
$133 = 133$	$24 \cdot 7 = 133 + 35$	<u>$c = 27$</u>
	$168 = 168$	$(27 - 8) \cdot 7 = 133$
		$133 = 133$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Пояснення домашнього завдання (с. 137, № 715, 716)

2. Підсумок уроку. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чого навчилися на уроці? Які завдання виконувати було важко? Із чим упоралися легко? Над чим треба попрацювати ще?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 79. ЗАДАЧІ НА ЧАС (визначення початку/кінця, тривалості події). РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ

Мета: актуалізувати знання про одиниці часу; формувати вміння перетворювати іменовані числа та виконувати з ними різні арифметичні дії; удосконалювати вміння розв'язувати задачі з одиницями часу, визначати час початку і закінчення події, тривалість події; формувати вміння «читати» діаграму та складати її самостійно; розвивати логічне мислення; виховувати пунктуальність, дбайливе ставлення до часу.

Обладнання: ілюстративний та роздавальний матеріал, календарі, розклад руху потягів (автобусів).

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання (с. 137, № 715, 716)

3. Каліграфічна хвилинка. Актуалізація опорних знань про одиниці часу

— Запишіть каліграфічно число 24 та число, яке позначає його половину. (624 і 12.) З якими одиницями вимірювання пов'язані ці числа? (Одиниці часу: доба, рік.) Назвіть відомі вам співвідношення одиниць часу з цими числами. (1 доба = 24 год, 1 рік = 12 місяців.)

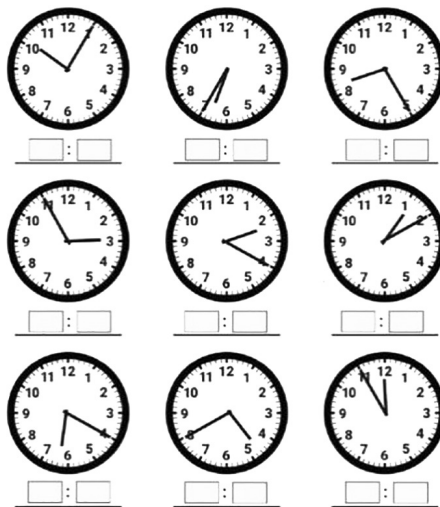
— Які ще одиниці часу вам відомі? Назвіть їх співвідношення.

— Назвіть відомі вам одиниці часу в порядку спадання.

4. Усні обчислення

1) Визначення часу за годинником.

— Визначте час, який показує кожний годинник. Котра година буде, якщо мине 40 хвилин?

2) Утворення істинних тверджень.

2 : 45	+	☐ год ☐ хв	=	5 : 00
10 : 40	+	☐ год ☐ хв	=	12 : 20
8 : 25	+	☐ год ☐ хв	=	11 : 15
3 : 05	+	☐ год ☐ хв	=	6 : 30
6 : 15	+	☐ год ☐ хв	=	7 : 45
5 : 55	+	☐ год ☐ хв	=	10 : 20
4 : 50	+	☐ год ☐ хв	=	7 : 15

2 : 40	+	☐ хвилин	=	3 : 25
8 : 15	+	☐ хвилин	=	9 : 05
5 : 50	+	☐ хвилин	=	6 : 25
9 : 55	+	☐ хвилин	=	10 : 50
4 : 45	+	☐ хвилин	=	5 : 10
11 : 35	+	☐ хвилин	=	12 : 15
7 : 40	+	☐ хвилин	=	8 : 10

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Удосконалення вміння розв'язувати задачі на час (визначення часу початку і закінчення події, тривалості події) (с. 137, № 717–719)

1) Задача 717.

Початок події (схід Сонця)	Закінчення події (захід Сонця)	Тривалість події (тривалість дня)
5 год 14 хв	15 год 40 хв	?

$$15 \text{ год } 40 \text{ хв} - 5 \text{ год } 14 \text{ хв} = 10 \text{ год } 26 \text{ хв}$$

— Знайдіть на відривному календарі, у якому місяці року може бути така тривалість світлового дня.

2) Робота в парах. Визначення тривалості дня за листком календаря (конкретна дата).

Діти отримують листок відривного календаря із зазначеними показниками сходу і заходу Сонця. За цими даними визначають тривалість світлового дня в цю дату.

— Як визначити тривалість ночі? Визначте тривалість ночі в цю ж дату.

3) Задача 718.

Початок події	Закінчення події	Тривалість події
?	19 год 10 хв	1 год 20 хв

$$19 \text{ год } 10 \text{ хв} - 1 \text{ год } 20 \text{ хв} = 18 \text{ год } 70 \text{ хв} - 1 \text{ год } 20 \text{ хв} = 17 \text{ год } 50 \text{ хв}$$

— Чи встигне тато вчасно зустріти Іванку з кінотеатру, якщо виїде з дому в час початку сеансу, а добиратися йому 90 хвилин? (Ні, запізниться на 10 хв.)

4) Задача 719.

Початок події	Закінчення події	Тривалість події
22 год 24 хв	8 год 43 хв	?

— Поясніть, що знаходили в кожній дії. (Перша дія — час до кінця доби. Друга дія — тривалість руху потяга зі Львова до Одеси.)

5) Робота в парах. Визначте тривалість руху транспорту за розкладом руху потягів (автобусів).

Фізкультхвилинка

Зупинимо навчання час.
Фізкультпауза в нас.
Руки, наче крила в птаха,
Що летить й не знає страху.
Вгору-вниз їх підіймаю
І доверху підлітаю.
А тепер — метелик я,
Рух дає мені життя.
До плечей згорну я руки,
Колові зроблю я рухи.
А голівкою покрутим —
Небезпек не має бути.
Якщо ж поруч небезпека, —
Геть втікаємо далеко.

2. Удосконалення вміння розв'язувати задачі на час (визначення часу початку і закінчення події, тривалості події) з датами (с. 137–138, № 720–722)

1) Задача 720.

Електровоз заїхав у депо о 7 годині ранку. В дорозі він був 1 добу (24 год).

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

1. Будна Н. О., Романишин І. Я., Тучапська Г. В. Предметні олімпіади у початкових класах : Навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005. 32 с.
2. Гайштут О. Задачник з математики. Думай, міркуй, розв'яжи. 4 клас / Олександр Гайштут. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2010. 88 с.
3. Гісь О. Планета Міркувань : навч. посіб. з розв. мислення для 4 класу загальноосв. навч. закл. / Ольга Гісь. — 11-те вид. К. : Ін-т сучасн. підруч., 2020. 192 с. : іл.
4. Листопад Н. П. Математика : підруч. для 4 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 2 / Н. П. Листопад. К. : УОВЦ «Оріон», 2021. 128 с. : іл.
5. Литвиненко Н. І. Геометрична Океанія : у 2 кн. / Н. І. Литвиненко, Л. М. Карасьова. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2011. Кн. 2. 76 с.
6. Максимова Є. І. Збірник завдань для усних обчислювань. 3–4 класи : посіб. для вчителя / Є. І. Максимова, Л. М. Шелкова, Н. В. Фартушко. Х. : Вид. група «Основа», 2020. 192 с. (Серія «Посібник для вчителя»).
7. Ричко О. П. Я крокую в 4 клас : математичний інтерактивний літній зошит : навч. посіб. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. П. Ричко. К. : Видавничий дім «Освіта», 2019. 72 с. : іл.
8. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти : 3–4 класи. К. : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2019. 240 с.
9. Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів / Упоряд. Божко О. В. Х. : Вид. група «Основа», 2014. 141, [3] с. (Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип. 1 (121)).
10. Хвилинки здоров'я — щодня. 1–2 класи / упоряд. В. П. Пороцук. Х. : Вид. група «Основа», 2018. 222, [2] с. (Серія «Нова українська школа»).
11. Шалімова Л. Л. Тематичні фізкультхвилинки. 1 клас / Л. Л. Шалімова. Х. : Вид-во «Ранок», 2019. 96 с. (Серія «Вчителю початкової школи»).
12. <https://cikavo-znaty.com/>
13. <http://doshkolenok.kiev.ua>
14. <http://kapitoshka-as.at.ua/>
15. <http://metodportal.com>
16. <https://www.youtube.com>
17. <http://samouchka.com.ua>
18. <http://teacher.at.ua/>
19. <http://www.pochatkivec.ru>
20. <http://www.educ.com.ua>
21. <https://www.pinterest.com>
22. <https://www.facebook.com/abetkaland/>
23. <https://childdevelop.com.ua/>
24. <https://dovidka.biz.ua>
25. <https://naurok.com.ua>
26. <https://urok-ua.com>
27. <https://vseosvita.ua>
28. <https://vsimpptx.com>
29. <https://www.educ.com.ua/>

Навчальне видання

Серія «Мій конспект»

БОНДАР Тетяна Миколаївна
КОМПАНІЙ Олена Вікторівна
МАТЕМАТИКА. 4 КЛАС. ЧАСТИНА 1

Відповідальний за видання *А. В. Бойко*

Підписано до друку 10.05.2022. Формат 84×108/16.
Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.
Ум. друк. арк. 23,52. Замовлення № 22-07.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66
тел. (057) 731-96-34
e-mail: office1@osnova.com.ua
<https://osnova.com.ua>
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Телефон для замовлення: 0-800-505-212
(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»
м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21
www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua
ISO 9001:2015 № UA228351, FАMО TRIADA LLC (065445)